

Szerelemről bolond éjszakán

Az első éjszaka

*Most pedig áruld el nekem azt és szólj egyenes szót:
elhúnyt édesanyám lelkét látom szemeimmel;
ott ül a vér közelében némán, és a fiához
nem tud szólni, hiába van itt, meglátni se tudja;
mondd meg, uram, hogy anyám hogyan ismerhetne föl engem.*

(Odüsszeia, XI.)

*Tegnap múltam negyvennyolc éves. Bort ittam, megvertem egy fogatlan látszerészt a Mátyás téren,
eltörtem a karóráját. Azután sokáig kószáltam a városban. Éjfél után leültem a Nemzeti
Színház lépcsőjén. Később rendőr igazoltatott. Gyanakvóan fürkészett, azt mondta, menjek haza.
Még csöndes hangon megjegyezte: nem szép, ha férfiember elereszti könnyeit.*

Ezért jöttem.

*Boldog vagy, szerelmes, házasodni készülsz. Hozzáam jönnél feleségül. Ne tégy nagy esküt.
Talán nem csalsz meg, talán nem csallak meg. Megmaradunk egymás mellett. Talán. Lehet, hogy
megnyugszom. Azt mondtad, egyszerű a recept. Nem szabad hazudni, a többi már valahogyan
eligazodik.*

Akkor igazítsd el.

*Főzz kávé, és nedvesíts meg valami kendőt, fáj a szemem. A nyomorult a gyűrűjével
találta el.*

Miért sírsz?

Te mondtad, igazat kell mondani, akkor nem érhet veszedelem.

Adj cigarettát, ott van a ballonkabátom zsebében. És beszéljünk komolyan.

*Először: nem vagyok amorális ember. Vagy immorális. Ezt meg kell néznem az Idegen
Szavak Szótárában. Másodszor: nem biztos, akarlak-e feleségül venni. Szeretem lelked, tested,
nem érdekel lakásod, kék csempés fürdőszobád, jugoszláv bútorod.*

Nem vagyok részeg.

Csak fölmondok magamnak.

Ne csinálj jelenetet, nincs időm, idegem. Sok mindent akarok még fecsegni.

Nem érdekel? Ilyennek szeretsz, amilyen vagyok?

A szerelem, az dinnye. Szép, jó, elmúlik. Ősszel belepisil a Lőrinc.

Mit tudsz rólam?

És ha kirabolom a lakásodat? Megöllek? Én nyakon szúrtam egy embert a Légszesz utca sarkán, a trafik előtt. Néha találkozom vele, ferdén, mulatságosan cipeli a nyakát. Ennek örülök. Loptam is. Nem szerelmet, sem asszonyok, cimborák bizalmát.

A fogatlan látszerész azt mondta, farkas vagyok. Belegázolok becsületes életekbe. Nincsenek gátlásaim, nem ismerek törvényt, rokont, barátot. Lefekszem mindenkivel. Mit még? Tudom. Nem megyek ki apám sírjához. Nem hát. Nem érdekel a sánta szabó. Mit kezdjek vele?

Az élőket is elfelejtem, megy az nálam.

Erkölcsei hullá vagyok? Lehet.

Bicskáztam, loptam bőrröndöket, megtanultam a fogházőrök nyelvét. Nem vagyok fatalista. Nem mondom: ha a sors, a pillanat más utat szab, más ember lehetnék. Nem.

Az ember jellemében hordja sorsát.

Természetes, hogy itt ülök most nálad, éjszaka, zöldre vert ábrázattal, és fecsegek, játszom igazmondó, kíméletlen, hazug bújócskát.

Elmondok egy történetet. Hosszú lesz. Talán csak holnap tudom befejezni, lehet, hogy soha. Isten adjon neked bátorságot, neked kellemes szórakozást. Aztán ereddj te is a pokolba!

Szeptemberben születtem, kórházban, öt kilogramm súllyal. Anyám mosónő volt, apámat leütötte a hajókötel. Éltek egy ideig, azután meghaltak.

Tapasztalatlan koromban más említésre méltó esemény nem történt velem. A jópofa cirkusz ezerkilencszáznegyvenöt nyarán kezdődött.

Tíz perc alatt határoztuk el, megszökünk az országból.

Hétköznapi délelőtt, a Városi Színház lépcsőin találta ki Rósz Gyuri. Már nem él. De akkor még Párizsba akart menni. A Rodin-múzeum érdekelte, Napóleon sírja, a csodálatos francia nők, július tizennegyedikén táncolni akart az utcán. Fontosabb okot is említett.

– Párizs piszkos, poloskás város. Sok a svábbogár. Gondolkodó embernek ez gyors meggazdagodást jelent.

Rovarirtás volt az álma. Két sündisznót idomított pokoli türelemmel, a leghalványabb eredmény nélkül.

– Nekem mindegy – mondtam –, akár Tanganyikában is letelepszem. De sündisznót nem cipelek magammal.

Taniszter Laci tiltakozott Párizs ellen. Már ő sem él. De akkor ágált, ő nem akar utcán táncolni, nem érdekli a svábbogár, nem hajlandó felelőtlen játéknak tekinteni életét. Dolgozni megy, tisztességes munkával pénzt gyűjteni varrógépre.

– Marhaságokért, Napóleonért nem kockáztatom a nyakam.

– Betojt ember maradjon itthon – felelte Rósz. – Párizsban sem járnak meztelenül az emberek, varrhatsz éjjel-nappal. Dolgozni nem kunszt, az dinnye.

Lezárta a vitát. Bejelentette: gazdag rokona él Párizsban. Taxitulajdonos. Majd elmondta tervét.

– Bécs az első állomás.

Láttam, komolyan készült a kalandra. Tájékozódott, ismerte lehetőségeinket. Német nyelvtankönyvet húzott ki zsebéből. Ötszáz szót már bemagolt. Elismerte, nem sok, de ahhoz elég, ne adjanak el bennünket heringnek.

Pontosan, okosan tervezte utunkat Párizsig.

Elmagyarázta, Bécsben a Rotschild Spítálban gyűjtik össze a kivándorló zsidókat, Marseille-be szállítják őket, hajóra pakolják a társaságot, és Palesztinába viszik.

– A játék egyszerű. Francia területen meglépünk.

Taniszter nyavalyogni kezdett. Ő katolikus, ebből baj lesz. Ha minket elvisz a transzport, mit csinál egyedül Bécsben?

– Ilyen nem létezik – mondta Rósz. – Ezrével tolonganak mindenféle zsidók, ki törődik egy kóbor katolikussal.

Én is rászóltam, ne siránkozzék, e vállalkozás igen kedvező.

Taniszter gondolkodott, bólintott.

– Rendben van – mondta –, de akkor tegyük esküt, bármerre vet bennünket a sors, jóban-rosszban nem hagyjuk el egymást.

Esküt tettünk.

Rósz a határátlépést magyarázta. Figyelmeztetett: ha lövést hallunk, álljunk meg, emeljük föl karunkat. Legfőleg megvernek, ülünk néhány hónapot. Másodszorra több szerencsénk lesz. Egyébként nem történik baj, ő vállal minden felelősséget, megszervezi a biztos szökést. Szombathelynél ugrunk át. El is ment a Breitner csehóba, pincér ismerősével tárgyalni, aki ilyen ügyekkel is foglalkozott.

Én meglátogattam unokafivéremet, a látszerészt. Auschwitzból jött haza, sovány volt. Beteg, mondta, köszöni, hogy gondoltam rá, de elege volt a külföldi utazásból. A Joint támogatja, kap pénzt, konzervet, ruhát. Ha megerősödik, hozzálát a munkához. A házasság gondolatával is foglalkozik. Ajánlanak egy árva zsidó lányt. Varrónő, vidéken háza van, pár száz dollárt megér. Vezetne érte lakást, be is rendezhetné.

– A Csikágói Gyuri miatt mész el? Hallottam, a Légszesz utca sarkán torkába vágta a kést.

– Azért megyek, mert Párizsban az utcán táncolnak a nők. Egyik csinosabb, mint a másik. Erről híres Franciaország.

Nevetett.

És megint a Csikágói Gyuri izgatta.

– Meghalt?

– Nem tudom. Amikor felém rohantak az emberek, elmenekültem.

– Országos körözést adtak ki ellened. Ne aludj otthon, keresni fog a rendőrség. A határon légy óvatos, körültekintő.

– Nem kapnak el. Ha meg elkapnak, nem volt szerencsém.

Akkor megcsókoltuk egymást.

– Legyen szerencséd, fiú – mondta.

– Legyen szerencséd, fiú – feleltem.

Nevettünk.

Másnap Rósz Gyuri elmagyarázta, Szombathelyig vonaton utazunk. Ott a Kerekes vendéglőben pincér dolgozik, aki átigazít bennünket a határon. A pincérnek tíz dollárt kell fizetni, a csempésznek koponyánként háromezer Magyar cigarettát.

Két kérdésem volt.

– Ki biztosít arról, hogy a pincér nem a rendőrségnek dolgozik? És hogyan cipelünk kilencezer cigarettát egy határvárosba? Ez kész lebukás.

– Vizes Lajos ajánlotta a pincért. Ez garancia. A cigarettát papírzsákokban visszük – felelte.

Azután elkérte pénzünket. Odaadtuk.

Aznap megvolt a dollár, cigaretta, a három vonatjegy. Rósz rugós kést is vásárolt, kifente. Hegye akár a tű.

– Neked is vegyek?

Ráordítottam.

– Nem pocskolom maradék pénzemet késre!

Szóltanul rám nézett. Becsúszhatta a pengét.

Délután érkeztünk Szombathelyre. Az állomás kijáratában két rendőr állt.

– Hol találjuk a Kerekas vendéglőt? – kérdezte Rósz.

– Villamoson menjenek – tanácsolta a rendőr. – Gyalog hosszú az út ennyi csomaggal ilyen hőségben.

De nem villamossal mentünk. Rósz utasítására fiákerra pakoltuk a zsákokat, így utaztunk keresztül a városon.

A vendéglőben sokan voltak. Nyitott ablakhoz ültünk, a zsákokat a falnak támasztottuk. Tanácstalanul bámultuk a pincéreket.

Rósznak dagadni kezdett a feje. Valami különös betegsége volt, ha földégesítette magát, kivörösödött, csalánkiütések lepték el. Arca néhány perc alatt megduzzadt, szeme eltűnt, két szűk nyíláson leste ilyenkor a világot.

– Igyál ecetet – mondtuk. – Az segít.

Ijesztően vigyorgott, hangosan egy deci ecetet kért.

A szomszédos asztaloknál is minket néztek. Gondoltam, pofán csapom Rósz, kirohanok az ajtón, vissza Pestre vagy neki a határnak.

Rósz vigyorgott. Magasba emelte poharát, mutatta, nem csalás, ámtás, belekóstolt, hátravetette fejét, az utolsó csöppig kiitta.

A pincér megrázkódott.

– Parancsol még egyet?

Rósz ránézett.

– Mondja, kollégám, nem ismer véletlenül egy Vizes Lajos nevű pincért Budapesten?

A pincér tűnődött.

– Vizes Lajos?... Így hirtelenében... Vizes...

– Hartán lakott – mondta Rósz. – Három év négy hónapig. Én meg Aszódon a fiával. Huszonnyolc hónapig.

– Üzent?

Kimentek a kertbe.

Rósz később annyit mondott: tűnjünk el gyorsan, ez nem jó hely, katonák gyakran látogatják, igazoltatják az ismeretlen vendégeket.

– Nyugtalanúságra nincs okunk, a tíz dollárt odaadtam a pincérnek. Másfél óra múlva Ausztriában leszünk. Autón. Kényelmesebb megoldást ne várjatok tőlem.

Vállunkra emeltük a papírzsákokat, Rósz vezetésével nekivágtunk a városnak. Idegtépő kérdegetések után, zezzugos utcákon keresztül, szép családi ház drótkerítése előtt megállt, rángatta a csöngőt. Szőke férfi nyitott kaput. A pincért is láttam, fonott székben ült a tornácon.

– Leszakítja a berendezést. Mire jó az?

Jó kedélyű sváb volt. Megkínált saját termésű borával. Csukott, ablak nélküli autón utazunk, mondta, ne mocorogjunk, ülünk szótlanul, fegyelmezetten. Ne félünk, csak a túlvilágon tesz ki.

A pincér nevetett, elköszönt, jó utat kívánt, megszorította kezünket.

A fészerbe mentünk, ott állt a kocsí. Szürke, mint a halottas autók, csak kisebb.

Taniszter elsápadt.

– Rabszállító – súgta.

Rósz már rakta be a cigarettákat, a sváb két faládát dugott be, azon ülünk, mondta. A karomhoz nyúlt.

– Van maguknál fegyver?

– Légelhárító ágyú – feleltem.

Mosolygott, beparancsolt a nyomorult kaszniba. Ránk zárta az ajtót.

Nem tudom, meddig zötyögtünk.

Taniszter reszketett a sötétben. Átkaroltam. Velünk szemben kuporgott Rósz. Átkozódott. A francia nyelvtankönyvét otthon felejtette. Kértem, fogja be a pofáját, de kétségbeesetten mondogatta, hogy ő elveszett ember, szerencsétlen állat, Párizsban kiröhögik. Mutogathat, akár a süketnéma.

Amikor a sváb fékezett, elhallgatott. Nem moccant.

Léptek. Puskacsörgés. Mély hang.

– Állj előre! Balra!

Hallottuk, a sváb kimászott a volán mellől, bevágta az ajtót. Majd visszajött. Kanyarogtunk, zötyögtünk tovább.

Azután megálltunk.

– Megérkeztünk! – nevetett a sváb.

Először Rósz mászott ki a dobozból. Taniszter engem tuszkolt másodiknak, de nem értem tőle. Keservesen elindult, fogta a kezemet, húzott magával.

Erdő szélén, keskeny földúton álltunk. Még süttött a nap. A piros téglás, osztrák vasútállomás talán háromszáz méternyire volt tőlünk, domb alján.

– Húsz perc múlva jön a vonat. Bécsbe visz.

Elment, megvásárolta jegyünket.

– Salzburgba kell jutni, ott már nem lehet baj. Ha rendőrségre kerülnek, éjjel szöktek, gyalog. Ez kölcsönös érdek. Kijönnek a fogházból, megint áthozom magukat.

– Nem fognak el – mondta Rósz. – Éjszaka már a Rotschild Spítálban alszunk.

– Kitűnő.

Taniszter igazított szemüvegén.

– Kérnek igazolást?

– Megnézik a füttyjét! – nevetett a sváb.

Sietett, át akarta még cserélni a cigarettát tűzkőre, patent gyújtóra, szacharinra.

Külön-külön sétáltunk az állomáshoz. A vonaton nem ültünk egymás mellé, nem szólaltunk meg. Csak Rósz próbálta ki német nyelvtudását. Beszélgetni kezdett egy férfival.

Úgy láttam, nem értik egymást.

Este érkezünk Bécsbe. Szovjet katonák, osztrák rendőrök álltak a kijáróban, papírokat vizsgáltak. A fodrászüzlet ajtajánál néhány asszonyt, férfit rendőrök őriztek.

Nem volt csomagunk. Taniszter Lacika ragaszkodott a váltás fehérneműhöz. Két ing, két alsónadrág volt rajta. A falhoz állított szökevényeket nézte. Homlokán futott a veríték.

– Barmok – mondta Rósz.

Elindult. Húsz méternyire követtem, de Taniszter elém került.

– Nem jó leghátul.

A kivilágított, hatalmas raktárépületek előtt Rósz megállt, megvárta bennünket.

– Itt nyüzsögnek a rendőrök.

Sínpárnyira tehervonat állt, elején mozdony pöfögött.

– Bújjunk el – mondta Rósz. – Valahol kimászunk.

– És ha Szombathelyre visz? – kérdezte Taniszter.

Én is ragaszkodtam tervünkhöz. A Rotschildban megvárni egy transzportot, francia területen megszökni. Ez normális út.

Rósz bólintott.

– A betonkerítésen kiugrunk az utcára.

Lacika a tenyerembe lépett, fölhúzta magát, hallottam, puffan. Átkapaszkodtam. Pillanat múlva Rósz is ott volt.

– Irány a Rotschild!

Leláncolt hordárkocsik között, jókedvűen indultunk a város felé.

Nem sokkal később veszekedés robbant ki. Túl az életem felén, ma sem tudom, kinek volt igaza.

Ha akkor visszafordulunk...

Nem. Így kellett történnie.

Valójában nem történt semmi különös. Gyalogoltunk, a vak szerencse védelmezett. Biciklis rendőrök suhantak, őrárat kopogott. Iskola kapujában géppisztolyos katona állt, nézett bennünket.

Nem tudtuk, merre a Belváros. Vasúti síneken, nyitott sorompók alatt mentünk át, rosszul kövezett, kanálisszagú utcákon. Sötét, kicsiny térrel, templommal a közepén, már harmadszor találkoztunk. Taniszter komoran mutatta.

Rósz Gyuri a német nyelvtankönyvét böngészte.

– Az első civilt kifaggatom.

– Ide civil nem jön – mondta Lacika. – Ide biciklis rendőrök jönnek.

– Az a dolguk – felelte Rósz.

Vezetett utcáról utcára. Füttyöreshetett. Taniszter kérte, ne hetvenkedjék.

– Nem kell megijedni – mondta Rósz –, lehetetlenség, hogy három férfit elfogjanak. Ahhoz sok rendőr kell.

– Mennyi? – kérdeztem.

Elmosolyodott.

– Annyi nincs.

Taniszter mozdulatot tett, mint aki galambokat hajt.

– Huss! Huss! – mondod nekik. – Takarodjatok!

– Igen – mondta Rósz. – És eltakarodnak.

– Vagy puskát emelnek. És elterülünk az utca kövén.

Vigyorogtam.

– Legalább alszunk. Te leszel a kispárna. Aki mozog – csal.

– Te is félsz. Tudod, lőnek.

– Marhák – mondta Rósz. – Célirányban nem futunk. És házba nem menekülünk, mert egérfogó. Ha szétszórnak, mindenki megkeresi a Rotschild Spítált.

Taniszter sápadt volt, remegett a szája.

– Induljunk – mondtam. – Menjünk végig ezen a nyomorult utcán.

Rövidnadrágos férfi lépett ki egy mellékutcából. Rósz lecsapott rá. Az osztrák figyelt, homlokát ráncolta, majd vállat vont. Elment.

Akkor megértettem, amit a vonaton már gyanítottam. Rósz semmit nem tud németül. Taniszter még várta a boldogító hírt.

– Mit mondott?

– A pasas nem ismeri a Rotschild Spítált.

– Még nem járt arra – mondtam. – Fiatal. Hatvanhárom éves.

Ő sem ismer mindent Budapesten, mondta Rósz. Ha olyan okos vagyok, válaszoljak. Hol van a kárpitosok ipartestülete?

Háromszor kísérelte meg a lehetetlent, amíg Taniszter is rádöbbsent, sorsára van bízva.

– Te nem tudsz németül. Egy бүдös szót sem.

– Nem igaz. Csak gyakorolnom kell.

– Nem tudsz németül.

Kirángatta Rósz zsebéből a nyelvtankönyvet.

– A róka megy vizet inni! A rókának vörös prémje van! Hallod? És nem tud megkérdezni egy utcát!

Öklét rázta, szemüvege alól folyt a könny. Rászóltam, szedje össze magát. Követelte, azonnal menjünk vissza.

– Követelem! – ordított. – Tessék velem hazajönni!

Elveszítette eszét, toporzékolt.

– Halál vár rám! Rátok is! Forduljunk vissza! Élni akarok.

Rósz mozdulatlanul állt. Szeme lassan beszűkült.

Megijedtem. Taniszter karjához nyúltam.

– Ne butáskodj – mondtam csöndesen.

Elrántotta magát.

– Hazátlan gyilkos! Két bicskás gazember! KísérjeteK vissza a magyar határhoz!

Pofon vágtam. Nyitott tenyérrel.

Főlemelte szemüvegét a kövezetről, vizsgálta, orrára illesztette. Nézett rám, beletúrt a hajába. Hajnalodott, nyitották a kapukat.

A következő sarkon megállítottam egy nőt.

– Rotschild Spítál?

– Rotschild Spítál? Á, Rotschild Spítál!

És szótlánul elvezetett minket annak a nyomorult épületnek pontosan a kapujáig.

Az alagsorban családok kuporogtak hátizsákok, bőröndök között, sokféle nyelven beszéltek. Magyarul nem. Leültem Taniszter mellé a kőre. Fáradt voltam, álmos.

– Itt mindenki zsidó? – kérdezte Lacika.

– Ez nem a Vatikán – mondtam.

– Engem itt megtépnék.

– Magadban imádkozz. Nincs Miatyánk, Jézus.

Rósz elment. Honfitársakat keresett, tudni akarta, miként történik a föl vétel, miféle igazolást kérnek. Narancsot hozott, amerikai cigarettát, két tábla csokoládét.

– Nagy a zsúfoltság – mondta –, mindenki diktál, amit akar. Nincs idejük vacakolni.

Mégis azt tanácsolta Lacikának, cseréljenek személyazonosságot. Szórványosan előfordult, elkaptak szélhámost, átadták a rendőrségnek.

– Legyél te Rósz György.

– Te mit fogsz mondani?

– Ami eszembe jut.

Taniszter gondolkodott.

– Én Taniszter maradok. Ne is gondolj mást. Folyton összetéveszteném magam veled. Egészen biztos, belebetegednék.

Neki adtam igazat.

Nem hittem, hogy e bábeli zűrzavarban, ahol ember ember hátán tolong, ordít, épp őt kapják el.

– Nem bohóckodunk. Nem akarok bolondházba kerülni – mondtam.

Rósz nem vitakozott. Kijelentette: ő sem hiszi, hogy baj lesz. Elmondta, amit hallott. Itt nem ismerik a tréfát. Betörőket, tolvajokat, de nyilaskeresztes vezetőt is fogtak, utóbbit meglincselték. Ha Lacika lebukik, nem lehet időt veszíteni. Kirohanunk az épületből. Én elől, Lacika középen, ő késsel fedez minket. Megkeressük a francia zónát, jelentkezünk az Idegenlégióba. Ők is Marseille-be viszik a transzportot, onnan hajón Oránba. A mese ugyanaz. Franciaországban lelépünk.

– Amíg kezekben a kés, próbáljon valaki ellenkezni – mondta Lacika. – Megoperálok az egész légiót.

Rósz elmosolyodott.

– Hogyan jutunk Párizsba? Nem tudod. Akkor ne okoskodj örökké. Ez a zűr nem tart sokáig, de nem lehet folyton berezelni. Ha nincs tíz- vagy húszezer dollárod, elő kell venni a kést. Ez nem húsvéti körmenet.

Meghámozta a narancsot, Lacikának adta.

– Egyél! A többi nem a te dolgod.

Déltájt kerültünk az irodába.

Kék inges cionista fiúk tízesével engedték be az embereket. Az ablakokkal szemközti falon kék-fehér zászló, hatágú csillaggal. Magas, izmos, szemüveges férfi – lovaglónadrágot, lengyel csizmát viselt, csípőjén pisztolytáskát – jiddisül csöndet kért, hogy a tisztviselőket ne zavarják munkájukban. A tolmácsok szigorú hangon, több nyelven megismételték.

Hosszú asztalnál négy nő dolgozott. Mögöttük tolmácsok.

Az asztal végén szép lány ült. Karcsú, a haja fekete, szeme világoszöld. Elsőnek Rósz lépett hozzá. Hamar végzett.

Megszorítottam Lacika karját. Rám nézett szemrehányóan, mint aki azt mondja, na látod, beszéltek felelőtlenül a világba, de én megyek a tűzbe. Engem tépnek szét.

Mosolyogtam, semmi baj, itt vagyunk.

S valóban.

Rósz várta őt, megállt két lépésnyire az asztal sarkától, lehajolt a cipőjét bogozni. Szeme szűk volt. Ismertem őt, laza tartását. Szerettem volna verekedés nélkül megúszni.

Taniszter egyenes tartással állt a lány elé. Féltem, reszket, de nem reszketett. Halkan beszélt. A tolmács rászólt, ő meghajtotta magát, hangosabban folytatta.

Nem vacakoltak vele.

Átadták saját nevén az igazoló papírt, ebédjegyeket, szappanutalványt, egy zöld szelvényt, melyre a cigarettát és konzervet osztották. Mámoros ábrázattal adta át helyét. Rósz kézen fogta őt, kimentek.

A zöld szemű lányhoz léptem.

Fölírta adataimat, néhány szót váltott a tolmáccsal.

A tolmács intett, kövessem.

Fehér íróasztalnál szakállas férfi ült, fekete ruhát viselt. Magyarul beszélt, olyan kimérten, udvariasan, hogy megijedtem.

Elnézésemet kérte az időrablásért. Tudja, fáradt vagyok, reméli, hamar végzünk, segítségére leszek. Sajnos, kénytelen néhány apróságot tisztázni, eleget tenni az osztrák rendőrhatalommal szemben vállalt kötelezettségüknek. Egy székre mutatott.

Körülnéztem a zsibongó teremben. Ment minden a maga rendje szerint.

Újabb csoport diktálta adatait. Senki nem figyelt ránk.

Leültem. A szakállas vászonsapkát nyújtott felém, imakönyvet nyitott. Kért, olvassak hangosan.

– Nem tudok héberül.

Eltette az imakönyvet. Kérdezett. Az ünnepeket sem tudtam elsorolni.

– Maga zsidó?

– Anyámat Auschwitzban ölték meg.

– Mivel bizonyítja?

– Semmivel.

– Ki hozta ide?

– Rósz György.

– Ő ki?

– Kárpitossegéd.

– Régóta ismeri?

– Húsz éve.

– Hol van?

– A folyosón vár.

Szolt a tolmácsnak, hívják be.

A tolmács többször kiáltott a folyosón, de Rósz nem jelentkezett. Lábamból kiment az erő.

A szakállas kijelentette, végül is tudni kívánja, ki vagyok, mit akarok náluk. Ez nem átjáróház, ez a kivándorló zsidók és a cionista mozgalom bécsi központja.

Elővettem édesapám állampolgársági bizonyítványát. Valamikor beleírták édesanyám nevét, házasságkötésük dátumát, később egyetlen fiúgyermekük nevét, születési idejét.

A szakállas elolvasta a megsárgult okmányt. Arcomat fürkészte.

– Maga ifjabb Zimonyi István?

– Igen.

– Római katolikus?

– Talán.

Hallgatott egy pillanatig.

– Nem hívok rendőrt. Keressen szervezetet, amelyet a Vatikán pénzel. Ott bizonyára segítenek magán.

Összehajtogattam a Zimonyi család bizonyítványát, a vászonsapkát az íróasztalra tettem.

– És ha azt tanácsolják, menjek a zsidókhoz? Mint tavaly. Muszáj röhögni.

– Hová indult?

– Palesztinába.

– Miért?

– A barátom mondta.

– Pesten van rokona?

– Unokabátyám. Auschwitzból.

– Édesapja?

– Rákoskeresztúron alszik.

– A háború?

– Szívtrombózis.

– Van foglalkozása?

– Van. Vasesztergályos vagyok.

Gondolkodott.

– Idegenül érezné magát a zsidók hazájában.

Nevettem.

– Nem létezik. Feleségül venném azt a zöld szemű lányt.

– Melyiket?

Mutattam.

Elmosolyodott.

– Tudja, hogy hívják? Frádinak. Frádi örömet jelent.

Bámultam.

– Öröm? Van ilyen?

Nem tudott válaszolni.

Berohant Rósz. Nekem támadt, mit vacakolok, ő már két vaságyat cipelt föl a hátán a második emeletre.

– Idecsődítik a zsidókat, de hogy mi a nyavalyán alszanak, nem érdekel senkit.

– Tárgyalok – mondtam.

Elöntötte a düh.

– Itt nem lehet tárgyalni! Itt zsidók között vagy. Ha nem ügyeskedsz, a városból is kiszorítanak.

A szakállas nevetett. Kijelentette, ha a barátom Palesztina földjére lép, lesz gondjuk a hatóságoknak.

Odamentünk a zöld szemű lányhoz, akit örömnak hívtak, megkaptam az igazoló papírokat.

– Frádi – nevettem –, nem haragszom rád, pedig a halálomat akartad. Azt mondják, te vagy az öröm. Ha igaz, feleségül veszek, tizenkét gyermekünk lesz. Szépek, mint én, a jóságos szívüket tőled öröklik.

Kérdőn nézett a tolmácsra.

De én nem vártam tovább, átöleltem Rósz, fölszaladtunk a második emeletre.

Bécs.

Utálatos város. Utálatos történet.

A Rotschild Spítálban figyelmeztettek, a bécsi utcákon magyar nyomozók vadásznak, a gyanúsakat karon fogják, és irány Szombathely.

E nyugtalanító hírt cionista vezetők is megerősítették. Példákat tudtak, embereket emlegettek név szerint, akik ily módon jártak szerencsétlenül. Megmondták, debreceni és budapesti fiatal emberek végzik az akciókat. Vezetőjük egy Teleki téri zsibárus fia, Weisz Emil százados.

A koncentrációs táborokat megjárt emberek féltek az utcára lépni.

Weisz Emilt mind a hárman ismertük.

Magas, erős, szelíd fiú volt, kitűnő verekedő. A Tavaszmező utcai gimnáziumba járt. Szerették őt a lányok, velünk focizott minden délután a Városi Színház oldalában.

Fölmerült a kérdés: mi lesz, ha ránk bukkan? Pisztolyt emel ránk? Verekszünk? Segítségért ordítunk? Mert ha igaz a hír, alig kikerülhető a találkozás. Örökké jártuk a várost, mutogattuk ábrázatunkat.

E céltalan bolyongásnak én voltam leginkább a híve.

Nem a kíváncsiság hajtott. Nem érdekelt a Práter, a templomok, műemlékek.

Utáltam a Rotschild Spítált. A piszkot, veszekedéseket, szüntelen gyermeksírást, pelenka- és gezarolszagot. Alig vártam a reggelt, a kapunyitást, hogy menekülhessek a szabad levegőre.

S így a fiúk is.

Weisz Emiltől nem féltünk. Taniszter sem. Ismerte törvényeinket, az íratlanokat. Romantika volt? Nem. E törvény élt. Bízott benne, ez volt oka nyugalmának.

Erről még esik szó.

Bécsi tartózkodásunk vagy inkább tétlenkedésünk harmadik vasárnapján találkoztunk Weisz Emillel. Már komisz idegállapotban voltunk.

Nem akarok mindent Rósz Gyuri rovására írni, de állítom, bivaly sem bírta volna őt idegekkel. Az nem érdekelt, hogy úton-útfélen hangos szervusz kiáltással

akárhány osztrákot megállít, kabátujjukat rángatja, grimaszol, csücsörít. Valami éneklő hangon, amit ő bécsi akcentusnak mondott, végigbohóckodja velünk a várost.

Röhögtem. Taniszter káromkodott.

Azt is elviseltem, hogy szerte a városban, utcasarkon, téren minden szobrot megvizsgált.

Mint egy becsüs.

Összehúzta szemét, előre-hátra lépett. Néha ingatta fejét, száját biggyesztette. Máskor sóhajtozott.

– Ez igen. Költemény. Muzsika. Csipkefinom keringő. Hát, fiúk, tisztelegjünk, ez a tizenyolcadik század.

Ezen is röhögtem. Taniszter dühöngött. Mutatta a szobor talapzatára írt számot.

– Ezerkilencszázharminc! – ordította. – Hat évvel fiatalabb, mint én! Te állat!

Engem mással vadított meg. A terveivel. S ez már nem is volt tréfa.

Nem is röhögtem.

Először csak annyit mondott, üzletet köt. Kérdeztem, rovarirtást vállal? A Rotschild Spítál igazán kincsesbánya. Ezer sündisznó dolgozhat. Nem erre gondol, felelte, hanem más, egészen nagyszabású üzletre. Nem árul el titkot, több száz, sőt, több ezer dollárt fog rövid úton keresni. Végképp unja és mélységesen szégyelli már a pénztelenséget. Nem azért jött át a határon, hogy koldusként, ingyen kosztot tengődjék.

Ránéztem.

– Miféle üzletet akarsz kötni?

Erősen gondolkodott.

– Nagystílút. Egyelőre nem mondhatok többet.

Ami annyit jelentett, halvány gőze nincs arról, mit akar. De később, amikor kitalálta – elállt a szívverésem. Az említett beszélgetésnél annyit tudott csak, alaptökére van szüksége. Megmondta: pénz nélkül a kereskedelem dinnye.

Ekkor kezdett kártyázni.

Tizennégy lapos rómit játszott, jóformán hang nélkül, sokszor éjfél után két óráig – és nyert. Mindig. Minden áldott este. Taniszter nyugtalanul, de igen határozottan kijelentette: Rósz csal.

– Ebből baj lesz. Emberhalál lesz.

Rósz tiltakozott. Nem igaz, nem játszik hamisan. Nincs rá szüksége. Ő tehetséges, hibamentes játékos. Soha nem várt lapra, ami kétszer elment. Biztonságra törekszik. Ha kell, átcsoportosít, szétdob tercet, kvintet. Idegzete kitűnő, órákon keresztül tökéletesen koncentrálni.

– Figyelmes játékos hosszú távon nem tud veszíteni.

Taniszter a fejét ingatta.

– A káró négy, öt, hét közé hogyan húzod az egyetlen hatost?

– Ahogy jön.

– A tíz, young, király közé az utolsó dámát?

– Dobjam el?

– Bűvészkedsz folyton és folyton! A lengyelek a fogukat csikorítják! Vedd tudomásul, napok óta nem alszom, hasmenésem van az idegességtől!

Rósz megszánta.

– Anyám úgy éljen, nem csalog.

Taniszter összecsapta tenyerét.

– Anyám úgy éljen! Te szélhámos! Tíz éve halott! Tíz kerek esztendeje nem él az anyád!

Csüggedten leült a vaságy szélére.

– Mi baj? – kérdeztem. – Tele a nadrág?

Rám nézett.

– Te még nem láttad őt kártyázni. A Frádi után mászkálsz, talán boldog vagy. Nem tudod, hogy ez a szélhámos mit művel a harmadik emeleten. De ülj le mögé akár csak egy órára, meglátjuk, van-e kedved gúnyolódni?

Este fölmentem a harmadik emeletre, leültem az asztalhoz Rósz mögé.

A szoba valamikor kötözőhely lehetett, emlékként kerek asztal maradt a sarokban, bőrhuzatán kibomlott az afrik. A falon tükör, alatta mosdó, a törött ablaknál rozsdás kvarclámpa.

Az asztal három oldalán három lengyel ült. Mögöttük izzadtak a kibicek.

Gondoltam, unalmukat űzik, bámulják a játékot. Azután láttam, pénzt kotornak elő a csizmanadrágok zsebéből, lökdösik egymást, lármásan fizetnek. Időnként helyet is cserélnek a kártyázókkal.

A következő osztásnál néma csönd lett.

Rósz a törött ablaknál ült hanyagul, kissé féloldalasan, hogy keresztbe tett lába elférjen. Idegent nem engedett a háta mögé. Valahányszor kibic ólálkodott, keringett az ablakhoz, leborította kártyáit. Jelezte, nem folytatja a játékot, amíg a kíváncsi odább nem áll. Többször történt így. Ilyenkor a lengyelek nevettek, zsinatoltak. Nem heccből csinálták. A játék ritmusából akarták kizökkenteni.

Szóltam, mit vacakol, hadd mászkáljanak. Ne egyen meg ilyen tésztát, kinyírják idegileg. Azt válaszolta, nem tollas a háta, ő nem veréb. Mögötte nem lehet drótozni, köhögéssel, fintorokkal, orrvakarással jelzéseket adni. Ilyen együgyű trükkökön már hároméves korában röhögött az áldott Tisza Kálmán téren.

Öröm volt figyelni játékát.

Fölényesen, könnyű, gyors mozdulatokkal húzta, rendezte, dobta a lapokat. Jóformán mindig nyert. Ilyenkor elmosolyodott. Leheletnyi gúny volt a hangjában.

– Ausz! – mondta.

Terítette kártyáit a partnerok elé.

Kezdődött a láрма. A lengyelek új kártyacsomagot bontottak, helyet cseréltek az asztalnál, emelték a tétet.

Rósz bólintott. Egyenként kisimította a papírpénzt, a hibásakat kicseréltette, majd bedugta a nadrágzsebébe.

Dollárban játszottak, meglepően nagy összegben. Éjfél után testes, ápolt, elegáns férfi ült Rósz mellé. Szótlanul élvezte a mesteri játékot. Majd kérte Rósz, engedje őt játszani. Egyetlen bulit, legalább egyetlen leosztást, kört.

Rósz a játékot figyelte, azt mondta: kuss! A férfi nem erőszakoskodott. Más szórakozást talált.

Ugratni kezdte a lengyeleket durván, kíméletlenül. Éreztem, verekedni akar.

Buli után – amíg a lengyelek szidták egymást, dollárt kotortak elő – fölállt az asztalra, fejére zsebkendőt terített, szemét égnek emelte, megcsukló hangon ősrégi zsidó siratóéneket énekelt. Majd kétségbeesetten kiabált.

– Hamiskártyás kezében vagytok! Hová lett drága pénzetek!

Mindinkább belevadult.

Hajnaltájt, amikor a szardíniásdobozokban nem fért el a cigarettacsikk, Rósz zsebében dagadt a dollár, néhány lengyel a karóráját, pecsétgyűrűjét is elveszítette, vékony aranyláncért, apróbb értéktárgyakért folyt a harc, kifosztottan, sápadtan, égő szemmel ült a társaság a törött ablak alatt, ő nevetett.

– Hozd le a feleséged, Izsák! Öt dollárért lejátsszunk! Van lányod, Jákob! Tíz dollárt ráteszünk!

A lengyelek nézték őt, vakító fogsorát. Mozdultak. Lassan, fáradtan elmentek, hogy másnap újra szerencsét próbáljanak. Fussanak a pénzük után.

Atlétatrikós, kopasz férfi kérlelte Rószt. Horpadt cigarettatárcát kínált föl utolsó partira. De ő már nem játszott tovább.

Kivette zsebéből a dollárt, aranyat. Elfelezte az elegáns férfival. Annak villant a szeme.

– Gyere, megmérkőzünk!

– Nem – mondta Rósz. – Alig látok már.

– Egy partit! Egy lógó partit!

– Ne okoskodj. Analfabéta vagy. Nem váglak le.

– Félsz? Mert figyellek?

– Figyelhetsz karácsonyig. Veled nem játszom.

A férfi letette a dollárköteget.

– Tessék! Egy leosztásért. Aki veszti, bukta!

Rósz kevert, osztott. Jokert húzott, nem sokkal később megint. Átcsoportosított, húzott egy kör ász, megcsókolta, kiterítette kártyáit. A férfi nevetve bökött a két jokerra, ott hagyta a dollárt. Elment nevetve, őszinte derűvel, ahogy érkezése pillanatában láttam.

Már világos volt. Kimentünk a folyosóra, nyitott ablakba könyököltünk.

Ha jó befektetést talál, mondta Rósz, nemhiába kínlódik. Kábítószerrel nem akar foglalkozni, noha igaz, sikeres üzlet, kétezer percentet is kamatoz. Túl rázós. Ő most olyan lelkiállapotban van, hogy millió percentért sem kockáztatja nyakát. Néhány éjszakát még kártyázik, reméli, folyamatos mázlija nem hagyja cserben. Sajnos, a lengyelek mindinkább ingerültek, félő, verekedés robban ki.

Megemlítettem, erősen kételkedem az efféle folyamatos mázliban. Ha előkerülnek a bicskák, nem a véletlen műve, inkább műhiba lesz. Ügyes zsonglőr is ejtett el tárgyért.

Mosolygott.

– Láttál trükköt? Egész éjjel kibiceltél.

– Ilyen szerencse nincs. Nem hiszem hosszú távon az ilyen szerencsét.

Vállat vont.

– Ez nem hittanóra. Hinni Istent kell. A többi nem a te dolgod.

– Ki az a jó kedélyű férfi, akivel elfelezted a pénzt?

– Vezér Jancsinak hívják, ő adta a játékhoz az alaptőkét. Híres betörő. Ne gondold, hogy csak duma. Bankokat, ékszerüzleteket rámolt ki, a hartai dologházban

ő szervezte a fegyencclázadást. Igen sokoldalú, a kasszafúrást is érti. Szerelemből házasodott. Teleaggatta arannyal, ékszerrel a csillárt, szikrázott a töméntelen kincs. Ezt kapta nászajándékkul a felesége. Legutóbb bankrabláson bukott le, bátyját szökés közben agyonlőtték. Most kitűnő fülest kapott. Egy Gieser nevű dúsgazdag ékszerészt figyel.

– Kirabolja?

– Igen. A megfelelő alkalommal.

– És ha nem akad?

– Akad. Ismerem őt. Senki nem csúszik ki a kezéből. Amikor itt az ideje, ezer rendőr nem állítja meg.

– Lefekszel vagy kijössz a városba?

Nem tart velünk, mosakszik, borotválkozik, felelte, magánjellegű elfoglaltsága van. Délután szabad lesz, fontos dolgot kíván mindkettőnknek bejelenteni. Olyat, amitől hanyatt vágódunk a kövezeten. Cigaretára gyújtott, sápadt arcát felém fordította. Ragyogott a szeme.

– Ikipaszimatima. Szép?

– Szép.

– Tudod, mit jelent?

Nem tudtam.

– A viszontlátásra. Azt jelenti. Röviden úgy is mondják: iki. De most semmit, semmit nem szabad kérdezned.

– Ki a nő? – kérdeztem. – Miféle náció?

– Leonénak hívják – felelte –, apró csizmája van, éti csigát tud sütni, ért a klasszikus zenéhez. A többit megtudod, meglátod.

Előhalászott zsebéből néhány karórát, megnézte a pontos időt, és elrohant.

A későbbi veszekedések elkerülése miatt szóltam Taniszternak.

– Rész szerelmes. Talán kisbabánk is születik.

Bámult.

– A nő magyar?

– Talán perzsa, talán indián. Nem kis bonyodalmak előtt állunk.

Megdöbbent.

– Jézusom! Komplikált helyzet, mert vagy minket választ, a barátait, vagy egy olyan nőt, aki tönkreteszi az életét, megcsalja fűvel-fával, kifosztja, kirabolja. Gondot, fájdalmat, nagy keserűséget okoz neki. Tehát egyetlen kötelességünk van: megóvni őt. Figyelmeztetni a veszélyre. Sőt, ha a nő varázsa már hatalmas, verekedni kell Rész Gyurival.

– Igazságtalan vagy. Joga van a szerelemhez.

– Nincs!

– Mind a hármunknak jogunk van hozzá. Ezt nem lehet pofozkodással elintézni.

– Egyikünknek sincs!

– Hogyhogy nincs?

– Azért, mert nincs! Azért!

Elöntött a düh.

– És ha eléd bukkan egy lány?

- Nem bukkan!
- Nekem is bukkant.
- Nem érdekes!
- Mi az, hogy nem érdekes?
- Te nem szeretsz senkit magadon kívül.
- Nem igaz.

– Nem a nyavalyát – legyintett. – Pofákat vágsz, gügyörészel, megcsókolod Frádit, talán le is fekteted őt, de szerelmes nem leszel soha. Mindenkit kiröhögsz. Nincsenek érzelmeid.

Csöndesen kérdeztem.

– Honnan szeded ezt a sok bárgyúságot? Pontos választ adj, mert oldalba rúglak.

Pontos választ adott.

Hallgassak, mondta, ismer engem. Akinek meghal az egész családja, és nem tud egyetlen könnyet ejteni, az hallgasson. És ne fenyegetsem őt, nem fél tőlem.

– Hazudsz. Igen, hazudsz. Félsz tőlem, a nőktől, az egész rohadt élettől.

Ilyen ember, folytattam, mint ő, csak egy van a világon, rakás szerencsétlenség, kalap ijedelem. Hogyan meri támadni Rósz szerelmét, lányt, akit nem látott, nem ismer. Csakis azért, mert saját magából indul ki. Savanyú a szőlő, hisz ingyen még nem kapott pusztit, nem is fog, hacsak meg nem szánom, nem kerítek neki egy tisztességes lányt. Nem lesz könnyű feladat. Nálam olcsóbb emberrel még nem találkozott, felelte, csak néhányszor a kuplerájban, de legjobb emlékezete szerint az is én voltam. Ugathatok, annyit számít, mint a semmi. Változatlanul kötelességének tartja figyelmeztetni Rósz mindarra a veszélyre, melyet nő okozhat hiszékeny, szerelmes férfinak.

A cipőmre köpött.

– Rólad ez a véleményem. Halálomig.

Minden úgy történt, ahogy előre láttam. Rósz Gyurival már nem lehetett értelmesen beszélni. Olyan szerelmes volt, hogy az oldalam is megfájdult a röhögéstől. Ahogy Taniszter mondta: ilyen fokon a hülyeség már csípi az ember szemét.

Délután találkoztunk a francia zóna csücskében, kávéházban. Sok magyar járt ide.

Nem volt unalmas vasárnap.

Rósz öt percet késett. Zsebórán mutatta az időt. Elnézést kért, sajnos nem tudott pontosan érkezni, a város távoli helyén volt találkája.

Ragyogott a szeme, ujján a briliáns, haján a brillantin.

– Milyen szép, meghatóan szép a város – fuvolázta. – Johann Strauss, a Stephanskirche. Bár, úgy gondolom, Bécs ősszel mutatja igazi arcát.

Bólintottam.

– Megnézzük. Időnk van, kipróbáljuk a négy évszakot. Bár, úgy vélem, a tél felel meg inkább ízlésünknek.

Tűnődött.

– Hóhullás, fehér háztetők. Csak tán a madarak, a sok víg énekes.

Kértem, dögljön meg, ennyivel tartozunk egymásnak. Temetését az utolsó fillérig vállalom.

– Szép követ kapsz, ha rámegy ingem-gatyám, akkor is.

Mosolygott. Három üveg sört rendelt. Kért, igyunk vele egy kislányra, akit ha megismerünk, szívünkbe zárunk.

Ekkor kezdődött a baj.

Lacika szóhoz jutott. Megtett mindent, amit eszétől vártam.

– Tessék gondolkodni – magyarázta kétségbeesetten. – Ha ez a ribanc eltaszít a karjaiból? Nyakadon hagy egy gyereket? Megajándékoz egy csúnya betegséggel? Bűnbe, nyomorba hajszol a pénzért. Azután másik férfi ágyában találsz? Akkor mi leszel?

Rósz elővett száz dollárt, Taniszter elé tette.

– Takarodj. Nem akarlak megütni.

Taniszter nem mozdult. Nézte őt olyan hülyén, hogy attól féltem, belevágom a sörösüveget Rósz pofájába.

– Eszeden vagy? – nyúltam a karjához.

– Mehetsz te is!

Elmosolyodtam.

– Intézkedsz? Nem vagy te rendőrkapitány.

– Megmondtam. Leléphetsz.

Néztük egymást.

– Te aljas – mondta csöndesen.

– Rósz, van egy javaslatom. Takarodj az asztalunktól.

Taniszter megvadult. Ágálni kezdett negyven kilójával, madárfej öklét Rósz arcához dugta.

– Csak vedd elő a kést, támadj ránk. Meglátod, mi leszel.

Rósz nézte Lacika táncoló öklét, kiabálni kezdett, hogy elege van, ne bolondítsuk tovább, mert nem áll jól magáért. Rászóltam, csöndesebben, nincs szükségem botrányra. Akkor lehalkította hangját. Most, mielőtt elbúcsúznak egymástól, mondta, közli a véleményét. Ostobának, unintelligensnek tart minket. Aljasok is vagyunk a javából. Rágalmazunk egy lányt, akit nem ismerünk. Azt várta, örülünk a boldogságának. Leone rendes lány. Otthonra, szeretetre, gyermekekre vágyik. Ő is.

– Számomra nem vagytok többé – mondta keserű hangon. – Utállak benneteket. Lenézlek a végtelenségig.

– Igazad van.

Taniszter őszintén bocsánatot kért, amiért azt állította Leonéről, hogy ribanc. Pillanatig maga elé bámult, azután folytatta.

– Kivételesen ne ordítsatok. Csupán néhány apróságot kérdezek.

– Ne tedd. Mára elég volt.

– Ne zavarj össze a gondolataimat, Zimi. Első kérdésem magasztos, a gyermek. Válaszoljatok, hogyan lehet fészket rakni, gyermeket szülni káoszban, létbizonytalanságban, tömegszálláson. Ez kész lehetetlenség.

– Nem igaz – mondta Rósz.

Taniszter fölemelte mutatóujját.

– Második kérdés. Légy szíves mondd meg, fogsz-e valaha az életben dolgozni?

- Nem. Soha a bűdös életben.
- És gyermeket akarsz?
- És gyermeket akarok.
- Miből tartod el?
- Ami jön. Abból.
- Kártyából?
- Abból. Meg másból.
- Lopásból?
- Koldulni nem szoktam.
- És ha elfognak a rendőrök? Megint bezárnak?
- Nem fognak el. Élve nem.

Taniszter bólintott.

- Ohó! És ha lelőnek? Akkor mi van? Mi lesz a gyermekeddel?

Rósz elmosolyodott.

- Az én gyermekemet nem kell féltetni. Kéznél van Taniszter László szabósegéd. Szorgos ember, sokáig él. Nem engedi éhezni a kölykömet.

Fölhúzta szemöldökét.

- Vagy éhezhet egyetlen napig is?
- Nem – mondta Taniszter csöndesen. – Nem éhezhet.

Jól van, mondta Rósz, ne féljünk, túlél minket. Nincs itt semmi hiba. Holnap bemutatja Leonét. Szeretni fogjuk. Ma kártyázik utoljára a lengyelekkel, búcsúzóul megbünteti őket. Emelhetik a tétet a csillagos égig, mehet a dupla vagy semmi.

Holnap lefoglalja a kártyaszobát, beköltözik Leonéval. Házasember lesz. Együtt járunk Operába. Hallgatjuk a Zauberflötét, bokszmeccseket látogatunk. Kért, tanuljuk a németet, kezdjük el a franciát, kitűnő francia nyelvtankönyvet vásárolt egy debreceni orvostól. Vigyázzunk, pörgetni kell az er betűt, a többit meg orrunkon át kiszorítani.

- Figyeljetek. Olyan tervem van, amit ha megcsinálunk, fejünk se fáj többé.

A terve: vásárolunk penicillint, szacharint, tűzkövet, öngyújtót, tizennégy karátos aranyat, Leica fényképezőgépet. Átszökünk a határon, fölutazunk Pestre, értékesítjük. Vállalunk néhány disszidenst, mondjuk húszat, fejenként száz dollárért áthozzuk őket Bécsbe.

- Sima üzlet. Öt nap alatt lebonyolítjuk.

Bólintottam.

- Talán hamarabb. Attól függ, mennyire iparkodunk.
- Ketten megyünk. Lacikával nem bajlódunk. Ő majd vigyáz Leonéra.

Taniszter félájultan bámult.

- Mit szól a sima üzlethez a menyasszony?
- Semmit. Nem tud róla. Ha eljártatod a szádat, körülmetéllek.

Elkomorult.

- Aszódról is kuss! Nincs mesedélután.

Cigarettára gyújtottam. Igyekeztem rendezni gondolataimat.

Tudtam, mit jelent Rósz Gyurinak az út. Nem ismer vitát, az Isten nem állítja meg. Jövőjét, életét teszi rá.

– Megyek Arkansasba aranyat ásni, Texasba cowboynak. De most Pestre indulni meleg dolog. Nem sokat értek a kereskedelemhez, ha vettem, becsaptak, ha eladtam, becsaptak, de azt hiszem, ez a vállalkozás nem áll arányban a rizikóval.

Mosolygott.

– Tudsz jobbat?

– Üzleteljünk Bécsben.

– Bécsben csak aprópénzt lehet keresni. Komoly tőkére van szükségem, Párizsban nagyszabású kereskedelmet kívánok folytatni.

Taniszter rimánkodott.

– Gondolj Leonéra, eljövendő gyermekedre. A börtön vagy a halál kockázata nem mérhető pénzzel, ilyen játszma fabatkát sem ér. Százmillió dollárral sem lehetsz így boldog.

Rósz karomra tette a kezét.

– Velem jössz?

– Igen.

Elvigyorodott.

– Félsz?

– Centit sem.

Hülye délután volt.

Rósz nevetett, be nem állt a szája. Leonéről fecsegett. Elmondta, szeme angyalkék, bőre tejfehér, haja vörös, de mint a láng, és olyan parányi füle van, esküszik, ámulni fogunk.

Megkért, az utolsó kártyacsatánál legyünk mellette. Ma éjszaka erős iramot diktál, ma éjszaka sok pénzt nyer. Hajnaltájt nem tudni, mi történik. Félő, a lengyelek megvadulnak.

Bólintottam.

– Megölünk negyvenet.

– Elharapom a torkukat – mondta Lacika.

– Kidobjuk őket az ablakon – röhögtem.

– Egyenként – mondta Lacika.

Nem szólt többé. Gondolataiba merült.

– Transzport indul Palesztinába – mondta Rósz. – Beszélj Frádival, töröljenek minket a listáról.

– Remélem, nem lesz zűr.

– Menni fog?

– Meggyőződésem.

Rósz vigyorgott.

– Ne vigyorgj. Kiveri pofádat a csalán.

– Milyen szöveget nyomsz szerelmi témakörben?

– Aszódi élményeimet mesélem – válaszoltam. – A zsenge korú bűnözésről tartok előadást. Hogyan kell szagosvizet lopni búcsúban.

Mondtunk még néhány marhaságot. Röhögtünk.

Idegesek voltunk mind a hárman.

Később Taniszter igazított szemüvegén, Rósz Gyurihoz fordult.

– Mi az, hogy Zauberflöte?

– Varázsfuvola – mondta Rósz.

Váratlanul érte Lacikát a válasz. Szaporán pislogott, gyanakvó szemét rám, majd Rósz Gyurira fordította.

Fizettünk. Röhögve mentünk ki az ajtón.

Két utcával odébb találkoztunk Weisz Emil századossal.

A fapofát dobta be, a közönyöst. De most nem a Városi Színház oldalában bámultuk egymást, hanem Bécsben, a francia zóna határán, ahol száz méternyire négynyelvű tábla jelezte, szovjet katonai parancsnokság ellenőrzi a területet.

Féltem.

Rósz szívében sem loboghatott örömtűz. Lazított tartással állt. Számtalanszor figyeltem nála verekedés előtt.

Taniszter arcáról maradéktalan öröm sugárzott. Úgy vélte, Weisz Emil a zsebébe nyúl, mézet, diót, mogyorót osztogat. Ezért jött Budapestről.

– Emilkém! – lelkendezett. – Ezt nem hittem! Nem én! Pedig mondták. Megmondták a Rotschild Spítálban, hogy itt bitangolsz Bécsben!

A posta előtt orosz katonák cigarettáztak. Láttam a füstöt, hallottam beszédüket.

Rósz nem mozdította szemét a férfiről, aki Weisz Emil mellett állt. Tudtam, másodperc alatt rántja elő a kést, ugrik a penge.

Taniszter önfeledten mondta a magáét. Előbb Boros István férfiszabóról érdeklődött, ő volt a mestere. Majd egy kutyacsaládról. A színház mögött laktak, orgonabokrok tövén, zöld homokosládában. Ő hordott nekik ennivalót. Elutazásunk napján még telerakta lábosukat.

Majd Márta Katalinról, aki az Alsóerdősor utcai kórházban fekszik.

– A. pavilon, második emelet – mondta csöndesen.

Weisz Emil semmire nem tudott válaszolni.

– Sajnálom. Kérdezz könnyebbet.

Lacika tűnődött, orrát vakarta, de könnyebbet nem tudott.

Weisz Emil hozzánk fordult.

– Mi van, csavargók?

Rósz a zsebébe eresztette kezét. Szeme beszűkült.

– Mi nincs? – vigyorgott.

– Hová készültök?

– Párizsba.

– Minek?

Rósz hangtalanul nevetett.

– Nyúlért. Olcsón árulják.

Weisz Emil nem vette le róla a szemét.

– Majrézol?

– Anyád – mondta Rósz. – Ne nyúlj a belső zsebedbe. Tolmácsold a kollégádnak is.

Weisz Emil vállat vont.

– Hülye vagy. A pukkanttyút a nadrágzsebemben hordom.

Rám nézett.

– Szép balhét hagytál otthon. Szép, gömbölyű balhét.

– Elég csinosat.

– Kétszer bökted meg.

Bólintottam.

– A torkát.

– Befoltozták.

– Él?

– Kínos?

– Mehet a pletykahivatalba.

– Nem mondta meg a neved.

– Korrekt fiú.

Rósz Gyurihoz fordult.

– Rágyújthatok egy cigarettára?

De nem várt választ.

Hátrább lépett. Nadrágzsebéből előhúzta a revolvert. Hatharmincötös Browning volt, alig nagyobb a tenyerénél.

A csövénél fogta meg, Rósznak adta.

Mellette a férfi elsápadt, ügyetlenül mosolygott.

– Nem játék ez, fiúk.

Weisz Emil röhögött.

– Ilyen tetűjäger – mondta dühösen. – Csirketolvaj. Mit képzelsz magáról? Hogy én őrizetbe veszem?

Rósz állt, bámulta a pisztolyt, Weisz Emilt, majd engem.

– Ne szarakodj, fiam – mondtam neki. – Add csak vissza, ami nem a tiéd. Búcsúzz el a rendőroktól.

Visszaadta a hatharmincötöst. Elbúcsúztunk.

Már a Rotschild Spítál közelében jártunk, Rósz még mindig magyarázta, vigyázni kell. Senki ne sértődjék meg, ez nem bizalmatlanság. Komplikáltabb.

– Merész üzleteket kötök, a detektíveket meg azért fizetik, hogy abban megakadályozzanak.

Megállt, beletúrt a hajába.

– Például Weisz Emil ha elkapna a határon. Csempészáruval. Akármilyen rendes, nem tudná, mit csináljon.

– Te tudnád? – kérdezte Lacika.

– Én nem megyek detektívnek. – Hozzám fordult. – Te mit csinálnál Weisz Emil helyében?

– Megvernék.

– Megmancsoválnál?

– Szíjjal. A két kezedet. Úgy vinnék az őrsre.

Gondolkodott.

– Szerinted ránk lőne?

Nem válaszoltam.

A karomhoz nyúlt.

– Felelj!

– Nem szeretnék találkozni vele a határon. Sem Budapesten.

Lacika nevetett.

– Ostobaság! Pénzt adna. Kenyeret.

– Kosztot, kvártélyt – mondtam. – Öröket. Éveken át.

A Rotschild Spítál előcsarnokában Lacika kijelentette, éhes. A redőnyös ablaknál sorba álltunk, szardíniát adtak, csomag kekszet, egy citromot. A citromokat Lacikának adtuk, papírzsákban gyűjtötte.

– Véleményed szerint egy zsibárus mért megy el rendőrnek? – kérdezte Rósz tűnődve.

– Miért? Ha a kárpitosok elmennek kasszafúrónak.

Elővette zsebéből a kést, kiugratta pengéjét. Vizsgálta.

– Szellemes vagy – mosolygott. – Este elmenjek tolmácsnak?

Bólintottam.

– A róka megy vizet inni. A rókának vörös prémje van.

– Furcsa szerelem, ahol csak mutogatnak. Mit mutogatsz?

– Két jokert. Káró ászt.

– Ahhoz tehetség kell. Bátorság. Kifent kés.

Röhögtem.

– Koldus leszel! Így van megírva! Kártyaasztalnál! Lóversenyen! Ma este elveszíted a fogadat is.

Villant a szeme.

– Akkor is átjössz velem a határon.

Zsebre dugta a kést. Rám kacsintott.

Első emeleti folyosó könyökén, fehérre festett padon találkoztam Frádival. Kék blúzt, vajszínű plissészsoknyát, szandált viselt, mint valami olimpikon öt perccel a fölvonulás előtt.

Megcsókoltam.

– Nagyon szép vagy.

Mosolygott.

– A te szemed zöld.

– Igen.

– A te szád piros.

– Piros – nevetett.

– A te kezed fehér.

– Fehér.

– Te nagyon szép lány vagy.

– Ez már volt.

– Én szeretlek téged.

Mosolygott.

– Biztos?

– Biztos.

Kezdődött a kín. Magyaráztam, töröljön minket a listáról, a következő transzporttal megyünk Palesztinába. Mondtam, raktam: utazni, nem utazni, transzport, nem transzport, Palesztina, nem Palesztina.

Hálóteremből álmos asszony jött ki, vidéki tájszólással kért, ne lármázzak.

– Mit akar a kislánytól? Fél órája hallgatjuk, nem tudjuk kitalálni.

Néztem őt.

– A szépet magyarázom.

Összefogta pongyoláját.

– Miféle szépet?

A kitárt ablakra mutattam. Esküszöm, sütött a hold. Világította a fákat meg Rotschild báró bronzszobrát.

Az asszony lesütötte szemét.

– Mit óhajt elmondani?

– Töröljön minket a listáról. A következő transzporttal tudunk csak Palesztinába menni.

Tolmácsolta.

Frádi bólintott, rendben van.

– Miért akartok Bécsben maradni? – kérdezte.

Bedobtam a népmesét három árváról, akik a boldogságukat keresik.

Hárman vagyunk barátok, háromnapos korunk óta ismerjük egymást. Fogadalommal fogadtuk, el nem válunk soha. Egy szabó, egy kárpitos meg én. A kárpitos meglátott idegen földön egy kislányt. Angyalkék annak a szeme, bőre tejfehér, haja vörös, de mint a láng, és olyan parányi füle van, aki meglátja, csak ámul. A kárpitos megszerette őt, feleségül veszi. Szegények, mint az ördögök. A kárpitos néhány üzletet akar lebonyolítani, azért kell a kevés idő.

S talán a kicsiny szabólegényre is rámosolyog a kék szemű szerencse.

Én meg boldogan üldögélek itt, a Rotschild Spítál folyosóján.

A pongyolás ette a cuclit.

Ette? Bámult rám nedves szemmel, nem tudott megszólalni. Azután elmosolyodott, mint aki Salamon király harmadik udvarába lép, és susogó hangon, igen szépen fordíthatta jiddisre a Benedek Elek-dumát. Frádi szemén láttam.

Majd megsimogatta fejemet, megcsókolta Frádi arcát. Visszament a hálóterembe hallgatózni.

Kézen fogtam Frádit, lementünk a szűk hátsólépcsőn, keresztül a porlepte halottas szobán, üres koporsók között. Szürke vasajtón keveredtünk ki a parkba. Rotschild báró háta mögött csokolódtunk sokáig.

Vigyázzunk a lírai dumával, mindenféle szentimentális sóderral csínján bánjunk. Frádi megrészegült. Engem se izgatott, hogy míg én lubickolok a holdfényben, Rósz Gyurit agyoncsapják a harmadik emeleten.

Tizenegy óra tájt mentem föl hozzá.

Már nem tudom, mennyi dollárt rabolt ezen az éjszakán. Csak arra emlékszem, nagyon sokat. A felét átadta Vezérnek, azután kártyázni hívta őt. Rövid úton elnyerte minden pénzét. Vezér kölcsönként tőle száz dollárt.

– Nem adok. Nem játszom a saját pénzem ellen.

Vezér fölállt.

- Lógva hagysz?
- Ingyen rendelés a Poliklinikán.
- Hozok pénzt.
- Gieserét?
- Nem lesz az sok?
- Nem – mondta Rósz. – Addig már én is virítok annyit.
- Akkor mérkőzünk.

Rósz bólintott.

- Kitevesszük a pénzt, a kést.
- És kivesszük a pakliból a jokert.
- Marad ott még lap.

Vezér nevetett.

- Kipróbáljuk.

Rósz elvigyorodott.

- Kérem Istent, így legyen.

Fáradt volt, az arca zöld. Gondoltam, két napig alszik. De nem feküdt le, kijött velünk a városba. Mindhármunknak vásárolt inget, zoknit, cipőt, olcsó sportöltönyt. Azt mondta, ésnél legyünk. Vigyáznunk kell, okosan gazdálkodnunk a pénzzel. Nem akar minket untatni, de meg kell magyaráznia, elnézésünket kéri.

– Régi szabály, ha az ember elkótyavetyéli az alaptőkét, halott. Mehet a pokolba.

Kitakarította a harmadik emeleti szobát, bőrkanaapét hozott valahonnan, az ajtóra lakatot szerelt. Délután beköltözött Leonével.

Leone. Milyen is volt? Vörös a haja, szeme talán kék.

De akármennyire töröm is a fejem, mindig, mindig a testére emlékszem.

A meztelen testére.

Nem, kedves, most nem. Majd később kérek kávé. E passzust még elmondom. Nem túl érdekes. Szerelemről kerül szó. Emberek vagyunk, megtörténik velünk a csoda. Talán ennyi az egész. Aztán röpké cigarettaszünetet tartunk.

Bocsáss meg, van egy kérésem.

Allítsd meg azt a rohadt faliórát. Ha megint kongatni kezd, belevágom a hamutartót. Úgy, úgy, úgy bizony.

Köszönöm.

Leone nem sok hozományt szerzett magának. Párnát, vattapaplant – sarkában az amerikai hadsereg pecsétje –, néhány edényt, drótketrecben kanárimadarat, gramofont. Kedves lány volt, amolyan jópofa. Ráütött a csípőjére, azt mondta, ha ő teherbe esik, hatosikreket szül.

Széles csípője volt.

Amikor először láttuk, megölelt minket, pusztit kaptunk. Taniszter elpirult, vigyorgott, lesütötte szemét.

Rósz haragudott. Bosszúsan megjegyezte, legalább bonbont, ólomkristályt, szál virágot látna a kezünkben.

– Megettük út közben. Ízlett, csak az ólomkristály csikorog még a fogam alatt.

– Intelligencia kérdése – mondta. – Tekintsétek úgy, hogy nem is szóltam.

Engedélyünket kérte, fölkurblizta a gramofont, lemezt választott. Föltette, elindította a masinát. Időnként ránk nézett, sóhajtott.

– Lily Pons – mondta. – Az isteni Lily Pons.

Leone bekapcsolta a villanyresót, tojást süttött. Rósz elegánsan evett.

– Csupa tojás a nadrágod – röhögött Lacika. – Te állat.

Másnap megmondtam Rósz Gyurinak, ne számítson rám. Nem szököm Pestre. Félek.

– Csak a szél járhat büntetlenül keresztül a határon. Azt nem tudják megfogni.

– Igazad van. A tiltott határátlépés büntett. Plusz a csempészáru, valutasíbolás, embercsempészés. Korrekt bírónál hat-nyolc év börtön.

Bólintottam.

– És a külön kis balhém.

Cigarettával kínált.

– A Csikágói nem fecsegett. Befoltozták – kész. Kemény fiú. Ha módja lesz rá, törleszt. Fogával tépi szét a torkodat.

– És ha lebuksz? Leonét elküldjük apácának?

Elmosolyodott.

– Nem bukom le. Megmondtam.

Néztem őt.

– Reflektorok? Kutyák? Géppisztoly?

Vállat vont.

– Akkor ámen. Csöngettek.

Hallgattunk.

– Koldultál már? – kérdezte.

– Soha.

Hangosan nevetett.

– Nem hát! Ahhoz is ember kell. Te dumafrancinak születél. Úgy mondják, jó a habitusod. Ha muzsikálni kezdesz, sajnálatni magad, szem nem marad szárazon.

Vigyorogtam.

– Neked is jó a habitusod. Ha átmész az utcán, minden rendőr utánad fordul.

Megszívta cigarettáját.

– Igen – mondta. – Mióta az eszemet tudom.

A Fürster Cafében ültünk, angol zónában. Rósz elhívta egy karcsú, magas, jóképű, elegáns fiatalember.

Bámészkodtam.

Vezér leült az asztalomhoz, sört rendelt.

Csontkockát vett elő, ajánlotta, dobjuk ki a cechet. Ötöst dobtam, ő hármast.

– Mikor nyertél szerencsejátékon?

– Ritkán. De ez nem gond. A gond nem játék. Nagyobb baj, hogy az öreg ékszerész nem mozdul, ölelgeti, párnája alá teszi a kincses ládikót. A Rotschild Spítalban, cionisták gyűréjében nem akarom elkapni a torkát. A hangos munka nem jó. Vér is folyik.

– És ha lefarol? Repülőre ül?

Ingatta fejét.

– Amerikába készül. Legalább fél év.

Szivarra gyújtott. Panaszkodott, fogy a pénze, nem akar másik munkához kezdeni, új vállalkozáshoz idő kell, kidolgozott terv, megbízható társ. A bátyját agyonlőtték. Ha tél volna, hideg, indulna perzsabundát kíséni. Kedveli. Gyors ész, gyors kéz, erős szív kell hozzá. Kevesen értik, nem is merik vállalni. Férfimeló, nem lehet gatyázni, perc alatt teríteni kell.

Elmosolyodott.

– Talán Rósz. A bolond mindent megcsinál.

– Rósz Pestre megy.

– Jó üzlet. Kapcsold ki Leonét a forgalomból. Rósznak dörzsölt asszony való, aki, ha kiugrik a balhé, nem operamuzsikát hallgat. Ügyvédet szerez, kikóstolja, kinek, hol lehet pénzt dugni, ha kell, leveti a bugyiját a felügyelő úrnak.

– Ha sikerül az út, Rósz nem csibészkedik többé. Párizsban kereskedni fog.

Vezér rám nézett.

– Nem ért a kereskedelemhez. Feszítsd le a litván nőt, bújj az ágyába. Aztán meséld el Rósznak.

– Ez nem játék.

Mosolygott. Megijedtem a szemétől.

– Ugye nem? És ha lebukik? Ki várja őt? Te küldesz csomagot? Egy év múlva a nevére se emlékszel.

– Ember nem fekszik le a barátja feleségével.

Angol katonai őrzőjárat érkezett. Vezér pillanatig nézte őket, majd rám emelte tekintetét.

– Megbánod.

Rósz visszajött. Szivart kért Vezértől, végét késsel lenyeste, pőfékelt.

Vezér a bicskát nézte. Kijelentette, hosszabb az engedélyezett mértéknél.

– Dinnye – mondta Rósz. – A bíróság előtt ez lesz a legkisebb bánatom. De erre nem kerül sor. Kitűnő tippet kaptam egy kedves ismerősömtől. Egyszerű dolog. A szovjet zónába megyek, jelentkezem a hazatelepítési bizottságnál. Vonaton, kényelmesen utazom Pestre.

Vezérnek kedvére való volt az ötlet, csak a kedves ismerőst akarta látni. Félt a bécsi hochstaplerektől, kijelentette, sok közöttük a téglá, beépített ember. Súgnak-búgnak, fecsegnek a rendőrségen. Nem szabad a legbutább csapdába kerülni.

– Hadd lássuk őt. Hátha sok pofont elbír.

A kedves ismerőst Gyémánt Lacinak hívták. Úgy köszönt: Salom Aléchem.

– Béke veled is – mondta Vezér. – Mindannyiunkkal.

– Béke a zsidóknak, akik túléltek. S béke halottainknak.

Az előbbi elegáns, jóképű fickó volt. Barátságos, szerény. Nyugalom áradt belőle. A szegény zsidók gyámolítójának nevezte magát. Törve beszélt magyarul, jiddisül, németül. Anyanyelve román, mondta.

Vezér egyetlen szavát nem hitte el. Nem tetszett neki a fiatalember. Ilyenkor durva volt, fenyegető. Kibukkant kedélyes modora mögül a börtöntől való rettegés.

– Engem nem érdekel, hogy milyen származású valaki, mivel foglalkozik, lop, csal, rabol, öreglányok pénzelik, miféle nyelveken ugat, énekel. Tőlem nyomhatod litvánul is. Ikipaszimatima – vigyorgott. – Mindegy. De van egy nóta, amit nem kedvelek. Nálam tilos. A „Susogj, susogj, fehér akác...” Ha meghallom, agyam elborul, megölöm a kurva istent, anyámat is.

Gyémánt Laci cigarettával kínált minket. Nem sug, mondta, nem szakmája. Nem tolvaj, nem szélhámos, nem kereskedő, nem strici. Nem akar minket megsérteni, de tíz ilyen legényt kifizet a mellényzsebéből.

Leccsatolta arany karóráját, ujjáról lehúzta köves gyűrűjét. Vezér elé tette.

– Ha barátod lebukik, ajándékozd szeretődnek.

Vezér szeme fölcsillant. Köteg dollárt húzott elő.

– Tessék. Dobjuk ki kockán.

Gyémánt Laci mosolygott.

– Nem kockázom, pénzzel nem szabad játszani. A pénz nemcsak erőt ad, büntet is. Vigyáznom kell, kisfiam van Budapesten, szép feleségem. A templomban zsidók imádkoznak értem. Nem szeretném, ha elátkoznák a nevemet.

Hazafelé Vezér kijelentette, Gyémánt Laci cionista parol, amolyan futár. Szervezi, irányítja az európai zsidók kivándorlását Palesztinába.

– Ezek ritkán buknak le. Sok a pénzük, megvesztegetnek mindenkit.

Tűnődött, elmegy Pestre ő is, csinál egy fordulót Rósszal. Elég csinos üzlet. Igaz, a magyar rendőrség várja, ujjlenyomatuk, fényképük van. Elbújik valahol. Azután másként határozott. Nyugtalanította Gieser, az ékszerész. Félt, eltűnik a kincses ládikóval.

Rósz hallgatott. A Rotschild Spítál kapujában Vezér karjához nyúlt.

– Ne foglalkozz Leonéval. Feledd a nevét, azt is, ikipaszimatima. Mert baj lesz.

Kőmosoly ült arcán, amitől félni lehetett. Amit úgy szerettem nála.

A harmadik emeleti szobában beszéltek meg az utazás részleteit. Leone nem volt otthon.

Rósz váratlanul durva, ingerült hangon kijelentette, Tanisztert hazaviszi. Magyarázta, Lacika vérszegény, gyáva, se fizikummal, se lelkierővel nem bírja a csavargást. Gyors, váratlan fordulatoknál képtelen dönten, minden akadállynál betojik. Gátol minket is, dezorganizál, lebénít elhatározásainkban.

Taniszter sugárzott az örömtől.

– Boldogan hazamegyek – mondta –, akkor lássam Párizst, amikor a hátam közepét. Csak az igazolásnál ne legyen baj, a zsidókat se lehet örökké átejteni. Azután még a magyarok, a határőrök. Ha gyanút fognak, rám ordítanak, menten lebukom. Lehet, hogy ez dezorganizálás, nem akarom vitatni, de én gyűlölöm a hangos szót. Annak pofon a vége. Én a börtönben meghalok.

Rósz legyintett.

– Hülye vagy. Gyémánt Lacitól pecsétet igazolványt kapsz.

– És a magyarok? A határőrök?

– Auschwitz zsidókat nem bántanak.

Taniszter a véleményemet akarta hallani.

– Határozzon mindenki maga a sorsa fölött. De annyi bizonyos, többé nem lesz módod ilyen nyugodt hazatérésre. Mind több határ lesz mögöttünk, határőrök

mindenütt. Előbb-utóbb elszakadunk a cionistáktól, megszűnik az ingyen élelem, hálóhely, csoportos utazgatás. Akkor már nem véd bennünket más, csak eszünk, bátorságunk és a jó szerencse. Tanácsot nem adok. Ha menni akarsz, Rósz a Tisza Kálmán téren tesz le. Talán az utolsó lehetőség, hogy baj nélkül hazamenj. Ha úgy döntesz, velünk maradsz, engem nem zavarasz.

Lacika bámult.

– A Tisza Kálmán téren?

Rósz elmosolyodott.

– Átadlak Márta Katalinnak.

Elkomolyodott, hozzám fordult.

– Amíg úton leszek, vigyázz Leonéra.

Taniszter gúnyosan röhögött.

– Nem kell röhögni, nem vagyok féltékeny, nem olyan a természetem. Leone irtózik a magánytól, álmában nyöszörög, kiabál. Tönkretette a háború, a láger, a gyász. Szenzibilis – mondta büszkén. – Óvod őt?

– Óvom. Akármilyen.

Na, mielőtt Leone kirabolta Rósz az utolsó fillérig, elszökött, eltűnt a homályban, akadt még egy rövid epizód. Úgy vélem, hozzátartozik e szép történethez.

Az utazás megbeszélését követő napon, vagy néhány nappal később, este hét óra tájt – Frádival volt találkám –, idősebb férfit küldtek értem. A mosdóban talált meg, nevemet kiáltozta. Üzenetet hozott. Dávid ben Lézel, a rendészeti osztály vezetője parancsolja, azonnal keressem meg, beszéde van velem. Gondoltam, hívom Rósz. Szaladtam a harmadik emeletre.

Lakatot találtam az ajtón.

Dávid ben Lézel egyedül várt.

A Dob utcai suhanc egyenruhát viselt, derékszíján hatágú csillagot, oldalán pisztolytáskát, amin meglepődtem. Íróasztalán ült, cigarettázott. Komoran figyelt.

– Hallottad már Zsobotinszky hírét?

– Nem. Még nem hallottam.

– Szálasi Ferencet ismered?

– Unokabátyám.

Lecsúszott az íróasztalról, fekete csizmájára állt.

– Sok panasz van rátok.

Hallgattam.

– Nem érdekel?

– Nem ártunk senkinek.

– Gondolod, hülye vagyok? Süket állat? Ti meg okosak? Mindenki hülye, csak ti vagytok szép fiúk? Pesti dörzsöltek?

– Utazni akarunk – mondtam. – Életet kezdeni.

Bólintott.

– Szép. Jól csinálod.

– Így igaz.

Hátra tett kézzel járkált.

– Félisz?

– Mi okom?

– Akad.

– Nem akad.

Megállt.

– Soroljam?

– Nincs bűnünk.

Ráncolta homlokát.

– Egy sem?

– Darab sem.

Mereven nézett rám. Fontoskodó hangon sorolta.

– Rósz bőrknapét lopott. Megvádolt egy élelmiszerelosztót, köztisztviselőtben álló prágai kereskedőt, hogy lopja a szardíniát. Ortodox lengyelt lehülyézt, aki rászólt, étkezésnél tegyen föl sapkát. Kártyára csábítja, kifosztja az átutazókat. Megvert egy embert a lépcsőházban, eltörte az állkapcsát. Végül kisajátított egy hatszemélyes szobát, ami példátlan a Rotschild Spítálban. Esküszöm mindenre, itt nem fogtok vagánykodni. Ha nem értetek a szóból, nem tanultok tisztességet, nem húzzátok be a nyakatokat, élek a jogommal. Töröllek a listánkról. Az utcára dobhatlak benneteket.

– Beszélek a barátommal.

– Ideje.

Menni akartam. Nem engedett.

– Téged Zimonyinak hívnak?

Bólintottam.

– Huba?

– István.

– Mit akarsz Fráditól?

– Feleségül veszem Jeruzsálem legszebb templomában.

– Nem hiszem, Huba. Kerüld el őt.

– Miért?

Igazított pisztolytáskáján.

– Olyan zavaros időket élünk.

Tíz perccel később elmondtam Rósz Gyurinak a találkozást. Csodálkozott, mért nem köptem pofán.

– Kit vertél meg? Valakinek eltörted az állkapcsát.

Gondolkodott.

– Egy szemtelen frátert. De kérlek, ne haragudj, nem tudom a nevét.

Idegesen nevettem.

– Kérlek, nem haragszom. Nem kötelességed minden apróságért bemutatkozni.

– Nem is volt rá idő – mondta csöndesen. – Elvitték a kötözőbe.

– Egyetlen kérésem van. Ígérd meg, hogy nem verekszel.

– Megígérem – mondta őszintén.

Rám nézett.

– Dávid ben Lézel dinnye. Ha lesz egy kis időm, úgy megverem, hogy a tárgyaláson is dadogni fog.

A történet nem érdekelte tovább.

Tenyerén medalliont mutatott. Bécsi ötvösmester készítette, Ferenc József húszkoronásból. Három vésett aranykörbe zárta a pénzt. Rósz a medalliont Leonénak rendelte. Hogy mindig gondoljon rá, akkor is, ha távol lesz tőle.

Nevettem.

– Ne haragudj, Zimi, de nekem szívem van, becsületes érzelmeim, becsületes szándékom. E kérdésben nem érthetjük egymást.

Vállat vontam.

– Hányok a dumádtól.

– Te minek élsz? A zenéhez süket vagy, könyvet nem olvasol. Bokszeccsen annyit látsz, ütök egymást. Unintelligens vagy, Zimi.

– Igen, Rósz.

Cigarettával kínált. Kijelentette, tíz nap alatt megcsinálja Gyémánt Lacival a fordulót. Pesszimális számítás szerint háromezer dollárt keres.

– Nem kis pénz – mondtam.

– Szaporítjuk – mosolygott.

Leone jött. Jókedvű volt, kérte Rósz, kurblizza a gramofont, Chopint akar hallgatni. Rósz mosolygott, megcsókolta lángpiros haját.

– Majd később, most dolgom van. Leballagok a földszintre, megkeresem Dávid ben Lézelt.

– Ne csinálj cirkuszt – kértem Rósz a folyosón. – Elég bajunk van.

– Ha nem csinálom cirkuszt, ez a tetű négy embert pakol a szobámba.

– Rossz vége lesz.

– Remélem.

Dávid ben Lézelt a fertőtlenítőben csíptük el.

A hús teremben, drótkeretes villanyégők alatt, meztelenre vetkőzött férfiak zsibongtak, topogtak a farácsokon. Kezüket parancsszóra a magasba tartották. Atlétatrikós ember dirigálta őket. Szemet behunyni, lassan forogni – mondogatta jiddisül. Egy másik hajladozott, járkált közöttük, pumpálta a hátára szerelt tartályt. Permetezte, szórta rájuk a gezarolt.

Dávid ben Lézel megijedt, amikor Rósz megmarkolta a vállát. A nyakához nyúlt, de Rósz kezében a rugós kés már ott villant.

Elvágta a kék zsinórt, elvette a sípot.

– Minek a füttyölő? – mosolygott. – Nem vagy te futballbíró.

– Mit akartok? – sápadt el.

– Seggrepacsit játszani. Most van időnk, kimegyünk a folyosóra. Egyet te ütsz, egyet én. Aki nyer, azé a bicikli.

Megfogta a karját, kivezette a folyosóra.

A folyosó itt lent az alagsorban csaknem sötét volt, talán húsz méternyire világított egyetlen piros lámpa. Rósz cigarettára gyújtott, elfújta a gyufát. Udvarias hangon kérdezte Dávid ben Lézelt, mi baja velünk.

– Talán jobb volna tisztázni minden félreértést, nézeteltérést, mielőtt őszintén megharagudnánk egymásra. Beszélgezzünk, Samuka! – nevetett. – Figyellek.

Dávid ben Lézel a melegvízcsőnek támasztotta hátát.

A kést nézte.

– Fényes, éles – mondta Rósz. – Szereti a homályt. Kevés az idő, rövid az élet. Szólalj meg, Samuka.

Semmi baja velünk, mondta Dávid ben Lézel, de gondolkozzunk, értsük meg a helyzetét. A Rotschild Spítál tranzitszálló. Itt nem lehet fegyelmezetlenség, egyéni akció. Kötelessége a rendre, fegyelemre vigyázni. Elvárják tőle.

Várt egy pillanatig.

– A rendészeti osztály vezetője vagyok.

Rósz ámult.

– De, Samukám, ne haragudj, te nem vagy igazi rendőr. Pisztolytáskádban keksz van. Megmutassam?

Nem mutatta meg. Ásított.

– Unatkozom. Elmegyek zenét hallgatni. Várnak a harmadik emeleten, csinos, kétszemélyes, bőrkanapés szobában.

A kőmosoly ült arcán.

– Kedvelem a bőrkanapét, kétszemélyes szobát.

– Menjünk – mondtam.

Nem mozdult. Dávid ben Lézelt nézte.

– A barátomat Zimonyi Istvánnak hívják. Torokban dolgozik.

– Menjünk, Rósz.

– Engem Rósz Györgynek. Gyomorban dolgozom. Embere válogatja. De jó fiúk vagyunk, melegszívűek. Csak nem szabad minket megvadítani.

A karjához nyúltam.

– Mindent elmondtál.

Nem mozdult.

– Búcsúzóul még elmondok egy rövid történetet. Élt az áldott Tisza Kálmán téren egy igazi rendőr, igazi pisztollyal az oldalán. Igazi kardja is volt. És igazi füttyölője. E buta lélek nagy embernek gondolta magát.

Halkan nevetett.

– A ravatalon derült ki, milyen kicsi volt. Talán fejbe verték, talán kést nyomtak az oldalába sötét folyosón. Ki emlékszik már rá?

Visszaadta a sípot.

– Vigyázni kell, Samuka. Zavaros időket élünk.

Elmentünk.

Rotschild báró szobra mögött csókolódtam Frádival. Hallom, Rósz egy ablakból füttyöl. Visszafüttyültem.

Ordított.

– Leone megszökött.

Alapos munkát végzett. Vitte a gramofont, ágyneműt, edényeket, lakkdobozt a dollárokkal és a kanárimadarat.

Rósz tanácstalanul bámult rám.

– Nem vitás, valaki segített.

Bólintott.

– Ez tény.
– Talán elkotyogtuk a pesti utazást. Megijedt.

Cigarettára gyújtott.

– Csak Taniszter fecseghetett.

– Már mindegy. Hagyd békén Lacikát.

Vigyorgott.

– Látni akarom.

Elkísértem őt.

Lacika az utolsó ágyon aludt, ablak alatt. Rósz megkopogtatta sovány mellét.

Fölült. Bambán hallgatta a kérdéseket.

– Érted, mit ugatok? – kérdezte Rósz.

Lacika föltette szemüvegét.

– Tudok én jiddisül? – kérdezte dühösen. – Ilyen bonyolult dolgokról beszélni? Ezért versz föl álmomból? Te állat.

– Keressük meg Gyémánt Lacit – mondta Rósz. – Jó kapcsolatai vannak, nem ismer lehetetlent. Átfésüli a várost, a föld alól előkeríti Leonét. Elhiszed?

– Soha.

– Holtbiztos.

Azt hittem, Leonét többé nem látom. A Fürster Café ilyenkor már bezárt, nem volt kedvem gumibotos Military Police-legényekkel társalogni. Részeg, lövöldöző amerikai katonák között végiggyalogolni az amerikai zónán Gyémánt Laci lakására.

– Kár minden lépésért. Csak Isten találja meg Leonét.

– Senki más?

– Senki.

– Biztos?

– Biztos.

– Fölébreszttem Vezért.

– Minek?

Ámult.

– Szerinted elintézett ügy?

– Totál.

– Nálad.

– Nálad is.

Elmosolyodott.

– Nálam büntetlenül nem lehet szórakozni.

Elment Vezérhez tanácsot kérni. A műtőben lakott feleségével, Ilonával, hatalmas, megvakult lámpák alatt.

– Mit mondott Vezér – kérdeztem, amikor visszajött.

Hallgatott egy pillanatig.

– Gombostűt keresek szénakazalban.

Reggel a Fürster Cafében találtuk Vezért, Gyémánt Laci társaságában. Lány tojástartó. Vezér fanyarul mosolygott. Beszért a kapuőrökkel, Leone nyolc óra tájt költözött el a Rotschild Spítálból. Kopasz, zömök férfi cipelte a csomagokat.

Rósz bólintott:

– Van mód, hogy elkapjuk?

Gyémánt Laci fölnézett rá.

– Van.

Érdeklődik a bécsi rendőrségen, mondta, a litván kolónián, beszél a litván cionista szekció vezetőjével. Más hivatalokat is említett, magas beosztású embereket. Nem halandzsázott, éreztem, komolyan beszél, haragosan. És biztos a dolgában.

Elment.

Ma sem tudom, hová, kinek a kocsiján. Láttam a kirakatablakból, elegáns ruhájában beült a sofőr mögé.

Déltájt hozta a címet.

Néztük a papírt.

– Rázós ügy – nézett Vezér Rósz Gyurira. – Piszkos.

– Az – mondta Rósz.

– Hagyd – mondtam. – Nyaktörés.

– Az.

Taniszter lázba jött. Követelte, tegyünk följelentést, Leonét verjék bilincsbe, zárják nyirkos börtönbe. Gondolkozzék sanyarú élete végéig, mit tett az emberi bizalom, a nők, anyák becsülete ellen.

– Nem lehet följelenteni – mondtam. – A nők becsülete, becsstelensége nem bűncselekmény. Jobb, ha csöndben maradsz.

Bámult.

– Nem lehet följelenteni? Miért? Rablás az rablás.

– Minket is nyirkos börtönbe zárnak. Dollárért.

Vezér szeme villant.

– Ember nem jelent föl embert. Illetlenség. A nők becsülete nem érdekel.

– Miért?

– Idomítás kérdése.

– A férfi becsülete? – kérdeztem.

Szivarra gyújtott.

– A férfi pénzt keres, életével játszik. Börtönnel, akasztófával. A nő gyermeket szül, fölneveli. Vigyázni, szeretni, óvni kell. Kezét csókolni.

– És ha csal?

– Minden nő csal. Anyám az apámat, nagyanyám nagyapámat.

Nevettem.

– A teendő?

– Ha az ember megjárta néhány börtönt, megrugdalták veséjét, lelőtték bátyját, karján forradást hord bilincstől, megtudja, mi gond, mi nem.

Gyémánt Laci nevetett.

Így van. Nem kell mellre szívni. Egyik nő jön, a másik megy. Egyformán pisil mind. Csalfinta nő mindig volt, lesz is. Ha elszökik, nem katasztrófa. Haszon. Csak a dollár kerüljön elő.

– Kemény ügy. Biztos bukfenc – mondta Vezér. – A mázsálón megér öt évet. Fenébe a dollárt. Pénzt lehet szerezni, szabadságot nehéz.

Bólintottam.

– Így igaz.

Rósz fölállt. Begombolta zakóját.

– Gyere – mondta nekem.

Az amerikai zónában volt a ház, cölöpökkel megtámasztott épület lármás, forgalmas utcasarkon. Dzsipek rohantak, katonai teherautók. Military Police-fiúk járőröztek. Tömeg a járdán, úttesten. Osztrák rendőrök izzadtak, igyekeztek rendet tartani.

Ma is odatalálnék.

Falépcsőn mentünk föl az emeletre. Kopogtatásunkra Leone nyitott ajtót. Beléptünk.

Nagy szoba volt. Kerek asztalnál kopasz férfi ült, talán harmincesztendő. Hülyén bámult ránk.

Leone arcán csodálkozást láttam, tanácstalanságot.

Rósz elővette a kést, kiugratta pengéjét.

Akkor Leone megijedt. Nevetni próbált.

– Ne hülyéskedj!

Én is megijedtem.

– Nyugalom – mondtam –, nem eszünk embert. Nem gyilkolni jöttünk. Hol a pénz? Egy, kettő, három, és már itt se vagyunk. Mozdulj, Leone.

Hálásan nézett rám. Hozta a lakdobozt.

Fölnyitottam a fedelét.

– Mehetünk.

– Ikipaszimatima – mondta Rósz.

Nem indult, nem mozdult. Büntetni akart.

Csendesen, lágyan, szépen, szinte baráti hangon, gügyörészés nélkül, ahogy még nem hallottam őt beszélni, köszönt szerelmet, csókot, ölelést, gyönyörű emléket. Kérte Leonét, legyen boldog, jó kislány. Gazdagítsa lelkét, ápolja a szépet, olvasson könyvet, hallgasson muzsikát. Kertjében virág nőjön, szívében béke. Feledjen gondot. Mosolyogjon, amíg él.

Most pedig vetkőzzék.

A kopasz férfi mozdult.

Tudtam, csak az Isten mentheti életét, ha kakaskodik, ágál, verekedést kezd Rósz Gyurival. És Leonét is csupán a jó szerencse védi. Egyetlen rossz szó, felelőtlen pillantás, könnyelmű fintor vagy tiltakozó mozdulat végzetes lehet most e napfényes szobában.

De Leone okos lány volt.

Nem szólt, nem tiltakozott.

Levetette magáról a blúzt, szoknyát, alsóneműt. Kilépett a szandálból is. Mosolyogva kedves pukedlit csinált.

Rósz az arcához bökött tűhegyes késével. Szájcsücskétől a füléig fölhasította.

Mosolyogjon, amíg él.

– Rósz! – ordítottam.

A kopasz férfi fölugrott. Ököllel csaptam az arcába, orrát, majd álla hegyét találtam el. A padlóra zuhant.

Lefutottunk a dobogó lépcsőkön. A kapu előtt Rósz megfogta a karomat.

– Hová rohansz? Még azt gondolják, valami rosszat tettünk.

A Fürster Cafében senki nem kérdezett semmit. Csak Gyémánt Lacit érdekelte a dollár.

– Minden rendben – mondtam.

Később Rósz feje dagadni kezdett, kivörösödött. Csalánkiütések lepték el. Arca megduzzadt, szeme eltűnt, két szűk nyíláson leste a világot. Intett a pincérnek, deci ecetet kért.

– Csupa láz vagyok. Mintha kemencében ülnék.

Este a Rothschild Spítál gezarolos búzában Lacika azt mondta, ha egyszer emberi körülmények közé kerülünk, klinikára visszük Rószot.

– Megfizetünk minden összeget. Találják ki a baját, gyógyítsák meg.

Ágyaztam. Lacika igazított szemüvegén.

– Szerinted gyógyítható? – kérdezte.

Vállat vontam.

– Könnyen. A fejét kell kicserélni.

Lehúztam ingemet, Lacikára néztem.

– Miért sírsz? Túlél téged.

– És téged?

Komolyan mondtam:

– Eltemetlek benneteket.

– Miért?

– Szavamat adom rá.

Többször mondtam. Nem hitték el.

A medál, szerelmem? Hattyúnyakadon a medál az örök szerelem szimbóluma. Bécsben készült, Ferenc József húszkoronásból. Leszédjük Leonéről.

Ne bánts. Majd én leveszem.

Nagy úr a megszokás.

Szép vagy.

Ma még nem mondtam? Ó, elnézést kérek.

Igaz, minden nőnek egyforma szöveget mondok. Sajnos, fantáziám silány, szókincsem nem csiszolódott társaságban, börtönben. Az internáló táborban érdekes, színes, értelmes emberek között életem. Csak hogy lusta vagyok, végtelenül kényelmes.

Szép vagy, mondom, szép a szemed. Kész a tudomány. Vagy leveszik a bugyit, vagy nem.

Rósz másként vélekedett. Állította, egyetlen képességem a duma. Improvizálok, sajnálatom magam, gátlás nélkül hazudok. Ha kell, könnyem is csordul, közönyöst játszom, vagy keményre veszem a figurát. Viszonylag értelmes ember napokig hány tőle.

Még valami.

A gyűlölet.

Elismerem, ember nálam nem tud vadabbul gyűlölni.

Isten, ne vedd el tőlem.

Szép vagy, mondtam már?

Továbbutazunk Salzburgba. Ha megállod nevetés nélkül, kalapot emelek. Öt perc múlva úgy megvernek bennünket a jó kedélyű amerikai fiúk, amint azt a nagykönyvben megírták.

Tessék figyelni. Még élünk mind a hárman.

De lehet, szerelmem, semmi nem úgy történt, ahogy elmesélem. Létezett Rósz meg Lacika? Talán nem is voltak, nem azt mondták, nem úgy, ahogy emlékezetemben él? Nem mindegy?

Műsorunk következő száma: hajnali gyülekező a Rotschild Spítál előtt. Sírás, ordítás, tömeg. Közelharc a leponyvázott teherautók megbódításáért.

Taniszter Lacikával megint baj volt.

Fekete zsákban citromot cipelt e szép hajnalon, zörgött, mint a dió. Lacika csetlett-botlott, szorongatta Bécsben gyűjtött vagyonát.

Rósz őrzöngött.

– Képtelenség, hogy normális ember csontkemény citromot cipeljen keresztül Európán.

– Kit zavar? – kérdezte Lacika. – Senkit.

– Eltöri a térdemet! – ordította Rósz. – A derekamat!

Lacika magához ölelte a zsákot.

– Hozzád sem ér. Tőlem ugathatsz, gonoszkodhatsz, kiverheti pofádat a csalán, nem érdekel. Nem is figyelek rád.

Rám nézett.

– Téged zavar?

– Nem. Majd kuglizunk velük Párizsban.

Rósz nem szólt. A pályaudvaron lesegítette Lacikát az autóról, elvette a fekete zsákot, egy farakás mögé dobta.

– Sicc, citrom! Elvitte a cica!

Lacika megdöbbent.

– Megbánod. Ha most visszahoznád ide, a lábam elé, szégyellnéd a pofádat, azt mondanám – már késő.

Nevettünk. Könnyű testét föltettük a vagonba.

Hosszú szerelvény volt. A cionisták kenyeret, konzervet, cigarettát osztottak. Átmenetileg az amerikai hadsereg gondoskodik rólunk, magyarázták, viselkedjünk okosan, fegyelmezetten.

Kényelmesen utaztunk. Sütött a nap, Lacika trikóra vetkőzött, Rósz megevett egy üveg heringet, én odatartottam arcomat a szélnek.

Nem volt panaszkodnivalónk.

Jó kedélyű amerikai katonák kísértek, fiatalok, ápoltak. Hátukon rövid karabély, nyakukon sárga selyemsál, oldalukon pisztoly, ingük ujján dühös bika. Vidám legény volt mind. Rágógumit rágtak, szilaj nótákat énekeltek, zsidóztak angolul, németül, vezényszóra, hangosan, kórusban, hogy messze is mindenki érthesse.

De senki sem akarta érteni.

Néha, amikor megállt a vonat, a fiúk leugráltak a fékezőfülkékből, ocsmány szavakat kiáltottak felénk.

A zsidók süketen, komoran ültek, nem tettek megjegyzést.

Mi sem. A nyitott ajtóban cigarettáztunk, lóbáztuk lábunkat. Nem akartunk törődni a fiúkkal.

Amikor egy sálas legény tréfásan megcsavarta Lacika orrát, nem szóltunk.

Lacika kacsintott.

– Nem fáj.

Rósz vállat vont. Elővette francia nyelvtankönyvét, pörgette az er betűt. Én egy nyírmadai szabósegéddel beszélgettem. Verseket írt, néhányat fölolvastott.

– Pityu sok verset ír – mondta a felesége. – Szerelemről, tavaszról, madarokról. Más téma nem érdekli.

Teltkarcsú, fekete asszony volt. Gyönyörű asszony. A háború előtt többször beutazta a világot, a Darmora-táncsoport tagjaként.

Rékának hívták. Isten áldja, verje őt.

Nem jártunk már messze Salzburgtól, amikor a baj történt. Utoljára kaptunk tilos szemafort, szerelvényünk utoljára állt meg nyílt pályán.

Sajnos, Rósz meglátott a közelben egy kerekese kutat.

– Szomjan döglöm a heringtől.

– Örvendek – mondtam.

Megszólított egy katonát, jelezte, vizet akar inni. A katona néhány szót váltott cimboráival, majd intett, ugorjék le.

Taniszter észnél volt, elvette Rósz poharát.

– Engem lezsidózhatnak. Ha a te pofádba röhögnek, kész a baj.

Helyesletem.

– Ugorj már. Ki tudja, meddig állunk.

Leugrott, szaladt a kúthoz, megtöltötte a poharat, és már rohant vissza.

Rósz elvette a fölnyújtott poharat, én Lacika kezét fogtam meg. Egyik lábával kitámasztotta magát. Fölhúztam. Feneke kifeszült.

Egy tömzsi katona a karabéllyal akkorát ütött rá, hogy Lacika fölsikított.

Rósz a cipőtálpával a katona arcába rúgott. Láttam, fröccsen a vér. Elkapták karomat, a sínek közé kerültem. Vigyáztam, ne verjenek agyon. Összegömbölyödtem, arcomat tenyeremmel takartam. Hátamat adtam a csizmáknak, karabélyoknak, öklöknek.

Azután visszadobáltak a vagonba.

Rósz csukott szemmel, mozdulatlanul feküdt. Lacika vékony hangon, hisztériásan zokogott. A zsidók jajongtak. A nyírmadai szabó és Réka törölte arcunkról a vért. Bal szememre nem láttam, nem hittem, hogy valaha is lábra állok.

Rósz nyögve fölült. Káromkodott.

– Lengőbordán ütöttek ki.

Sziszegve mutatta, hol.

– A fejemen kalapáccsal se ütnek ki. Fafejem van.

Taniszter zokogott.

– Nem látok többé.

Föltápaszkodtam, kerestem a szemüvegét. Nem találtam.

– Ne sírj. Salzburgban csináltatunk másikat. Elviszlek az orvoshoz.

Vaksin bámult rám.

- Rósz miatt pusztulunk el. A legostobább halállal.
- Nem nehéz megjósolni – feleltem.
- Patkányok – nyögte Rósz.

Salzburg szélén szöges dróttal körülzárt katonai tábor volt, tizenkét élénkzöld barakkal. Ide vittek bennünket.

Kapujában őrbódé, sorompó, fegyveres katonák. A jó kedélyű fiúk a tábor közepére kísérték. Felsorakoztunk az árbocon lengő amerikai zászló alatt.

Két tiszt, idősebb nagyváradi cionista ügyvéd és tolmácsok kíséretében érkezett a táborparancsnok.

Magas, szép férfi volt, ő is sárga selyemsálat, haragos bikát viselt. Csöndet kért, nézte a néma tömeget. Rövid beszédet mondott.

Kivételes szerencse, megtiszteltetés számára, hogy vendégül láthat, hogy átmenetileg gondoskodhat rólunk. Este nyolckor takarodó, reggel hatig embert nem akar látni. A tábort elhagyni tilos. Vécék, zuhanyozók tiszták legyenek. Fegyelmezetlenséget nem tűr, a rendbontókkal elbánik.

Rósz alig állt a lábán. Átkaroltam, a barakkba támogattam.

Lefeküdt, lecsukta szemét. Arca fehér volt.

– Kicsinálták valamelyik alkatrészét – mondta Lacika. – Ez nagyon valószínű.

– Hogyan kicsinálták?

– Lerúgták a máját, veséjét. Azokat le lehet rúgni.

Elöntött a düh.

– Jól megverték. Nem először, nem utoljára.

– Honnan tudod? Bivaly is fölfordul ennyi rúgástól.

Rósz sóhajtott, kinyitotta szemét.

– Mondom, hogy a lengőbordámat csípték el.

Rohantam az irodába. A nagyváradi ügyvéd meghallgatott.

– Miért bántották az amerikai katonák?

– Találja ki – mondtam.

– Ti kezdtétek?

– Mi nem akartunk verekedni.

– Menj vissza a barátodhoz. Intézkedem.

Levetkőztettem Rósz, szivaccsal megmosdattam, friss inget adtam rá, a másik véres volt. Fülét betakartam, kinyitottam az ablakot.

Taniszter Rósz arcához nyúlt, lejjebb húzta a paplant. Ijedten elmosolyodott.

– Nem fázik – mondta.

Ledőlt ágyára, csúful nézett ki. Valamit magyarázott.

Rászóltam.

– Ne heveréssz ruhástul az ágyon. Nem a toloncházban vagyunk.

– Hát hol?

Levetkőzött, sírt.

– Most boldog vagy?

– Talpig – mondtam fáradtan.

Szemét dörzsölte.

– Nem látok. Csak foltokat.

– Mit akarsz látni?

Hallgatott. Vaksi szeméből folyt a könny.

– Haragszik ránk az Isten.

Kezem is remegett az idegességtől.

– Becsukom az ablakot. Ne bámuljon ránk.

– Rósz meghal – mondta. – Agyonrúgták.

– Ámen. Isten áldja, vigye.

– Egy pohár vízért. Azt se tudom, hol temetik el.

– Gödörben. Kézen foglak, úgy jössz a temetésére.

– Nem jó zsidónak lenni – mondta halkan.

– Kereszténynek sem.

Amikor a katonaoorvos a táborparancsnok és a nagyváradai ügyvéd kíséretében belépett, Lacika is mélyen aludt.

Az orvos tisztességesen, alaposan, sokáig vizsgálta Rósz. Pulzusát, vérnyomását mérte, szívét hallgatta, nyomkodta hasát, gyomrát, mellkasát, fölhúzta szemhéját. Nézte a véraláfutásos dudorokat. Vénájába, tomporába injekciót adott. Karját, lábát mozgatta.

– Alaposan megverték.

A nagyváradai ügyvéd tolmácsolta, reggel a salzburgi kórházba küldik mentőautón, röntgenre.

– Baj van?

– Most aludni fog.

– Nagy baj van?

Az orvos már elrakta műszereit.

– Nem hiszem. Két hét alatt rendbe jön.

– Nyomorék marad?

– Holnap többet tudunk.

A nagyváradai ügyvéd csöndesen beszélt, alig leplezett dühvel.

– Megismernéd a katonákat? – kérdezte a táborparancsnok.

Rósz kinyitotta szemét.

– Nem ismerünk meg senkit – nyögte.

Az ügyvéd Rósz ágya szélére ült.

– Ne félj. Hivatalos vizsgálat lesz. Nem bántathat senki.

– Nincs vizsgálat. Jön a második menet. Szép csöndesen elpofozkodunk.

– Kivel?

– Az az én dolgom. Kórházba ne vigyenek. Kutya bajom.

A táborparancsnok hangosan nevetett.

– Remek fickó!

Az ügyvédnek más véleménye volt.

Amikor elmentek, lefeküdtem én is. Fejem zúgott, minden tagom fájt, bal szememen nem láttam.

Rósz vizet kért. Cserépkancsóban adtam oda neki. Undorodva lábam elé köpte.

- Langyos – mondta megvetően.
- Már nem mehetek ki a barakkból.
- Miért?
- Elmúlt nyolc óra.
- Miért nem mehetsz ki?
- Nem engednek.
- Kicsoda nem enged? Ki az Isten?
- Az őrség, Rósz. Az nem enged.

Elöntötte a düh.

- Dögöljek szomjan, mert egy hülye nem tud kimenni az ajtón. Azért?
- Bólintottam.

- Azért, Rósz. Amiért akarsz.

Visszabújtam paplanom alá.

Reggel nem találtam őt. Ágyán a lepedőt, párnát, paplant gondosan, katonásan rendbe szedték.

Taniszter még aludt. Lábát rángattam.

Két tenyerét arcára terítette, fölsikoltott.

- Ébredj, magyar!

Fölkelt. Bámolt rám kócosan.

- Rósz eltűnt.

- Jézus!

- Nekem ne Jézusozz! Megmondtam, amíg zsidóknál vagyunk, nincs Jézus!

Arcára sütött a nap. Halkan kérdezte.

- Hová vihették?

- Kettőt találghatsz.

Pislogott. Sírt.

Szaladtam az orvosi szobába, nem találtam. A nagyváradi ügyvédhez, de nem tudott fölvilágosítást adni. Rohantam az udvarra, a zuhanyozóba, nevét kiáltottam.

A zuhanyozó előtt a nyírmadai szabósegéd megállított.

- Nem kell megijedni. Láttam őt. Hintázik.

- Hintázik? – kérdeztem.

Nyakába tette a törülközőt.

- Igen – mondta. – Nagy közönsége van.

A tábor végén, fenyőfák között hintázott. Mezítláb, atlétatrikóban állt, kezével a láncot markolta, mellét kifeszítette, haja lobogott. Időnként fejfelé pillanatig állt a magasban, majd átfordult a nyikorgó tengelyen.

A közönség morajlott ilyenkor, hűledezett, tapsolta a produkciót.

Döbbenet néztem.

- Ha kiszellőztél, gyere le! – kiáltottam. – Nagyon kérlek.

Taniszter ránk talált, fölnézett az égre.

– Ha most elröpülne – mondta könnyű mosollyal –, többé sose látnám. Ha fejfelé befúródna a földbe, azt is kiheverném.

Rósz nevetett, integetett, megállította a hintát. Leugrott a puha földre.

– Jó reggelt, csavargók! – kiáltotta.

Belénk karolt, elmentünk zuhanyozni. A reggeliért én álltam sorba. Mézet, vaját, szardíniát, kenyeret, kancsó tejeskávét, cigarettát, rágógumit adtak. Elvittem mind a hármunk adagját.

Ragyogó idő volt, pazar napsütés.

Rósz hollófekete, ferde lapú, hülye asztalt kerített, árnyas fa alá cipelte, papírral letakarta. Azon ettünk. Lacika jókedvűen kente a vaját, mézet, elégedetten röhögcsélt. Megállapította, a környék szép, a tábor tiszta, az ellátás kitűnő. Ennél többet igazán nem kívánhatunk.

– Paradicsomi élet – vigyorgott. – Tisztára olyan.

– A Bét Bialikban inkább ellaknék – mondta Rósz. – Mesélik, fenséges hely és nagyon kényelmes.

Ránéztem.

– Rósz, mi az a Bét Bialik?

Fölragyogott.

– Kastély, Zimi. Négy száz éves. Kapuján címer, parkjában szökőkút. Ablakain zsalugáter.

– Átköltözünk?

– Lehet. Nagyon is lehet!

Taniszter elsápadt.

– Tegnap vertek agyon. Minden részem fáj, alig tudok járni, rágni. Mi az, hogy átköltözünk?

– Most az egyszer ne ijedj meg – mondta Rósz. – Piros autóbusz visz, megváltom a jegyeket. Alig kell gyalogni.

Taniszter kezében remegett a pohár.

– Miért ne ijedjek meg?

– Azért, mert nem lehet mindig megijedni. Ez a hely nem nekünk való.

Elöntött a düh.

– Hát kinek, Rósz?

– Hülyéknek. Én nem maradok e sivár internáló táborban.

– Sivár?

– Sivár, Zimi. És unalmas.

– Holnap hegedűt veszünk – mondtam. – Muzsikálunk.

Mosolygott.

– Nem megoldás.

Megitta a kávét, óvatosan megtörölte dagadtra vert száját. Kijelentette, ebben a táborban nem lehet kereskedelmet folytatni.

– A katonák folyton ordítanak, a pólisiak veszekednek. Művelődésre nincs lehetőség, szellemi életnek semmi nyoma.

– Tehát elköltözünk.

– Igen, Zimi. Ma délelőtt.

Taniszter letette a szardíniásdobozt.

– Átröpülünk a kerítésen? A kapun?

– Ne töprengj, kisfiam. A hátamon viszlek ki.

- A hátadon.
- Anyám úgy éljen.

Lacika fölsírt.

– A hátán! A nyomorult! A táborból nem engednek ki senkit. Fegyveres katonák vigyázzák a kaput. Lőnek. Parancsuk van rá. Magyarázatot követelek, hogyan költözünk el.

Erre én is kíváncsi voltam, de Rósz Gyuri adós maradt a válasszal.

Fekete kalapos, lüszterruhás, szakállas ember lépett hozzánk. Kezét összekulcsolta, zengő, bánatos hangon fölszólított, adjuk vissza az asztalt az imaháznak.

– Ilyent nem szabad csinálni. Lepakolták a földre a gyertyatartókat, imakönyvet, bársonytakarót. Az asztalt meg ellopták.

- Nem loptuk el. Csak eszünk rajta.
- Ő nem lop – mondtam. – Kárpitós.

A főre raktuk az ennivalót, az asztalt Rósz hátára emeltem.

– Irány a Bazilika.

A lábam elé köpött, és elballagott a szakállas után.

A parancsnokot irodájában találtuk. Az iroda tiszta volt, lúgszagú, hűvös. Félig leeresztették a redőnyöket. Sárga sálas, lapos orrú katona gépelte le a három engedélyt. A nevünkre szólt, igazolta, melyik táborban lakunk, az amerikai hadsereg védelme alatt állunk, reggel hattól este nyolcig szabadon közlekedhetünk. A parancsnak ráütötte az alakulat pecsétjét, nevét is aláírta.

– Menjenek – mondta –, csináljanak, amit akarnak. Nem érdekel, hány mozit gubbasztanak végig, az sem, ha megfürödnek valahol a város szélén a Salz folyóban. De ha visszaélnék a bizalmammal, isznak, kötekszenek az osztrákokkal, botrányt rendeznek a bordélyházban, baj lesz. Megemlegetik a nevemet. Elevenen megnyúzom magukat.

– Ne féljen, uram – mondta Rósz. – Piros autóbuszra ülünk. Ha befogadnak a Bét Bialikban, átköltözünk.

– Ott olcsóbb a koszt?

– Nem érdekel a koszt. Itt zsidóznak a katonák, közönséges szavakat használnak. Nem nekem való hely.

– A katonák mindenütt zsidóznak. Bárhová mész.

– Tudom. Ahhoz nem kell négy elemi. Wagnert nem ismerik, könyvet nem olvasnak, Michelangelo hírét nem hallották. Annyit tudnak, Texasban három lábú ló született, a világ legnagyobb épülete az Empire State Building. És büszkén röhögnek.

A tolmács várt. Csönd volt.

- Mi az apád?
- Nem volt.
- Anyád?
- Meghalt.
- A nácik?
- A májzsugor. Halálra itta magát.
- Honnan ismered Wagnert?

– Mindent megismerek, ami szép. Sok nyelven fogok beszélni, írni, olvasni. Spanyolul is. Elhatározott szándékom.

– Mi akarsz lenni?

– Gazdag.

– És akkor mit csinálsz?

– Bízva rám.

– Háremet tartasz?

– Családom lesz, oszlopos házam, szalmakalapom. Virág, könyv, jó lemezek. És megtanulok táncolni. Régi vágyam.

A parancsnok nevetett.

– Mást nem akarsz?

Rósz fölragyogott.

– Bokszolni. Magas szinten.

– Szeretsz bokszolni?

– Nagyon.

– Tudsz is?

– Igen. Kitűnő módszert gondoltam el. Nem tudnak megverni soha.

– Miféle módszert?

– Előremenni. Nem védeni a fejemet, kergetni az ellenfelet. Üssön, amennyit akar.

– Nem jó üzlet, fiú. Akkor pontozással veszítesz.

– Soha, uram. Nálam a harmadik menetben mindenki megcsókolja a padlót.

– És ha az ellenfeled is fafejű?

– Akkor csak sajnálni tudom. Én a világklasszisok minden erényével, adottságával rendelkezem.

– És ha egy kemény öklű legény eltöri az állkapcsodat?

Rósz nevetett.

– Nem létezik. A tudóm kitűnő, szívem hibátlan, a fejem fából. Nem félek senkitől. A szemem nem csuktam még be verekedésnél. Erőm van, karom hosszú. Ha a harmadik menetben hajrázni kezdek, uram, mindenki megy a francba.

– Hány kiló vagy?

– Ötvenhét.

– Kipróbálnád az őrmesteremet?

A lapos orrú katona fölállt. Némán, gúnyosan meghajolt.

Rósz meghökkent. Szánalmasan állt az iroda közepén.

Taniszter kétségbeesetten nézett rám.

Mindketten tudtuk, Rósz soha életében nem bokszolt, mindig verekedett. Ez pedig, enyhén szólva, nem kis különbség.

– Most megverne egy tízéves gyerek is. Nagyon megtépták a vonatkísérő katonák – szólt csendes, szabadkozó hangon. – Sajnos, nyűglődöm. Ez az igazság.

– Kár – mondta a laposorrú. – Még soha nem bokszoltam ilyen nagymenővel.

Rósz nézte őt.

– Mi az akadály?

– Nyűglódsz.

– Ó, igazán ne is gondolj rá. Meglátod, pár nap múlva nevetek. Valahányszor pofán csaplak.

– Csakugyan?

– Én rajtatok mindig nevetek. Kérdezd meg a barátaimtól.

– Majd leszoktatlak róla.

– Egyedül?

– Egyedül.

– Hol született az első háromlábú ló?

– A ringben megmondom. Bejössz a ringbe?

Rósz hangosan nevetett.

– Ezért szöktem át a határon.

A parancsnok fölállt zöld vászon tábori székéről.

– Akarsz mérkőzni?

Rósz bólintott.

– Mikor?

– Tíz nap múlva.

A parancsnok cigarettázott. A füstöt Rósz arcába fújta.

– Mennyire van biztosítva az állkapcsod?

Rósz nem fordította el fejét, szemét sem hunyta be.

– Tíz nap múlva csoda történik – mondta csöndesen. – Meghal egy amerikai katona Európában.

A nagyváradi ügyvéd pillanatig hallgatott, majd lefordította a szöveget.

A parancsnok mozdulatlanul állt. Komoran, szótlanul, kötekedő nyíltsággal nézett végig mindenkin. Végül Rószon hagyta tekintetét.

– Látlak még?

– Én úriember vagyok. Úgy neveltek, nem játszunk a becsületünkkel. Ötven katonát küldhet a ringbe, rövid karabéllyal, szöges bakancssal. Tíz nap múlva jelentkezem. És még valamit, uram. Én színházba, Operába járok. Bordélyházba nem.

A parancsnok nézte őt, vállat vont. Lomhán íróasztalához lépett, megigazított néhány papírt, bekapcsolta a ventilátort.

– Elmehtek – mondta.

Köszönés nélkül, behúzott nyakkal mentünk ki az irodából.

A napfényes udvaron Taniszter megfogta Rósz karját.

– Ugye most félsz? A legőszintebben válaszolj.

– Félek.

– Minden okod megvan rá. Mert ez csúnya balhé lesz.

– Csúnya – mondta Rósz.

Röhögtem az idegességtől.

– Csúnya! Ugye csúnya?

Rám nézett.

– Mi bajod?

– Te állat! – ordítottam. – Fecsegő, rohadt állat! Bokszbajnok!

Bámult.

– Agyonverem – mondta nyugodtan. – Nem szabad félned, Zimi.

– Te is félsz.

– És aztán?

– Előveszed a kést?

Elmosolyodott.

– Kést? Minek? Addig ütöm, amíg meleg. Ne is gondold másra.

Nevetett, belénk karolt.

– Az ember lábon él – mondta –, lábon verekszik, lábon hullik el. Másként malac, pocsolóban rőfög. Sokszor féltem. Verekedtem. Mégis itt vagyok. Párizsba utazunk, bámuljuk Rodin szobrait, egyiptomi fáraókat, a Mona Lisát. Pénzünk lesz, bízzatok rám. Élünk boldogan. E bokszeccs játék. Nem halál. Ad is a baba, kap is a baba. Egyetlen katonával verekedni szórakozás. Ütött már engem tíz rendőr. Tizenhat éves voltam. Kihevertem.

Kimentünk a kapun.

Szeretlek, mondtam már? Akkor jó. Van egy kérésem. Húzd le a rolót, csukd be az ablakokat. Hangérzékeny vagyok. Már a harmadik teherautó robog el, az úristenit. Gyűlölöm a teherautót. Mindegyiket.

Ne haragudj, szerelmem.

Nem, köszönöm, már semmi baj. Jó ez a csend.

Szeretlek. Mondtam már?

Akkor folytatom.

A Bét Bialik négytornyú, ízléstelen épület volt, villanegyedben. Gondozott parkjában meglepetés ért minket. Két Tisza Kálmán téri csavargót találtunk ott, gyermekkori cimborákat. Éger Bélát és Ódor Sanyit.

Szökőkút peremén ültek, cigarettáztak. Nyugtalanul lesték a ház előtt gyakorlatozó, formaruhás, fapuskás cionistákat.

Kezet szorítottunk, öleltük egymást. Anyátok, bitangok! Anyátok, gazemberek! – mondogattuk. Éger Béla megnyálazta ajkát, lassú, megfontolt hangon mesélte, Nagykölkednél szöktek át a határon, az osztrák csendőrök elvették tőlük a cigarettát. Koblenzbe mentek, befütyültek a kerítésen, és Riemer Kurcsi bevitte őket. Később angol zónába telepítették át a táborn, Admontba. Gyönyörű, hegyes-völgyes vidék, kitűnő koszt, emberséges sómér vezetők. Nem is féltek. Most mindenkit Salzburgba hoztak, amerikai zónába. Itt embertelen lett a játék.

Rám nézett hosszan, figyelmesen. Ingerült mozdulattal hajába túrt. Pillanatig várt, majd folytatta.

– Megpróbáltunk átköltözni ide. A Franz Joseph-kaszárnyában lakunk – mondta csöndesen. – Állati koszt, nyomor. Százan alszunk egy bűdös teremben. Ott is bétárok a vezetők. Gyanakvóak. Ha lebukunk, meglincselnek.

Taniszter pislogott. Öklére köhintett.

– Majréztok?

– Igen. Majrézunk. Már nevet is cseréltünk. Schwartz Jichoknak hívnak – mondta Éger Béla –, Ódor Sanyit Kohn Majsénak. Tanultunk valamit héberül, tudunk áldást kenyérre, borra.

Lacika sírni kezdett.

– Elmebaj – mondta. – Tisztára elmebaj.

– Muszáj triblizni.

– Hová készültök? – kérdeztem.

– Venezuelába.

– Hogyan?

– Talán a cionisták elvisznek Le Havre-ig. Ott hajóra szállunk.

– Nem tudátok, hogy Salzburgban vagyunk?

Bólintott.

– Azt is, hogy verekedtetek az amerikaiakkal.

– Nem verekedtünk – mondta Lacika. – Megverték.

Éger vigyorgott.

– Még mi is megkapjuk. A biboldóktól.

Rósz ámult.

– Miért nem jöttetek el hozzánk?

Éger nem válaszolt. Ódor a fapuskával rohamozó cionistákat nézte.

– Féltetek, hogy kölcsönkérünk?

Éger nem válaszolt Rósznak, Taniszterhez fordult.

– A szemüveged?

– Elveszett, amikor leütötték. Kerestük, de nem találtuk meg.

– Miért nem jöttetek el hozzánk? – kérdeztem.

Éger Béla rám nézett.

– A Csikágói meghalt?

– Rosszul böktem. Befoltozták.

– Akkor megkeres.

– Akkor megölöm.

– Nem, Zimi. Elszalasztottad.

Riemer Kurcsi kijött a négytornyú házból. Meglátott minket, szaladt le a lépcsőkön. Széttárta dundi karját, örömeiben rázta göndör fejét.

– Órijási szenzáció! – kiáltotta. – Megszálltuk Ausztriát!

Pihegett, kezünket szorongatta. Nem öleltük meg egymást. Tüdőbeteg volt.

A kútkávéra ült, törölte kövér arcáról a verítéket. Tréfásan panaszolta, kezdődik az új honfoglalás. Ő lett Árpád vezér. Minden fitos orrú magyar legény utána jön. Ha lebuknak, őt tépik szét a zsidók. Majd komolyra fordította a szót.

– A Bét Bialik bétár központ. Nektek itt nem terem fű. A fegyelem hihetetlen, példátlan. Nem ismernek Istent, az ebédet is csatakiáltással osztják. A nők fapuskával alszanak, álmukban magukhoz ölelik.

Lacika csodálkozott.

– Nem ismernek Istent? Ez teljesen lehetetlen. A zsidóknak is van Istenük.

– Eléggett Auschwitzban. Már nem várnak rá – mondta Riemer Kurcsi.

Éger csalódott volt.

– És most?

Éger karjához nyúltam.

– Miért nem jöttök hozzánk?

Riemer Kurcsi rám nézett. Ilyen csodálatosan szép szempárt soha nem láttam.

– A Szúnyog miatt.

– Itt van?

– A Franz Joseph-kaszárnyában vár ránk.

Hallgattam. Riemer Kurcsi fölhúzta gömbölyű vállát.

– Megkaszáltad a Csikágóit. Szúnyoggal mi a szándékom?

– Kerüljön el messziről.

Egyenként megnéztem arcukat. Egyiken sem láttam mást, csak szomorúságot.

A városba mentünk. A Salz folyó partján, olcsó vendéglőben ittunk néhány pohár sört.

– Szép város – mondta Éger.

– Szép.

Azután elbúcsúztunk.

A szemészetre kísértük Tanisztert, onnan madárkereskedésbe mentünk. Rósz idegtépő fecsegés után énekesmadarat vett, másik üzletben cserép kaktuszt. Fölültünk a piros autóbuszra. Rósz mosolygós bácsival gyakorolta a németet.

– Jól csinálod – mondtam.

Rám nézett.

– Te meg sehogy.

Sötétben értünk a táborkapuhoz. Ellenőrizték a papírokat, időt, nem késtünk-e.

Sárga sálas katona Rósz arcába világított.

– Bokszoysz?

– Anyáddal is.

Taniszter rémulten nézett rám.

A katona emelte a sorompót. Mereven figyelte Rósz.

– Befelé!

Rósz arcán a kőmosoly ült. Lacika halkan sírni kezdett.

Rósz szóltanul elindult. Vitte bóbiskoló madarát, a másfél kilós kaktuszt.

A barakkban levél várt, Frádi írta. Bécsből hozta a parol. Átadta Frádi ajándékát, bordó, magas nyakú pulóvert. A fiatalember ágyam szélére ült, lefordította a héberül írt sorokat.

Frádi arra kért, ne bolondozzunk, maradjunk a táborban, nemsokára Németországba kerülünk, jó helyre. Ő is ott lesz, vár minket. A pulóverre vigyázzak, az osztrák hegyek között gyorsan fut a nyár. És ígérem meg, nem verekszünk.

A parol bétár volt. Hallotta, hogy vasmunkás vagyok. Elmondta, orvosnak készül. Frádi jogász lesz.

Magas, erős, csontos kezű legény. Nem találtam harciasnak. Barátságosan beszélgetett velem.

Kérdeztem, Frádi honnan tudja, hogy verekedtünk, hisz csak most érkeztünk Salzburgba.

– A parolok járják a világot. Sokfelé beszélnek, hogy a barátod felelőtlen hetvenkedésből bokszozni akar egy amerikai őrmesterrel. Erre semmi szükség.

Vállat vontam.

– Mi baja történhet? Legfeljebb megverik.

– Nem úgy van. Ha nevetséges lesz, az baj. A bétárok nem tűrik a gúnyt, csúfságot. Nem hagynak magukkal játszani. Ha kinevetteti magát, soha nem bocsátják meg neki.

Ránéztem.

– Nem fog nevetni senki.

– Ki felel érte?

– Én. Az életemmel.

Fölállt.

– Mit üzensz Frádinak?

Gondolkodtam egy percre, majd leguggoltam az ablak alá, előkerestem Rósz rejtekhelyéről a fekete lakkdobozt.

Kivettem a Ferenc József húszkoronásból készített medaliont.

– Add át neki.

Belső zsebébe tette. Láttam, pisztoly van nála.

– Te félzsídó vagy?

– Baj?

Kezet fogtunk.

– Lehet minket szeretni, gyűlölni – mondta csendesen, hangsúly nélkül. – Meg is ölhetnek. De gúnyolni, röhögni soha. E korszakot lezárjuk, bármilyen áron. Említsd meg a barátodnak.

– Meghal a ringben. Ismerem őt. Ezen nem lehet gúnyolódni.

Elment.

A szomszéd barakkban a nyírmadai szabósegéd születésnapját ünnepelték, Réka bort töltött, a szabósegéd fölolvasta néhány versét.

Rósz elszámolta Rékával a madár és a kaktusz árát. Tíz százalék hasznót kér, mondta, nem tehet mást. Kereskedelemmel foglalkozik. Majd elnézést kért a szabósegédtől, kijelentette, versekről nem nyilatkozik. A költészet terén hiányos a műveltsége.

– Párizsban időt szakítok rá, mindent pótolok.

Taniszter álmosan hunyorgott.

– Délelőtt verset olvas, délután szobrot vizsgál. Így szokta meg.

– Mi Palesztinába készülünk – mondta Réka –, máshol nem tudnánk élni. Nem is akarunk. Kérlek, szólítsatok Hajának, az a zsidó nevem.

– Te nem vagy zsidó – mondtam.

– Te sem – válaszolta. – Neked anyád, nekem apám. A fele is elég a síráshoz.

Bejöttek a sárga sálás katonák, fölszólították az embereket, azonnal csomagoljanak. Frankfurtba mennek. Három barakkot ürítenek ki.

Mi maradtunk. Segítettünk Rékáéknak csomagolni, vittük a kaktuszt, a madarat is. Elkísértük őket a teherautóig. Éjfél után kerültünk ágyba.

Taniszter mindjárt elaludt.

– Frádi írt – mondtam halkan. – Küldött egy pulóvert. Én meg odaadtam a medált.

– Okosan tetted. Szép lány, becsületes. Vedd feleségül. Én Párizsban gazdag leszek. Ne félj, segíték nektek. Nem lesz gondotok.

– Frádi Palesztinába megy.

– Elhagyja érted a zsidókat. Csak azután vigyázz majd rá. A nők törékenyek. Elég nekik egy szellő, és már betegek. És a lelkük is igen érzékeny.

– Hol tapasztaltad?

Nem válaszolt. Az emeletes ágy deszkáit bámulta. Taniszter fölébredt, fölült ágyában.

– Párizsban milyen a klíma? – kérdezte.

– Miért?

– Egy szabónak az nem mindegy.

– Télen-nyáron havazik – válaszoltam. – Tavasszal-ősszel meg hull a hó.

– Igen – mondta. – Ez a tudományod.

Rósz Gyuri feje alá hajlította két kezét.

– Gondolkodom – mondta –, miféle harcmódot választ majd ellenem az őrmester. Van min töprengenem, elég sok a variáns. Kapásból tudok húszat. Sőt, ha igazán jó öklöző, több variánst alkalmaz, összeköt. Az első menetben keresheti a legjobbat.

Atlétatrikóban feküdt. Nézttem őt a homályban. Megszívtam a cigarettámat.

– Nem mindegy?

– Végül is mindegy. A szisztémám kitűnő. Bámulni fog mindenki. Az amerikai katonák is megtapsolnak.

– Vagy kiröhögnek.

Meglepődött.

– Nagy harc lesz. Ezen senki nem tud röhögni.

Pillanatig hallgattam.

– Tudom, Rósz.

Fölült, rám nézett. Hangosan, jókedvűen elnevette magát.

– Úristen, Zimi! Azt gondolod, meghalok? Ringben? Egy primitív katona öklétől? A percet, a másodpercet is megátkozza majd, amikor megismert. Anyám úgy éljen.

Nem szóltam.

– Aludj nyugodtan, ne félj – mondta csöndesen. – Elviszlek Párizsba.

Másnap kiváltottuk Lacika szemüvegét. Alig mentünk száz métert, panaszkodott, vágja az orrát, fülét. Rósz kijelentette, ne nyöszörögjön, ennek a szemüvegnek semmi baja.

– Hazudsz – mondta. – Ennyi az egész.

Lacika döbbenten állt.

– Hazudok? Honnan tudod? Engem kínoz, nem téged.

Rósz levette Lacika orráról a szemüveget, hajlítgatta a keretet.

– Tessék. Próbáld föl.

Lacika fölpróbálta.

– Most már semmit se látok. Minek nyúltál hozzá – mondta kétségbeesetten.
– Mindenhez hozzányúlsz, és nem értesz semmihez.

Rósz megvadult.

– Ennek a szemüvegnek semmi baja! Csak neked nem tetszik a drótkeret! Hát milyen akarsz? Teknőcbékát?

Lacika zokogott.

– Olyat, ami nem vágja a fületem! Olyat! Most mit csináltál? Elállítottad a lencsét, és szédülök.

Elmentünk egy látszerészhez. Lacika barna csontkeretet választott.

– Csinos? – kérdezte Rósz. – Gondold meg, több dobásod nincs. Füled, farkad nem érdekel, hangod ne halljam.

– Szép és kiváló – mondta Lacika. – Ez a véleményem. Ma is, holnap is. Pillanatig ne aggódj.

Óra múltán visszamentünk.

A látszerész könyvet adott Lacikának, kérte, olvasson hangosan. De Lacika nem ismerte a gót betűket.

– Nem érdekes – mondta Rósz.

Gyufaszálakat vett elő. Lacika boldog vigyorral mondogatta: most egy, most három.

Rósz kifizette a látszerészt. Az utcán figyelmeztette Lacikát, vigyázzon rá, ha eltöri, elveszíti, fehér botot kap, kopácsolhat vele Párizsig.

– Ne keveredj verekedésbe – mondta Lacika. – Ilyen egyszerű az egész.

– És ha szükséged lesz rám?

– Soha! Ennyi bizonyos.

– A te seggedre ütöttek a katonák. Visítottál, mint a malac.

– Nagyot ütöttek. Alig tudok ülni.

– Ha megint ütnek?

– Akkor megint a pofájukba rúgsz, megint megtépnek, oda a szemüvegem. De velem aztán ne ordíts.

– És ha szükségem lesz rád?

– Mit vizsgáztatsz? – kérdezte Lacika. – Így is félek eleget. Ha nem is beszélek róla.

Leültünk egy vendéglőben Lacikával. Rósz a Franz Joseph-laktanyába ment, megkeresni a fiúkat.

Hamar visszajött.

– Megszöktek – mondta – Már az éjjel nem aludtak ott.

Lacika a cipőjét nézte.

– Talán lebuktak.

– Kemény galéri – mondta Rósz. – Egyik sem szívбайos.

– És Riemer Kurcsi? – kérdezte Lacika. – Futni se tud.

– Ő zsidó – mondta Rósz. – Kivágja magát.

Fölálltam.

– Menjünk.

Kószáltunk összevissza. Rósz megvizsgált néhány templomot, szobrot. A Salz hídján megállt, mutatta, milyen tiszta a víz. Láttuk a köveket, a surranó halakat.

– Holnap eljövök ide. Lefényképezem a magasból.

Lacika ámult.

– Van fényképezőgéped?

– Vásárolok öt darabot. Leica c. hármast, Sumitár egykettedes lencsével.

Ránéztem.

– Kettő nem elég?

Elmosolyodott.

– Én kereskedő vagyok, Zimi. Százhusz dollárért veszem, százhatvanért adom.

– Kinek, Rósz?

– Amerikai tiszteknek.

– Miért nem ők adják el?

– Kik?

– Akiktől százhuszért megveszed.

– Mert át kell csempészni Németországba. Ott százhatvan.

Bólintottam.

– Az más.

– Sima üzlet, Zimi.

– Igen, Rósz. Átcsempésszük.

Elmentünk a Keplerstrasséra, ott is volt cionista központ, a sóméroké. A vezetők azt mondták, maradjunk náluk, elszállásolnak, rövidesen elvisznek Hamburgba, behajóznak. De a fiúkról nem tudtak semmit, hírüket sem hallották.

A Péter-templom előtt padot találtunk, megettünk három doboz szardíniát.

– Vajon merre van a bordélyház? – kérdezte Lacika.

Rósz vállat vont.

– Kit érdekel?

– Engem! Mondjuk, engem. Tessék válaszolni.

Rósz bámult.

– Honnan tudjam?

Lacika dühbe jött.

– Minden szobrot, minden szökőkutat, emléktáblát megtalálunk. Tessék megmondani, hol a bordélyház!

– Fogalmam sincs – magyarázta Rósz. – Elnézést kérek, megkérdezni se tudnám. Egyrészt szégyellném, másrészt én Goethe nyelvét tanulom. E szárnalmas, alávaló témakörben csupán néhány közönséges szót ismerek. Igen kétséges, hogy bárki megértené, mi után érdeklődöm.

Lacika nem nyugodott bele a magyarázatba.

– Akármilyen alávaló témakör, nyugodtan érdeklődj csak Goethe nyelvén, ne kíméld magad.

– Nyitott kérdés – mondta Rósz –, hogy az efféle aktus megéri-e a fáradságos érdeklődést.

– Nekem igen.

– Kérlek, a magad szempontjából talán igazad is van.

Megállított egy férfit. Beszélt, csücsörített, kínlódott. Végül nagy sóhaj, néhány arcpirító mozdulat után a férfi hangosan fölnevetett.

– Tudsz mindent? – kérdezte Lacika. – De most ne halandzsázz. Semmi kedvem másfél órát potyán gyalogolni.

– Tudok mindent – mondta Rósz. – Csak szégyenkezem.

A bordélyház a város szélén volt, a Salz folyó partján. Homlokzatán angol nyelvű felirat: amerikai katonák részére tilos.

Kapu homályából integettek a lányok. Villogtak a kombinék.

Rósz Gyuri pénzt adott nekünk.

– Megvárlak a parton.

– Nem jössz? – kérdeztem.

– Nem – mondta. – Nehéz mérkőzés előtt állok. Különben se feküdnék ilyen nők ágyába.

– Értelek, Rósz. Miféle nőkhöz szoktál?

Rám nézett.

– Ne haragudj, Zimi. Érzelem nélkül ember nem szeretkezik.

– Megrémítesz.

– Hiába vigyorgsz, ez csak neked boldogság. Én szégyellném a pofámat.

A piros autóbusszal mentünk a táborba.

A katonák Rósz arcába vigyorogtak, emelték a sorompót.

Lezuhanyoztunk, Lacika elhozta mindhármanunk vacsoráját, majd fehérneműt mostunk. Azután Rósz villanykörtét kerített, ágya fölé szerelte. Kétszer csinált zárlatot, az emberek ordítottak a sötétben. Rósz rám támadt, mit üldögelek ilyen nyugodtan, tudhatom, nem ért a villanszereléshez. Fogalma sincs arról, hová nyúl, mikor csapja agyon az áram.

– Minél hamarabb, annál jobb – mondtam. – Lapáttal kiviszünk a szemétre.

Elvettem a szigetelőszalagot, szöget vertem a falba, gipszet kevertem tiplinek. Rósz tartotta a gyertyát, amíg megcsináltam.

Ágyba bújtunk. Rósz elővette francia nyelvtankönyvét. Homlokát ráncolta, koncentrált, pörgette az er betűt.

– Jó napot, uram. Jó estét, uram. Hogy van, uram? – mondta franciául.

Lacika a felső ágyon röhögött. Később rám kacsintott a szemüvegén át, lehajolt hozzám.

– Halálos combja volt. És jókora keble. A tiédnek?

– Annak is.

– Az a jó. Nem olcsó mulatság, de jó.

– Ingyen kell csinálni.

– Ingyen nem megy. A külsőm nem kedvező. És rábeszélni se tudom őket.

– Akkor házasodni kell.

Tűnődött.

– Az sem lehet olcsó. Ruha, cipő, étel, kölnivíz, netán betegség, miegymás. Nehéz kérdés.

– Herélted ki magad. Megspórolod a borotválkozást is.

– Csuda okos! Mindig fején találja a szöget! Rósznak van igaza, repedt fillért nem érsz. Egyetlen tudományod a duma.

– Csönd – mondta Rósz. – Hatodszor kezdek egy mondatot.

– Hány szót tudsz? – kérdeztem.
– Ötszázat.
– Látnod, te magyarul sem tudsz ennyit – mondtam Lacikának. – Eszem, iszom, dolgozom, böfögök. Kész.
– Nekem elég. Jössz még hozzám zsíros kenyérért.
– Adsz?
– Meggondolom.
– Nem adsz, Taniszter. Földet dobok a koporsódra.
– Elég! – mondta Rósz. – Kilépek az ágyból, rossz vége lesz.
Röhögtem.
– Ha nem lépsz ki, akkor is.

Rósz reggel kihallgatást kért a táborparancsnoktól. Megmondta, néhány kemény edzés után szorítóba lép. Kapott bokszkesztyűt, gézt, bokagumit, speciális cipőt, medicinlabdát, tréningruhát, ugrálókötelet. Figyelmeztették, mérkőzés előtt mérlegre lép. Ötvenhét kilónál több nem lehet.

– Soha nem voltam több, aludjon mindenki nyugodtan. Én hozom a súlyom.

Hozzám fordult.

– Kísérj a játszótérre.

– Nem megyek, Rósz. Rajtam ne röhögjenek.

– Mit törődsz az emberekkel? Rám most nehéz feladat vár.

– A te feladatod. Rajtad röhögjenek. Ha már bohócnak születél.

Csodálkozott.

– Bohócnak?

És megint csak a tervei foglalkoztatták.

– A szorító sarkában is ott kell állnod. Ki törli le szájamról a vért?

Kimentünk a játszótérre.

Rósz dobálta nekem a medicinlabdát, futott, guggolt, szökdécselt, kötéllel ugrált. Később püfölni kezdett egy sudár fenýőt.

A táborlakók bámulták, röhögtek, csúfondáros hangon biztatták. Az amerikai katonák is megálltak vigyorogni.

De ő nem figyelt rájuk.

Bukfencezett, szuszogott, hosszú karjával olyanokat suhintott a levegőbe, hogy belőlem is kibukott a nevetés.

Vacsora után cigarettára gyújtott, két könyökét föltette az asztalra. Mosolygott.

– Mafla vagy – mondta. – Én nem passzióból ugrálok. Elismerem, komikus. Mégsem játék. Az őrmester keményen, kegyetlenül, halálpontosan üt, Saarbrückenben az első menetben eltörte egy légionista állkapcsát.

Csöndesen beszélt, hangsúly nélkül.

– Nem félek, Zimi. De neked nem szabad nevetni.

Nem félt.

Sóhajásnyit pihenünk.

Mondják, ha az ember közeledik ötvenedik évéhez melankolikus lesz, fél a kapuzárástól, haláltól. Fecseg élete értelmetlenségéről.

A fogatlan látszerész szívét is aggodalom ülte meg. Egyszer még elmondom, hogyan találkoztunk. Sorolta gondjait. Arcán ráncok mozogtak, ezernyi giliszta.

Nyugtattam. Kértem, legalább ma, negyvennyolcadik születésnapomon ne nyöszörögjön.

A kengururól meséltem neki.

Cementes zsáknak magyaráztam.

Kijelentette, unja olcsó szövegem. E rakásnyi közhely fabatkát sem ér. Ha nem tudnám, ő jócskán elmúlt ötven, vessem pillantásom fehér hajára. Ne nézzem hülyének. Ajánlottam, menjen templomba. Keressen Istent, lelkének nyugalmat. Ittunk.

Végül verekedtünk.

A földre esett, természetesen fejbe rúgtam. Szája, orra kinyílt szépen, szélesen, mint a vörös rózsza. A második rúgás szemhéját találta. A harmadiknál fordult a kavicsokon, oldalát érte a cipőm.

Valószínűleg föltápászkodott, hazatalált albérleti szobájába. Az is elképzelhető, a járókelők szedték föl. Rendőr, mentő, kórház. Nem hiszem, hogy komolyabb baj érte. Néhány öltés, ragtapasz. Talán gipsz. Kész.

Hiába, nem vagyok már a régi.

Nemsokára megkeres. Vigyorog, bocsánatot kér.

Majd nézem fáradt szemét. Bólintok. Bort nem iszom vele, cseresznyepálinkára vagyok hitelesítve. Bortól hamar részeg leszek.

Ordította: megölsz.

Nem igaz. Eszem ágában sincs. Akkor kést rántok. Nem is gyűlölöm, inkább unom, de vagy verekszik az ember, vagy nem. Többé már nem akarok verekedni. Enélkül pedig nehezebb.

Zsebre dugott kézzel hagytam ott. Nyugodtan sétáltam végig a gyéren világított Nagyfuvaros utcán. Ostoba ember.

Hiszem, él. Néhány nap múlva fölkeres.

Ha kimúlt, nem tragédia. A rendőrségen tagadok. Gyakorlat kérdése.

Bár kacérkodom a gondolattal, jó lenne bíróság elé állni. Megkérni védőmet, fogja be a pofáját. A tisztelt bíróság szemébe nézni.

Maradjunk az igazságnál. Tagadnék a végtelenségig.

Mondtam már, szeretlek?

Szép vagy.

A kenguru? Állat. Erszénye van, ugrál.

Pálinkát, szerelem, tölts finom pálinkát, fekete címkés, szívderítő, kommersz cseresznyét. Hoztam, szépséges szerelmem, odatettem a radiátor mellé. Fél decit, te boldogság, tisztul a fejem.

Ha kijózanodom, hazudok, mint a vízfolyás. Mesterré tett a gyakorlat.

Ég áldjon, Isten vigyázzon minden lépésedre, szépszemű.

Egészségedre!

Halottaimra.

Nem, ne félj. Italtól nem hányok.

Láttál már csodát? Mesék birodalmát. Én ott születtem. Túl az üveghegyen, az ezerszer áldott nyolcadik kerületben. Hároméves voltam, kis taligát loptam az óvodából. Négyéves, almát a fűszerestől.

Tízévesen tanultam a törvényt. Nőnek nem lehet igaza. Bal zsebemben pénz legyen, jobb zsebemben rugós kés. Senkitől ne kérjek, senki el ne vegye. Dolgozót szánni, betörőt becsülni, besúgót hazavágni, koldust leköpní. Ilyen világ nevelt föl, mást nem ismertem.

És még egy apróság. Barátunk feleségét, börtönben ülő ember asszonyát nem keféljük.

Pompásan érzem magam.

A szemem?

Alig fáj. Majd megkékiül. Gyűrűjével ütött, nagy aranygyűrűvel. Karórája is arany, vagyont ér. Sajnálom, hogy eltörtem.

Köszönöm, hogy homlokomat töröd. Nem italtól gyöngyözik. Csukott szemmel, magasban, báló nélkül megyek át kifeszített kötélén. Ideje. Magánügy.

Nos, te kedves menyasszony, te gyönyörű szerelem, büszkén mondom, negyvennyolc éve hazudok. Mindig, mindenkinek. Nem akarok kérkedni, ellenségeim elismerik, jól csinálom. Tekerem a szót, pillanat törtrésze alatt improvizálok, szaltózom mondatokkal. Belenézek bárki szemébe, pillám se rezzen.

Megvallom, életem legnagyobb vállalkozása, ma, e bolond éjszakán, igazat akarok mesélni. Ha elfáradok, alszunk. Majd máskor folytatom.

Még nem vagyok álmos.

Figyelj.

Taniszter Lacika kijelentette, dolgozni akar.

Rósz helyeselte ötletét. Salzburgba ment, vásárolt tűt, cérnát, ollót, centimétert, kék színű, zsíros krétát, villanyvasalót.

És öt darab Leica fényképezőgépet.

Töprengett, hová rejtse. Ideges volt, nyugtalan. Jogosan. Az amerikai katonák levették az emberek nyakáról a fényképezőgépeket. Akár fényes nappal, a legnagyobb forgalomban. Jött-ment, forgolódott, ötletek tömegét találta ki, majd sorjában elvetette.

Lacika azt tanácsolta, kérjük meg a nagyváradi ügyvédet, hátha eldugja.

– És ha lenyeli? – kérdezte Rósz.

– Nem nyeli. Diplomás ember, több nyelven beszél.

– Az más. Akkor eldugom az imaházban. A Tóraszkekrényben nem kutat senki.

Bólintottam.

– Pompás ötlet. Ámulnak a zsidók, ha kinyitják.

– Éjjel fölbontom a kárpitot. Öt perc alatt visszavarrom.

– Ez igen. Kárpitosmeló.

– Unalmas, de főként fárasztó a szöveged. Egyfolytában játszod a jópofát. Mindenre van beköpesed, csak azt tudnám, mit hoz ez a konyhára.

– Nem sokat. Nem vagyok kereskedő. Elismerem, adottság kérdése, de féltő, Párizsban a zoknimat hordod, hozzám jársz majd vacsorázni. Föltéve, hogy szabaddlábbon leszel.

Vigyorgott.

– Neked is van üzleti érzéked – mondta. – Párizsban hatvanéves nőket szolgálsz ki. Tíz deka töpörtyűért.

– Te férfiakat. Veszek neked csipkekombinét.

Elvörösödött.

Lacika lehajtotta fejét, dermedten hallgatott. Én is kényelmetlenül éreztem magam.

Nem igaz.

Féltem.

– Nem látjuk Párizst – vigyorogtam. – Hamarább Ráckevét.

Cipőmet kötöttem. Korty vizet ittam.

– Ott is táncolnak az utcán. Húsvétkor locsolnak.

Arcán a kőmosoly ült.

– Ostoba vagy, Zimonyi. És gyáva.

Nem válaszoltam.

A tizedik napon jelentkezett a táborparancsnoknál. Az orvos emberségesen megvizsgálta. Néhány apróbb bőrelszíneződéstől eltekintve, egészségesnek találta.

– Sajnálom – mondta őszintén. – Kár érted.

A táborparancsnok szelíden mosolygott. Hangjából megvetés áradt, gúny.

– Gondolkozz – tanácsolta csöndesen. – Még nem késő. Kinyitjuk a sorompót, hajad szála sem görbül meg. Világgá engedlek, mehatsz a fenébe. Selejtlistára írlak.

– A pokrócait – mondta Rósz. – Meg az őrmesterét.

A táborparancsnok hangja hivatalos, komoly lett.

– Orvos, mentőautó készen áll.

Rósz elmosolyodott.

– Ravatal? Koporsó? Sávós, csillagos lobogó? Díszőrség, sortűz? Gondolom, a dühös bikák is tisztelik halottaikat.

– Eszeden légy – mondta a nagyváradi ügyvéd.

De azután tolmácsolta.

A táborparancsnok kijelentette, sírásó is lesz.

– Egyházi szertartást akarsz?

Rósz vállat vont.

– Nekem mindegy. A hozzátartozóinak írják meg, hősi halált halt. Fejfájára ennyit: erős fiú volt, művelt, szerette a rágógumit. Nem bírta a verést.

Vasárnap délutánra tűzték ki a mérkőzést.

Autóponyvát terítettek a fűre, kifeszítették a köteleket, szalmazsákokat erősítettek a négy tartóoszlopra.

Lacika könnyögött, beszéljek Rósszal. Kérjem meg, feledje hiúságát.

– Nem tud boksolni. Szökjünk meg, tehetnek egy szívességet.

Rósz is izgatott volt. Táborlakókkal, amerikai katonákkal tárgyalt. Fogadásokat kötött győzelmére, ha jól emlékszem, kétszer száz és ötször ötven dollárba. Végül is ő kereskedő, magyarázta, pillanatra sem szabad elfelejteni. Tőkét gyűjt, álmai vannak. Hülye ember verekszik potyára.

– Megkeresem a táborparancsnokot is.

Bólintottam.

– Aki veszti, bukta.

Nevetett.

– Így van!

Már nem tudom, a táborparancsnok hogyan vélekedett, kötött-e fogadást Rósszal vagy nem. Oly érdektelen, mint az életem.

Rósz fürdőköpenyt kerített, vállára dobta. Kihúzta magát, düllesztette mellét. Lépkedett peckesen, mosolygott büszkén.

Gyűlöltem szívemből. Pofámon pirult a bőr.

Így vonultunk a játszótérre.

A mérlegre léptek. Ötvenhét kiló volt, az őrmester ötvenhat.

A szorító sarkához mentünk. Bepólyáltam kezét, kesztyűt húztam rá.

– Ha leüt, bedobom a törülközőt.

– Nem dobod be. Fölálllok.

– Ha megint lecsap?

– Nem érdekes.

– Nem – mondtam. – Rósz György, a keljfeljancsi.

Rám nézett.

– Koncentrálok. Később majd viccelünk.

Lacika félájultan adta szájába a fogvédőt.

A szorító egyik oldalán hosszú asztalnál ültek a tisztek, az orvos, a táborparancsnok. Ő mérte az időt, ütötte a gongot. Néhány lépésnyire terepszínű, vöröskeresztes mentőautó.

A másik három oldalon tolongtak a táborlakók, katonák. Füttyültek, ordítottak.

Vért akartak látni. Elégedetten mentek el.

A mérkőzést amerikai fiú vezette, rövidre nyírt, szőke alhadnagy, fehér tornacipőben, fehér nadrágban. Ingén dühös bika.

A küzdőket a szorító közepére hívta, szabályszerűen bemutatta őket a közönségnek. Az őrmester biccentett, Rósz udvariasan meghajolt a négy égtáj felé. Arcán fölény volt, nyugalom.

A torkomban sírás.

Rósz az első ütéstől a ponyvára került. Nem zuhant, letérdepelt, a két kesztyűt is letámasztotta. Csóválta a fejét.

A közönség dühösen, csalódottan morajlott.

Az őrmester a sarokba ment. Az alhadnagy hangosan, fahangon, kezével is segítve számolt.

Rósz nyolcnál fölállt. Meghajolt elnézést kérő, bamba vigyorral. Vékony lábán indult az őrmester felé.

– Állat – mondta Lacika.

– Az – mondtam. – Pojácsa.

Nem találta meg az ütőtávolságot, nem is érdekelte. Csépelte a levegőt.

Derült mindenki.

Az őrmester hátrált, ellépett, táncolt. Megnézte Rósz állát, nevetve ütötte.

Rósz letérdelt, fölállt, meghajolt, vigyorgott, működött.

– Meghal – mondta Lacika.

– Talán csak nyomorék lesz.

– Meghal – mondta Lacika. – Amikor az őrmester úgy határoz.

Egyetlen percre sem hittem.

– Ne sírj – mondtam. – Nevetnek rajta, a harmadik menetben elviszik a mentők. Drótkosárba rakják az állat. Hazajön, hintázzik.

Amikor megszólalt a gong, üveges szemmel bámult rám. Nem akart leülni.

– Lemerevedek – motyogta.

Vizet öntöttem a szájába. Kiköpte.

– Jól megy?

Visszafojtottam a sírást.

– Hagyd abba.

A szorító másik sarkába nézett.

– Elveszem a jókedvét.

Sok ökölvívó-mérkőzést láttam. Mifelénk minden gyerek híve e férfias sportnak. Láttam cifra kiütést, ocsmány durvaságot, csaló mérkőzésvezetőt, pontozóbírákat. Hallottam őriöngő nézőket fütyülni, ordítani.

De azt a délutánt nem tudom elfelejteni.

A zsidók nem értettek a szabályokhoz, az amerikaiakat nem érdekelte. Igaza volt Lacikának. Vért akartak. Halált. A tisztek, a táborparancsnok, az orvos, a mérkőzésvezető alhadnagy, a sárga sálas, dühös legénység. Igaza volt Lacikának, őrült álmodtunk.

– Egyszer vége lesz – mondtam. – Leütik, kiszámolják.

– Igen – felelte Lacika –, csomagolópapírral takarják le.

Rósz szemöldöke a második menet első pillanatában fölhasadt. Nem akart megállni. Az alhadnagy tuszkolta be a sarokba.

Megtöröltem az arcát.

– Elég volt. Megúsztuk – mondtam boldogan.

Az őrmestert nézte.

– Ne engedjék pihenni! – mondta vadul. – Nem igazság!

Lacika fölsírt.

– Úgy véled, győzol? Agyonvernek a szemünk előtt. Mit akarsz?

Az orvos leragasztotta Rósz szemöldökét. Intett, mehet tovább.

Rósz visszament.

Szánalmasan csápolta a levegőt. A tömeg röhögött.

Csak a bétárok csoportja állt mozdulatlanul, némán. Szemükből sütött a tehetetlen gyűlölet.

– Üsd agyon! – biztatták a jó kedélyű fiúk az őrmestert. – Megsiratjuk.

Az őrmester is nevetett. Játszott, húzta az időt. Megvárta Rósz, nyugodtan, tisztán csapott az arcába.

– Dobd be a törülközőt – mondta Lacika.

Ma igazat mesélünk.

Nem tudtam mozdulni.

Pontosan emlékszem. Rósz megállt, kiköpte szájából a fogvédőt. Nagy lélegzetet vett, hülye grimaszt csinált. Vékony lábán megindult az őrmester felé. Szemét tágra nyitotta.

Nem védte magát.

Nem törődött a fején záporozó ütésekkel. Csápol, hadonászott. Száján, orrán, szemhéján ömlött a vér. Lacika megfogta a karomat.

– Dobd be a törülközőt.

Megráztam a fejemet.

– Ragadj rá! – ordítottam. – Részeg!

Lacika sírt. Megrázott.

– Gazember. Gyilkos.

Nem voltam eszemen.

– Öld meg!

– Dobd be a törülközőt! – mondta Lacika.

– Végezz velem!

Az őrmester már nem táncolt. Nem is nevetett. Keze lelassult.

Rósz rátapadt. Dulakodtak.

Az alhadnagy másodpercenként választotta szét őket.

Gong után Rósz a sarokba támolygott. Megszorítottam a karját. Intett a szemével. Vigyorogni próbált.

– A harmadik menet csúnya lesz – motyogta. – Ellenem van mindenki. Tehénpásztorok. Mind. Az orvos is.

Mostuk, masszíroztuk.

– Ez nem bokszmeccs – mondta. – Vérpad.

Igazat mondott.

– Van még benned három perc.

A harmadik menet első pillanatában egymás arcába fejeltek. Haraptak, mint a veszett állatok, ütöttek tenyérrel, alkarral, könyökkel. Térdüket, vállukat is harcba dobták. Az alhadnagy megkergült a lármától, engedte a példátlan verekedést, a legocsmányabbat, amit ökölvívó-mérkőzésen ember még nem látott. Mészárosként, véres nadrággal, trikóval ugrált, hajlongott közöttük.

A tömeg őrjöngött.

A tisztek, a táborparancsnok, az orvos fölállt az asztalnál. Agyuk elborult, szemük kimeredt. Öklüket rázták, eszelős hangon ordítottak, füttyültek.

– Rúgd! – ordítottam. – Rúgd szét!

Lacikát cserbenhagyták hangszálai.

– Őrület – suttozta. – Tisztára őrület.

Egy helyben álltak. Felváltva, tempósan ütötték egymás arcát. Aztán az őrmester elkészült erejével. Leeresztette két karját, becsukott szemmel, mozdulatlanul, bambán tűrte az ütések, míg a táborparancsnok nem jelzett a gonggal.

Az alhadnagy fölemelte Rósz karját. Jelezte győzelmét.

Beszaladtam, átkaroltam őt, a szorító sarkába vezettem. Megkapaszkodott a kötélbe. Szeme zavaros volt.

– Kitérő a szisztémám – motyogta. – Egyedülálló a világon.

Megsimogattam a fejét. Lacika sírt. Megcsókolta őt.

Három hétig nyomta az ágyat, arcát felismerhetetlenné verték.

A táborparancsnok meglátogatta. Gratulált, kakaót, babkávét, narancsot, tíz katonai amerikai cigarettát, tejmaggyorós csokoládét, aranykeretes napszemüveget hozott neki ajándékba.

- Velünk jössz. Remek fiú vagy. Meglesz mindened.
- Hárman vagyunk – mondta Rósz.
- Jöttök mind a hárman.
- Az őrmester?
- Nyűglődik.
- Kár. Gondoltam, nem él.
- Akarsz revansot?
- Kesztyű nélkül.
- Ököllel?
- Bicskával.

Amikor a táborparancsnok távozott a nagyváradi ügyvéddel, az orvossal, Rósz Gyuri fölkönyökölt. Cigarettát kért.

- Világbajnok leszek. Egy-két éven belül.

Bólintottam.

- Talán csak Európa-bajnok. Nem elég jó a lábmunkád.
- Meglátod. A módszerem is kitűnő. Az újságban is írnak rólam.
- A francia rendőrség. A fényképed is benne lesz.

Barlangüres szájával elvigyorodott.

- Unalmas vagy. Szánalmas. Gúnyolódsz, hisztériázol. Félsz. Nem sokra viszed.

Francia nyelvtankönyvét kérte. Lacika betakarta még egy takaróval. Eljött a hideg, metsző szél. Eső esett szüntelen.

- Vajon Márta Katalin sorsa merre fordult? – kérdezte Lacika. – Lehet, férjhez ment.

- Téged vár. Templomban térdepel, fohászkodik Istenhez, adja vissza Taniszter Lászlót.

- Kórházban hagytam őt. Mire gondoljak?

Vetkőzni kezdtem. Lacika Rósz Gyurihoz fordult.

- Talán nem is él.

Rósz nem érdekelte.

Peer Gynt pörgette az er betűt, álmodozott Szófia-Mófia váráról, látta kivilágított ablakait.

Németországban komor ősz, bokáig érő sár fogadott. Elázott zászlók. És Frádi.

Köszönöm. Kitűnő a kávé. Hattyúnyakadon a Ferenc József bússzekerítés fénye megrágható. Hosszú történet, amíg Frádi nyakáról a tiédre került.

Mondtam már, szeretlek?

Vedd olybá.

Hírlék, anyámat Auschwitzban ölték meg. Hazugság. Nevetséges. Nem volt anyám.

Nem hiszek Istenben. Ne riadj meg. Tudom, nem illik ilyen betyken kijelenteni. Sokáig kerestem. Templomokban, börtönökben, magányos éjszakákon szólítottam őt. Karácsonykor temetőben, hóbullásban, de ha nincs, nincs. Tudomásul vettem. Bár határozottan mulatságos, hogy két Istent örököltem, egyet szombatra, egyet vasárnapra. És egyiket se találom.

Orvos jár hozzám, injekciókat ad. A huszonnyolcadiknál tartunk.

Becsületes, értelmes, jó orvos, a nemzet napszámosa. Nem lát ki a munkából.

Alig fiatalabb nálam.

Mondom neki, két hete sírva ébredek, szememből könny folyik, de nem emlékszem, mit álmodom. Más altatót ír.

– Komikus generáció vagyunk – magyarázom –, nehez minket nevetés nélkül kibírni.

– Buta ember nevet rajtunk – válaszolja.

Erősködöm, nem így van. Példát mondok.

Barátomat, kit a nyolcadik kerületben Prillának hívtak, légelhárító tüzérnek képezték ki. Ügyes fiú volt. Hamar tanulta a szakmát.

Háromezer méterig tudta küldeni a fehé pamacsokat.

A Liberátorok háromezernégyszáz méteren röptek. Szórták a bombát.

Prilla meg lőtt, lőtt. Az volt a dolga.

Várpalotán halt meg, a Mátyás vár tetején.

Tisztelegjünk. Becsületes neve Prágai László volt. Leeresztett bricseszadrággal ült a járda szélén. Regényeket olvasott.

Az orvos cigarettával kínál. Fáradt vagyok, mondja, ma megnyugszom.

Nem untatlak?

Ingerít a belga állólámpád. Igazán rajongásig szeretem Belgiumot, elismerem, ügyes találmány, hiszen saját melegétől forog burájában e kígyózó, hullámzó, bordólila csudaság.

Ha van nálad, égess tömjént. A füstölő hiányzik. Modern ravatalozóban érzem magam.

Nem! Ne gyújts több fényt!

Mondják, a szerelem átsegít minden földi kínon. Isten és szerelem. Ne többet erről.

Bocsáss meg, igazíts a lámpádon. Szőnyegre Belgiumot, akárhová, a sarokba. Tedd a francba. Bekapnék egy fél deci cseresznyét. Józanul ellágyul, elgyávul az ember. Neveletlenség. Halottakról beszélek. Rothadnak, az ő dolguk.

Az enyém elmondani bukásukat.

Nem akarok kozmetikázni. Ne félj a halottaktól. Szép vagy, okos, művelt, tudod az élet rendjét. De nem tudod, mért vág a fogazott kezű bilincs, meddig hiszi ártatlannak magát egy ember. Milyen a börtöncella, az igazi bosszú. Az állami ítéletvégrehajtónak meghitt pillanatban milyen a szeme, tenyere, modora. Nem ismered az igazi álmot, börtönt, ahol nincs lakbér, meleg van, ágy, étel. Nem ütök az embert, és nem is nagyon gorombák.

És halljal csodát. Mondtam, üveghegyen túl, mesék birodalmában születtem.

Romantikus történetet mondok.

Pockingban volt Németország legnagyobb tranzitlágere. E táborban több tízezer zsidó iratkozott különféle kvótára. Türelmesen, kitűnő körülmények között várták továbbjutásukat.

A rendőrséget cionistákból szervezték, főként bétárokból. Egyenruhát viseltek. Szigorú rendőrség volt. Keményen verték az embereket. Ez természetes, másként nem lehetett rendet tartani e hatalmas, száznyelvű településen.

Jól irányított tábor volt. Emeletes kőépületben legfőbb bírósággént a Zsidó Tanács ítélkezett. Esztendőket mértek ki, halált.

A földszinten kegyetlen rendőrök, riasztó szirénák, garázs, tucatnyi dzsip, rácsos rabszállító autók, rácsos ablakú fogház, melynek később lakója lettem. Kórház is volt, a körülményekhez képest modern felszereléssel, nagyméretű színház, szép imaház, lakás-, munkaügyi, köztisztasági hivatal, különféle raktárak, jól felszerelt műhelyek.

És korrupció.

Főként a lakással volt baj, nem ritkán verekedés. Külön szobát csak azok kaptak, akik dollárt dugtak valamelyik tisztviselő zsebébe. Ezen nem csodálkoztam. Az ember emberből van, kész. De ha tárgyilagosan vizsgálom e feledhetetlen pockingi tábort, megvallom, itt találkoztam életem során először a primitívséggel.

Táborparancsnokunk vette át katonáival e hatalmas tábor irányítását. És itt másként szólt a muzsikaszó.

Kétszázan érkeztünk tehervonaton Ausztriából. Teherautókon vittek a táborkapuig. A kék-fehér sorompót cionista rendőrök kezelték. Elmagyarázták, a tábort engedély nélkül elhagyni nem lehet. Ha az őrszem kérdi a jelszót: achad haam? – azt feleljük: achad haam.

Rósz azonnal szót kért.

– Mit jelent?

A rendőrtiszt megnézte őt.

– A magyar zsidóval mindig baj van – mondta. – Nem tud jiddisül, ivritül, Palesztinába nem megy. Megölik apját, anyját, és ha magyar Himnusz hall, könnybe lábad a szeme. Nem tudom, miért nem mennek inkább a pockingi magyar lágerbe, katonatisztek, csendőrök, nyilaskeresztes gyilkosok közé. Mindössze nyolc kilométer a távolság, örömmel elszállítlak benneteket teherautón. Ha kíváncsi vagy, achad haam azt jelenti: egy a népből.

– És minek e jelszó?

– Ha idegen jön, megismerjük.

– Óvodában játsszák ezt – mondta Rósz. – Hülye gyerekek.

– Játsszod te is. Vagy kitiltalak a táborból.

Rósz igazított aranykeretes napszemüvegén.

– Azt nem szabad. Vigyáznod kell rám, rendesen egyek, sokat legyek levegőn. Óvnod kell a gazemberektől. Ezért kapod a csinos egyenruhát.

– Hogy hívnak?

– Rósznak.

– Mondják, bokszoló vagy.

– Igazat mondanak.

– Motozzátok meg!

Megmotozták.

Elvették őt fényképezőgépét, fekete lakkdobozát a dollárokkal, karórákkal. Nem tudott védekezni, erősen lefogták. Megbilincseltek, egyik dzsipre dobták, és elrobogtak.

Gyors, begyakorlott munka volt.

– Hová vitték a barátomat – kérdeztem a rendőrtisztet. – Bűne nincs, nem ártott senkinek. Mit akartok tőle?

– Őrizetbe vettük. Értéktárgyait hivatalos jegyzőkönyvben lajstromozzuk. Ha tisztességtelen úton szerezte, a Zsidó Tanács ítélezik majd. Lehet, hogy átadja a sinbachi bíróságnak. Ül már zsidó Németország börtöneiben.

– Megveritek?

– Rendet fog tanulni.

– Félek, nem jó vége lesz. Az új táborparancsnok szereti őt.

– Elintézheti az amerikai állampolgárságát, behívhatja katonának, akkor őhozzá tartozik. De a kivándorló zsidókra én felügyelek. Téged hogy hívnak?

– Zimonyi Istvánnak.

– Holnap keress meg a rendőrségen.

– Velem mi bajod?

– Itt nemkívánatos személy vagy.

– Anyámat Auschwitzban ölték meg.

– Köztünk mindenkinek megölték az anyját. Kérdezd meg Frádit.

– Hol van?

– Üdvözetét küldi.

Lacika ott ténfergett az ajtóban, a négyes sorokba állított emberek között. Arca fehér volt, szemüvegéről, hajáról folyt az eső.

Fölemeltem a csomagomat.

– Engedjétek szabadon Rósz. Holnap elmegyünk a táborból.

– Rendben van.

Nagy hodályba kísérték, úgynevezett elosztó szállásra. Kaptunk paplant, párnát, cigarettát, rágógumit.

Taniszter tábori ágyra ült, didergett. Lehúzta vizes cipőjét.

– Hová megyünk? – kérdezte. – Az én eszem kész. Megállt. Semmiféle elgondolásom nincs.

– Nekem sincs. Elutazunk valahová. Egy városba. Keresünk lakást, munkát, és dolgozni kezdünk.

Töprengett egy ideig.

– Menjünk haza. Ez a legjobb megoldás. A zsidókkal mindig bajunk van, nem kedvelnek minket. Úgy látszik, nem hajlandók gondoskodni rólunk.

– Ki mondta, hogy a zsidóknak kötelességük eltartani téged?

– Ti. Ti mondtátok. Pontosán elterveztétek, hogyan visznek minket Párizsba.

– Most majd mást tervezünk pontosan. Hollandiába megyünk. Szereted a tulipánt?

Tekintetében gyűlölet villant.

– Magyar vagyok. Akármikor hazaengednek.

Röhögtem.

– Zsidó lettél, Taniszter.

– Megkeresem a módját, és hazamegyek. Tudom, hogy a te helyzeted nehéz. Csináltál egy csúnya balhét. Félsz a rendőrségtől, a Csikágói bosszújától. Kénytelen vagy hánykolódni a világban.

Hallgattam egy percig.

– Én nem félek, Lacika. Senkitől. A rendőrség nem tud semmit, a Csikágói nem izgat. Ha törleszteni támad kedve, megtalál Németországban is. Akárhol.

– De nyugodtabban aludnál, ha nem élné.

– Nyugodtabban.

Matatott, cókókját rendezte.

– Nem szeretnék fillér nélkül érkezni Pestre. Mennyi pénzt adtok – kérdezte később.

– Amennyit akarsz.

Rósz ebéd előtt elengedték, hozta vagyonát is. Jókedvű volt.

Kijelentette, kedves neki e böhömnagy tábor.

– Itt az emberek bőre alatt is pénz van, a szobák rejtekén briliáns. Aki ilyen körülmények között nem lesz gazdag, kössön madzagot a nyakára. Ne féljete, van már ötletem. Egy mészárossal tárgyaltam, marhahúst fogok árulni, mázsás tételben. Pompás, négyszáz százalékos üzlet.

Szelíden vigyorogtam. Megemlítettem, holnap sorakozó, csöndben, libasorban elvonulunk.

– Búcsút integetünk a zsidóknak. Ebben állapotunk meg.

– Dinnye. Beszéltem a rendőrökkel. Dávid ben Lézel is itt van már. Kértem őket, ne haragudjanak ránk állandóan, pihenjenek egy keveset. Ha nem tetszik az ábrázatunk, semmi baj. Költözzenek máshová.

– Megígértem, holnap elmegyünk.

– El is megyünk. Keresünk egy világos lakást, meglátod, az ablakai erdőre nyílnak, karcsú fenyőfákra, és megfelelő bútort. Találtam nektek munkát. Háromtonnás teherautóra ülsz. Lacikát várják a szabóműhelyben. Engem meg ne féltsetek, észnél vagyok. Gazdagon megyünk tovább.

– Lacika hazamegy – mondtam.

– Lacika velünk marad. Csak úgy szabadulhatunk tőle, ha repülőgépet bérelünk, a pilóta leteszi a Tisza Kálmán tér közepén.

– Hazamegyek. Akár gyalog is.

– Rendben van – mondta Rósz. – Adok száz dollárt, arany pecsétgyűrűt, húszgrammos aranyláncot, csak már ne lássalak.

Lacika megsértődött.

– Mért kell ilyen durván beszélni? Elmegegyek. Kész. Én is örülök, hogy megszabadulok tőled, mégsem bántlak.

– A bolha köhög – mondta Rósz. – Agyamban tervek, a bolha meg köhög.

– Lehet hogy bolha vagyok, de az agyad tíz fillért nem ér. Ahány terved akad, annyi pofont kapunk. Tények bizonyítják.

– Kuss! – ordított Rósz. – Bolhának kuss!

– Aszódon mondd, hogy kuss! A börtöntársaidnak! Akikkel egy ágyban aludtál! A köcsögöknek!

Rósz elsápadt. Letette aranykeretes napszemüvegét.

Lábamból kiment az erő.

– Elég – mondtam. – Fejezzétek be.

Rósz arcán a kómosoly ült. Halkan nevetett.

– Azt mondom, kuss. Félsz a víztől, félsz a tűztől. Marék sóhajtás vagy. Menj haza. Ide ember kell. Semmi kedvem a temetéssel bíbelődni.

Lacika vigyorogni próbált.

– Megölsz?

Rósz mereven nézte őt, majd bosszúsan legyintett. Hozzám fordult.

– Borotválkozz meg. Délután eljön Frádi.

– Honnan tudod?

– Beszéltem vele. Azt akarja, költözzünk a bétárokhoz. Megmondtam, nem költözöm. És te?

– Én sem.

Lacika mozdult.

– Velem mi lesz?

Rósz elvigyorodott. Méztejkonzervet szedett elő, két lyukat ütött bele. Lacika kezébe nyomta.

– Erősödjél! Ingyen osztják a katolikusoknak.

Délután eljött Frádi. Megcsókoltuk egymást.

– Achad haam! – nevettem.

Nevetett ő is. Mutatta a Ferenc József húszkoronásból készített medaliont a nyakán.

– Szép? – kérdezte Rósz.

– Szép.

Rósz bólintott.

– Az örök szerelem szimbóluma.

Frádi elmosolyodott.

– A menyasszonyod?

Megfogtam a kezét, kivezettem a hodályból.

Csavarogtunk. A tábor néma volt, néptelen.

A kórháznál találkoztunk Dávid ben Lézzel.

Egyenruhát viselt. Nemi betegek, vérbajosok szállását ellenőrizte. Ha eljön az ideje, bizalommal forduljak hozzá. Rottalmünsterbe küld.

– Gyönyörű vidék. Csöndes szanatóriumban német orvosok, jámbor apácák ápolnak. A kórtermekben feszület, az alagsorban kápolna. Otthon éreznéd magad.

– Köszönöm jóindulatod. Ígérem, ha Isten megsegít, beteg leszel, csöndes rothadásnak indulsz, nápolyit viszek neked. Temetéseden hangosan zokogok.

Dávid ben Lézzel igazított pisztolytáskáján.

– Meddig maradsz Pockingban?

– Néhány évig.

– Ne játssz évekkkel – mosolygott. – Pockingban börtön is van.

És továbbment.

– Mit akar tőled?

– Az életemet.

– Ne butáskodj. Ostoba kis fajankó.

– Ijesztget, fenyeget. Amióta ismer. Esküszöm, pórul jár.

– Az mit jelent?

– Én kérem az életét.

Nyugtalanul nézett rám.

– Ölni tudsz?

Hangosan nevettem.

– Torkába vágom a kést. És továbbállok.

Elmosolyodott.

– Az angolokkal majd verekedhetsz Palesztinában.

Besötétedett. Kigyúltak az utcai lámpák.

Frádihoz mentünk. Villanytelepnél, bétárok barakkjában lakott. A barakk előtt hosszú árbocon elázott zászló csüngött. Két bétár őrizte.

– Miért vigyázzák? Zászlót nem lopnak.

– De igen – válaszolta Frádi.

Egy éjszaka a sómérok ellopták, füstölt heringet kötöttek a helyére. Másnap tömegverekedés volt, késeles. Egy húszesztendő sómér fiú meghalt, a kórház megtelt sebesültekkel. A rendőrség sok embert letartóztatott. A bétárok megtámadták a rendőrséget, folyóújtottak autókat, rendőrtisztet lámpaoszlopra akasztottak. Megérdemelte. Rokkantá vert tüntetőket.

– A rendőrség java része bétár. Bűnüldözést vállaltak, nem soraik ritkítását. A bétárok nem gettózsido – mondta. – Istenben nem hisznek, Messiást nem várnak. Vállalnak harcot, az angolok kínzókamráit. Természetes, ha eszközeikben ők sem válogatnak. Terroristák. Végül is a Zsidó Tanács nem adta át foglyait az amerikaiaknak.

– Az új táborparancsnoknál ilyen nem létezik. Kemény ember.

Mosolygott.

– Nem félünk senkitől.

A homályos folyosó előterében Zsobotinszki-emlékmű fogadott, műkőből készített síremlék. Bádögernyős lámpa szórta rá a fényt. Mozdulatlan bétárok vigyázták.

Frádi megfogta a karomat.

– Ne félj. Itthon vagy.

Szobája kicsi volt, hófehér. Asztalához ültem, nézegettem héber betűs jegyzeteit, a héber és angol nyelvű könyveket. Frádi teát főzött, kekszet, vaját, lekvárt rakott elém.

– Terved? – kérdezte.

– Teherautóra ülök. Lacika szabóműhelybe megy, Rósz Gyuri marhahúst árul, hadd egyenek pörköltet a zsidók.

– A menyasszonyával mi történt?

– Egy kopasz emberrel megszökött.

Hallgattunk.

Később kért, beszéljek magamról, szüleimről, életemről.

– Szeretem az almát, zsíros kenyeret. Egyszer egy éjszaka kis lábos rántást kentem kenyérre. Mind megettem.

– Édesapád milyen ember volt?

Gondolkoztam.

– Hallgatag, sánta, kemény öklű. Ha megütött, elrepedt a szám – mondtam magyarul.

Nevetett, rázta a fejét.

Nem értette.

– Az apám kicsi ember volt – mondtam németül. Mutattam, az államig ért.

– És az édesanyád?

– Ő is kicsi volt.

Megcsókolt.

– Ivritül, angolul kell tanulnod. Majd segítek.

Cigaretára gyújtottam.

– Párizsba megyek.

Leszedte az asztalt, rendet csinált.

– Nehéz lesz – mondta csöndesen.

Amikor elkészöntem, megcsókolt. Vízhatlan kabátot terített rám. Zuhogott az eső.

Másnap a felvételi irodán Frádi őszinte hangon, árnyalatnyi harag nélkül figyelmeztetett, gondolkodjunk, Párizsba jutni csaknem lehetetlen. Sok állam nyit határt, de három kvóta bizonytalan, Amerika, Svájc, Franciaország. Nem tárgyalnak, egyetlen beutazási engedélyt sem küldtek. Dúsgazdag emberek nem tudnak papírt szerezni. Ki tudja, meddig várhatunk.

– Nem baj – mondta Rósz. – Van itt dolgunk elég. A francia kvótát kértük.

Rósz igazat mondott. Annyi dolgunk akadt, alig győztük kapkodni a fejünket.

Tágas, kétaablakos szobát kaptunk, Rósz gyorsan, ügyesen intézkedett. Szerzett három tábori ágyat, asztalt, székeket, szekrényt.

– Megfelel? – kérdezte. – Ablakunk előtt fenyőfa. Húsz méter magas.

– Ha nem hosszabb – mondtam. – Ha lesz időnk, megmérjük. Karácsonykor gyertyát rakunk rá. Elénekeljük a Mennyből az angyalt.

– Nem vártam dicséretet. Tíz perc alatt szereztem. Tessék gratulálni.

Lacika bólintott.

– Ügyes vagy – mondta őszintén.

Elismertem én is.

– Dinnye – mondta Rósz. – Határozott föllépés. Ennyi az egész.

Követelésére zárat szereltem ajtónkra, tejüveges burába raktam a zsinóron lógó villanykörtét, ágyához apró lámpát vezettem.

– Meszelünk – mondta Rósz.

– Minek? – kérdezte Lacika.

– Mert szép, tiszta, jó szagú. Meszelünk, súrolunk.

– Lássunk hozzá – mondtam.

– Én kereskedő vagyok. Ti munkások.

A központi raktárba mentünk. Vételeztünk paplant, párnát, hat lepedőt, alsóneműt, ruhát, cipőt, pulóvert és amire különösen büszkék voltunk, kanadient, prémgalléros háromnegyedes vadászkabátot. Alig bírtuk csomagunkat hazacipelni.

– Nem akarsz katolikus lenni? – kérdeztem Lacikát.

Ragyogott a boldogságtól.

– Csak zsidó! Halálomig!

Letette csomagját, lelkendezett, röhgcsélt. Nem tudott betelni stafírungiával.

Este meglátogatott a lakáshivatal tisztviselője, gratulált új otthonunkhoz.

Dollárt kért.

Rósz ámult.

– Amit megbeszéltünk – mosolygott a tisztviselő.

Rósz paradicsomos szardíniával kínálta őt. Kijelentette, egyetlen fillért nem ad. Ő törvénytisztelő ember. Nem akar lebukni. Különben is utálja a korrupciót.

Csavarogni mentünk, bejártuk csaknem az egész táborot. Néztük az egyforma barakkokat, a zsalugátetek mögül szívárgó fényeket, árbocokon csüngő zászlókat. Néha rendőrrel találkoztunk, némelyik arcunkba világított.

– Nagy láger – mondta Rósz. – Szegények és gazdag emberek lakják. Ha jól gazdálkodunk, rövid idő alatt tisztességes úton vagyont lehet gyűjteni.

– Gondolod? – ámult Lacika.

– Gondolja – mondtam.

– Igen. Ez nem ábránd, nyugodtan megesküszöm rá. És itt fogunk házasodni. E táborban árva, becsületes lányok élnek. Tragédia árnyéka lelkükön. Gyermekeket, családot akarnak, otthont, boldogságot keresnek ők is.

– E lányok Palesztinába készülnek – magyaráztam –, angol katonákkal harcolni. A Vörös-tenger partján, kék-fehér, Dávid-csillagos zászló alatt keresik boldogságukat. Ki tudja, mi lesz ebből?

– Butaság – mondta. – Ha férfi és nő között csupán ölekezésről van szó, neked van igazad. A szerelem más. Nem ismer országokat. Nem én találtam ki, reggelig sorolhatnám a szebbnél szebb példákat.

– Krematórium füstjét?

– Szerelem nélkül nincs élet.

– Találtál valakit?

– Nem, Zimi. De keresek.

– Bátor vagy, Rósz.

– Miért?

– Tisztességes lányt a magad bizonytalan létéhez kapcsolnál.

Fogatlan szájához emelte cigarettáját.

– A te léted bizonytalan. Én tudom, mit akarok.

Nem kötekedtem, nem is ugrattam őt, nem volt hangulatom hozzá. Erdő szélén, ahol a zsidók szétvágták a táborot ölelő drótkerítést, úttorkolatnál álltunk. Egyik út, nyílegyenes fákkal, kénes, forró vizű fürdőhöz vezetett.

– Még valamit, Zimi. Fiatalok vagyunk, előttünk életünk. Ne szégyelljük, mondjuk meg, boldogságra vágyunk. Konok fickók vagyunk, szívünk a helyén. Ha mi ketten harcba indulunk, vigyázunk egymásra. Tudom, minden sikerül.

– Mi a boldogság, Rósz?

Karomhoz nyúlt.

– Ne rágódj a múlton. Csikágói torkába vágta a kést. Megtetted a magadét.

Az arcába néztem.

– Boldogságot akarsz. Tudom, börtönbe kerülsz. És kész.

Megriadt.

– Nem kockáztatom többé a szabadságomat.

Nem értett a kereskedelemhez, hamar elfogyott kezén minden vagyonunk. Kockára tette szabadságát, szájalmas, ijesztő dolgokat művelt. De az az este szép emlék, szívesen gondolok rá.

Megilletődött hangulatban úgy véltük, minden jóra fordul. Kenyeret szelt nekem, én tejet töltöttem poharába. Villanyoltásnál köszöntünk egymásnak.

A sötétben vékony, izgatott hangon megszólalt Lacika.

– Rólam nem beszéltetek. Egyetlen szót sem.

– Mit beszéljünk? – kérdezte Rósz. – Mi a csudát?

– Az életemet. A sorsomat. Hárman vagyunk.

– Te hazamész – mondtam.

– Hogyan?

– Akárhogyan. Van hozományod, szakmád. Feleségül veszed Márta Katalint. Csinálsz neki gyereket.

– Nem jön hozzám.

– Miért?

– A moziban megismerkedett egy fiúval.

– Nagy ügy.

– Szereti.

– Honnan tudod?

– Bementem a kórházba. Azt mondta, fölösleges a látogatásom.

– Sírtál? – kérdezte Rósz.

– Csak lefelé a lépcsőn.

– Nálad könnyen megy.

– Könnyen.

– Itt is nyavalyogsz. Kitör rajtad a pánik, hisztéria.

– Már nem. Holnap melózni kezdek. A meló nekem nyugalom, erő, biztonság.

– Mindig kitör rajtad a hisztéria. Valamitől mindig megijedsz. Esőtől, szélről, köhintéstől. Pillanat, és tele a nadrág.

Lacika feje másutt járt.

– Mi van otthon? A teret is szétbombázták. Már csak a kutyacsaládot sajnálom. Meg az orgonabokrokat a homokosláda mögött.

Rósz fölült az ágyban.

– Ha kitör rajtad a hisztéria, elteszlek láb alól. Hiszed?

– Hiszem, Rósz – mondta szórakozottan. – Amilyen hülye vagy.

Másnap munkába álltunk mind a hárman.

Szép lány, fél deci cseresznyét. Nyújtózzunk egyet.

Két napja negyvenkilenc éves férfi ugrott le a Budapest szálló tizenkettedik emeletéről.

Előző délután nálam járt. Sokáig beszélgettünk Ibsenről, Peer Gyntről, Aase anyóról, a Szófia-Mória vár kivilágított ablakairól. A Gomböntőről.

Solvejgról nem esett szó.

Ügyetlen kenguru. A főbejárat elé zuhant, fiatal amerikai turistalány lábához. Puffanás, agyvélő. Szegény lány elájult. Az efféle égi csomag kínos meglepetés. Marxista kenguru volt,

mondom a fogatlan látszerésznek, hívó bolsevik. Búcsúlevelet nem hagyott, családja nincs. Törbети fejét a rendőrség.

Fejezzem be hülyéskedésemet, mondja, unja már a kengurut. Elég a bárgyúságból, nincs kedve taglalni szóbukfenceimet. Születésnapomon nem akar verekedést. A kommunistákat más fából faragták. Elismeri, párttag is lehet öngyilkos, de nem így. Megtudja, rákja van, agytumora.

Koccintottunk.

Kijelentettem, egészséges kommunista volt. Művelt. Esze beretva, tisztessége feddhetetlen. Végtelenül szerény, székszavú. Humora fanyar. Szerette, értette munkáját. És elnézését kértem, ígértem, feledek a kengurut. Vigye el az ördög.

Kérdezte, ki ez a Gomböntő.

Őt is vigye el az ördög, mondtam. Én sem akarok vitát. Ő kért, ülünk le e rendes kocsmában, igyunk bort. Beszélgessünk békességben.

Koccintottunk.

Kevés az órabér, drága az albérlet, mondta. Főbérő vagyok, gazdag, feleltem.

Mit kérdezel?

Ó, a fogatlan látszerésszel nincs gondom. Természetesen nem kedvelem őt. Sajnos, nem igazi ellenfél, gyűlölni, becsülni sem lehet. Később elmondom, miért. Dolgozzék, nyomorogjon, éljen albérletben filléres gondokkal haláláig. Megérdemli.

Mondtam már, szeretlek? Vedd olybá.

A cseresznyepálinkát ügyesen kell beosztani. Maradjon hajnali köszöntőre, búcsúóra. Meglehet, a Ferenc József húszkoronást hajnalban ehíszem. Megy a gyűrű vándorútra.

Szép a szemed, mondtam már?

A házasság kitűnő találmány, esküvés boltomiglan-boltodiglan, ügyetlen férfiak számára. Aki tud nőt keríteni, annak nem üzlet. Tiszta ing, gatya, takarítás, meleg étel a bejárónőre tartozik. Jó szó az irodalomra. Nebéz kérdést férfi egyedül old meg. Betegséget orvos, halált temetkezési vállalat.

Tudom, társas lények vagyunk.

Szeretek csavarogni. Mindenütt akad ismerős pincér, taxisoőr, melegszívű kurva. Vigyázz rájuk, Isten. És add meg nekünk mindennapi snöblipartinkat.

A fáradt sas leröppent a tizenkettedik emeletről. Ki adta e nevet, nem tudom. Így hívták.

Hétfőn temetik, szerény nekrológot kap. Haragszanak rá.

Nem, nem megyek el a temetésére. De ígérem, megidézem szellemét. Amorális vagyok vagy immorális, mindegy. Nem áll meg bennem a szó.

Most visszamegyünk Németországba. Pockingba.

Figyelmeztess a fáradt sasra, kötelességemnek teszek eleget.

A köztisztasági hivatal háromtonnás, billenőplatós Studebakerére kerültem sofőrnek. Klauzál téri fiú kísért néhány napig, elmagyarázott mindent, amire szükségem lehetett. Szerencsém van, mondta, jó munkát találtam. Bámulatosan fizetnek. Ha motor- vagy egyéb hiba akad, ne bíbelődjem, kérjek új kocsit. Adnak, van itt dögivel. Egyre figyelmeztet, vigyázzak, ne gázoljak. Abban nincs pardon, kegyetlenül bíróság elé visznek.

Mindennap hajnali négy órakor keltem. Elgyalogoltam a köztisztasági hivatal meszelt barakkjáig. Háta mögött szabad ég alatt sorakoztak a kocsik. Átvettem Studebakeremet.

Öt órakor kezdtük a munkát. Meghatározott területen, a kórháztól a víztoronyig két gumicsizmás lengyel zsidóval szállítottuk a szemetet a táborból régi kavicsbánya mögé. Déli tizenegy óra tájt végeztünk.

Fizetésem csakugyan pazar volt. Hetenként első osztályú UNRRA-csomag, két kiló babkávét, két kiló mazsola, kiló cukor, kiló rizs, tíz tábla étcsokoládé, karton amerikai cigaretta, négy kocka margarin, nem tudom, hányféle konzerv. Pénteken kaptuk, szombaton tartottunk munkaszünetet.

Németországban élt a föld legboldogabb embere, Taniszter László. Fizetése ugyan harmadosztályú csomag volt, de az is igen becsülendő summa. Villanymotoros varrógépen dolgozott, görnyedt reggel héttől délután négyig.

Oththon csoda várta őt, mámorító kábulat. Vagy, Rósz fogalmazásában, eufóriás hangulatba került. Szeme, szemüvege csillogott. Rakosgatta, bámulta növekvő árukészletét, konzervet, kakaót, csokoládét, rágógumit, kekszet, kétszersültet, cigarettát.

Asztalhoz ült, gondosan bejegyezte kockás noteszába, miből mennyi van. Rósz gúnyolta őt.

– Kár firkálni – röhögött –, ha kedvem szottyan, adóhivatalnokot játszom. Elkobozom gyűjteményedet.

– Ahhoz kevés Rósz György – mondta Lacika. – Aki megdolgozott munkám gyümölcséhez nyúl, írja meg a végrendeletét.

– Butaságot beszélsz. Adóhivatalnokot nem szabad megölni. Ötszáz év jár érte.

– Ülök ötszáz évet – jelentette ki Lacika.

– Nem kevés – mondtam.

– Rósz Györgyért nem is sok. Én embert még nem bántottam, de ha a fizetésemről van szó, bebizonyítom, nem ismerek tréfát.

Elnevettem magam.

– Megvered?

– Fejbe vágom. Üveggel. Akármivel.

Néha rapli jött rá, kísértelt a börtönré, nyitotta szatyrát. Ilyenkor vagyonából eladott valamit.

Korán ágyba bújt. Gúnyoltam érte.

– Neked könnyű – mondta. – Frádival töltöd az időt. De én mit csináljak?

Egy este kijelentette, ha a zsidóknál kétnapos ünnep lesz, jegyet vált Würzburgba. Ott kitűnő bordélyház működik, tapasztalt ember mesélte. Válogatott szép lányok szolgálják ki a férfiakat.

– Würzburg messze van – mondtam. – Öt perc örömért nem érdemes ilyen hosszú távra utazni. A vonatjegy se olcsó. Nem akarom kedved szegni, de a szobaár, tiszta lepedő, meleg víz, hypermangan is pénz. És esetleg meglopnak, vagy eltévedsz valahol. Ígérem, szerzek neked közelebb is portékát.

Lázba jött.

– Igazán, Zimi? Akad?

– Dögivel, Taniszter.

– Hol?

– Pockingban.

– Mibe kerül egy portéka?

– Megkérdezzük tőle.
– Két tábla csokoládé elég?
– Attól függ, hány gyereke van.
– Be tudsz hozni idegent a táborba?
– Tudod, ha megígérem, behozom neked. Addig elmegyünk Rósszal csavarogni.

Minden szombaton dzsipet hoztam, a kénes fürdőhöz mentünk. Úszónadrágra vetkőztünk, szappanoztuk magunkat, a forró vízben fehérenműt mostunk.

Rósz operákat énekelt.

Kidobta a griberlit, előadást tartott föld alatt bűvó, kincset érő forrásokról, melyek ízületi és reumatikus bántalmakat gyógyítanak. Ráncolta homlokát, elemeket, vegyületeket sorolt föl szakavatott, idegtépő modorában.

– Ijesztő vagy fog nélkül – mondtam.

Tükröt kért, megnézte.

– Ijesztő – mondta.

Lacika igazított szemüvegén.

– Adok pénzt. Megcsináltatod.

– Vétek – mondtam. – Mutogatjuk. Olcsón. Nem nagy megerőltetés, csak a száját kell kinyitni.

– Te is abból élsz – mondta Rósz.

– Meg szemetet hordok.

– Neked való.

– Tudsz jobbat?

Elvigyorodott.

– Sokkal.

Munkához látott.

Még őszt volt. Csöndes, feledhetetlen estén bevonult a tábor kapuján barnapiros tehen mögött a főútra. Hanyagul, aranykeretes napszemüvegével baktatott. Időnként hangosakat fütytyentett, és lombos faággal rásuhintott a tehenre.

Amerre jött, ablakok nyíltak, kijöttek a barakkok elé bámulni őt.

Amikor kikötötte ablakunk alá, gratuláltam neki.

– Mennyit nyom a marha? – kérdeztem.

– Fogalmam sincs. Délelőtt vásároltam a simbach-i országúton. Azóta sétálunk.

– Lehet, hogy lopott?

– Egészen biztos – válaszolta büszkén.

Lacika fölsírt.

– A fél tábor minket röhög – sopánkodott. – Azt beszélük, farmot csinálunk, tehenészetet. Tyúkot, kakast, csibéket nevelünk, tejet, tojást akarunk árulni.

– Toll a fülükbe – mondta Rósz. – Holnap mi röhögünk.

Nem röhögünk.

A mézárós hajnalban tehenet ölt. Rósz a barakk négy oldalán, villanyoszlopokon hirdette: marhahús olcsón kapható.

– Lakásunk hentesüzlet – mondta Lacika.

– Igen. Kereskedő vagyok. Pontosan mérek, minden vevővel udvariasan beszélek.

Hiába várta a vevőt.

Már nem tudom, hány kilót adott el. Napokon át tolta a csomagolópapírral bélelt taligán az árut. Verítékezett, káromkodott, jiddisül ordította: tessék a friss marhahús!

A friss marhahús zöldülni kezdett, én vittem a szeméttelrepre.

Kifizettük a mészárost, végre eltűntek a bárdok, kések, elvitte mérlegét is. Vért mostunk asztalunkról, padlónkról. Amikor befejeztük a nagytakarítást, kiszellőztettünk, Lacika fáradtan Rósz Gyurihoz fordult. Választ követelt.

– Miért zuhant térdre, pusztult oktalanul állat? Miért vettél marhát? Minden gyerek tudja, e láger maradék ételéből bármilyen közepes város apraja-nagyja jóllakhat. Miféle üzlet Pockingban tehenet árulni?

– Egyszerű. Úgy gondoltam, mindenki szájából kifordul már a konzerv. Szívesen esznek friss húst.

Csaknem minden üzletével így jártunk.

Elmondok néhányat. Nem a humorért. Már említettem, itt és ezért történt velünk mindaz, aminek nem kellett volna megtörténnie. Még valamit. Hangsúlyozom, nem hárítok semmi felelősséget Rósz Györgyre. Jellemünk hatéves korunkban kialakult, enyém, tied, övé.

Nem keresünk bűnbakot.

Az öt darab Leica fényképezőgépre nem fizettünk rá. Eladtuk vételáron.

A világvevő rádióra csúnyán.

Rósz a pockingi magyar lágerban vásárolta, csendőr századostól. Este érkezett haza, vonattal, vállán cipelte a szobánkig. Asztalunkra tette.

– Szép, nagy, csillog – mondta. – Beszél, muzsikál.

– Süket – mondta Lacika. – Nem beszél, nem muzsikál.

Soha nem hallottuk szólni.

– Szerinted mi baja? – kérdezte Rósz.

– Lehet, hogy üres – mondtam.

– Mi az, hogy üres?

– Nincs benne alkatrész.

Belenézett.

– Tele van.

Rádióműszerészt kerített. Amerikai híradós katonák is bíbelődtek vele, mert szerették Rószot, de megjavítani nem tudták. Kijelentették, sámlinak való.

– Nem baj – mondta Lacika. – Lavórt teszünk rá. Ha tudsz, vegyél még néhányat, elüldögélünk rajta.

Bólintottam.

– Kár, hogy egy picit alacsony.

A lágerban gyufahiány volt. Rósz rám nézett.

– Engem hogy hívnak?

– Rósz, fogalmam sincs róla.

– Gyufakírálynak.

Elmosolyodott.

Lanzbergbe utazott, szekérnyit vásárolt, teherárúként vonatra adta. Közben Pockingba érkezett az amerikai konvoj, alig győztük raktárba hordani a gyufát.

Nálunk is a plafonig ért. Lépni, mozdulni alig tudtunk.

– Fölrobbanunk – mondta Lacika.

– Nem kell cigarettázni – mondta Rósz.

Egy hónapig a folyosón cigarettáztunk. Éjszakánként sok bajunk akadt Lacikával. Zizzenésre, sóhajtasra fölült, sápítozott.

– Nem bírom, megőrülök. Lángokról, háborúról álmodom – jelentette ki.

– Minden éjjel ez a cirkusz! – ordított Rósz.

– Minden éjjel félek.

– Aludj – kértem őt. – Nem lesz baj.

Bámult rám.

– Te nem álmodsz tűzvészről?

– Semmiről.

– Várd ki a végét.

Rósz lassan, féláron eladta. Elfogyott a gyufánk.

S a vagyonunk is.

Rósz később azt vágta a pofánkba, a balsikerű üzletek miatt gyűlöljük őt. Ez nem volt igaz. Üzleti kérdésekben nem veszekedtünk, nem érdekelt a pénz. Könnyű bizonyítani. Dolgoztunk, bőségben, biztonságban, hogy úgy mondjam paradicsomi rezervátumban éltünk.

Rósz hiába acsarkodott, vádolt hazugsággal, hülyeségekkel, hiába emelte kését Lacikára, igazságtalan volt. Soha, egyetlen percig, egyetlen másodpercig nem akadályoztuk terveiben, boldogulásában.

Nem is lehetett.

Igaz, gúnyoltuk, martuk, de számtalanszor hívtuk ebédelni, adtunk neki ruhát, cipőt, pénzt. Elfogadta, elkótyavetyélte. Ilyenkor dühöngött, szégyenkezett. Gyáváknak, rabszolgáknak nevezett minket.

Azt mondta – haláláig hitte –, ő még betalál.

Gazdag lesz. Csodálkozni fogunk. Elmehetünk hozzá szobainasnak.

Szorgalmasan tanult franciául. Kövér, slampos, szép mellű lánynak udvarolt. Eljárt hozzá gügyörészni. Rodin művészetéről, a Bastille lerombolásáról mesélt neki. Sokáig hagytuk, nem bántottuk.

Később megvadultam. Elkergettem a lányt.

Amikor lehullott az első hó, Vezér Jancsi megérkezett feleségével, Ilonával.

Giesert, a lengyel ékszerészt követték. Akár az árnyék, a halál.

Vezér elegáns, prémes bundát, jó szövetből készült, mellényes ruhát viselt, zsebében dupla födeles aranyórát, vastag óraláncon. Érdeklődött, mi újság Pockingban.

Rósz elmondta, sok a rendőr, főként bétárok. Fegyelmezettek, fölszerelésük kitűnő. A tisztek határozottak, értelmesek. Itt Zsidó Tanács a bíróság. Keményen őrzik a rendet. Nem félnek hosszú lejáratú börtönbüntetést kimérni, ha bűnöző kerül eléjük.

Vezér nevetett.

– Mindenütt sok a rendőr, bűnöző, besúgó, bíró, börtön, akasztófa – magyarázta. – Így volt mindig, így lesz, míg világ a világ. Csupán a módszerek változnak. Pisztoly helyett géppisztoly, bonyolultabb páncélszekrény. Éjjeliőr helyett infravörös sugár, szépen szóló sziréna. Gyorsabb riadóautó. De a harc örök.

– Aki veszti, bukta?

Rám nézett. Szivart vett elő.

– Játéknál – mosolygott. – A munka más.

Okosan, higgadtan, vonzó fölénnel szervezte munkáját.

Templomba járt, szép hangján templomi éneket énekelt, rendszeresen adományozott. Vigyázott, ne adjon túl sokat, keveset. Udvarias tartózkodással jiddisül, németül vagy magyarul beszélt az emberekkel.

Kitűnően játszotta a vallásos, módos, neológ, Amerikába készülő, feddhetetlen budapesti kereskedőt.

Ilona háztartást vezetett. Lakását tisztán tartotta. Péntek este fehér abroszt terített, fejére kendőt. Gyertyákat gyújtott.

Szerették, tisztelték őket.

– Bámulatos – mondtam Rósznak. – Vállvonásnyi erőfeszítés nélkül átver mindenkit.

– Rövid távon. Ő nem intellektuális bűnöző. Most idegen talajon jár, meglátod, nem bírja cérnával. Előbb-utóbb elfárad, leveti álarcát. Előbukkan a durva, mindenre elszánt, kíméletlen bűnöző. A bátyját lelőtték. Fél. Esze az ékszeren. Időt pocsékol rá, minden idegszálával Giesert figyeli. Mindent kockáztat.

– Értelmetlen játszma – mondtam. – Élete a tét. Bármekkora vagyont nyer, elkártyázza, elkótyavetyéli. Nehéz kaland semmiért. Tiszavirágért.

– Dehogy. Vérbeli bűnöző. Endresz Árpáddal, a betörőkirállyal is dolgozott. Ők szedték föl a rabomobil pallóját a váci országúton. Együtt szöktek meg. Este már a nyolcadik kerületben mulattak. Körbevitték tekintetüket a kocsmán, egyenként intették asztalukhoz a besúgókat. Leültették, itatták, daloltatták őket, kéznél legyenek. A mulatság végén kést vágta a Zsoké hátába, markolatig, hogy távozásuk után senki ne tévedjen, minden vendég, vamzer, csapos, kocsmáros tudja a rendet: idegenek jártak ott, nevüket nem mondták, arcukat meg nem jegyezték. Az Úristen nem emlékszik rájuk. Jöttek, ettek, ittak, énekeltek, berúgtak, bicskáztak, fizettek, elmentek.

– Legenda.

– Nem legenda – mondta Rósz. – Nehéz fiúk. Nevüket, történeteiket börtönökben, józsefvárosi sikátorokban, gázlámpák alatt, Vidákovits kocsmájában, üdvhadsereg poloskás pincéiben, penészszagú szalmazsákokon, két „dicsértessék a Jézus Krisztus” között énekeltek a gazemberek. Nem legenda. Így igaz. Magas rangú detektívek, rendőrök, foglárók is magázták őket. Őrizetbevételkor két nyomozó, tizenkét rendőr ment értük. Vezér megszámolta, ha nem volt meg a tucat, nem ment. Azt mondta, szégyent ne hozzanak rá. Birták a verést, koplalást, villanyozást, szomjúságot. Bizonyíték nélkül kár volt őket kimozdítani ágyból, kocsmából. Nem vallottak.

– És ha volt bizonyíték? – kérdeztem.

– Elvitték a balhét – felelte Rósz. – Zokszó nélkül írták alá a jegyzőkönyvet. Gratuláltak a nyomozóknak, cigarettát kértek. Mentek a mázsálóra. Ha korpusz van, mese nincs. Csak újonc, tehetségtelen kezdő, bűdös pali menti magát linkre. Bizonyíték nélkül kell dolgozni.

– Endresz Árpád merre jár? – kérdeztem.

– Fölakasztották. Hajnalban, ahogy illik. Rablót hajsza választ el a rablógyilkosságtól. Zsebében mindig kés. Akad rossz pillanat, nincs módja menekülni. Könnyen elveszti a fejét.

– Véleményed szerint adott esetben Vezér Jancsi kész volna gyilkolni? Öregembert, öregasszonyt, akárkit lelőni, megfojtani, agyonverni? Ékszerért? Pénzért?

– Kétségkívül. Ha szorul a hurok, nem teketóriázik. Ismeri a börtönt, a sötétzárka tébolyító magányát. Kurtavasat, sétát körbe-karikába, lehajtott fővel, hátrakulcsolt kézzel, monoton bakancskopogással. Villanyfény villanását drótkosárban, kukucson figyelő szempárt. Nem vonul be hosszú távra. Klasszikus vagabund, nagymenők utóda. Nagy vadra vadászik. Száz méterről megismeri a vamzert. Ha kell, öl. A kés csendes társ, néma barát. Mindent elintéz, és nem kér sápot.

– Minden bűnöző flúgos? – kérdeztem.

– Igen – válaszolta. – Aki börtönt ült, akinek már gumibottal ütötték veséjét, talpát, az mind. Vezér, ha vagyont csíp, nem bolondozik. Nem kártyázik többé. Az álma kocsma, kifőzés, afféle csehó. Biliárd-, kártya-, sakk-, dominóasztal. Család, otthon. Vigyáz a nyugalmára. Besúgó lesz. Orgazda.

– Besúgó?

– Ült eleget. Üljön más is.

– Följelent embereket?

– Minden gazember így végzi. Ez a sorsuk.

– És ha ő kap kést a hátába?

– Vezérre vagabund nem emel kezét. Király. Csak rendőrgolyó terítheti le.

Szombatonként náluk ebédeltünk. Vezér megpakolta a vaskályhát, ropogott a tűz. Telerakta tányérunkat cserépfazékban sült, kitűnő sólettel. Nevetett, bolondozott. Lacikát birkózni hívta. Fölemelte egy kézzel, forgatta a levegőben.

Kivételes ereje volt.

Velem kártyázni, kockázni akart.

– Játsszuk le a Studebakert – ajánlotta. – Ha vesztek, viheted asszonyomat. Tapasztalhatod, sok mindenre lehet használni.

Zavarba hozott.

– Ne mondj ilyent – kértem őt.

Rám nézett.

– Miért? Talán egyszer még gyereket is szül.

Ilona Vezér Jancsi háta mögött állt. Szemével intett, ne szóljak.

– Ne figyelj rá – mondta Vezér. – Integet. Fél. Bátor asszony, szíve a helyén, esze is van. Nem tudom, mitől fél.

Ilona nevetett. Átjött hozzánk, meghúzta Taniszter fülét.

– Ne lopjatok vele – figyelmeztetett. – Ha üzleti dolgok akad, előtte hallgassatok róla. Ha rendőr néz az arcába, mindent tud.

Vezér a feleségét nézte.

– Mitől félsz? Elfáradtál?

– Régen.

- Elmennél? Hová?
- Boldogságért.
- Itt nem találsz?
- Csak rettegést.
- Vezér elmosolyodott.
- A boldogságod merre van?
- Ki tudja. Elengedsz?
- Soha.
- És ha mást szeretsz?
- Feledd.
- Ha nem akarom?
- Azt mondanám, mafláság. A feleségem nem tudja, mit beszél.
- Tudja.
- Mindenkinél erősebb szál köt hozzá. Szenvedés. Bűn. Láttál bilincsben.

Hordtál rablott ékszert.

- Nem viszek el semmit.
- Nem. Magadat sem.
- És ha megszököm?
- Eltemetlek.
- Leszúrlak.

Vezér elnevette magát.

- Álmomban megöltelek.

Rugós kést húzott elő, majd szivart. Kényelmesen lenyeste a végét, rágyújtott.

Feleségére nézett.

- Rendőrt nem hozol rám.
- Nézték egymást. Szemük szűk volt.
- Mi hárman mozdulatlanul ültünk.
- Ilona csöndesen, őszintén mondta:
- Álmomban sem.

– Akkor szedd le az asztalt, ülj a kályha mellé – mosolygott Vezér. – Ígérem, halálodig rettegsz. Ha tévednék, lakásom börtön legyen.

Hozzám fordult. Komoran, hosszan, alaposan, akár ítéletvégrehajtó a kegyelmi kérvény elutasítása után a rablógyilkost, megnézett. Majd tárgyilagos hangon kijelentette:

- Ahol csodák vannak, Isten is van. Egyfolytában ámulok, hogy élsz.
- Bólintottam.
- Én is.
- Nem bombákra, Auschwitzra gondolok.
- Hanem? Eltévedt puszkagolyóra?
- Rosszabbra.
- Az mi?
- Gondolkozz.

Mosolyogtam.

– Minek? Nem jó semmire.

Arcomat nézte.

– Halott vagy – mondta indulat nélkül. – Tudom.

– Miért? Nem akarok kirabolni senkit.

– Nem cserélnék veled.

Szeme zavaros volt vagy vizenyős, nem tudom pontosan meghatározni. Bűnözőknél gyakran figyeltem, láttam e ködburkolta, fura villogást. Ilyenkor gondolataik csapongtak, szertelenül beszéltek. Ez mindig félelmüket mutatta.

A besúgó szeme más. Nehezen kiismerhető. De idő múltán, legyen zsebtolvaj, kozmetikus, újságíró, zeneszerző, fogorvos, gombügynök, részeges karambolozó vagy akadémián tanár, szutykos mondataik, vakmerő kirohanásaik, indokolatlanul magas jövedelmük, útlevélosztályon percenként pecsételt engedélyük, körmönfont kérdéseik értő embernek árulkodnak.

Sok példát tudok.

Néha játszom velük. Beszélgetek balatoni villájukról, Paál László-festményükről, bélyeg- vagy éremgyűjteményükről. Lakmuspapírként használom őket, tízből tízszer kijön az eredmény. De nem kevés az olcsóbb besúgó sem. Gyalog járnak, aprópénzért, pitiáner buliért, gyöngé szöveggel dolgoznak. Szintén profik. És van más kategória, az amatőrök. Az élet minden ágán tehetségtelenek, alacsonyrendű ösztönök rabszolgái.

E szép, léleküdítő témára, sajnos, még gyakran visszatérek.

Vezér Jancsi bűnöző volt, nem is akármilyen. Nem zengek hőskölteményt róla, nem állítok neki szobrot, de azt sem titkolom, hiányzik. Ugasson, ki mit akar, szívesen kezét szorítanék vele. Nem bánám, ha ideállna, nagy mancsával poharamba töltené fekete címkés, kommersz cseresznyét.

Újságcikk lett belőle, rövid hír.

Rendőrok, bűnözők, vamzerok, kurvák, privátok mondták: szíve nincs ember.

Mulatságos, ma is félnek tőle.

Legendás nevét halkán említik, gyáva, sziszegő gyűlölettel. Királyról a szolgák.

Értelmetlen életének csúf árát adta. Bukását ellenségemnek sem kívánom.

Akkor Pockingban gúnyolódtam vele.

– Nem jó gondolkozni – jelentettem ki. – A helyedben nem tenném. Inkább nézd, milyen szépen hull a hó. Fehérek a fenyőfák, kályhában tűz pattog. Asztalodnál béke, szívedben szeretet. Alkonyatkor Isten csodát tesz. Ajtót nyit, angyal jön, csöngőt ráz, és mi imát mondunk héberül és magyarul hasznos életemért.

Őszintén ámult.

– Butákat beszélsz – mondta mákszemnyi harag nélkül. – Nem tréfálok. Sokféle gazemberrel találkoztam életemben, de a Csikágói Gyurinál erősebb, vakmerőbb, gyorsabb fickóval alig. Érthetetlen, hogyan tudta megbökní.

Én se értettem.

– Tarzan Jóskát a Kenyérmező utca sarkán, a rendőrőrs bejárata előtt, a másodperc törtrésze alatt szúrta meg – folytatta. – A Vidákovits-kocsmában fogadásból két ujjával egypengőst tört el.

Rósz vállat vont.

– Senki sincs betonból – mondta kelletlenül. – Mindenkit meg lehet kaszálni. Akármilyen erős.

– Igen – ismerte el Vezér. – De a Csikágói komplett flúgos. Amikor rendőrrel támadt vitája, kardostul, pisztolyostul bedobta a Breitner csehó kirakatablakán a biliárdasztal tetejére. E csörömpölésért két évet ült Szegeden.

– Mindenki flúgos – mondta Rósz. – Te is. Ha betévednél a vicces házba, a kutya se nézne idegennek.

– Lehet. De a Csikágói másként flúgos. Amikor szabadult, bort kért. Nevetett. Másnap urak jöttek érte. Karját nyújtotta, mancsovára, két hétig verték. Megjött, bort kért. Nevetett. A rendőrt ma is várja a család.

– Vagy igaz, vagy nem – jelentette ki Rósz. – Annyi bizonyos, a Csikágóit nem jegyzik. Olcsó haknikért üli le fél életét.

– De kitűnő szakács. Ecseren van vityillója, nagyapjától örökölte. Meghívta a galerit, pörköltöt főzött, jó bort adott. Ettünk-ittunk. A lakoma felénél bejött a konyhából. Macskafejet mutatott föl, tőr hegyén. Szeretője vihancolt. Fiatal kis kurva volt.

Vezér a poharakba bort töltött. Rám nézett.

– Egészségedre! Életedre!

Koccintottunk. Hangosan, jókedvűen nevetett.

Máskor panaszkodott. Nem tud aludni, töpreng, nyugtalan. Fogynak a pénze. Csöbörből vödörbe került. Pockingban nehezebb kirabolni az ékszerészt, mint Bécsben, a Rothschild Spítálban.

Medveszerű testével billegett, fészkelődött a széken. Indulatosan magyarázta, ő világeletemben mackós volt, a kasszafúrás mestere. Csinált néhány huncut melót, nem kevés vérszöngőt kapcsolt ki, bontott falat pincében, padláson, nyitott zajtalanul páncélszekrényt.

– Ismerek ezer variánst. Nyomot nem hagyok. Mindig törték fejüket az urak, ki végzett nagytakarítást. De viszolygok minden erőszakos munkától, kapkodástól. Nem akarok vért, akasztófás balhét. Így viszont nem mehet sokáig. Lerongyolódom. Én nem születtem tyúktolvajnak. Fut az idő, félő, jó vége nem lesz.

Rósz Gyurival terepszemlére kísértük.

Gieser az amerikai parancsnokság mellett lakott, talán ha száz méternyire a rendőrségtől. Bétároknál. Külön szobában.

– Nehéz ügy – vélte Rósz. – Nem lehet megcsinálni.

Vezér nevetett.

– Akkor rágyújtom a barakkot. Égjen el, de a pénzt nem viszi tovább.

Rósz egyetlen megoldást látott. Éjszaka az öröket leütni, álkulccsal beosonni. Éteres vattát szorítani a két öreg szájára. Becsomagolni a pénzt, ékszert. Szélnél sebesebben menekülni. Pontos terv szerint átcsúszni valahol Franciaországba, nevet cserélni.

– De megmondom, bármily nagy a tét, én nem vállalnék efféle kockázatot. A pockingi rendőrség gyors, szirénás dzsipeken száguldanak. A tisztek értelmesek, hálózatauk kitűnő. Riasztják fél Németországot. És kegyetlenek. Kisebb ügyért vertek agyon embert.

– Ezt elmondtad már, tudom. Aki nem kockáztat, nem veszít, nem nyer. Aki veszti, bukta.

Bűntársát várta, a Tengerészt, Ausztriából üzent.

– Belevaló gazember – mondta Vezér. – Ügyesebb a macskánál, nem fél rendőrtől, Istentől. Kitalálunk valamit. Addig kártyázz. Finanszírozzak.

- Nem pocskolok rá időt – mondta Rósz.
- Üzletelsz?
- A kereskedelmet is fölfüggesztem.
- Lopsz?
- Én többé soha.
- Vezér bámult.
- Örököltél?
- Ökölvívó-világbajnok leszek. És nincs ember a földön, aki megállíthat.

Ne mosolyogj, szépszemű.

Hamar fölfigyeltek rá, sokan megismerték nevét. Sokat beszéltek róla. Valahányszor Frádi lefordította a lelkesedő újságcikkeket, büszke voltam rá. Hallottam a dübörgő tapsot, győzelmei után a fényképezők villanófénnye megvilágította az én arcomat is. Ilyenkor odajött hozzám, tréfásan mellbe ütött kesztyűjével. – Ő az edzőm – mondta. – A barátom.

E tiszavirág életű diadalmenetről csupán annyit, a kikoplalt, földig rombolt Németországban unatkozó amerikai tisztek úgy a maguk, mint a katonák és táborlakók szórakoztatására ökölvívócsapatokat szerveztek.

Váratlan sikert hozott.

Az amerikaiak fogadásokat kötöttek a találkozók előtt. Vadul, szenvedélyesen drukoltak, öklüket rázták, fölgráhtak a székekre. A táborlakók is.

Mindig lázban égett a tömeg. Füttyültek, dobogtak, harsogott a biztatás, pfujolás. Nemegyszer a pockingi rendőrök védelmezték meg a pontozó bírót a lincseléstől. Megtörtént, hogy összeverekedtek a táborlakók a vendégcsapattal érkezett drukkerokkal. Megtörtént, hogy a jó kedélyű fiúk is ököltre mentek. A dühös bikás, sárga sálas páncélosok rátámadtak a Heidelbergből érkezett, csapatukat kísérő, pipázó indiános, kék sávós gyalogosokra. Ütötték egymást, pisztolyt rángattak elő, beledurrantottak a levegőbe, a havas éjszakába. Kétméteres Military Police-legények rohantak rájuk. Lefegyverezték őket, fejüket rugdalták.

Menekült, ki merre látott.

Rósz miatt nem volt verekedés. Minden győzelme vitathatatlan volt.

Úgy hívták: a verhetetlen magyar.

Az ellenfél táborában is tisztelték, megpróbálták elcsábítani. A feldafingi tó partján szép kis házat ajánlottak. Ulm táborparancsnoka azt üzenté, Amerikába viszi. Mások mást ígértek.

– Nem megyünk sehová – mondta Rósz. – Nem hagyjuk el Frádit. Innen házasodunk.

Őt bízták meg a pockingi ökölvívócsapat szervezésével.

A táborparancsnok régi ismerősként üdvözölte. Kereken megmondta, pénz van, lakást, kényelmet biztosít. Veszíteni nem lehet. Verekedni kell halálig, másként köp az egészre.

– Tíz ördögöt akarok. Válogasd ki tízezer zsidóból. Felelsz mindenért, te leszel a kapitány.

Rósz gondolkodott.

– Így lesz. Vagy megölöm őket.

– Csináld.

A válogatottat lengyel, magyar és román fiúkból állította ki. Kemények, rámenősek voltak, bírták a verést. Ha néha nagyobb ütéstől megtorpantak, Rósz földordított a ringsarokban. Ilyenkor megrázták fejüket, csukott szemmel ütöttek, mint a bolondóra. Mentek előre. Mérkőzés végén köszönte bátorságukat, győzelmüket. Szájukból kivette a fogvédőt, barackot nyomott a fejükre. Ha veszítettek, őszintén mondta, semmi baj, szégyen nincs. Teljes bedobás, tisztességes küzdelem, kíméletlen verekedés, férfimunka volt.

A fiúk szerették, tisztelték őt. Jó szívvel, keményen harcoltak.

A nehézsúllyal baj volt. Rósz nem talált tizedik embert. Egyik ügyetlenebb volt a másikinál, kergette ki őket az edzőteremből.

Esténként kétségbeesetten sopánkodott.

– Kulturálatlan disznók mind. Tútláplált herék.

Fáradt voltam, álmos. Fölhúztam az ébresztőórát.

– Asztalitenisz-csapatot szervezz – mondtam. – Kiütheted a világ szemét.

Nem figyelt rám.

– Pacalok – mondta gyűlölettel. – Erőtlen, agyonzabált, tohonya pacalok.

Vezér kijelentette, számíthatunk rá. Gyerekes örömmel magyarázott.

– Vezér Jancsi csak egy van. Kilencvenhét kiló, a fogával is fölemel egy zsák búzát. Akkora pofonokat osztogatok, amekkorákat még nem láttatok.

Amikor levetkőzött, pocakjával átbújt a kötelek között, tuskólábán mereven megállt a ringben, tudtam, semmit nem ér.

Így is volt.

Rósz próbálta ki.

Keringett körülötte, időnként kedvetlenül pofán csapta.

Ő topogott, forgott egy helyben, mint a napraforgó. Szégyenkezett, kapkodott. Zavarában mindenféle hülyeséget beszélt. Mondta, megeszi Rósz, földobja a levegőbe, beteker a kötelek közé, leharapja a lábát.

Lélegzetvétele fölgyorsult. Nyitott szájával kapkodta a levegőt. Hamarosan veríték verte ki.

Megadóan leeresztette bilincsektől forradásos két karját. Szánalmasan pislogott.

E napon nevezte ki magát hivatásos gyúrónak. Lelkesen végezte munkáját, utazott mindenhová a csapattal. Kötekedőbb, szenvedélyesebb drukker nem akadt nála Németországban.

A nehézsúlyba nem jelentkezett senki. Rósz kétségbeesett.

Rémülten kutatta a lágert. Utcákon bolyongott, nagydarab embereket állított meg. Sűrű hóesésben magyarázta az ökölvívás minden szépségét. Kabátgombjukat rángatta, ígért fűt-fát, boldogságot. Csalogatta őket az edzőterembe, hogy később fogcsikorgatva kergesse őket anyjukhoz.

Úgy látszott, kész a baj. Nem lesz nehézsúlyú bokszolónk. Akkor transzport érkezett s vele megváltónk, kreol bőrrű pesti fiú.

Hideg délutánon jött az edzőterembe. Udvariasan köszönt, bemutatkozott. Bokszolni akart, felszerelést kért. Karcsú volt, magas, csupa izom, nyolcvanöt kiló. Ütése lórúgás.

Kézbe vette az ugrálókötelet, feje fölött kihúzta a hétrugós expandert, homokzsákolt, pattogtatta a gumikötélre feszített labdát.

Rósz Gyurival állt szorítóba.

Bámultuk könnyed, iskolázott mozgását, pazar lábmunkáját, kitűnő reflexeit, elhajlásait. Kedve szerint kiugratta, kitámasztotta, távol tartotta a rohamozó Rósz. Amikor akarta, óvatosan pamacsolta orrát.

Láttuk, bokszoló a javából.

Kérdésünkre szerény hangon elmondta, az Erdős-féle boksziskolába járt, később a VAC-ban öklözött. Sok versenyen indult, sikerekkel büszkélkedhet.

Zsibbadtunk a boldogságtól.

Örömünk nem tartott sokáig. Gyáva volt.

– Megkísérlem a lehetetlent – mondtam éjszakába nyúló, kétségbeesett tanácskozás után. – Bátorítom őt. Fölcsapok papnak, előkészítem a lelkét a mérkőzésekre.

Vezér nem bízott a tervemben.

– Kár minden percért, fölöslegesen koptatod a szádat. Ezen a nyomorult férgeken korbácsolás sem segít.

Rósz káromkodott.

– Csinálj, amit akarsz, ugass neki éjjel-nappal. Simogasd a lelkét, rakd tiszta pelenkába. De ha még egyszer reszket a ringben, leszúrom. Inkább vérét lássam, de nem adok le pontot miatta.

Csak Lacika volt nyugodt. Vigyorgott.

– Bizzuk a Zimire – mondta. – Nem lesz baj. A madarat is ledumálja a fáról.

– Igen – mondtam. – Ez a tehetségem. És a tiéd?

Akkor már az ökölvívók kőépületében laktunk. A fickó szobájába mentem, kértem, szedje holmiját, hozzánk költözik.

– A lelkiatyád lettem. Légy jó, hallgass rám, hosszú életű leszel a földön.

– Az mit jelent?

– Bátorságot adok neked.

– Rám fér.

Sokat kínlódtam vele, azt hiszem, eredményesen. Alig veszített mérkőzést, sok embert kiütött. Léber Györgynek hívták.

Nem azért utáltam őt, mert féltette az állkapcsát.

A szemem? Gondolom, dagad, kékül. Alig fáj.

Furcsa a szemem? Rövidlátó vagyok.

Nem látom, működik-e a magnetofonod.

Mindenesetre leemelem a polcra, ide a lábam elé.

Miért volnék bizalmatlan?

Sértő? Megalázó? Ugyan miért, szépszemű?

Nyakadon a lánc az örök szerelem szímbóluma. Erőt ad.

Szeretem a magnót a lábam előtt. A centrifugát is szeretem. Jó masina.

És tölts poharamba cseresznyét. Isten, Isten!

Ne a szőnyeget nézd. Az arcomat! Egyenesen! Zsinóron!

A centrifuga jó masina. Pörög, pörög, pörög.

E fogatlan látszerész nem ért meg semmit. Beszélek, beszélek neki, nevelem.

Marxista kenguru ugrott le a Budapest szálló tizenkettedik emeletéről. Ő meg fecseg, locsog szamárságokat.

Kész a verekedés.

Fáradt sas.

Nem volt indián. Így hívták.

– Jelszó? – kérdezték.

Gondolkodott.

– Minden vagyonhoz bűn tapad – válaszolta.

Szegett szárnyakkal zuhant a kövezetre. Taxiszámláját ki fizeti, nem tudom.

Gyalázatos temetése lesz.

Jó cimborám, pisztolyom, megbízható batharminchatosom és e fáradt marxista hiányzik. Nemrég, utolsó beszélgetésünkön a Sória-Mória vár kivilágított ablakairól meséltem neki.

– Elérjük – mondtam –, tudom, elérjük, hisz értünk fénylik.

Ült a fonott székekben, traubiszódát ivott. Nevetett.

– Nem vagyok Peer Gynt. Nem álmodozom. Köpök az egészre – mondta.

Én is.

Szeretlek, barnaszemű. Milyen a szemed? Mondtam már? Vedd olybá. Pompásan érzem magam. Lehet hogy jól tett egy kiadós verekedés.

Hangulatom kitűnő. A fonalat sem veszítettem el.

December elején a tuderingi lágerből vendég ökölvívócsapat érkezett. Varsói edzőjük volt, becsvágy fűtötte őket. Győzni akartak mindenáron.

Éger Béla velük jött.

Öleltük, elmondtuk mindenféle gazembernek.

– Szevasz, csavargó! – kiabáltuk.

Röhögött. Kijelentette, totál zsidó lett, beszél jiddisül, ivritül, áldást tud kenyérre, borra, két nyelven átkozza Angliát.

– A fiúk is szépen belejöttek.

Majd komolyra fordította.

– Vigyázzatok – figyelmeztetett. – Jó a tuderingi csapat, bátran, keményen, kitűnően verekednek. Magabiztosak. Győzelemhez szoktak. És Rósz skalpjára vadásznak.

Rósz nem izgatta, engem sem. Megszoktuk, mindig akad fickó, aki fogadkozik, lármázik, eljön Pokkingba, és Rósz Gyuritól megkapja a csomagját.

Vendégeinket az emeleten helyeztük el, Béla hozzánk költözött.

Esett a hó. Elgyalogoltam a tábor másik végébe, az amerikai parancsnokság gépkocsiparkjához, elkértem a katonai buszt. Járattam a motort.

Az ügyeletes altiszt két kannával adott fagyálló olajat, cigarettát dugott a számba.

– Mindenki egészséges? – kérdezte.

Bólintottam.

– Kivétel nélkül.

– Milyen eredményt vársz?

– Győzünk.

- Megverték Lanzberget, Wetzlart, Ulmot.
- Nem érdekes.
- Fogadnád?
- Minden pénzért.
- Lébert is?
- Talán.

Letöröltem a fagyott ablakot, az ökölvívók épületéhez robogtam. Csapatunkat a kénes fürdőhöz vittem.

A fiúk ugratták egymást, jókedvűen énekeltek. Vezér gyúrta őket a síkos deszkákon.

Ebéd után Léber megfogta a karomat.

- Kísérj az emeletre – kért. – Látni akarom az ellenfeletem.

Fölkísértem. Hatalmas, kopaszra nyírt, piros arcú paraszt zsidó volt Lengyelországból. Talán huszonöt éves.

Kezet szorítottak, méregették egymást, azután lejöttünk.

– Hústömeg – mondtam. – Kövér disznó, karácsonykor leszúrjuk. Nem dicsőség leütni.

Figyelmesen nézett. Nem hitt nekem.

- Sunyi a szeme.

- Ha elkapod az állát, csöngettek.

- Honnan tudod?

– Lefeküdt Lanzbergban, Wetzlarban, Ulmban. A táborparancsnok meséli. Az a véleménye, nem bokszozó, aki az első menetben nem teszi le.

- Én is leteszem.

Később látni akarta edzésüket. Megnéztük azt is. A tuderingi fiúk frissen, ügyesen mozogtak. A hústömeg minden mozdulatán láttuk, hogy csakugyan tehetségtelen, fillért nem ér, jobb híján került a csapatba.

- Mehetünk – mondta Léber.

Elégedetten, kegyetlenül mosolygott.

Éger Béla elmondta, ő is sofőr, Ódor Sanyi és Szúnyog szerelő. Szúnyognak megparancsolták, növeessen szakállt, de nem sokat segít, így is kihívóan magyaros a pofája. A végén leborotvtáák. Riemer Kurcsit Svájcba akarják küldeni. Volna rá lehetőség, de nem megy. Mókázik, azt mondja, gazdag nőt keres, ráveti gyönyörű szemét, búvóli a pénztárcáját.

- Esténként lázas.

– Riemer Kurcsi menjen szanatóriumba – jelentette ki Lacika. – Ha meggyógyul, mókázhat. Munkaképtelenül nem tud élni.

Én is így vélekedtem.

Rósz a svájci hegyek szépségét magyarázta, az ózondús levegőt, kiváló szanatóriumokat, a tüdőgyógyászat eredményeit.

Éger leintette.

- Nem akar menni. Kész.

Rósz bámult.

- Nem akar menni? Olyan nincs. Tegyétek vonatra.

Béla röhögött.
– Megkötözzük?
– Ha kilyukad, mit csinálsz?
– Nem tudom. Azt mondta, meggyógyul.
Rósz fölbőszült.
– Így soha! Soha a kurva életben!
– Abbahagyta a cigarettát.
– Dinnye! Kezelés nélkül.
– Akkor kezeld! – ordított Éger. – Azt mondta, nem akar idegenek között megdöglenni.
Lacika Éger karjához nyúlt.
– Munkaképtelenül nem tud élni – ismételte csöndesen. – Tudod jól.
Éger megnyálazta vékony ajkát. Zavartan vigyorgott.
– Elegen vagyunk. Amíg dolgozni tudunk, meglesz mindene. Igaz?
Hallgattunk.
Léber szólt, aludni szeretne, semmi kedve fáradtan lépni szorítóba.
Éger Béla engem keresett szemével. Majd kérdezte, mit csinálok. Lassú beszédével elmagyarázta részletesen a hidraulikus rendszer föltöltését, a mindennapi, heti gondozást. Figyelmeztetett, minden ezer kilométer megtett út után pótkerékig vizsgáljam át a Studebakert. Sok hasznos, fontos tanácsot adott. Megköszöntem.
– Pockingban nem javítanak Studebakert, hanem cserélnék. Van garadával.
Hajnalban dolgozni mentem. Éger Béla velem jött, segített cipelni a két kanna fagyálló olajat.
– Gyakorlati oktatást kapsz – mondta álmos vigyorral. – Megmutatok, elmagyarázok mindent.
Nem volt igaz. Velem akart beszélni, ezért jött Pokkingba.
Tudtam, nem értünk szót.
Éger Bélát szerettem, jellemes fickó volt, az ma is. Nem véletlenül küldték őt.

Minden vasárnap délelőtt a Lenin körüti Délibáb eszpresszóban találkoztunk. Szép kocsin érkeztek. Bolseviknak, miniszter elvtársnak szólítom.

Ilyenkor vigyorog.

– Jó a dumád – mondja.

És már pénzt dug a markába.

– Bármit mondasz, három – jelenti ki.

Minden vasárnap délelőtt a Lenin körüti Délibáb eszpresszóban snóblizunk, ugratjuk egymást. És én ebben változatlanul világbajnok vagyok.

A múltból keveset beszélünk.

Ódor Sanyi néha morog, tüpreng, hol toltuk el fiatalságunkat. Már kopasz, ráncos az arca. Éger Béla alig változott. Sovány, mint valaha, esze is eleven, a régi, csak a haja meghatóan ős. Ha mondjuk neki, vigyorog, nyálazza vékony ajkát. Kér, nézzünk tükkörbe.

A Studebakerek szabad ég alatt álltak. Kiválasztottam az enyémet, lesöpörtem róla a havat. Éger mellém ült a vezetőfülkébe. Együtt melóztuk végig a műszakot.

A platót a legfölső állásig emeltem, Béla biztosította a kitámasztó karral.

– Lassan öntsd a fagyálló olajat – figyelmeztetett –, mert alacsony a hőmérséklet.

Ez nagyon tetszett nekem.

– Tisztára szerencse! Ha alacsony. Már attól féltem, hideg van.

Megtörölte kezét, bosszúsan legyintett.

– Kedvelem az okos zsidókat.

Röhögtem, megszorítottam a nyakánál.

– Testvér, de csúnya neved van.

Elvigyorodott.

– De a papírom jó. Ha szemtelen vagy, beszélek a cionistákkal. Mész a katolikusokhoz kenyeret tarhálni.

Időnként helyet cseréltünk a vezetőfülkében. Elmagyarázta a billenési szöveget, figyelmeztetett, bekapcsolt segédhajtóművel nem szabad közlekedni, ügyeljek, hogy a szállított anyag ne fagyjon a plató hátsó éle közé.

Ő magyarázott, én bólogattam.

Kérdeztem, a szabályozószelep-emelőt hogyan mondják jiddisül, édesanyját mikor hozatja ki zsidónak. Ő is hülyéskedett, nevettünk, veszekedtünk.

Kerülgettük mindketten a témát.

Már világos volt. Lámpafény nélkül, üres platóval haladtunk a jeges országúton, amikor elhatározta magát.

– Hallgass végig – kért. – Szúnyog beszélni akar veled. Ne vadulj. A fiúk engem bíztak meg, azért jöttem. Igaz, a hülye bezöldült, nyilas volt. De a barátod. Húsz éve ismered. Tudod, nem ártott senkinek soha. Együtt nőttünk föl, ez az igazság.

Cigarettára gyújtottam. Figyeltem az utat.

– Igaz – mondtam később –, soha nem bántottuk egymást. Úsztunk a Dunán, táncoltunk a Rédlichnél. Együtt verekedtünk. Ismerte a szüleimet, ott volt apám temetésén. Vitte a koporsót. Éljen soká, növesszen szakállt, vágassa le, egyen csokoládét. De engem kerüljön el messziről.

Éger hallgatott. Lecsavarta a termosz kupakját, teát öntött a bakelit pohárba. Rám nézett.

– Elővenné a kést?

Nem válaszoltam. Nem beszéltünk róla többé.

A mérkőzést nagy közönség előtt, gond nélkül megnyertük.

Rósz körbepofozta ellenfelét, Léber a hústömeget küldte padlóra. Ordítottak, ünnepeltek.

Másnap én vittem a tuderingi csapatot busszal a pályaudvarra.

– A visszavágón látlak? – kérdezte Éger.

– Csak Rósz és Lacikát.

Kezetadtunk, szevaszt mondtunk egymásnak.

A következő héten Rósz és Lacika már nem találta ott őket. Eltűntek megint nyomtalanul.

Rósz szeme ragyogott, amikor mesélte.

– Senki nem tud róluk, akár ha köd nyelte volna el őket. Elröpültek – vigyorgott mámorosan. – Ez nagyon valószínű.

– Elröpültek? – kérdeztem.

Széttárta két karját.

– Igen, Zimi – fuvolázta. – Koromsötét éjszaka fölszálltak és elröpültek.

– Hová, Rósz?

– Dél-Amerikába.

– Lehet, hogy messzebbre – mondta Lacika. – Az is lehet.

– Az is lehet – mondta Rósz.

Lacika leült az asztalhoz, homlokához nyúlt.

– Meddig tart? – kérdezte. – Semeddig. Csak megvárták az éjszakát. Aztán huss!

– Akkor szerinted hol vannak? – Rósz hangja ellenséges volt. – Megmondanád? Ezek nem nadrágszabók!

Lacika hervadtan elmosolyodott.

– Átúszták a Csendes-óceánt. Ha nem fáradnak el, New Yorkban megtapsolják őket.

Rósz szeme beszűkült. Hozzám fordult.

– Értesz a repülőgépekhez?

– Nem értek, Rósz.

– Semmit?

– Semmit.

Feszülten nézett rám.

– Mennyi idő kell, hogy üzemképessé bütyköljenek egy roncsot?

Gondolkodtam.

– Másfél óra. Ha nagyon roncs, talán kettő.

Ingerülten megfogta kabátom ujját.

– Egy lelőtt gép operációja elvileg megoldható?

– Elvileg tökéletesen.

– És gyakorlatilag?

– Attól függ, milyen a kipufogója.

Elvörösödött.

– Ne szórakozz! – mondta halkan, élesen. – Egy lelőtt távolfelderítővel néhány szakember fölszállhat a levegőégbe?

Bólintottam.

– Föl, Rósz. A levegőégbe.

– Ez az! – kiáltotta. – Ezt akartam hallani!

Nekünk támadt.

– Megkérlek, ne nézzetek hülyének. Németország a lelőtt gépek hazája – jelentette ki. – Itt, a pockingi tábor mögött is hever négy, pompásak, fényesek, csupán a szárnyuk lyukas. Ha valaki lop üzemanyagot, érti a motorokat, műszereket, rádiózást, a gép kezelesét, Dél-Amerikába röpülhet. Nyugodtan megteheti, csak bátorság kérdése.

Szenet öntöttem a kályhába.

- Elröpülnél, Rósz?
- Nem. De a fiúk értenek hozzá. Speciális szerelők.

Taniszter sóhajtott.

- Fárasztó lesz ennyi badarságot hallgatni egy életen át.
- Halkan, komolyan hozzátette.
- Azt hiszem, lehetetlen.

Rósz komoran nézte őt.

- Badarság? Például mi badarság?
- Semmi.
- Akkor hová tűntek? Pontos választ követelek!
- Hazamentek.
- Nem mentek!

Lacika gondolkodott.

- Talán jelentkeztek Ludwigshafenban, az idegenlégió irodáján.

Rósz röhögött.

- Az biztos! A Riemer Kurcsi hervadt tüdejével!

Lacikát elöntötte a düh.

- Rádióznak a levegőégben! – ordította. – Keresik édesanyádat!

Kezdődött a cirkusz.

Marták, gúnyolták egymást.

- Mulatságos ember vagy – jelentette ki Lacika. – Megversz néhány zsidót, föllelkesülsz. Világajnokságról fecsegsz. Amíg igazi bokszoló nem akad. Akkor kész. Vásárolhatsz negyven láda gyufát, csorda tehenet. Kártyázhatsz hamisan, mehatsz lopni. Vonulhatsz a kőfalú, bűdös börtönbe.

Rósz is jószolt Lacikának. Hosszan dicsérte jellemét, józan életfelfogását.

- Ezernyi nadrágot varrsz majd Párizsban, amíg kipottyan kezedből a vasaló. Esztendőkön át végzed keserű gyűlölettel elcsigázó, tisztességes munkádat. Aztán szelíden, szótlánul fölfordulsz.

- Téged meg fölakasztanak – jelentette ki Lacika.

- Párizsban nyaktiló van – mondta Rósz büszkén. – Gombnyomásra működik.

Boldog vigyorral ült az ágyra. Guillotine nevű orvostól magyarázott, arisztokratákról, akik vérpadon, fűrészpáros kosár fölött kiáltották: éljen a király!

- Bár ezt nem egészen hiszem. Ha kiabáltak is, csupán rémületükben kiabálhattak. A haláltól minden ember fél.

- Te is? – kérdeztem.

- Én is. De ha gazdagok leszünk, talán e gond minket már nem érint.

- Majd spórolunk, Rósz.

Nem vadult.

- Kár gúnyolódni – jelentette ki.

Előadást tartott orvostudományról, szívátültetésről. Hangsúlyozta, nem könnyű feladat az örök élet titkát megtalálni.

- Ha sikerül, akinek pénze lesz kifizetni ilyen költséges bulit, bekerülhet a szerencsés szórásba.

Hosszú délután volt.

Emlékszem, ültünk a szobában, a kályhában tűz pattogott. Elfogott megint a nyomorult üresség, a magány, amelynek mámora is volt. A sehová nem tartozás zsibbasztó érzése, mely védelmet, bátorságot adott nekem mindig.

– Én hogyan halok meg? – kérdeztem tőlük.

– Szépen – válaszolta Lacika. – Bordélyházad lesz. Ha nem megy a bolt, magad gyúrod az ipart. Végelgyöngülésben hunyod le szemed kedves, hatvanéves lány ölén. Poloskák fonnak majd köréd koszorút.

– Úgy legyen.

Egy cseresznyét, légy oly szíves.

Köszönöm.

Rósz Gyurit ezen a télen megverték a szorítóban.

Váratlan, kegyetlen bukás volt. Hittünk fizikumában, pokoli akaraterejében. Tűnődünk, mi lesz később, amikor nem babra megy már a játék. Amikor Párizsban sok ezer ember előtt mérkőzik Európa kitűnőségeivel, a Mutualité fedett csarnokában.

Müncheni cirkuszban verték meg. Kitűnő világításban, zsúfolt nézőtér előtt, afféle zsidó bokszolimpián.

Amerikai tisztek szervezték. Nem kímélték a pénzt, zenével, zászlókkal, filmhíradóval, nagy cécóval történt. Lázban égett valamennyi tábor, az újságok esélyeket latolgattak, csapatukat buzdították. Követeltek érmet, serleget, készültek az összecsapásra.

Pocking is készült.

Színes plakátokat ragasztottak az utcákon, az emberek szeretettel, bizalommal vettek körül.

Péntek délből leadtam a Studebakert, mentem a fizetésemért. A hideg folyosón prémgalléros, dühös bikás katona lépett hozzám.

– Hol van Rósz? Kerítsd elő, hozd a parancsnoki irodába. Órák óta keressük, a parancsnok beszélni akar veled.

Németül beszélt, választ nem várt, folytatta.

– Én is Münchenbe megyek, elintéztam – mondta. – Jó verekedésre számítok. Lanzbergban van néhány kemény öklű zsidó.

– A fejükre lépünk.

Dzsippel kerestem Rósz.

A slampos, szép mellű pesti lány szobájában gügyörészett. Csokoládét tördelt, etette. A lány himbálta magát, fekete blúza alatt ringatta keblét. Kijelentette, Rósz helyes fiú, de nyomás van a fejében. Léggömböt akar gyártani, kenőcsöt lábdaganat ellen.

– A mamájáról azt állítja, a willendorfi Vénuszhoz hasonlít.

– Bizonyára hasonlít, ismerem a barátomat, másként nem mondaná.

– Így igaz. Ha meglátod, akármilyen megvilágításban, csodálkozni fogsz.

– Nem létezik, Rósz. Nem csodálkozom soha, semmilyen megvilágításban. Régen nem csodálkozom. De ha csinálsz egy kárpitozott hokedlit, azon majd meglepődöm.

Galléron fogtam, kivezettem.

– Szép lány – mondtam a dzsipben. – Úgy véled, asszonynak való?

Arcomat nézte. Hallgatott egy pillanatig.

– Nem vagyok bizalmatlan – mondta csöndesen. – De már óvatosabban bánok az érzelmeimmel.

A táborparancsnokkal hamar végeztünk.

– A csapat jó – nyilatkoztatta ki. – A fiúk ügyesek, bátrak. Tekintélyt, örömet szereztek Pockingnak. Én eddig is hálás voltam nektek, ez a jövőben fokozottan így lesz. Három hét áll rendelkezésetekre, készüljétek lelkiismeretesen. Abszolút győzelmet akarok, minden súlycsoportban az első helyet.

– Nem megy – mondta Rósz. – A serleget elhozzuk, többet nem lehet kívánni.

– Akkor nem indul a csapat. Ezt a tétet másként nem játsszuk.

Rósz hozzám fordult.

– Kézbe veszed Lébert?

– És a többi?

Rósz vállat vont.

– Gatyába rázzuk őket is.

– Az amerikaiak fogadásokat kötnek – figyelmeztetett a nagyváradi ügyvéd. – Ne csináljatok bajt.

Rósz elmosolyodott.

– Abszolút győzelem lesz.

Vezéréknél vacsoráztunk.

– Abszolút győzelem – mondta Rósz – nem létezik. De eljött az idő, kilépek Európa színpadára. Parádés műsort csinállok, ámulatba ejtek mindenkit. Végigvonulok a világon.

– Ha Galamb Berci nem állít meg – mondtam.

Összerezzent.

– Itt van?

– Két hete.

– Hol?

– Lanzbergban. Érdeklődött utánad.

Nézett mereven maga elé, aztán szótlánul tányérja fölé hajolt. Nem volt mondanivalója.

Vezér alatt ropogott a szék. A szerencsejátékosok szenvedélyével magyarázott.

– Kár vitázni. A táborparancsnoknak igaza van, fél siker nem siker. Aki veszti, bukta. Nem szabad eladni a lehetőséget, a pockingi srácokat nem veri meg senki. Én is adok díjat, Vezér-díjat alapítok. Csipkedjétek őket, foglalkoztatok velük, minden pénzem rápakolom a csapatra. Ingem, gatyám, a feleségem is.

Vezérné fölemelte sovány, szép arcát.

– Ne adj el folyton.

Éreztem, megszorítja combomat az asztal alatt. Nyugodtan nézett rám, mosolygott.

– Miért keveredsz ilyen társaságba – kérdezte tőlem. – Nem neked való. Nem ismered a férjem. Állat. Tegnap éjjel is azt álmodtam, késsel elvágtam a nyakát.

Vezér nevetett.

– Elvágtam a nyakad?

Ilona nyugodtan mondta.

– Én vágtam el a tiédet.

Taniszter tűnődött.

– Mi történik, ha akár egyetlen öklözőnk is kikap? Az amerikaiak fogadásokat kötnek. Ha dollárjuk elúszik, megbosszulják. Ki tudja, mi történik velünk.

Rósz megnyugtatta.

– Tehetnek egy szívességet.

Fehér asztal fölött, gyertyák lobogásánál latolgattuk esélyünket. Gondosan, megfontoltan sorra vettük a csapat minden emberét, erényüket, hibáikat, várható ellenfeleiket.

– Ha Léberrel nem lesz baj, talán kiverelkedhetnénk abszolút győzelmet.

– Léber harcolni fog – mondtam.

– Vállalod? – kérdezte Rósz.

– Fejem rá.

Kanadienembe bújtam. Elkészöntem.

Vezér Jancsi felesége megállított a széljárta folyosón. Nyugtalanul igazított haján.

– Beszelnünk kell, Zimonyi. Holnap délután hat órakor várj meg dzsippel a halottak bunkerénél, ahol már nem ég villany.

Fekete ruhában állt előttem, sovány válla szabadon. Fülén, nyakán drágakő. Várt egy ideig, majd nevetni kezdett.

– Ne nézz ilyen bárgyún – kért. – Nem akarok az ágyadba bújni.

Megszorította karomat.

– Szökni akarok.

Tűsarkú cipőin elsietett.

Zuhogott a hó, ablakok mögött gyertyák égtek. A templomnál hallottam a motorzúgáson át a kántor zokogó énekét.

Varjúfekete rendőrök topogtak, lámpával jeleztek, álljak meg.

Dávid ben Lézel hajolt hozzám.

– Hová mész?

– Frádihoz.

– Elviszel egy darabon?

Beült mellém, fürkészte arcomat. Hallgatott. Aztán elunta magát, fecsegett összevissza. A víztoronynál kért, álljak meg, mutatta, hol lakik. Árok széléhez álltam, behavazott fahíd elé.

– Párizsba készültök?

– Igen.

Kikászálódott, igazított derékszíján.

– És Frádi?

Nem válaszoltam.

– Miért lopjátok a spalettákat?

– Gyűjtjük.

- Csakugyan?
- Bólintottam.
- Miénk lesz a világ legnagyobb spalettagyűjteménye.
- Állt a hídon, nézett rám.
- Nem félsz?
- De. Félek a csigabigától, azért nem heveredem le a fűbe.
- Megverünk még benneteket, Zimonyi – mondta csöndesen. – Embertelenül.
- Mosolygott, intett karjával, elindult. Ment át a hídon, a barakk felé.
- Megverték. Úgy, ahogy ígérte.
- Ezen az estén ünnep volt, Frádi születésnapja, a tizennyolcadik. Ágyára gyöngyösbokrétás lányt, árvalányhajás fiút tettem. Rósz cserélte konzervért a pokkingi magyar táborban.
- Adjon boldogságot a zsidók, katolikusok Istene.
- Veled.
- Mozdulatlanul néztem őt.
- Mondd utánam: ha elhagylak, ha elhagysz, Isten verje minden lépésünket.
- Számra tapasztotta tenyerét.
- Nevettem. Száraz spalettát hoztam az éjszakából.
- Loptál!
- Így igaz.
- Megraktam a kialvó tüzet.
- Forró kakaót ittunk, bámultuk, csókoltuk egymást.

Modern ember vagyok. Nem hiszek Istenben, esküben, babonában.

Nem hiszek csodában, örök érzelmekben.

Ez a pokkingi születésnap sem háborgatta a lelkemet soha. Ha néha visszagondolok rá, nem zavar. Amit mondtam, akkor hittem.

Két ujjamat az ég felé nyújtánám, hallean, patetikus hangon újra meg újra esküdnék neki.

Rósz Gyurit ébren találtam, kislámpa fényénél tanulta, pörgette az er betűt.

- Jó estét, uram – fuvolázta franciául. – Hogy érzi magát?
- Kitűnően – mondtam magyarul. – Kitűnően, mert hallhatom önt.
- Letette könyvét.
- Zseniális felfedezéshez közeledem.
- A rendőrség tudja?
- Ha meghallod, a fenekedre ülsz.
- Lábkenőcs?
- Forradalmasítom az autóipart.
- Leültem az ágyára.
- Oldalt járnak majd a kocsik, mint szobafestők a létrán.
- Legyintett.

– Ne bolondozz, világsszenzációról beszélek. Szakkönyveket vásárolok, ha kell, Budapestre utazom értük. Tanulmányozom a vegyészet minden ágát. Párizsban

üzemet alapítok, mérnököket fogadok. Kenyeret adok néhány száz francia munkásnak.

– Jó főnök leszel.

– Igen. Szeretem a becsületes, dolgozó embereket.

– Elég! – ordítottam. – Bivaly sem bír téged idegekkel.

Taniszter fölébredt, vaksin bámult.

– Mi van?

– Semmi. Rósz üzemet alapít.

Bólintott, aludt tovább.

Leültem Rósz ágyára. Elmondtam, Vezérné mit akar.

– Az életével játszik – mondta csöndesen. – Nem a mi dolgunk. Vezér megtalálja Indiában is.

Ágyba bújtam, a bajnokságról beszélünk. Ő Léber miatt nyugtalankodott, én Galamb Bercitől féltettem.

Cigaretta-t kotort elő.

– Megverem.

– Nem igaz. Rósz, hallgass rám. Megkérjük, induljon magasabb súlycsoportban. Neki mindegy. Tíz kilóval nehezebb zsidót is agyoncsap.

Gondosan papírba csomagolta francia nyelvtankönyvét.

– Nem kérünk semmit.

– Egyszer hallgass rám a koszos életben!

Sokáig nem szólt, majd rám nézett.

– Akármint vélekedünk, Vezérnét nem szabad magára hagyni. Lovagiatlanság.

– Nem rohanok Vezér kisébe.

– Vár. És te segíteni fogsz.

– Kirabolja a férjét.

– Joga van hozzá.

Fölkönyökölttem.

– Miért?

– Szenvedett.

– És Vezér?

– Ő bűnöző.

Bámultam rá.

– Bűnöző?

Összezsáptam a kezemet.

– Jóságú Isten! Te szerelmes vagy! Megint! Visszakérjük Fráditól a nyakláncot?

Elvörösödött. A kőmosoly volt az arcán.

– Félsz?

– Tőled?

– Vezértől.

– Nem kockáztatom a bőrömet.

– Olcsó vagy, Zimonyi. Majd én elmegyek.

Leoltotta a villanyt.

Reggel hideg volt és csönd. Hó szitált.

Frádinál ebédeltem. Angol hadihajókról beszélt, hogy tüzet nyitnak kivándorló zsidókra, Ciprus szigetére internálják őket.

Nem érdekelt az angol hadihajók, vidám dalt énekeltem, bolondoztam. Amikor besötétedett, elkészöntem.

– Hová mész?

Röhögtem.

– Halottakat őrizni.

Féltem. Így volt. Ilyenkor hisztériás cirkuszt csináltam, szépet, gömbölyűt. Néha sírtam, de ritkán, ezt nem kedveltem. Inkább férfiasra vettem a figurát. Úgy éreztem, engem az ág is húz, de sebaj, szembenézünk akár a sárkánnyal.

Frádi nyugtalanul nézett rám.

– Ne bolondozz.

– Sok a halott, tele a világ. Engem várnak. Nem furcsa?

Zöld szemét nem mozdította arcomról.

– Fáradt vagy.

Elszégyelltem magam.

– Ne haragudj, bolond vagyok. Láthatod.

– Baj van?

– Nincs.

– Maradj nálam.

Két kezembe fogtam arcát. Megcsókoltam.

– Visszajövök.

Riadtan kísért az ajtóig.

Hat óra előtt néhány perccel megálltam, csöndesen járatam a motort a betonkupolás bunker előtt, ahol meztelen halottak várták a temetést. Hat órakor Vezérné kilépett a kórház hátsó kapuján, a dzsipbe ült. Azonnal indítottam.

Cigarettát vett elő. Ingerült hangon kértem, ne gyújtson rá, nem kell fény.

Beburkolódzott fekete perzsabundájába.

– Hová megyünk?

– A fürdőhöz. Ott nem jár senki.

A hátsó traktus utcáin kerülgettem az ivókutakat. A szétvágott drótkerítés előtt megnyomtam a gázpedált, kirohantunk a hármass útágazáshoz. Óvatosabban haladtam, reflektorral vigyáztam az utat ezüst törzsű fák között.

– Ne félj – mondta. – Nem bukunk le. S ha igen, én mindent vállalok. Nem lehet bántódásod.

– Úgy legyen.

A fürdő előtt megálltam. Néztük a gőzölgő faépületet.

– Arasznyi pokol.

– Mosoda – nevetett.

Leoltottam a lámpákat.

Röviden beszélt, tárgyilagosan.

– Rottalmünsterben, a szanatóriumban egy férfi fekszik. Magas, szőke, kék szemű. Nyílt szívű, jó humorú. Szeretem. Régi ügy, sokat táncoltunk. Kincses Jancsinak hívták a tánciskolában. Az igazi nevét nem tudom. Keresd föl. Mondd meg, elmegyünk messzire. Vezértől ne féljen, elintézek mindent. Hozok ékszert, dollárt. És tudok még nevetni, arcom, testem szép maradt.

– Kirabolod Vezért?

– Jogom van. Emberi életet akarok élni.

– És ha megtalál?

– Lebuktatom.

A halottak bunkerénél lépett ki a dzsipből.

Rósz reggel a táborparancsnokságról menetlevelet hozott.

– Ki dolgozik helyettem? – kérdeztem.

– A jó isten. Ma ő lesz a szemetes.

– És ha kirúgnak?

– Az nem létezik.

Komisz idő volt. A kerekre hóláncot raktam, föltöltöttem a benzin- és olajtartályt.

A kapuban megállítottak.

– Mi dolgod Rottalban? – kérdezte Dávid ben Lézel.

– Bértáncolok.

Intett. Fölhúzták a kék-fehér sorompót.

Néhány kilométerre a tábortól weaponos amerikai járőr igazoltatott. Figyelmeztettek, a serpentin jég borítja.

Vigyáztam a meredek sziklák között.

A hegytetőn tél tombolt. Szélvédett helyet kerestem, a gazdasági épület oldalához gurítottam a dzsipet. Gyalog mentem a főbejáratához, csöngettem. Apáca nyitott kaput. Levertem lábamról, kabátomról a havat, a faburkolatú, csendes előcsarnokban látogatási engedélyt kértem.

Az ügyeletes orvos, alacsony, szeplős nő, nem sokáig váratott. Nevetett német tudásomon.

– Tehát keres valakit. Férfi. A nevét nem tudja.

– Csak az álnevét tudom. Kincses János.

– Mely ügyben?

Gondolkodtam.

– Ezer év alatt nem tudnám elmagyarázni.

– A külseje?

– Erős, magas, szőke, kék szemű.

Tűnődött.

– Nem emlékszem ilyenre. Maga magyar?

– Honnan tudjam? Talán igen, de ne mondja senkinek.

Nevetett.

– Meddig marad?

– Talán délig.

– Levisz a faluba?

– Szívesen.

Teával kínált. Vízit után elkísért a férfiosztályra.

A termekben Kincses János nevét szólítottam. Már a harmadikban szerencsém volt.

– Engem keres?

A hang felé fordultam.

Hajlott hátú, ősz férfi állt föl.

Emeleti folyosó végén, földig érő ablaknál, üveglapú asztalhoz ültünk. Nézte a vihart. Köszönte fáradozásomat. Kijelentette, koncentrációs táboron, gázkamrán túl, eleven csoda, alig hiszi, hogy él. Ha megerősödik, Pestre megy. Nem akar Ilonával találkozni, beszélni, élni.

– Megmondtam Vezérnek is.

Cigarettaért nyúltam.

– Itt volt?

– Egy hete.

– Mit akart?

Igazított kórházi köntösén.

– Hozott konzervet, cigarettát.

– És?

– Kéri Istent, legyen egészséges.

– Fél?

Ráncos arcát néztem.

– Ilona azt üzeni, ne féljen.

Nevetett.

– Megöli?

– Lebuktatja.

Hallgatott egy percig.

– Maga hány éves?

– Húsz múltam.

Elmosolyodott. Tenyerével megsimította fehér haját.

– Én harminc. Szeretnék heverészni strandon, jó napsütésben.

Az előcsarnokba kísért.

– Mióta ismeri Vezért?

– Bécsben láttam először.

– Adhatnék egy tanácsot?

– Tessék.

– Ne avatkozzék a dolgába.

Kézfogással búcsúztunk.

Óvatosan ereszkedtem le a síkos serpentinén, sziklák, havat potyogtató fenyőfák között.

– Szomorú? – kérdezte az orvosnő.

– Szép vagy. A szemed.

Nevetett.

– Mindenki szomorú. Maga miért?

– Nem láthatom lábad, alakod.

– Ó, sajnálom. Nagy bánat?

– Meg is halok talán.

– Elemésztí magát?

– Bizonyosan.

– Mindig? – nevetett.

Bólintottam.

– Úgy szoktam.

A faluban megálltam a vendégfogadónál. Köszönte a fuvart.

– Estére artisták, színészek jönnek. Tűzet nyelnek, malac tréfát játszanak.

Lehet rajtuk nevetni. Nem marad itt?

– Várnak.

– Kislány?

– Ő is.

– Üdvözlöm.

Kilépett a hórá.

– Ha beteg lesz, ne keressen orvost. Meggyógyítom.

Fekete sáruhában integetett, hógolyót dobott utánam.

Este beszéltem Vezér Ilonával.

– Milyen izmos volt, szőke – mondta szárazon.

Nézett rám.

– Félsz?

Nem szóltam. Megcsókolt.

– Eredj, pihenj. Esküszöm, nem lesz bántódásod.

Az ajtóban megfogta karomat.

– Mondd, hogy hívják?

– Kit?

– Őt. Az igazi nevén.

– Nem tudom.

A folyosón is hallottam a nevetését.

Másnap a táborparancsnok, két tisztt, a lapos orrú őrmester és a nagyváradi ügyvéd bejött az edzőterembe. A táborparancsnok hivatalos hangon bejelentette, az őrmester dolgozik a csapattal, segít a müncheni mérkőzésig. Beszélt bátorságról, győzelemről, jeles ajándékokat, meglepetést ígért. És fenyegetődzött, vereségnél nem tréfál.

– Ne aggódjék – mondta Rósz. – Megvertük a tuderingi csapatot Pockingban. Megvertük Tuderingban is. Ők a legjobbak.

– A tét nagy – jelentette ki a táborparancsnok –, én is, a tisztek, katonák is abszolút győzelmet fogadtak, elég sok dollárban.

A fiúk körülvették őt, örültek látogatásának, ígérték, nem lesz baj.

Mindenki így hitte.

Vezér mellett álltam, hallgattam a zshivajt.

– Milyen utad volt Rottalba? – kérdezte.
 – Veszélyes. Ordító a hideg, kegyetlen a tél.
 Lomhán mozdult.
 – Farkas is támadhat.
 Nem szóltam.
 – És mi a hasznod?
 – Semmi.
 Nézett rám.
 – Én se tettem volna mást – mondta lassan. Elmosolyodott. – Utálom a gyávákat. És azt, ha lopnak tőlem.
 Rósz lépett hozzánk. Szeme ragyogott.
 – Hírem van, Zimi. Találtam egy anarchista cionistát. Vegyész!
 – Örülök, Rósz.
 Este Léber ágya mellé ültem. Nyomtam a sót, a süket szöveget, mint annyiszor, amelyhez ember nálam jobban nem ért. Szerettem e pompás, utolérhetetlen tudományom, szeretem ma is.
 Megyünk Párizsba, a fénybe, mondtam. A táborparancsnok úgy határozott, aki Münchenben győz, az előtt a világ. Még titok, ha szája eljár, kibelezem.
 Felém fordította fejét.
 – És aki veszít?
 – Rósz nem veszít.
 Egy ideig hallgatott.
 – Ha mázsás barom támad rám?
 – Eltöröd az állát.
 – És ha fordítva történik?
 – Hazamész Pestre.
 – Győzhetek?
 – Nem.
 – Miért?
 – Gyáva vagy.
 Kezemhez nyúlt.
 – A szorítónál ott leszel?
 – Ott, testvér.
 Hát igen. Ott voltam.

Nem szenvedünk. Van még cseresznye? Főlesküdtem igazmondó planétának, pia nélkül nem megy. Bár liter pálinkával is hazudok. Gyakorlat teszi a mestert.

Ma kipróbálom bátorságomat igazat mesélni.

Egészségedre, szép szemű menyasszony! Örök szerelemre!

Ohyan ember házassodjék, aki nem tud nőt szerezni, mondtam a fogatlan látszerésznek. Kérdi, tudok-e még ilyen bölcsességeket. Tudok, mondtam, csak rá ne kezdjék. Ma jókedvemben talál, mindenre válaszolok.

Nem kérdezett.

*Néztük egymást. Pofájába vigyorogtam.
Butaság volt verekedni.
Kialszom magam, megkeresem. Kést vágok a hátába. Markolatig.
Pisztolyom hiányzik. Sajnálom a kommunistát, aki leugrott a Budapest szálló tetejéről.
Kérdeztem őt, segíthetnék-e neki. Mosolygott. Látom a szemét.
Mindenem van, felelte.*

A mérkőzés előtt két nappal vonaton mentünk Münchenbe. Romos iskolában kaptunk szállást.

Vezér masszírozta a fiúkat, literszám csinált limonádét. Narancssal, csokoládéval etette őket. A lapos orrú őrmester figyelmeztette, vigyázzon, mindenkinek hoznia kell súlyát.

Vezér medve módján táncolt, szép hangján kiabálta: jaj az ellenségnek, jaj nekik, miért keresnek bánatot, jaj, holnap kosárban viszik állukat. Amíg Léber rá nem ordított, fogja be a száját.

Reggel cudar időben csavarogni mentünk. Szél vágta arcunkba a havat. Rósz minden szobrot megvizsgált. A városház előtt megállt, az épületre mutatott.

– Íme, fiúk! A Rathaus.

Lacika fölröhögött.

– Melyik század?

– A tizennyolcadik. Stílusa gót, tornyából régen tüzet jeleztek. Magassága nyolcvanegy méter. Fölmegyünk a tetejére.

– Rósz, miért megyünk föl?

Rósz ámult.

– Körülnézünk, Zimi. Madártávlatból várost vizsgálni élmény.

Igazítottam Lacika nyakán a sálát.

– Élményünk lesz.

– Tegyük el láb alól – mondta Lacika. – Meglátod, túl leszünk a nehezén.

Rósz legyintett.

– Mit bohóckodsz? A sírgödörbe is utánam bújsz, csak ne maradj egyedül.

Öregember kezelte a liftet.

Magasan jártunk, amikor megállt, elaludt a villany.

Az üvegajtót kőfal zárta el, tenyérynyi résen, toronyablakon jött ránk a fény.

– Semmi baj – mondta az öreg. – Egy kevés türelem, és indulunk.

Tízen lehattunk a fülkében. Rósz megbökött.

– Mi van?

– Zárlat.

– Meg tudod javítani?

– Marha.

Topogott. Beszélgetni próbált az amerikai társasággal, de nem ment. Az öreghez fordult.

– Van itt szerelő?

– Igen, kérem.

– És tudja, hogy baj van?

– Természetesen.

– Honnan tudja?

Az öreg feje remegni kezdett.

– Ne tessék engem folyton kérdezni. Mindjárt indulunk.

– Mikor mindjárt? Megfagyok.

– Néhány perc múlva.

– Miért indítanak rossz liftet?

– Kérem, a lift jó.

– Akkor maga csinálta a bajt. Nem jól nyomta a gombot.

Az öreg nem válaszolt. Rósz rám nézett.

– A hátadra ülök.

– Lovagolunk?

– Plafont bontunk.

– Minek?

– Kimászunk.

Lacika lehunyta szemét.

– Hová? Hófelhők tetejére?

– A szabadba. Először téged dugunk ki.

Röhögtem.

– Fölmászunk a gerendákon a toronyba.

– Rósz, maradjunk inkább. Pár nap múlva küldenek élelmet, augusztusra az idő is fölmelegszik.

Kigyulladt a villany, elindult a lift.

Kapaszkodtunk örült szélben, lelkünk is kifagyott. Néztük madártávlatból a várost. Tízezer lépcsőn mentünk le.

Köszöntük Rósznak az élményt.

Szobánkban Galamb Berci ült. Nevetett, boldogan ölelte Rósz, csókolta kétoldalt arcát.

– Hogy élsz, pajtás? Kijön még pofádon a csalafinta?

Rósz sápadt volt, ledobta kabátját.

– Ebédeljünk – mondta csöndesen.

Konzerveket nyitottam. Lacika lazacot kért. Mondtam, szaladjon át a plébániára, nálunk kifogyott.

Galamb Berci jókedvűen fecsegett, rázta szőke üstökét. Be nem állt a szája. Emlékeket idézett, számomra ismeretlen, jópofa kalandokat fiúkról, felügyelőről, kertészetről, elhibázott szökésekről. Dicsérte Rósz ökölvívó sikerét, őszintén örült cimborájának.

Megfogtam erős öklét. Kértem, ha már a sors erőt, bátorságot adott nekik, tolvajt, bokszbajnokot faragott belőlük, induljon magasabb súlycsoportban. Miért üssék egymást.

Az asztalra könyökölt.

– El van boronálva.

Rósz narancshoz nyúlt. Elővette a kést.

– Majrézol?

Galamb ámult.

– Tudod, hogy nem majrézok senkitől.

– Most okod van rá.

– Csak nem akarsz bántani?

– Álmodom róla.

– Nem sikerül.

– Kipróbáljuk.

Galamb kigombolta ingét, meztelen mellére bökött.

– Késsel?

– Ököllet.

Galamb hangosan nevetett.

– Aszódon is a csicskásom voltál. Én vettelek ki Pancsó ágyából.

Fölugrottam.

– Elment az eszetek?

Rósz fehéren, mozdulatlanul ült.

– Tűnj el – mondta. – Találkozunk. Takarodj.

Galamb nézte őt.

– Te szagosvíztolvaj. Én már láttalak sírni.

Az ajtóból visszafordult.

– Találkozunk.

Délután Lacika nyavalyogni kezdett.

– Lefagyott a lábam.

Elöntött a düh.

– Mit csináljak? Leheljem?

Megigazította szemüvegét.

– A te dolgod.

– Hogyhogy az enyém?

Ő is ordított.

– És ha a te lábaddal történik? Kinek szólsz? Tűzbe dobod?

Sóhajtottam.

– Szerencse, hogy a világra jöttél. Kiunatkoznám nélküled a lelkemet.

Vizet forraltam, két lavórt kértem. Lehúztam a cipőjét.

– Jöjjön, kedves. Áztatjuk csülkeit.

– Fájni fog.

– Remélem.

Nyomogatta forró vízbe, hideg vízbe. Vékonyakat sikított. Ágyba dugtam, teát adtam neki. Elérzékenyült.

– Feledem a régi esküt.

Nem értettem.

– Miféle esküt?

– A Tisza Kálmán térit. Azt, hogy nem hagyjuk el egymást.

– Miért hagynánk el egymást?

Az ágyához léptem.

– Nem akarlak faggatni – mondta –, ha Frádivál Palesztinába mész, nem haragszom. Sőt, emberileg nagyon megértelek. Azt viszont kijelentem, Rósz Gyuriból végképp elegendem van. Alaposan téved a nyomorult, ha azt hiszi, hogy én követem minden baromságát, vándorolok vele akár a sírgödörbe is.

Hunyorgott.

– Miért? Más is él egyedül. Ha ott felejtene valami forgalmas utcán, bizonyára eligazodnék.

Kiraktam borotvakészletem, tükroöm.

– Én megvagyok a zsidókkal – mondta. – Magaddal viszel? Nem zavarnék senkit. Dolgozom szorgalmasan. Pénzem lesz, varrógépem. Talán meg is házasodom.

Rósz későn jött haza. Komor volt. Leverte hajáról a havat, teát főzött.

– Aludtál?

– Nem érdekes.

Megitta a teát, kitisztította cipőjét, csinált ötven fekvőtámaszt, lefeküdt. Francia nyelvtankönyvét olvasta egy ideig, majd rám nézett.

– Mit bámulsz? – kérdezte durván.

Megijedtem arcától.

– Mit akarsz tőlem?

Ecetet öntöttem pohárba. Szó nélkül megitta. Szeme eltűnt.

– Tíz Galamb Bercit agyonverek – motyogta kicserepesedett szájával. – Százat. Jöhet akárki. Álljon élém. Asztalnál mindenki pofázhat.

– Tudom.

Reggel haditanácsot tartottunk. A lapos orrú őrmester kért, higgadtan, szépítés nélkül mondjuk el véleményünket, melyik csapattól tartunk, melyik súlycsoporttal lehet baj. Aggályunkat ne titkoljuk. Nem kívánja ismételni magát. A táborparancsnok is világosan megfogalmazta, itt már nem csupán játékról esik szó. Tehát alaposan fontoljunk meg minden eshetőséget.

– Egyedül Lanzbergtól félek – mondtam. – Szilárd meggyőződése, Galamb Berci leüti Rósz Gyurit. Galamb kitűnő öklöző, kétszer nyert országos leventebajnokságot. A Lapterjesztőknél is indult. Neves edzők tanították. Keményen, gyorsan, pontosan üt, félelmet nem ismer.

Mindenki Rósz Gyurira nézett.

– Marhaság – mondta.

Léber fölemelte fejét.

– Az ember nem gép. Akad nála erősebb is.

– Nem akad. Soha, senki.

Léber az öklére köhintett.

– Klasszisokat ütöttek ki. Világklasszisokat. Volt aki ringben lelte halálát.

– Volt aki ágyban – mondta Vezér. – Influenza vitte el.

Léber lassan bólintott.

– A sívgödör veszélyes. Ha pontosan, erővel ütik meg.

Az őrmester mereven nézte őt.

– Vigyázz, náthás ne légy. Figyelmeztetek, vigyázz.

– Vigyázok – mondta halkán.

Vezér a fülemhez hajolt. Ingerülten kért, beszéljek Léberrel, míg időnk van. Ijesztő citromszínű pofáját, reszkető száját nézni.

– Láss munkához, nyomd a sódert szaporán. Ez a dolgod. Mindjárt sír, menekül. Ne hagyd magára. Akkor csöngötnék, végünk. Nagy pénz forog kockán, a sárga sálas amerikai fiúk teljes joggal darabokra tépnek.

Léberhez ültem.

– Ma Wetzlarral mérkőzünk. Zsenge csapat. Nem lesz három meneted.

Kezét bámulta.

– És holnap?

– Az harc lesz.

– Harc?

– Neked is. Rósznak is.

Pillanatig hallgatott.

– Lanzberg?

Bólintottam.

– Nem lesz tréfa.

Rám nézett.

– Én nem veszíthetek.

– Rósz sem.

Rósz hozzánk lépett.

– Csak a patkány vinnyog – mondta. – Beszorítod fogad, kinyitod a szemed, és ütsz. Fejre, gyomorra. Majd New Yorkban a menyasszonyodnak elmeséled, nem féltél soha senkitől.

Belém karolt, elcipelte késéhez zöld fenőkövet vásárolni. Sokáig tapostuk a havat, amíg megfelelőt talált.

– Akarsz szaunafürdőt?

Remegni kezdtem.

– Szerdán.

– Kitisztítja a bőrt, a légutakat.

– Ma nem tisztítunk.

– Ahogy gondolod.

Cédulát böngészett.

– Elmegyünk a Feilitzschstrasséra.

– Elmondanád még egyszer?

Boldogan csücsörített. Legyintettem.

– Hányas szám?

– Tizenötös.

Megnyugodtam.

– Nem tévedünk el.

A szemembe nézett.

– Találd el, hová viszlek.

– Pedikűröshöz.

– Nem, Zimi.

– Magas toronyba.

Elvigyorodott.

– A Rendezvous vendéglőbe.

– Mit eszünk?

Megdöbbent.

– Nem mindegy? Franciául gyakorolok.

– Mindegy. Bocsáss meg.

A Rendezvous vendéglőben magyar pincér szolgált föl.

– Ki beszél itt franciául? – kérdeztem.

– Senki, uram. Ma csak angolul, németül, magyarul beszélnek. A franciánk szabadnapos.

A Rendezvous vendéglőben megmondtam Rósz Gyurinak, Frádival Palesztinába megyek. Ő sem tenne mást, magyarázta, a szerelem, e tiszteletre méltó csoda kötelez. Ha majd Párizsban megteremti a nyugodt élet minden lehetőségét, alapjait Németországban rakja le, értünk jön. Vagyonát természetesen megosztja velünk, gyermekeimet a Sorbonne-on taníttatja. Háza, kertje egészségünket, lemezei, könyv- és képtára műveltségünket szolgálja.

Ültünk az asztalnál, néztem a szemét.

Hitte.

Kértem, hallgasson rám. Jöjjön velünk.

– Ne fuss délibáb után.

– Semmi okod kételkedni terveimben. Nem élek álomvilágban. Nem akarlak megsérteni, de az én cselekedeteimnek hitele van. Nem üldögelek bárgyún Isten tenyerén. Boksoló leszek. Röhögtél, én meg legyőztem az amerikai. Most egy müncheni cirkuszban, később Párizsban, a Mutualité fedett csarnokában profiként harcolok. Elgondolásaimból nem engedek, és ezt mindenkinek tisztelnie kell.

Megfogta a karomat.

– Én akarok valamit az élettől.

Hívta a pincért, fizetett.

Az utcán föltette aranykeretes napszemüvegét. Átkarolta vállamat, a Szent Anna templomhoz vitt.

– Rokokó – mosolygott megilletődötten.

Délután öt órakor autóbusszal vittek minket a Krone cirkuszba. A nézőtér még üres volt. A zenekari emelvény fölött kék-fehér, Dávid-csillagos zászló. A porond közepén dobogó. Munkások készítették a szorítót, feszítették a kötelet. Derekukon bőrv, szekerce.

– Kivégző osztag – mondta Léber.

Négy csapatot szólítottak mérlegeléshez. Rósz kengurut akart nézni. Elöntött a düh. Vezér is mondta, mit nézzen.

– Marhaság, mérkőzés előtt úgyis mérlegre áll mindenki, addig bárki hízhat, fogyhat – jelentette ki.

Igazat adtam neki.

– Rendelkezésen nem vitázunk – mondta Vezér. – Fölösleges balhét nem csinálunk. Ha megy más, megyünk mi is.

Odacipeltük a mérleghez, ő is hozta súlyát. Fontoskodó férfi könyvbe írta.

– Mérkőzés előtt is mérlegelünk? – kérdezte tőle Rósz.

– Természetesen.

– Akkor minek élsz a földön? Hogy kitartsalak?

Kértem, ne ordítson.

– Ordítson nyugodtan – mondta a lapos orrú őrmester. – Borítsa rá az íróasztalt. Igaza van.

Később a wetzlari fiúk öltözőnkbe látogattak. Tudták, nem győzhetnek. Nehézsúlyú emberük Lébert kérte, kímélje őt, ha nem kíméli, föladja.

Vezér nem bírta magával, Rósz ellenfelét ugratta.

– Milyen a közérzeted? Miről álmodtál?

– Kövér nő popsijáról – mondta a fiú. Nevetett. – Válságos időben jelentkezik. Megszoktam már.

Vékonydongájú, szemüveges varsói egyetemista volt. Nemrég jött Wetzlarba.

– Palesztinába készülök, az első hajóval indulok – mondta.

Rósz kezét fogott vele.

– Vegyész vagy?

– Bölcsész.

– Nem baj. Nem akarok vért. Három menetben szolidan elpofozkodunk.

Amikor elmentek, a lapos orrú őrmester csöndet kért.

– Küldd padlóra a hústornyot – figyelmeztette Lébert. – Tekintélyt kell szerezni. Holnap kemény ellenfelet kapsz. A lanzbergi fickó idegesebben lép majd kötelek közé.

– Vagy megvadul – mondta Léber.

– Ő dolga – röhögött Vezér. – Csókolom szíveteket, nem a nyomorék gyermekek otthonába jöttünk, lángost osztogatni. Ez baromi tévedés. Itt mindenki győzni akar. Nem kímélik öklüket, mi sem fogjuk. Első perctől az utolsóig teljes bedobással verekszünk.

A fiúk Vezérnek adtak igazat.

Ahogy közeledett a megnyitó ideje, a hangulat egyre lázasabb lett.

Az őrmester megmozgatta a csapatot, ugrált, ütésekkel váltott velük. Vezér szórta bárgyúságait.

– Wetzlar tetű, Lanzberg drekk – kiabálta.

Gyúrta, kente, pofozta a fiúk izmait.

– Rósz hol van? – kérdezte az őrmester. Rám nézett.

– Nem tudom. De időre itt lesz.

Léber a priccsen feküdt. Vezér masszírozta.

– Nézd meg az állát, törd ketté.

A hangszóró másodszor figyelmeztetett, készüljünk. Karszalagos rendezők nyitottak be, kérték, vigyázzunk, egyszerre lépünk. Itt van az amerikai filmhíradó, az előkelőség. A nézőtér zsúfolt.

Kék-fehér zászlót kaptunk és Pocking feliratú táblát.

Rósz nem került elő.

– Hol van? – ordított az őrmester. – Hol az úristenben!

Lacika fölsírt.

– A kenguruknál. Sehol máshol.

Vezér bámult.

– Kenguruknál?

Ott találtam rá. A ketreceknél ült, az ápolót hallgatta. Noteszba jegyzetelt.

Vállához nyúltam.

– Zavarlak?

– Semmi baj – mondta –, már fölírtam a kenguru latin nevét. Figyelemre méltó állat. Fűvet eszik. Száz kiló. Egyetlen ugrással tíz métert röpül, nem ejti el gyermekét. Különös természetét érdemes tanulmányozni.

– Igen. Feltétlenül keresünk rá módot. Sajnos, most indulnunk kell, megy a sebesvonat, várnak minket Szolnokon. Galamb Berci lengeti már zsebkendőjét.

Az ápolónak kezét nyújtott. Szép mosollyal, hálás hangon köszönte türelmét, segítségét. Belém karolt.

– Életem legizgalmasabb, feledhetetlen élménye. Zimi, esküszöm, soha ilyen csodával nem találkoztam.

A vékonydongájú varsói egyetemista az első percben padlóra küldte őt.

Föhlállt.

Vezér megszorította karomat.

– Elindul – mondta rekedten. – Üti, veri. Bizonyítja klasszisát a világ előtt.

Nem érdekelt Vezér, Rósz klasszisa, filmhíradó, előkelőség, őrvongó tömeg. Én láttam az arcát. Bedobtam a törülközőt.

Lacikával vittük az öltözőbe, lefektettük.

– Kész egy karrier, álom – súgta nekem Lacika. – És a táborparancsnok keményen megfizet e szálnalmas vereségért.

Rósz Gyurit orvos vizsgálta.

– Nem ügy. Bordarepedés. Holnap megröntgenezzük, leragasztjuk.

Rósz cigarettát kért.

– Menjünk innen – mondta csöndesen.

Az esti vonattal Pockingba mentünk.

A táborkapuban bámultak a rendőrök.

– Mi van? – kérdezték.

– Influenzajárvány – felelt Rósz.

Ágyba dugtuk, spalettát hoztam, befűtöttem. Feje dagadni kezdett, szeme eltűnt, arcát csalánkiütések lepték el.

– Lopj ecetet – mondtam Lacikának. – Én spalettában dolgozom.

Valamelyik szomszédtól pohár ecetet kért, Rósz ágyára ült, itatta.

– Emlékszem, a Városi Színházban, magyar–német viadalon Torma Gyuszit így ütötték ki. Pepper belépett a ringbe, levették szemüvegét. Megszólalt a gong. Elkapta Torma Gyuszi lengőbordáját, és a világ legjobb bokszolója padlóra került.

– Kuss! Aludni akarok!

Rósz mozdult.

– Mi bajod?

Ágyára dobtam francia nyelvtankönyvét.

– Reggel kihallgatlak. Ha nem tudod a leckét, szólok Dávid ben Lézelnék.

Megnyálazta láztól cserepes ajkát.

– Hát tőle félsz? – suttozta.

Pobárka cseresznyét.

Fogy? Nem baj. Ha el fogy, abbahagyom.

Patkány vagyok. Negyvennyolc éves. Büszkén vállalom.

És vigyázok minden csapdára.

Rád mutassak, szépszemű? Minek? Nem akarok vádaskodni. Ha néha jajongani próbáltam, igaz, ritkán, nem hallottam hangomat a karéneken.

Ne nézz így.

Frádit szerettem. Menekültem tőle a szél hátán. Hajnalban talán kézcsókkal kérem el nyakadról a láncot. Tőled is röpködök tovább.

Mindegy.

Tegnap vigadni mentünk. A fogatlan látszerész meg én. Ő patkánynak nevezett, én is mondtam a magamét. Hamar előkotortuk vacak kis sebeinket, mutogattuk, dicsekedtünk, kié csúnyább. Jól alakult a dolog, ütöttük egymást. Igaz, már nem frissen, talán nem is a régi lelkesedéssel, de azért ment.

Pompásan játszottunk. Mindketten éreztük, röpköd az élet, használjuk ki a ritka perceket.

Kedvelem a férfiak sirámát. Lám, mondom, ez történt. Minő csúfság, szégyen. Bizony, szomorú, sóhajtok.

Kedvelem az asszonyokat. Csalafintaságra buzdítom őket. Ha megtisztelnék bizalmukkal, sóhajtok. Igen, mondom, fogy a pigment, bolondozik a szénhidrát, maholnap ráncosodik hasuk. Megcsókolom kezüket, kockajátékot ajánlok. Aki veszti, bukta, mondom, szerettek, szépszemű.

S még valamit.

Nem gyónok.

Nem azért ülök itt, hogy számot adjak tévelygéimeiről. Nálad keressem a megtisztuláshoz vezető utat. Az életrajzomat sem bőfögöm. Az annyi, amennyi szükséges volt a megélhetéshez.

Mondtam már, talán így történt, talán másképp. Én így emlékszem. Ez a fontos.

Nálam a gyufa gyufa, kés, az kés. Nevén nevezek mindent.

A rohanó idő már nem rémít.

Van halottam elég.

Rósz nyughatatlan lélek volt. Bátor és szép szívű. Lacika a nyugalom, a rend, a béke, a mértéktartás. Halottak.

Emlékszem, Rósz mondta, lebegek, akár a szalmaszárról eleresztett szappanbuborék. Sóhajtás, és eltűnök. Kérdezte, ha izmos férfiak támadnának rám, karom hátracsavarnák, hajam a kezükre, s megparancsolnák, beszéljek, mi végre élek a földön, mit válaszolnék?

Elmosolyodtam.

Ünnepélyesen megvallanám, engem a női test tartott gyönyörű fogságban mindig. És e rabságból nem kívánok szabadulni.

Döbbenet bámulsz?

Frádi örömet jelent.

A rottalmünsteri orvosnőt Renátának hívták. Ágya mellett lámpa, piros-kék kendőt terített rá.

– Szeretsz – kérdezte.
– Szeretlek, barnaszemű – válaszoltam.

Pontosan emlékszem mindenre.

Az erdőszáv zöldjére, Frádi haján a szélre, a fürdő deszkabódéján a moszatra, egy fekete madárra a fenyőfán, a rottalmünsteri orvosnő ajtaján a kilincsre, az alacsony zsúrkocsira szobájában.

Volt egy arc, emlékezőtehetségem nem tud vele megbirkózni. Anyámé. Ha szóba kerül, hazudni fogok róla.

Úgy szoktam.

Múlik az idő, araszoljunk tovább.

Tölts. Ne félj, ma éjszaka, holnap, talán holnapután kibeszélem magamból a mámort.

Nem, ne adj több vízes kendőt, nem használ. A daganat reggelre elmúlik, csak a véraláfutás virít majd.

Úlj vissza. Olyan formás a térded.

Szeretlek, szépszemű, mondtam már?

A lelket mindig Rósz Gyurira hagytam.

És mondjunk rá áment.

A müncheni vereség éjszakáján, míg Rósz bordáját lelkét ápolgattuk, szüntelenül dübörögtek a motorok. Két nap alatt elvonultak a sárga sálás katonák.

Más alakulat, más parancsnok vette át a tábort. Az ökölvívócsapatot föloszlatták, a kőépületbe amerikai altisztek költöztek.

– Piszok munka – mondtam –, győzelmünkért ígértek szépet, jót, pénzt, megbecsülést. A csapat dolgozott, verekedett. Ők markukba röhögtek, tudták, elmennek Pockingból.

– Így jobb – mondta Lacika. – Rósz vereségét megtorolták volna.

– Mivel? Agyonlövik?

Rósz hamar gatyába rázta magát. Megint kerített szobát a tábor szélén, szekrényt, asztalt, székeket, három tábori ágyat, a mennyezetről függő villanykörtére tejüveges burát.

Még hideg volt. Lacika követelte, fűtsünk. Fenyegetett, megfázik, ágynak dől.

– Vizes a fa. Kár a strapáért – mondta Rósz.

– És ha megtámad, kórházba kerget a láz?

– Bújj a paplan alá. Hőmérőt dugok a fenekedbe.

– Megint lefagy a lábom. Azt akarjátok?

Rósz Gyuri rám nézett.

– Gyűjtsd meg alatta a hokedlit. Nem hallgatom tovább.

– La, le, lö! – ordította Lacika. – A róka megy vizet inni. Arevoir!

A szemközti barakk ablakáról leakasztottam a spalettát. Befűtöttem.

– Most jó? – kérdezte Rósz.

– Igen. Ha tudni akarod.

– És ha elkapják?

– Kit?

– Zimit.

– Miért?

– Mondjuk, lopásért.

Lacika a kályhát bámulta.

– Kockázattal jár, ha az ember nem akar fázni – vigyorgott Rósz. – Holnap én következem. És holnapután?

Lacika hallgatott.

– Félsz?

– Igen.

– Nem érdekes. Meleg lesz a szobában. De ha Dávid ben Lézelék megfogyják a barátodat, mit csinálsz?

Lacika tanácstalan mozdulattal levette szemüvegét.

– Nem kell már fűteni – pislogott. – Nemsokára tavasz lesz, megyünk Palesztinába.

– És én?

– Te Párizsba.

– Mikor?

– Amikor transzport indul.

– Oda nem indul.

– Átszöksz ezer határon.

– Hogyan?

Lacika nevetett.

– Nem féltelek.

– Ugye nem?

– Aludjunk – mondtam. – Tavasszal minden eligazodik.

Rám nézett gúnyosan. Elővette francia nyelvtankönyvét.

Tavasszal megszűnt a jólét.

Transzport még Palesztinába sem indult, a kivándorlóhajókat keményen ellenőrizték az angol tengerészek. Elfogták, Ciprus szigetére irányították az otthonaikat elhagyó, családjukat lemészárló, ismeretlen gyilkosoktól iszonyodó zsidókat. Megtörtént, a hadihajók ágyútüzet nyitottak. Nem kíméltek senkit.

A pockingi láger földuzzadt, zsúfolásig megtelt Európa különféle országaiból érkező, ingerült, ordító családokkal. Kondérokából osztottak levest, főzeléket, szombatonként falatnyi húst. Kígyózó sorokban várakoztak ebédért az emberek.

Ára lett konzervnek, csokoládénak, amerikai cigarettának. Ruhaneműt sem osztottak többé.

Fizetésünk kincset ért.

Rósz kijelentette, itt az alkalom.

– Vegyeskereskedést nyitok.

– Nem csinálsz fűszerüzletet a szobánkból.

Lacika sírni kezdett.

– Hentesek már voltunk. Az sem vált be.

– Akkor bőség volt, most nyomor.

Elöntött a düh.

– Nem árulsz margarint az ágyamon! Találj ki mást.

Legyintett.

– Még tejfölt is árulok!

Papírt, ceruzát vett elő. Számolt.

– Csöndes buli, szolid megélhetés.

– Nem érdekel. Lárma lesz, és tönkremegyünk.

Nem erőszakoskodott.

– Talán igaz – tűnődött.

– Úristen, van más üzleted is?

– Akad. Komolyabb üzlet kell.

A pockingi börzén csereberélt. Messzi városokba utazott, mit vett, mit árult, nem tudom. Hasznát nem láttuk. Lacika időnként félénken érdeklődött, hová lett a csokoládénk, Philip Morris cigarettánk.

– Kérdezhetek, Rósz?

– Tessék.

– Nem fogsz ordítani?

– Nem. Talán nem fogok.

– Akkor mondd el, de szépítés nélkül, hogy áll most a vagyonunk?

– Sehogy.

– Se pénz, se posztó? Azt jelenti?

– Azt.

– Miféle üzleteket csinálsz?

– Szemét üzleteket.

– Miért nem olyant, ami virágzik?

Gondolkodott.

– Alacsony a tőkém.

– Alacsony? – kérdeztem.

– Igen, Zimi. Alacsony tőke szánalmas haszon.

Lacika fölördített.

– Nem alacsony! Szobrokat vizsgál a nyomorult. Elutazik két bőrönd csokoládéval, cigarettával, hazajön üresen, fillér nélkül, és Heidelbergről mesél.

Rósz messzire nézett.

– Csodálatos város. Minden háza történelem.

– Heidelberg már volt – mondtam.

Rám nézett.

Furcsa mosollyal előkereste a fekete lakkdobozt. Talán három-négyszáz dollár volt még benne.

– Tessék, fiúk. Vigyétek Palesztinába – mondta harag nélkül. – Mielőtt elherdálom.

Lacika igazított szemüvegén. Tétován vigyorgott.

– Csinálhatsz jelentős üzletet. Vagy nem?

– De. Előbb-utóbb beletalálok.

– Hová? – kérdeztem.

– Ámulni fogsz.

– Vízet veszel Kölnben.

– Meglátjuk, Zimonyi.

– Félek, Rósz.

Nyár jött. Rósz Gyuri forró estén üres bőrönddel, poros ruhában, boldogan érkezett.

– Malmot veszünk!

– Szép? – kérdeztem.

– Gyönyörű! Kicsi, rozoga, csupa penész!

– Hol találtad?

– München szélén, az Isar folyó partján.

Lacika a cipőjét bámulta.

– Vízimalom?

– Dehogy! Villanyáram hajtja.

– Működik? – kérdeztem.

– Most nem.

– És holnap?

– Át kell tekercselni a motorokat. Te megcsinálod.

– Minek nekünk malom, Rósz?

– Fűrészelünk, Zimi.

– Mit?

– Fát.

– Milyen fát?

Gondolkodott.

– Épületfát.

– És ha nem fűrészel?

– Hát mit csinál?

– Őröl.

– Akkor őrlünk.

– Mit?

– Mákot – mondta Lacika.

Veszekedtek, ordítottak.

– Nem kell malom – mondtam.

– Miért nem?

– Zörög.

Meghökken.

– Zörög?

– Igen, Rósz. Nem értek a kereskedelemhez, nem is kívánok beleszólni. De malmot, csipkeverő üzemet ne vásárolj, mert zörög.

Hallgatott egy percig.

– Ezt a napot még megbánjátok.

Ránéztem.

– Fenyegetsz?

Szelíden mosolygott.

– Igen – mondta tárgyilagosan.

– Megeszed a csokoládénkat?

– Talán.

– Elzárom.

– Nem érdemes.

Vigyorgtam.

– Nem hát. Ha kedved szottyan, elviszed hátadon a szekrényt.

Csöndesen nevetett.

– Az egész lágert.

Lacika halálra rémült.

– Püff neki! – kiabált izgatottan. – Összecsomagolja és kész!

– Igen. Téged a fenekembe duglak.

– És engem?

– Dávid ben Lézelébe.

– Nagyon félünk! – kiabált Lacika. – Most azt gondolod!

Nem válaszolt.

Péntek este csokoládét, kakaóport, méztejkonzervet vittünk Ilonának. Kisbabát várt.

– Háromhónapos korában üzleti lopásra tanítom – bolondozott Vezér –, később klasszikus betörőt nevelek a fiamból.

– És ha lányod lesz? – kérdeztem.

Nevetett.

– Akkor más csinálta.

Ilona megcsókolta őt.

– Ne butáskodj.

Vezér rám nézett.

– Palesztinába mész?

– Igen.

– És Rósz?

– Ő is.

– Nem. Én Párizsba megyek.

– Mit csinálsz Párizsban?

– Megnézem a Notre-Dame-ot.

– Az ingyen van?

– Ingyen.

– És azonkívül?

Rósz vállat vont.

– Dolgom van ott. Te hová, mész?

Vezér nevetett.

– Ahol kevés a rendőr.

Rósz is nevetett.

– Olyan ország nincs. Élj tisztességesen.
– Pénz nélkül?
– Palesztinába megyünk – mondta az asszony. – Kifőzést nyitunk.
Vezér ránézett.
– Eladtam mindent. Bundádat, fülbevalódat, gyűrűket, az aranyórámat is. Ha van ötleted, te jössz.
Ilona hallgatott.
– Nem várok tovább.
– Mit akarsz csinálni? – kérdezte Rósz.
– Megbüntetek valakit.
– Kit?
– Megveszem Gieser ékszerét.
– Gieser ékszerét nem lehet megvenni.
Rósz arcába nézett.
– Miért nem?
– Csak véresen.
– Akkor véresen. Bitangul.
Rósz nézte őt. Lassan mondta.
– Őrült kockázat.
– Őrült vagyon.
– Mennyi?
– Életfogytig.
– Ha tévedsz?
Vezér ingatta fejét.
– Nem tévedek. Drágaköve milliót ér.
– Márkát?
– Dollárt.
– Nem kevés.
– Nem. Felibe megcsináljuk.
– A Tengerész?
– Köd nyelte.
– Talán lebukott.
– Iszik, fecseg.
Nem mozdította szemét Rósz arcáról.
– Veled megcsinálom.
– Hogy?
– Némán.
– Késsel! Éjszaka?
Vezér bólintott.
– Akárhogy. Nem kopogunk.
– Azután?
– Elássuk magunkat.

- Pockingban?
 - Bukfenc.
 - Hol?
 - Ilona Hamburgban vár. Onnan Párizsba mehetsz.
- Nézték egymást.
- Nyaktörés – mondta Rósz.
- Vezér vigyorgott.
- Nehéz munka.
 - Csak az őrült csinál ilyent.
 - Te nem?

Ilona sápadtan leszedte az asztalt. Ők aprópénzben kártyázni kezdtek. Röhögtek, vitáztak. Szemük zavaros volt. Vezér rám nézett.

- Nem játszol?

Elköszöntem.

Lacika elkísért. Szótlanul ballagtunk a parton, holdfényben. A víztoronynál megállt.

- Rósz meghal.
 - Te is.
 - Fölakasztják. – Rémulten nézett rám. – Vagy lelövik?
 - Eltemetjük. Sírunk.
- Vonalat húzott cipőjével.
- Frádihoz mész?
 - Igen.
 - Vigyél magaddal.
 - Gyere.
 - Zavarlak?
 - Dehogy. Játszunk vöröspecsenyét.
 - Jó. Hazamegyek.

De nem mozdult.

- Ha nem megyünk Palesztinába, hová megyünk?
- Hajdúszoboszlóra gondolok.
- Rósz meghal, te nem veszed feleségül Frádit. Mi lesz velünk?

Sápadt volt a holdfényben. Megszántam.

- Rósz nem hal meg. Velünk jön. Csak nem szabad vele folyton vitatkozni.

Szemüvege csillant.

- Tudom. Csak a pofája jár.

És elindult apró lépteivel visszafelé.

Frádi könnyű blúzban várt. Az ajtóhoz támasztottam hátamat.

- Te nagyon szép lány vagy.

Elmosolyodott.

- Ez már volt.
- Én szeretlek téged.

Bólintott.

– Én vagyok az öröm.

– Egyedül.

Nevetett.

– Csak jössz meg elmész. Mindig, mindig elmész.

Sóhajtottam.

– Frádi, nehéz az életem. Nappal hordom a szemetet. Este iskolába járok.

– Mit tanulsz?

– Most végzem a harmadik elemet. Őseink sátorlakók voltak, az Eufrátesz folyó partvidékéről jöttek hazánkba.

Megcsókolt.

– Szeretlek – mondta.

Hideg kávét adott. Kirakta könyveit, mellém ült, kis mosollyal nyújtotta karóráját felém, ellenőrizzem, hol áll a mutató. Nem csap be, kezdődik félórás oktatásom.

Komolyan tanított, a nehezebb részeknél ismételt, tagolta a szavakat. Ilyenkor segítettem neki, jeleztem, értem, nyugodtan olvashat, magyarázhat tovább.

Kánaánitákról és héberekről, egyiptomi szolgaságról és Mózesről mesélt, az első nagy prófétáról, kit egyiptomi hercegnő fogadott örökbe, de felnőtt korában visszatért népéhez.

Frádi szerette Mózeszt, aki magára vállalta a nép nevelését. Oktatta őket, megtanította, hogy bátrak, állhatatosak legyenek, okos törvényeket hozott, és nem kért viszonzást sem a maga, sem ivadécai számára. Szerényebb volt, mint bárki a föld kerekén.

– Ismeretlen katonaként halt meg, senki nem tudja sírjának helyét.

Cigarettára gyújtottam.

– Barátomat Prágai Lászlónak hívták. Ismeretlen katonaként halt meg, senki nem tudja sírjának helyét.

– Apám, anyám, két bátyám Varsóban, a gettólázadásnál. Német lángszóró csinált belőlük fáklyát. Álmomban néha világítanak.

És újra Mózesről beszélt.

– Élt? – kérdeztem.

– Miként Jézus – mondta komolyan.

– Élt?

– Keresd a szívekben, megtalálod.

– A bétárok nem hiszik Istent – mosolyogtam.

– A Tízparancsolat minden emberi társadalomé. Izrael népe nemzeti törvényként fogadja el. Izrael az első a világ népei között – magyarázta büszkén –, mely heti pihenőnapot szabott meg, kötelezte az árvákkal, özvegyekkel való törődést. Megtiltotta a nép vezetőinek és előkelőinek, hogy döllyfösködjének.

Becsukta könyvét.

– A tíz ige nélkül nincs társadalom. Nem találod meg önmagadat.

– Ne lopjak?

– És ne tégy hamis tanúbizonyyságot.

Röhögtem.

– Ne ölj! És géppisztoly van párnátok alatt.

– Én Lengyelországban születtem. A zászlón büszke sas. Megtanultam, nemzet, ember térdén nem élhet.

– Tiszteljem apámat és anyámat?

Hallgatott.

Karórájára mutattam.

– Lejárt az idő.

A behajtott könyv födelét babrálta.

– Ámosz próféta pásztor volt Júdeában – mondta csöndesen. – Fölkereste a nép nagyjait, kemény szavakkal dorgálta őket, mert lábbal tiporták a nyomorgót. Jezsajás a világbéke eljövetelét hirdette, midőn az idegenek nem fognak kardot emelni egymás ellen. A jog és igazság uralkodik a földön. Jeremiás önfeláldozó próféta volt, az Egyiptomba menekült zsidókkal tartott, erősítette lelküket. Elfogták, ütlegették, nem hátrált.

Rám nézett.

– Igazi próféta az, aki nem gyászol, múlton nem kesereg, hanem a nép erkölcsi tartását erősíti.

Bólintottam.

– Tananyag harmadik elemistáknak.

– Az.

– Imádkozunk is?

– Szükséged van rá?

Csöndesen mondtam.

– Miatyánk, ki vagy a mennyekben, szenteltessék meg a Te neved, jöjjön el a Te országod, legyen meg a Te akaratod miképpen a mennyben, azonképpen itt a földön is.

– Szép. Vállalod?

– Tananyag harmadik elemistáknak.

– Tudsz imát a varsói gettóról?

Hallgattam.

– Auschwitzról?

– Ismered Mátét? – kérdeztem. – Azt mondja, senki két úrnak nem szolgálhat, mert az egyiket gyűlölni fogja és a másikat szeretni, vagy az egyiket túrni fogja és a másikat megvetni.

Zöld szemét nem mozdította rólam.

– Tanult ember vagy.

– Igyekeztem.

– Ismered Peert?

– Nem emlékszem rá.

– Akkor a Gomböntőt sem ismered.

– Nem találkoztunk.

– Találkoztok – mondta csöndesen. – Nem szolgálsz senkit.

Akkor még nem ismertem a Gomböntőt, Peert, a Sória–Mória vár kivilágított ablakait.

Kézen fogtam őt, sétálni mentünk. Felhők úsztak a hold alatt, szél hajtotta őket.

– Szánalmasak – mutattam rohanásukat.

– Miért?

– Hazátlanok.

– És mi?

Megcsókoltam őt.

– Mi Názáretbe megyünk.

Így volt. Mindig találtam szöveget. Egyszer jól, máskor gyöngébben sikerült a produkció. Indiszponált perceimben megtörtént, pofán röhögtek. Ilyenkor gyűöltem a közönséget. De igaz, ha ment, formába lendültem, néha magamat is elringattam, megrikattam.

Nemegyszer kapaszkodtam szánalmasan olcsó hangulatokba.

Azon az éjjelen a néma táboron, a barakkok apró lámpáin, cirkáló rendőrökön túl, erdő szélén magamhoz öleltem karcsú testét.

– Szeretlek – mondtam. – Szeretlek, Mózes zöld szemű lánya.

Gondolatai másutt jártak. Farönkre ült, arca, blúza fénnel játszott. Csöndesen beszélt, a sokat szenvedett, már sírni sem tudó emberek félelmetes nyugalmaival, tárgyilagosságával.

– Szülőket, gyermekeket égettek. Hajukból harisnyát, bőrukából lámpaernyőt csináltak, zsírukából szappant főztek. Nem félek, nem imádkozom, nem várok Messiást. Adjanak kezembe géppisztolyt. Lehet, ismeretlen katonaként halok meg, testem homok temeti, de népem kiűzi az angolokat, ősi földjén, szabad hazában, szabad emberként él.

Megfogtam lobogó haját.

– Senki két urat nem szolgálhat. Dönteni kell.

Eléguggoltam.

– Szeretlek. Kit öljek meg?

Rám nézett.

– Mi harcolunk.

Bólintottam.

– Szeretlek. Halál az angolokra. Háromezer méter magasra tudok lőni.

Kivette számból a cigarettát. Megcsókolt.

– Én is szeretlek! – nevetett. – Megkomolyodhatnál! Gyereket akarok!

Szótlatlanul néztem őt.

Kupica cseresznyét. Köszönöm.

Szereted Vivaldit? Ha most magnetofonod zsinórját a konektorba dugnám, lenyomnám a billentyűt, zenét vagy saját hangomat hallanám? Tegnap múltam negyvennyolc éves és a többi, és a többi.

Bocsáss meg. Tudom, zene szólna. Tél, nyár, tavasz, ősz.

Ülök a Nemzeti Színház lépcsőjén, kérdi a rendőr, miért sírok. Örömemben, mondom, születésnapom van. Itthon vagyok. Megvertem egy fogatlan látszerészt.

Tiszta arcú fiatalember volt a rendőr.

Ne butáskodjak, menjek haza. Nem szép, ha férfiember elereszti könnyeit. Kértem, ne tulajdonítson neki jelentőséget. Merő póz. Kipróbálom, tudok-e sírni.

Ha megnyomnám magnetofonod billentyűjét, zene szólna.

Kipróbáljuk szépszemű?

No, egészségedre, szerelem. És add közelebb a gyufásdobozt.

Nyár. Pocking. Hordtam tonnaszám a szemetet, róttam a kilométereket, unalmas országutat a hétköznapiok egyhangú menetében.

Egy kora délután Rósz Gyurit árnyékban találtam. Fűvön ült, lengyelekkel kártyázott. Ápolt, magas, rövid ujjú hófehér inges, arany karórás férfi állt mellettük.

Csizmájával Rósz kezére lépett.

– Csaló! – ordította.

Ökölrel csaptam pofán. A lengyelek fölugráltak, ütöttek. Ha a szirénázó dzsip késik, agyoncsapnak.

A rendőrségen mindenkit kihallgattak. Megbírságoltak verekedésért, botrányokozásért.

Dávid ben Lézel hozzám fordult.

– Kérlek, ne tégy igazságot, nem dolgoz. Főleg ne az öklöddel. A jövőben gumibottal kapod rá a választ.

Hallgattam.

– Értjük egymást?

– Azt hiszem.

– Hallom, Palesztinába készülsz.

– Oda.

Vigyorgott.

– Nagy szükség van rád.

– Van ilyen gyanúm.

– Miért?

– Hasznos fiú vagyok.

– Kinek?

– Mindenkinek.

– Harcolni akarsz?

– Életre-halálra.

– A magyar hadseregben szolgáltál?

– Igen.

– Szakaszzvezető voltál?

– Vezérőrnagy.

– A többiek Dél-Amerikába mennek.

– Ők tudják.

– A barátod Párizsba.

– Hitvány zsidó.

– A másik?

– Jámbor keresztény. Velem jön a Szentföldre.

– Megváltoztatod a neved?

Bólintottam.

– Mire?

– Dávid ben Istvánra.

Hallgatott egy percig.

– Igaz, hogy keres a magyar rendőrség?

– Úgy hírlík?

– Úgy bizony.

– Betöréses lopásért?

– Nem, Zimonyi.

– Hanem?

– Szándékos emberölésért.

Vigyorogtam.

– Meghalt?

Dávid ben Lézel cigarettára gyújtott.

– Az amerikaiak már adtak ki embert.

– Nem szép tőlük.

– A lanzbergi táborból egy lengyelt vittek el.

– Embert ölt?

– Igen. Nem akarsz Párizsba menni?

– Minek?

– Gondolkozz!

– Unatkoznék.

Várt egy percig, nézte arcomat.

– Azt hiszem, találkozunk még.

– Mindig ijesztgetsz. Nem szép.

Mosolygott.

– Hol találkozunk? – kérdeztem.

– Félek, hogy itt.

– Én is félek.

Figyelmeztette Rósz, változott a világ. Elmúlt a kivételezés ideje. Az ökölvívás kiváltságos korszaka.

– Jegyezd meg, utoljára szólok, ha még egyszer kártyázáson, csibészkedésen csíplek, türelmemnek vége, bíróság elé állítlak.

Rósz nem figyelt rá.

A sarokban kuporgott. A magas, ápolt, arany karórás férfit nézte.

– Miért léptél a kezemre?

– Csaltál.

– Marha vagy – mondta csöndesen. – Talán eltörted.

A kórházban kezén zúzódást találtak. Begipszelték.

Lacika borogatást pakolt lilára vert pofámra. Idegtépően csipogott.

– Mi lesz velünk, mi lesz velünk – hajtogatta.

Rósz vigyorgott.

– Megmondjam?

– Ne mondd meg! Inkább ne mondd meg!

– Elvisznek a rendőrök. Az lesz velünk.

Lacika kétségbeesetten nézett rám.

– Hallod, mit beszél?

Borogatást tettem arcomra.

– Igazat. Elvisznek, megvernek, fekete börtönbe csuknak.

Fölordított.

– Mit akartok csinálni?

– Madárkalitkát – mondtam. – Tengelicének.

Öklét rázta.

– Ez játék? Vagy azt gondoljátok, Frádi piszkos ügyekben is segít?

Komorán néztük őt.

– Nekünk nincsenek piszkos ügyeink – mondta Rósz.

– Néha csalunk, néha lopunk, esetleg hamisan kártyázunk. De piszkos ügyekkel nem foglalkozunk.

Rósz megigazította begipszelt kezét a paplanon.

– Tánciskolát nyitunk.

– Nem rossz üzlet – mondtam.

– Van itt egy pesti srác. Tánctanár.

– Ügyes?

– Nagyon.

– Mennyi tőke kell?

– Nem sok. Plakátokra, meghívókra.

– Szabad téren tanítunk?

– Keresünk helyiséget.

– Zene?

Gondolkodott.

– Zongorista elég?

Vállat vontam.

– Talán dobost is kerítünk.

Bólintott.

– Igen. Ő adja a taktust.

– Mennyi pénzed van?

Pillanatig hallgatott.

– Nincs pénzem – mondta csöndesen.

Lacika kirobbant.

– Eredj dolgozni! Eredj végre dolgozni!

Rósz döbbenten fölült.

– Soha! – ordította vörösen a dühtől. – Soha a büdös életben!

Lacika dermedten bámult.

– Úristen, mi lesz velünk?

Vigyorgtam.

– Megmondjam?

Ingatta fejét.

– Inkább ne.

Levette szemüvegét. Hangosan sírt.

Rekkenő hőség volt. A zsúfolt, ideges tábornok legyek lepték el. A szemét szaga bőrömbé ivódott, munka után nem győztem mosakodni.

– Kitűnő szakmád van – mondta Rósz. – Illatos.

– Nem kedveled?

– Ha rózsát nevelnél, jobban örülnék.

– Megkímél a kéregetéstől.

Elpirult.

– Ősszel elbúcsúzunk, cimbora. Ne bántsuk egymást. Addigra pénzem lesz, kifizetlek.

– Neked?

Megvillant a szeme. Cigaretára gyújtott.

– Ha ezer rendőr lesz az utcán, akkor is kapsz tőlem nászajándékot.

– Mit?

Gondolkodott.

– Szépet.

Vigyorgtam.

– Csak győzzem kiheverni.

– Gond nélkül válunk el.

– Várnak Hamburgban?

Farkasszemét néztünk.

– Nem a te dolgod – mondta csöndesen.

Esténként Frádinál ültem, atlétatrikóban. Hallgattam őt. Bialik: Öldöklések városa című költeményét olvasta föl. Elmagyarázta, mik voltak a pogromok, hány zsidót pusztítottak el a nácik, miért indítottak harcot az angol uralom ellen, kik a félzsidók az antiszemiták szerint.

– A zsidók szerint kik a félzsidók? – kérdeztem.

– Miért beszélsz így?

– Okom van rá.

– Nem igaz.

– Dávid ben Lézel gyűlöl miattad, apám miatt, a nevem miatt.

– Ostoba, jelentéktelen pojáca.

– Félek tőle. Megbolondít, kést vágok belé.

Rám nézett.

– Öltél embert?

– Mesélik?

– Mondják.

Mosolyogtam.

– Ügyetlen voltam.

– Él?

Bólintottam.

– Az áldozat elindult, keresztül a határokon. Maholnap megtalál.

– És?

– Nagyobb a gyakorlata.

Hallgattunk egy ideig.

– Régóta ismered?

– Amióta élek.

– Közelről?

– Barátom volt.

– Miért űzitek egymást?

Eloltottam cigarettámat.

– Várom őt.

– Nő miatt?

Nem válaszoltam.

– Szeretted?

– Szerettem.

– És ő?

– Meghalt.

– Így szeretsz, gyűlölsz?

Mosolyogtam.

– Van jellemem.

A kezemhez nyúlt.

– Szeptemberben hajóra szállunk.

– Hol?

– Hamburgban.

Kirobbant belőlem a röhögés.

– Hamburgban?

– Igen. Görög hajóval megyünk. Otthon megpihensz.

Megcsókoltam őt.

– Rám fér.

Vezér Ilona gömbölyödött, haját koszorúba fonta, szeme szép lett. Várta a gyereket, a fiút.

Péntek este náluk vacsoráztunk, szardíniát, kakaót, méztejkonzervet, csokoládét vittünk, Vezér Jancsinak cigarettát. Ilona megcsókolt minket.

Rósz Gyuri nevetett.

– Imádkozol értünk?

– Igen. Ezen nem szabad nevetni.

Ilona kendőt kötött fejére, gyertyát gyújtott. Lobogó fényénél kérte Istent, adjon egészséget, békét, nyugodalmas életet.

Vezér röhögött.

– Meg pénzt.

Egyetlen ruhája volt már. A szülésznek több alkalommal én adtam pénzt.

– Mielőtt elmész, megkapod.

– Nem érdekes.

– Miért? Tiéd a gyerek? Én nem vagyok koldus, te nem vagy a barátom. De a szülésig nem csinállok balhét.

Rósz Gyurira nézett.

– Azután meneküljön mindenki. Így van?

– Égjen el a világ – mondta Rósz. – Porig.

És rossz hangon nevetett.

Vasárnaponként a kénes vizű forrásnál mostuk fehérneműnket, fürdőnadrágban megmártóztunk a fabódéval borított medencében. Fűre heveredtünk, pihenő emberek közé, süttettük magunkat a nappal.

Frádi mellettem feküdt. Karcsú, barnára sült, hajlékony testén kék fürdőruhát viselt. Nyakán a Ferenc József húszkoronást.

– Szeretlek, zöldszemű – mondtam.

Nevetett.

– Biztos?

Az utolsó nyarunk volt.

Emlékszem mindenre. Rósz Gyuri francia nyelvtankönyvét lapozta, időnként megbökte oldalát, csücsörített, pörgette az er betűt, fölolvastott.

– Csodálatos – mondta büszkén. – Latin.

– Hány szót tudsz?

Megnézett egy papirost.

– Kettőezerháromszázat.

Összecsaptam tenyerem.

– Hihető?

Vigyorgott.

– Tanulok és tanulok. Ez a titka.

– Még mennyi hiányzik?

Gondolkodott.

– Talán ötvenezer.

– Az már menni fog.

– Így van.

– Azután?

– Jöhet a spanyol.

– Akkor csipkedd magad.

Lacika is nevetett.

– Ilyen marhaságot – mondta. – Megáll az ész.

Pirosra sült hátára törülközőt terítettünk. Boldog volt, be nem állt a szája, váltig kérdezgetett.

– Palesztinában milyen az éghajlat?

– Attól függ, hol – mondta Frádi. – Jeruzsálem vidékén kitűnő.

– Mi hová megyünk?

– Nem tudom.
– Miért?
– Még nem kaptunk utasítást.
– Mikor kapunk?
– Idejében.
– Van, ahol forró a levegő?
– Van – mondta Rósz. – A kályha mellett. Óvatosan kell fűteni.
Nevettünk.
– Van, ahol forró a levegő – mondta Frádi. – De elviseled.
– Egy szabósegédnek mennyi a fizetése?
– Kevés – mondtam. – Lepedőben járnak az emberek.
Megigazította szemüvegét.
– Fölösleges szórakozni. Engem minden részlet érdekel, a legapróbb is. Ne érjen váratlan meglepetés.
– Munkád lesz, dolgozol – mondta Frádi. – Megélsz becsületesen.
– Nem lesz baj, hogy katolikus vagyok?
Megsimogattam a fejét.
– Ilyenre ne is gondolj. Izráel népét öröm tölti el. Taniszter a miénk, kiabálják.
– Nem – mondta Frádi. – Nem bánt érte senki.
Lacika egy pillanatig némán ült.
– És ha zsidó lennék?
– Akkor mi lenne?
– Úgy könnyebb?
Frádi elmosolyodott.
– Talán.
– Miért? Miért könnyebb úgy?
– Légy zsidó – mondtam. – Meglátod, milyen muris.
Lacika izgatott volt.
– Zsidó leszek! Bizonyisten, zsidó leszek.
– Áttérsz?
– Át!
Rósz bólintott.
– Levágom a fütyidet. Vállalom.
Elővette a kést.
Nevettünk. Lacika komoran nézte Rósz Gyurit.
– Ugyebár te zsidó vagy?
– Ugyebár.
– Miért nem jössz velünk?
– Nem titok. Tőled akarok szabadulni.
Lacika fölemelte ujját.
– Hohó! És ha másért?
– Hohó. Más nincs.

- De van! De van! Megmondjam?
- Légy szíves!
- Nem fontos – vágtam közbe.
- Tudod, minek megy Párizsba?
- A Notre-Dame-ban akar imádkozni. Máshol nem tud.
- Nem azért! Nem azért!
- Hát miért? – kérdezte Rósz. – Árulkodjál.
- Ordítani fogsz.
- Nem fogok.
- Mindig ezt mondod, és ordítasz.

Rám nézett.

- És ha kijön a pofáján a csalán?
- Iszik egy stampedli ecetet.
- Nyöszörögj már. Nem jön ki – mondta Rósz.
- Mert a Gizához mészh Párizsba.

Frádi ámult.

- Van ott valakid?

Rósz elmosolyodott.

- Igen.
- Ki?
- A nagynéném.
- Gazdag?

Lacika kiabált.

- Gazdag! Gazdag! Föl van írva a címe! Tagadod?
- Nem tagadom.
- Gizának hívják, és taxitulajdonos. Így néz ki a latin kultúra.

Rósz cigarettát vett ki a dobozból. Pillanatig forgatta. Rágyújtott. Fanyarul mosolygott.

- Én nem vagyok haszonleső.

Lacika röhögött.

- Veritékes munkával keresi a pénzt.

Rósz vállat vont.

- Faragatlan szabó.
- Szoborvizsgáló here!
- Civilizálatlan barom.

Lacika lelkendezett.

- Civilizálatlan! Ez jó!
- Kuss! – mondtam. – Mára elég.

Rósz rám nézett.

- Megmondjam, mi vagy?

Vigyorogtam.

- Tolvaj?

A fűre köpött.

– Szappanbuborék.

– Mindig veszekedtek – mondta Frádi. – Nem szép.

– Nem unatkozunk – mondtam.

Lacika kinyújtotta elzsibbadt lábát.

– Bármikor rájön a rapli, és kész a cirkusz.

– Meddő ügy – mondta Rósz. – Nem vitás.

– Meddő? – kérdezte Frádi.

– Tökéletesen.

– Miért?

– Nagy náluk a sötétség. Fölösleges a szó.

Frádi nevetett.

– Nagy náluk a sötétség?

– Igen. Olyan lakásban nőttek föl, ahol két nap alatt meghal a cserepes virág is. Nem tudják levetkőzni.

Elismerően bólogattam.

– Szép volt, Rósz. Aszódon meddig élnek a kaktuszok?

Elpirult.

– Egyszer majd elmesélem.

– Félek.

– Mitől?

– Elfelejtet.

– Ne félj. Hasznos dolgokat hallasz.

– Figyelni fogok.

– Rád fér.

– Gondolod?

– Igen. Nagyon buta vagy.

– Miről mesélsz?

– Akármiről.

– Kengururól?

Vállat vont.

– Arról.

Röhögtem.

– Hány füle van?

Nem válaszolt.

– Kár, hogy elhagyod a barátaidat – mondta Frádi.

Lacika igazgatta hátán a törülközőt.

– Mi hagyjuk el őt – mondta csöndesen. – Ez az igazság.

– Hogyan?

Sóhajtott.

– Úgy állapodtunk meg, hogy Párizsba megyünk. Mind a hárman. Most aztán kínos a helyzet.

– Nem kínos.
– Nem?
– Nem. Egyáltalán nem.
Bosszúsan legyintett.
– Örülök, hogy végre lepakollak benneteket.
Cigaretára gyújtottam.
– Sok bajod van velünk?
Összeráncolta szemöldökét.
– Sok.
– Idegesítünk?
– Mindig tele a nadrágotok.
– Semmi okunk rá. Kétnaponként megvernek.
Frádi Rósz begipszelt kezéhez nyúlt.
– Haragszol?
– Miért?
– Elviszem a barátodat.
– Szeret téged.
– Egyedül maradsz.
– Elmegyek hozzátok.
– Mikor?
– Amikor csak időm engedi.
– Biciklire ül – mondtam. – Tapossa.
Vigyorgott.
– Yachtom lesz.
– És télikabátod?
Vállat von.
– Párizs beszél majd rólam.
– A belügyminiszter is.
– Vagyonom, házam lesz.
– Szobainasa, szobalánya – mondtam. – Kapuján kopogtató, parkjában testőrség. Amikor hazaér, fölhúzzák a zászlót, trombitálnak.
– Így igaz, Zimonyi.
Frádi elmosolyodott.
– Hogyan?
Röhögtem.
– Vannak tervei.
– Igazán?
– Szüntelenül.
Rósz rábólintott.
– Én Aszódon nevelődtem, büntetőintézetben. Akad néhány.
Frádira nézett.

– Ők jobb szülők gyermekei. Libacombon nevelődtek. Lelkük nincs. De én tudom a dolgom.

Elvette Lacika szemüvegét, száraz fűszálat gyújtott meg vele.

Párizsról beszélt. A Louvre-ról, ahol a csodálatos Mona Lisát őrzik, a vásárnaponként madárvásártól lármás Citéról, a Parc Monceau-ról, padján Philip d'Orleans, Napóleon is üldögélt, a mindenkinek ismerős Montmartre-ről, Montparnasse-ről, a Moulin Rouge-ról, szép lábú táncosnőiről, itálra, nőkre szomjas vendégeiről, e szánumalmasan izgalmas, koporsóillatú világról, melyet a feledhetetlen, tragikus életű Toulouse–Lautrec, a nagy francia festő is megörökített. És a Place Pigalle-ról, hol az egyszerű nép szórakozik.

– Több nincs? – kérdeztem.

Bámult.

– Mi nincs?

– Csudaság.

Gondolkodott.

– De van. A Notre-Dame.

– Melyik század?

– Középkor. Boltívek, homály, vastag falak.

Ránéztem.

– Vastag falak?

Elmosolyodott.

– Ne félj – mondta csöndesen.

Vigyorogtam.

– Rendőrség nincs?

– De van. És nyaktiló.

Frádi ámult.

– Így ismered, szereted Párizst?

Rósz szeme kiragyogott.

– Olvasok, álmodom róla.

– Eljutsz oda?

– Gazdagon. Ott lesz házam, esküvőm.

– Házasodsz?

– Én nem vagyok agglegénytípus. Igényem van asszonyra, szerelemre, gyerekekre. Egyedül nem is tudnék élni.

Fürödtünk, ettünk. Rósz Frádira nézett.

– Jól ismered a tábort?

– Elég jól.

– A kórház felszerelése milyen?

– Megfelelő.

– A sterilitás?

– Az is.

– Az orvosok?

– Akad mindenféle.

Rósz pillanatig hallgatott.

- Sokan halnak meg.
- Mindenütt.
- A barátom felesége kisbabát vár.
- Egészséges asszony?
- Egészséges. Szívós. Szép.
- Nem lesz semmi baj – mondta Frádi. – Meglátod.

Rósz nevetett.

- Én is azt mondom.

Almába harapott, jókedvűen magyarázta, hogyan szülnék az indián asszonyok távoli vidékeken, elhagyatott tanyákon, petróleumlámpa sápadt fényében, bábák segítségével.

- Véresre harapják szájukat az anyák.

Rövid előadást tartott Semmelweisről, a mai nőgyógyászok, szülészek tudományáról. Csipeszekről, fogókról, érzéstelenítőkről, császármetszésről, vérátömlesztésről, szíverősítő gyógyszerekről, fájdalmat enyhítő injekciókról.

Majd váratlanul hozzám fordult.

- A kenguru vadászható a legkönnyebben. Tudod, milyen egyszerű lelőni?
- Tudom. Csak fához kell kötnöni a farkát.

Intett a kezével.

– Ez most nem tréfa, Zimi. A vadász könnyen elcsúpi, ha nyílt tisztáson helyezkedik el, néhány csaholó kutya társaságában.

- Nem menekül? – csodálkozott Frádi.
- Nem – mondtam. – Leül a hűvösbe, és élvezi a csaholást.
- Nem tud menekülni.
- Miért?

Legyintettem.

- Lusta disznó.

– Nem. Nem lusta. A kutyák elől körbe ugrál, s mivel szülőhelyét nem hagyja el, végül puskacső elé kerül.

- Nem hallottam ilyent – mondta Frádi.
- Ő sem.
- De igen. Ilyent nem lehet kitalálni.

Rám nézett.

- Betűre igaz. Olvastam. Neves angol professzor állapította meg.

Lacika mozdulatlanul ült, nem vette le tekintetét Rószról.

- Kérdeznék valamit. Válaszolsz?

– A neves angol vadász professzort Gouldnak hívták – mosolygott Rósz. – Följegyeztem a noteszomba.

- Ki az a Philip d'Orleans?

Rósz gondolkodott.

- Titok – mondtam. – Érd be ennyivel.
- Mi az – folytatta Lacika –, hogy koporsóillatú világ?
- Ahol pénzért, érzelem nélkül mérnek ölelést.

– Érzelem! Kenguru! Napóleon! – ordított Lacika. – Beszél, ami eszébe jut!
Ez viszi őt börtönbe! Párizsba! Nyomorba!

Rósz elvigyorodott.

– Hiába ordítasz. Egyedül maradtok, és én nem segítek többé.

Ránéztem.

– Egyedül maradunk?

– Igen, Zimi. Én messze élek majd tőletek. Nehéz dolgok lesz, amíg megtanultok a magatok lábán járni.

Pillanat.

Pobárka italt a szülő anyákra. Megérdemlik, mert szenvednek. A rendőrökre, mert rendesek, vigyázzák a rendet. A vakokra, akik nem látnak. A boldogokra, kik Istent hiszik.

A házatlanokra. Mert boldogtalanok.

A kengurukra.

A házatlanokra és a házásokra. A kertészekre, akik temetőben nevelik a virágot.

Meg rád kedvesem. Isten vigyázzon álmainkra.

Ilonát augusztus végén, időre érték el a fájdalmak. Késő délután vittük őt a barakk-kórházba.

Álltunk a folyosón, doboló esőt hallgattunk a kátránytetőn, Ilona sikolyait a vékony deszkafalon át.

Cigarettáztunk.

– Eredj haza – mondtam Taniszternak.

Fáradtan hunyorgott, alig állt a lábán.

– Semmi szükség rád.

Rósz helyeselt.

– Menj. Elegen vagyunk.

Csendes, félszeg mosollyal elkészönt.

Kigyúlt fölöttünk a csupasz villanykörte, amikor Rósz Gyuri ápolónő elé lépett.

– Meddig szülhet anya normális körülmények között?

– Sokáig.

– Hosszú órákon át?

– Akár holnap délig.

– Észbontó.

– Maga a férj?

– Nem. De nyugtalan vagyok, mert szeretem őt.

Az ápolónő elmosolyodott.

– Menjenek aludni. Megjön a kislány.

– Fiú – mondta Vezér. – Vagy itt hagyom maguknak.

Fehér volt, kockázni akart. Félelmében beszélt minden marhaságot.

– Mennyibe kerül egy olcsó temetés?

– Hallgass! – mondta Rósz.

– Miért? Asszonyt akarok sírba tenni.

– Hallgass!

Vezér röhögött.

– Özvegyen szép az élet! Ennyit sem tudsz?

Rósz szeme villant.

– Eszeden légy!

Vezér megtörölte homlokát. Rósz arcába nézett.

– Inkább, mint börtönben – mondta lassan. – A kés gyors. Néma. Börtönben nehezen telik az idő, lánc csörög.

Hajnalban fia született. Erős kis emberke.

Még senki sem tudta, hogy vak.

– Fiam van! – ordított Vezér. – Csinálgatok utánam.

Nevettem.

– Szép – mondta Rósz. – Vasgyúró.

Ilona fáradtan, boldogan mosolygott.

– Hát kijött a csalafinta?

Rósz feje megduzzadt, szeme eltűnt. Ijesztően vigyorgott.

A következő héten hazavittük Ilonát, a gyermeket. Méternyire a halottak bunkerétől Dávid ben Lézel fölemelt karral állt a dzsip elé.

– Magánfuvar?

– Eredj innen – mondta Rósz.

– Menetlevelet!

– Ne butáskodj – mondtam. – Anyát, gyermeket viszünk.

– Nincs papírod?

– Tudod, hogy nincs.

– Kiszállni.

– Indíts! – mondta Rósz. – A fejére!

Megnyomtam a gázpedált.

Dávid ben Lézel alig tudott elugrani.

Vezér köszönte segítségemet.

– Mikor utaztok?

– Szeptember közepén.

– Addig megkapod a pénzed.

– Itt hagyom Rósznak.

– Nem lesz rá szüksége.

Rósz elmosolyodott.

– Nem, Zimi. Aludjál nyugodtan.

Lacika nézte a szemét.

– Jézus – mondta.

Szeptember első hetében választást tartottak a cionisták. Mifélet, milyen alkalomból, nem tudom. Forrongott a tábor. Különféle párthívek különféle jelszavakat kiabáltak. Némelyek gúnyolták a papokat, vallásos emberek fejről leverték a kalapot. Halál fiainak nevezték őket. A zsinagóga ablakait betörték.

Akadts dolga a rendőrségnek.
A bétárok elől jártak minden verekezésben.
Nem féltek a rendőröktől, megtámadtak amerikai katonákat.
Én is osztogattam plakátokat. A plakátokon puska volt, a puskán héberül:
Halál az angolokra!
Rósz vigyorgott.
– Szép katona leszel.
Bólintottam.
– Vízi bűvár? – kérdezte.
– Harckocsizó. Az pufog.
Lacika ágyazott.
– Katona leszel?
– Kötelező.
– És én?
Rósz nézte őt.
– Te huszár. Tevén.
Asztalhoz ültem.
– Igen – mondtam. – Csákód kék, csizmád piros. Kardod, szemüveged fényes.
Ámul majd mindenki a sivatagban.
Lacika könnyű takaró alá bújt.
– Barmok – mondta csöndesen.
Másnap Frádihoz kísért.
Kérdezte, mi az igazság. Nem szégyelli, elege van a háborúból, repülőgépből, bombából. Nem akar harcolni, meghalni. Így is ámul, hogy él.
– Gyöngye vagyok, talán ha negyven kiló. Tegye akármilyen mérlegre. Apám is ilyen volt. Sakkozott a Tisza Kálmán téren, csúfolták, mikor fárad el a keze emelni a bábukát.
Frádi abroszt terített.
Zöld szeme beszűkült. Hangjában nem volt indulat, inkább árnyalatnyi megvetés.
– A géppisztoly ravaszát meghúzó. Nem leszel egyedül. Élni mindenki szeret. A csehek lelőtték Heidrichet. A lengyelek Varsó utcáin, a csatornában, az orosz, a jugoszláv partizánok a hegyekben, erdőkben adták egyetlen életüket igazságos harcukért. Én is élni akarok. A lányok, fiúk is, akik majd fegyverrel kezükben melletted halnak meg.
Vajas kenyeret készített, szardíniát bontott.
– Határozz – mondta Lacikának. – Hontalan ember nem ember. Az Isten is továbbtoloncolja. Hazád Magyarország. Éljen ott, szeresd népedet, dolgozz becsülettel. Ha a szükség kívánja, ott is fegyvert kapsz, elfogadod. Teljesíted állampolgári kötelességedet. Ha kívánod, segítek. Ígérem, baj nélkül, tíz nap alatt otthon vagy.
Lacika sápadtan nézte őt.
– Hazamegyek.
– Elintézem – mondta Frádi.
Hozzám fordult.

– Amikor megindult a bevándorlás, Palesztina pusztaság volt. A mocsarakat maláriát terjesztő szúnyogok lepték el. Az első telepesek meghalni mentek haza. Öreg, vallásos emberek voltak, halál fiainak nevezték őket. Az mondták, rokkantak, gyávák. Nem tudják, nem is akarják megvédeni magukat.

Később fiatalok mentek – mondta –, nem imádkoztak, nem vártak Messiást. Munkához láttak, harchoz. Legyőzték a pusztaságot. Nem kímélték erejüket, vérüket. És kiűzik az angolokat is. Elűznek mindenkit. – Elfoglalják helyüket a nemzetek közösségében. Nem lesz többé okatlan gyilkosság, megtorlatlan halál.

Revolvert tett az asztalra.

– Népünknek többé nincs más lehetősége.

Rám nézett. Várt. Mi közöm harcukhoz?

– Szeretlek – mondtam.

Rósz Gyurit otthon találtuk. Zoknit mosott lavórban.

Lacika levetkőzött, ágyba bújt.

– Hová temették Maximilien Robespierre-t? – kérdezte Rósz. – Senki nem tud válaszolni rá.

Lacika hisztérikusan röhögött.

– Apádat hová temették? – kérdezte.

– Nem volt apám. És így jó.

Ránéztem.

– Miért?

– Kitalálhatok róla akármit.

– Szép ember volt?

– Művelt és bátor.

– Anyádat otthagytá.

– Jól tette. Könyörgött, ne igyon. Elfáradt és elment.

– Most hol van?

– Régen nem él.

– Honnan tudod?

– Megkeresett volna.

Maximilien Robespierre világoskék frakkot viselt, mondta később. Letépték válláról, hogy nyakát szabaddá tegyék.

– Ez szigorú szabály a kivégzésnél.

– Tudomásul vettem.

– Gyors halál. Másodperc, és keresheti fejét.

Fintort csinált.

– Véres acél háromszög.

Ágyba bújtam. Rósz spárgát feszített ki, teregette száradni a zoknikat.

– Apád hogyan halt meg? – kérdezte Lacikától. – Nevetségesen.

Lacika már aludt.

Ő is levetkőzött. Ágyba bújt. Színes autótérképet vásárolt, mondta, Európa minden jelentős városa rajta van.

– Átböngészed?

– Európa minden jelentős városa romhalmaz.

– Az általános műveltséghez nem árt ismerni ezeket.
– Akkor átböngésem.
– Megtanítasz vezetni? Nemsokára elutazol. Nem tudom majd, kihez forduljak.

Ásítottam.

– Reggel gyere velem.

Cigarettára gyújtott.

– Van hasonlatosság Lacika és Robespierre között. Csipog, szónokol, szemüveget visel, és mindenütt veszedelmet lát ő is.

– Lacika hazamegy.

– Soha.

– Frádi elintézi.

– Ég adná.

Hallgatott valamедdig.

– Nem szeretem Maximilien Robespierre-t. Mindig vádaskodott, mindenkit följelentett.

– Pizsokság.

– Mert félt. Azért.

– Aludjunk, Rósz.

Franciául kívánt jó éjszakát. Lecsavarta a villanyt.

Lármára ébredtünk.

Rendőrok rontottak be ajtónkon. Dávid ben Lézel guggolt, fókuszlámpával világított, centiméterrel mért.

– Virágot ültetsz? – kérdezte Rósz.

– Sírodat ásom.

Meggyújtotta a mennyezetről csüngő, tejüveges villanyt.

– Öltözni!

Lacika bámult.

– Hová megyünk?

Röhögtem.

– A temetőbe.

– Ilyen lármával nem lehet – mondta Rósz. – Pap nélkül, papírok nélkül. A Samuka is szégyellné.

Egyenként megmotoztak. Durván, alaposan. Hajamba is beletúrtak.

– Mit kerestek? – kérdeztem.

– Semmit – mondta Rósz. – Attól félek.

Kidobáltak mindent a szekrényből. Csokoládét, konzervet, néhány karton cigarettát. Kiürítették Lacika varródobozát, az asztalfiókot. Fölhasították a párnákat, paplanokat.

– Mit kerestek? – kérdezte Lacika. – Mindent odaadunk.

Rósz összehúzta szemét.

– Ne sírj. Várd ki a végét.

Dávid ben Lézel elvette Rósztól a kést.

– Szép szerszám.

Rósz nevetett.

– Csöndes.

– Sokan vagyunk.

Kezünket megbilincseltek. Az utcára rángattak.

Némán kuporogtunk a dzsipben.

Dávid ben Lézel a sofőr mellett ült. Hátrafordult.

– Sajnálom, Zimonyi.

– Nagy a bűnöm?

– Apróság.

Rósz mozdult.

– Ügyvédet kérek.

– Miért?

– Jogom. Nem?

Dávid ben Lézel nézte őt.

– Ügyészt is kapsz.

– Bíróság elé viszel?

– Biztosan.

– Akkor bekerülsz az Operába.

– Meglátjuk.

Rósz arcán kőmosoly ült.

– Álmodsz, Samuka.

A rendőrség tágas, rácsos ablakú, meszelt szobájában markos legények levették kezünkről a bilincset, a falhoz állítottak.

Lacika toporgott.

– Kimehetek?

Vártuk, amíg visszahozzák őt. Némán meghajolt, közénk állt.

Dávid ben Lézel íróasztalnál ült. Másik asztalnál rendőr tekert papírt szürke írógépébe.

– Elűnt két Patek márkájú, arany karóra – mondta csöndesen Dávid ben Lézel. – Mi a véleményetek?

Bámultunk. Rósz hangosan nevetett.

– Gondoltam, gyilkossággal vádolsz.

– Csak lopással.

– Ilyen apparátussal gengszterbandára támadnak. Tolvajhoz egy rendőr is elég.

Dávid ben Lézel pillanatig hallgatott.

– Adjátok vissza. Ez a legokosabb. Nektek is, nekünk is. A kezemben vagytok. Nincs más megoldás.

– Azután?

– Kitéltalak benneteket a táborból, keressetek más vadászterületet. Nem indítok eljárást, nem lesz bántódásotok.

– Garancia?

– A szavam.

– Nem kevés?

– Próbáld ki.

Rósz mereven nézte őt.

– Szerelmes vagy. Ez a bűnünk. Aljasság.

Dávid ben Lézel fölállt.

– Vigyázz, mit beszélsz.

– Hol a bizonyíték?

– Megnéztem a lábnyomokat.

– És?

– Egyezik a cipőd talpával.

– Mások is viselnek ilyen cipőt.

– Lesz bizonyítékom.

– Buta rendőr vagy. Mikor?

– Bízd rám.

Rósz nevetett.

– Amikor elment Frádi?

– Ma éjjel.

Rósz hallgatott egy percre.

– Ma éjjel megkínzol bennünket – mondta csöndesen. – Bécs óta várod.

Dávid ben Lézel az íróasztal elé lépett.

– Kérem az órákat.

Rósz vigyorgott.

– Eldugtam őket.

– Hová?

– Keresned kell.

– Idehozod.

Rósz ingatta fejét.

– Rossz tréfa, Samuka. Nehéz éjszakád lesz. Káromkodsz, izzadsz, hajnalra karod is elfárad. És nem lesz bizonyítékod. Én kiszabadulok. Ígérem, megbüntetlek.

– Megbüntetsz?

– Enyém a bosszú. És én élek vele.

Dávid ben Lézel sápadtan nézte őt.

– Hármotokat jelentett föl a károsult.

Rósz fütttyentett.

– Van károsult?

– Van.

– Láthatnám?

Dávid ben Lézel intett.

Belépett a férfi, aki kártyázásnál Rósz Gyuri kezére lépett. Akit megütöttem.

– Hol a karórám? – ordított.

Rósz csodálkozott.

– Hol van, pajtás?

– Te kérded? Ágyam fölött lógott mind a kettő!
– Szögön?
– Azon!
– Most egy sincs?
– Elloptátok!
Rósz a fejét csóválta.
– Miért nem zártad be az ajtót? Az ajtót mindig zárni kell.
– Bezártam, te nyomorult!
– És kinyitották?
A férfi őrjöngött.
– Az ablakon át vittétek el!
Rósz elismerően bólintott.
– Ügyes munka.
– Nem vitás – mondta Dávid ben Lézel. – Csakis az ablakon át.
– Hogyan?
Dávid ben Lézel vállat vont.
– Nem olyan nehéz.
Rósz elmosolyodott.
– Beröpültem, mint a hollómadár? Csőrömmel loptam, mint a szarka?
– Lehet.
Rósz széttárta karját.
– De Samukám, ha én beröpültem, hol mérted a lábnyomomat?
Farkasszemet néztek.
– A levegőben keresed a bizonyítékot? Miféle rendőr vagy?
– Hol vannak az órák?
– Elröpültek, Samuka.
Dávid ben Lézel utasítására egy rendőr becsukta az ablakokat.
Remegni kezdtem. Kértem, hallgassanak rám, igazat beszélek.
– Nem vagyunk tolvajok. Nem vesszük el más tulajdonát.
– Bizonyíték nélkül verni bűncselekmény – mondta Rósz. – Kíméld magadat.
– Hol vannak az órák?
Rósz nevetett.
– Elszálltak az éjszakába! Kézen fogták egymást, akár a szerelmesek, eltűnt mind a kettő.
Dávid ben Lézel intett a férfinak, távozzék. Majd Rósz Gyuri arcába nézett.
– Hol vannak az órák?
– Nem tudom. Mi nem loptuk el.
– Utoljára kérdem. Más szavad nincs?
Rósz pillanatig hallgatott.
– De van. Sajnálalak. Hiszen még olyan fiatal vagy.
– Van bűnünk – mondtam –, elismerem. Hideg volt, loptunk spalettát. Kártáztunk, verekedtünk. Talán a pofám is nagyobb a kelleténél. De tolvajok nem vagyunk. Esküszöm, semmi közöm semmiféle órákhoz.

Mosolyogni próbáltam.

– Engedj el. Nem lesz velünk bajod.

Lacikán kezdték a verést.

A szoba közepére szólították.

Komoly arcot csinált. Tisztelettudó hangon szavát adta, nem tud semmiféle órákról. Várt. Azután meghajolt, levette teknőckeretes szemüvegét. Átnyújtotta egy rendőrnek.

– Tessék vigyázni rá – mondta csöndesen.

Az első pofontól a padlóra ült. Orrán, száján folyt a vér.

– Én Pestre megyek! – sikította.

Rósz Gyurit fogták a rendőrök.

Némán állt. Mozdulatlanul.

Lacikát verték, rugdalták. Ordított, hörgött, majd hirtelen elhallgatott.

Kancsó vizet öntöttek arcára, de nem tért eszméletre.

Kicipelték a szobából.

Én következtem.

Zárkában tértem magamhoz.

Később belökték Rósz is. A másik szalmazsákhoz botorkált, hátára feküdt. Már világos volt. A rácsos ablakon jött a fény. Hallottuk a tábor zsivaját.

– Lacika hol van? – motyogta.

Nem volt erőm válaszolni.

Másnap délután ébredtünk. Rósz nyögött, felém fordította fejét.

– Fölgyújtom a tábort. Kiperzselek mindenkit.

– Majd szaladnak.

– Van egy cigarettád?

– Teherautóm is. Csak otthon felejtettem.

Sokáig nem szóltunk.

– Gyalázat – mondta.

Föltápaszkodott, az ajtóhoz ment. Rugdalta, ütötte, káromkodott, fenyegetődzött. Elmondta Dávid ben Lézelt mindenféle szemét gazembernek. Követelte, engedjék ki.

– Bizonyítékok! – ordította. – Ügyvédet!

Beléptek a rendőrök.

Én a sarokba menekültem, ott kaptam a pofonokat. Rósz Gyurit a zárka közepén üttették.

– Hányan vagytok? – ordított. – Százan?

Amikor elmentek, letöröltem számról a vért, ruhámról a port. Kértem Rósz, máskor ne dörömböljön. Idegesít.

Szalmazsákján kuporgott. Bámulta a plafont.

– Behozatom a francia nyelvtankönyvemet. Kár a haszontalan időért.

– Megkérjük Dávid ben Lézelt. Ő behozza.

Vödör vizet hoztak, súrolókefét.

– Mozgás, fiúk! – mondta a rendőr. – A tisztaság fél egészség.

Néztük a vödröt.

– Sorsolunk?

– Mit?

– Melyikünk súrol?

Megdöbbszent.

– Fölgyújtom az egész tábor! – ordított. – Elemészték mindenkit!

– Csak tréfáltam – mondtam rémülten.

És súrolni kezdtem a padlót.

Három napig nem szólt hozzánk senki. Rósz kért, ne legyek ideges. Ez a céljuk. Ósdi trükk, elég olcsó. Ilyen cuclit nem eszünk.

– Ha újra kezdik, tessék röhögni.

– Röhögök. Megy az nálam könnyen.

Villant a szeme.

– Röhögsz!

Néztem őt.

– Lacika hol van?

– Lacika törékeny. Talán kórházban van.

– Vagy utazik Pest felé. Márta Katalinhoz.

– Az is lehet.

– Talán meghalt.

Hallgatott.

– Magánzárkán van – mondta később. – Úgy vélik, vele boldogulnak könnyebben.

Feküdtünk, hallgattuk a folyosón kiáltozó rendőröket, a tábor zivaját, távoli vonatfüttyöt. Máskor kibámultunk a rácsos ablakon. Előttünk út futott, eső verte. Sietős embereket néztünk, sarat fröcskölő autókat.

Furcsa mód Rósz Gyuri nyugtalanabb lett nálam.

Szemén különös, zavaros fény jelent meg, hangján fojtottság.

Járált föl-alá, ablaktól ajtóig.

Borostás, agyonvert ábrázatát kaparásztta.

– Miféle jogon tartanak itt?

– Van még karóra a táborban.

– Bizonyíték nélkül nem lehet vádat emelni.

– Födél alatt vagyunk – mondtam.

– Mindennek törvény szabta ideje van. Ha embert gyanúsítanak, őrizetbe vesznek, annak is.

– Ne töprengj. Ha elment Frádi, a transzport, kiengednek.

Lassan, szórakozottan bólintott.

– Azután megkeresem Samukát.

Rám nézett, arcán a kőmosollyal.

Este vacsorát hoztak. Rósz Gyuri kezébe vette a csajka levest, csöndes, udvarias hangon kérte a rendőrt, mondja meg, Lacikával mi történt.

– Vékony, szemüveges, idétlen – magyarázta. – Könnyen megijed, olyankor sír. Ha él még, add át neki üzenetünket. És ne félj Dávid ben Lézeltől. Hiába üvölt, pofozkodik, nem tehet semmit. Ártatlan ember szabadul.

– Dávid ben Lézel nem él.

Döbbenten néztünk rá.

– Mi történt vele?

A rendőr nem válaszolt.

Az ötödik délutánon rendőrtiszt lépett be hozzánk, két rendőrrel. Faggattak, kiket ismerünk közelebből a táborban. Nyíltan beszéljünk, komolyabbra fordult a dolog. Fölösleges taktikázni.

– Dávid ben Lézelt hátba szúrták éjszaka, néhány lépésnyire a víztoronytól.

Elhallgatott. Kis szünet után folytatta.

– Tegnap temettük. Ha nem beszéltek őszintén, megverünk naponként, ítéletnapig.

– A Vezér családot ismerjük. Az asszony most szült – mondta Rósz. – A férfi módos, vallásos pesti kereskedő. Minden péntek este náluk vacsorázunk. Palesztinába készülnek.

– Honnan a barátság?

– Bécsből, a Rothschild Spítálból.

– Pesten nem találkoztatok?

– Soha.

– Kit ismersz még?

– A férfit, aki a kezemre lépett. A följelentőt. Előlről lépett a kezemre. Mi is így verekedtünk.

– Mást?

Rósz gondolkodott.

– Egy pesti lányt. Az anyjával él.

– Elindultak Palesztinába.

– Kiheverem.

– Gyűlölted Dávid ben Lézelt?

– Lenéztem – mondta Rósz. – Bécsben figyelmeztettem, vigyázzon magára. Nem vigyázott.

– Hogy érted ezt?

– Én kárpitos vagyok. Ha nem vigyázok, kalapáccsal ütök az ujjamra. A rendőrt hátba szúrják.

Farkasszemet néztek.

– Nem vagy buta fiú. Párizsba készülsz?

– Rég elhatároztam.

– Gondolod, eljutsz oda?

– Meggyőződéseim. Kérhetnék valamit?

A rendőrtiszt mosolygott.

– Állok rendelkezésedre – mondta gúnnyal. – Azért viselek egyenruhát.

– Hárman vagyunk barátok. Együtt indultunk el. Ártatlanul tartanak itt. Órát se loptunk, Dávid ben Lézelért is nekünk törlesztenek majd. Engem üssenek. Ha Taniszter Lászlót verik, meghal.

A rendőrtiszt hozzám fordult.

– Zimonyi István, mi a véleményed?

– Nincs véleményem. A kezetekben vagyunk.

– Bírod a verést?

– Az adagtól függ.

– Ha szép adagot kapsz?

– Azt bírom.

Cigarettára gyújtott.

– Te gyűlölted Dávid ben Lézelt.

Bólintottam.

– És ő engem.

– Olvastam az általa diktált jegyzőkönyvet, naiv kérdéseit – mondta csöndesen, tűnődően. – Bűnözőkkel más a harc, mint egy verekedés szétosztatásánál. Igaz, értelmes, nagy gyakorlattal rendelkező nyomozó is járt már csúful. Gyilkosát kézre keríteni nem volt könnyű feladat. De a türelem mindig meghozta gyümölcsét. Almafára almát, akasztófára gyilkost.

Az ajtóban megállt.

– Pesten megszúrtál valakit.

Hallgattam.

– Rendőrt?

– Lakatost.

– Pénz? Nő?

Hallgattam.

– Újra megszúrnád?

– Meg.

– Hátát?

– Szívét. Én előlről támadok.

– Megbeszéljük.

Éjszaka forgolódtunk, cigarettáztunk. Egyhangú eső kopogott fölöttünk a lapos kátránytetőn.

– Ha Lacika magánzárkán van, bedilizik – mondta Rósz. – Sír, pislog, könnyörög. Beszél minden marhaságot.

– Mit? Életében nem látott arany karórát.

– És te?

Cigarettája parazsa izzott.

– Én láttam.

Hallottam nevetését.

Reggel két rendőr jött értem. Szemükön gyűlölet lobogott.

Megbilincseltek.

– Hová megyünk?

– Ha engedély nélkül pofát nyitsz, négykézláb közlekedsz.

Rósz megszorította karomat.

Folyosón át vezettek frissen meszelt szobába.

Frádi íróasztal előtt állt, esőkabátban. Döbbenten nézett. Véraláfutásos szememmel rákacsintottam, torkomban sírás bujkált.

Nem mertem szólani.

Frádi ingatta fejét.

– Nem, ezt nem hittem.

Levették csuklómról a bilincset.

– Beszélhetsz!

– Nem hittem – mondta Frádi. – Ilyet emberrel nem tehettek.

Vigyorogtam.

– Gázkamra is volt. Készítettek emberbőrből lámpaernyőt, emberzsírból szappant.

Megnyálaztam dagadtra vert szám.

– Dávid ben Lézel fizetett. Én leszúrtam. Társasjáték, kedves.

Nem mozdította rólam zöld szemét.

– Elviszlek.

– Hová?

Mondani akart valamit. Nem engedtem.

– Mennem kell, Frádi. Időnk lejárt. Az is szép, hogy fölismertél. Köszönöm a rám pazarolt időt. Sajnálom. Rossz tanuló voltam.

Néztük egymást.

– Megvernek újra, kitépik hajamat. Az ő dolguk. De ha kiszabadulok, messze menekülök tőletek.

A bilincsért nyújtottam kezemet.

Ma is kedves emlékem.

Hatásos jelenetem volt. Tökös. Később jobban, szebben búcsúztam. Kegyetlenebbül.

Ha kijött a lépés, káprázatosan működtem, fenekembe dugtam akár a gellértbegyi tűzijátékot. Mégis szívesen gondolok rá.

Az volt a fiatalság.

A fáradt sas? Leröppent a tizenkettedik emeletről. Nem feledkeztem el róla. Ígértem, megidézem még szellemét.

Szép szerelem, ha ideje jön, bemutatom a fickót. Mondd el fűnek-fának tiszteltre méltó életét, undorító halálát.

Lépjünk vissza Pockingba. Araszoljunk.

Rósz Gyuri döbbenten hallgatta történetem.

Viselkedésem bántotta. Kijelentette, ember nagyobb örültséget még nem csinált.

– Frádi ártatlan.

– Én is – mondtam.

Feküdtünk a szalmazsákon, cigarettáztunk.

Hallgattunk.

Reggel agyonvert pofáján kijött a csalán.

Kopogtam az ajtón, a rendőrnek mutattam. Kértem, adjon ecetet, vagy hívjon orvost. Lázás.

A társait hívta. Nézték Rósz, röhögtek.

– Ilyen csúf embert még nem láttam – mondta egyik rendőr.

– Dávid ben Lézel szebb volt? – motyogta Rósz. – Kutya bajom. Bedagadt a szemem. Majd kinyitom, és akkor nem nevettek.

Két nap múlva ismeretlen rendőrtiszt elé vezettek. A padlóra köpött.

– Szabadok vagytok – mondta.

Rósz bámult.

– Előkerültek az órák?

Várta a választ.

– És a barátunk?

A rendőrtiszt intett. Megkaptuk cipőfűzőnket, igazolványunkat.

– A késem?

– Mi szükséged rá?

Rósz vigyorgott.

– Én nemcsak lopni járok.

– Hanem?

– Eszem is.

Átadták. Vizsgálta élet, hegyét.

– Jó kés – nevetett. – Nem ismer tréfát.

A rendőrtiszt nézte gyűrött ruháját, gubancos haját, agyonvert arcát. Figyelmeztette, a játéknak nincs vége.

– Ha bármi disznóságon elkaplak, megemlegeted. Engem nem csapsz be.

Rósz vigyorgott.

– Te okos vagy. Csak rád kell nézni.

– Megfoglak.

Rósz ámult.

– Te is?

Koszor, repedezett körmét nézte, majd hangosan elnevette magát. A karjához nyúltam.

– Gyere! – mondtam rémulten.

– Egyenruhát kapok, agyonverhetek bárkit? – ordított. – Ha életben marad, elengedem?

Kirángattam a szobából.

Lacikát otthon találtuk.

– Istenem – csipogta –, én Istenem, végre itt vagytok megint. Veszekedünk, kiabálunk. Élünk.

Ránéztem.

– Így féltél egyedül?

Nevetett. Tapsolt.

– Félttem, nem félttem! Itt vagytok és kész!

Mosdóvizet készített. Teát. Konzerveket nyitott. Ugrált körülöttünk.

– Egyetek! Egyetek sokat!

Rósz tiszta inget húzott.

– Miért nem hoztál cigarettát?

– Eső esett – mondtam.

Rósz bólintott.

– Meg pénzbe kerül.

Lacika elbőgte magát.

– Véreset pisilek! Mit akartok még?

Borotválkoztunk, ágyaztunk.

Lacika igazított szemüvegén. Elővette a Ferenc József húszkoronást.

– Frádi küldte.

Rósz elé toltam.

– A tiéd.

Szórakozottan bólintott.

Azután elindult Frádihoz. Már nem találta, elment a transzporttal.

Péntek este Vezéréknél vacsoráztunk.

Ilona gyertyákat gyújtott. Vezér templomból jött, sötétszürke öltönyt viselt.

Frissen borotvált arcán a módos emberek derűs biztonságát.

– Béke veletek – mosolygott.

Megcsókolta pólyába csomagolt fiát. A dúsan terített asztalhoz ült, súlya alatt szék reccsent. Héberül áldást mondott ránk, majd Rósz Gyuri elcsúfított arcát fürkészte.

– Valami rendőrt leszúrtak. A víztoronynál hátba bökték.

Nézték egymást.

– Dávid ben Lézelt – mondta Rósz.

Vezér megemlítette, kérdezték őt, mióta ismer bennünket. Mondta, Bécsben találkoztunk először a Rotschild Spítálban. Megkedvelt minket. Boksoltunk, dolgoztunk. Úgy véli, jobb sorsra érdemes fiúk vagyunk. Az áldozatot nem ismerte. A tragédia napján Münchenben volt, rokonaitól búcsúzott. Amerikába indultak. Üzleti ügyeit is intézte. Hollandoktól ékszer, lengyelektől szőrmebundát vásárolt, magas rangú amerikai tiszteknél megfelelő haszonnal értékesítette. Adóhivatal híján adót nem fizetett. A gyilkosság fölháborította. Kereskedő, tisztel minden rendőrt. Biztonságát, vagyonát védik.

– Hazug asszonyt leszúrnak. Értem. De ártatlan rendőrt...

Feleségére nézett.

– Tálalj. Éhesek vagyunk.

Búcsúzásnál megadta pénzemet.

Jókor. Munkámat elveszítettem, teherautómon lengyel fiú ült.

Jelentkeztem fát vágni, mindenek trógernak, sírásónak. Ígértem, szardíniáért, cigarettáért eltemetek bárkit, formás gödröt készítek.

Sehol nem akadt hely.

A cionisták kijelentették, aki nem hajózik Palesztinába, támaszkodjék saját erejére.

Nem kapkodtak sehol bevándorlók után. Kevés ország nyitott határt, és alig pár embernek.

Nyakunkra tél jött. Ki tehette, dollárért, aranyért vett tüzelőt, élelmiszert. Aki nem, fázott, tányér levesért verekedett.

Nekünk már régen nem volt aranyunk, dollárunk. Rósz Gyuri nem kártyázott, rendőrök figyelték árgus szemmel. Franciául tanult, er betűt pörgetett. Kérdeztem, Vezér miből él.

– Üzleteket fosztogat – válaszolta. – Perzsabundát kísér. Hol ő, hol Ilona értékesíti távoli városokban.

Hamar fölőrlődtem.

Naphosszat gúnyolódtam. Esténként spalettát loptam ablakokból. Amikor kályhánkban tűz duruzsolt, átmelegedtünk, Rósz Gyuri rám mosolygott.

– Ha kitavasodik – mondta szelíden –, miénk a világ. Párizsba megyünk.

– Hogyan? Repülőn? Oda nem visznek a zsidók.

Kivette számból a cigarettát. Szívta.

– Sok lehetőségem van. A legjobbat választom.

Lacika eszelős hangon röhögött.

– Egyet mondjál! Egyetlenegyet!

Rósz sápadt arcát emelte.

– Miért nem hozol spalettát? Egyszer? Egyetlenegyet?

– És te? – ordított Lacika. – Miért nem hozol? Nem csinálsz semmit!

Rósz mozdulatlanul nézte őt.

– Mit akarsz tőlem? – kérdezte Lacika. Fölsírt. – Életemet?

– A kezéd járjon! – ordítottam én is.

Engedelmesen törölgette szemüvegét.

Változatlanul szabóműhelyben dolgozott. Pénteken kapta fizetését, élelmiszercsomagját. Ha befűtöttem, otthon is gyúrta az ipart. Javításokat vállalt. Hunyorgott a tejüveges lámpa fényében, lengyel csizmanadrágokat foltozott sokszor éjfélig.

Hazakészült.

Gyűjtötte vagyonát. Néha cigarettával, szelet csokoládéval kínált bennünket.

Nem fogadtuk el.

– Otthon minden fillérre szükséged lesz – mondtam.

– Hazaérek?

Rósz vigyorgott.

– Soha.

Lacika lehajtotta fejét.

– Te gyűlölsz engem.

– Csak utállak – mondta Rósz.

Lacika rám nézett.

– Miért?

Esténként, amíg tűt kapkodott, bökdösött, görbítette hátát, gyakran kért, menjek vele.

– Valahogyan hazakeveredünk. Csikágói átjött a határon. Nem fékezi meg senki. Megöl. Pesten biztonság, munka vár, itt nyomor, rettegés.

Rósz kijelentette, nem akar vitát. Elme párbajhoz társ kell, némi műveltség.

– Csupán megemlítem Wesselényi Miklós mondását: Szenvedni megtanítottak, félni nem. Én is vallom.

– Wesselényi Miklóst nem ismerem – felelte Lacika. – Véleménye nem érdekel. Te nem tanultál meg szenvedni. Ha éhes vagy, őrzöngsz, hidegtől ordítasz, pofádat kiveri a csalán. És félsz.

– Nem igaz – mondta Rósz. – Csak nem futok esztelenül börtönbe. Ha ideje jön, cselekszem.

Lacika eszelősen vihogott.

– Attól őrizzen mindenkit az ég! Abból embernek haszna nem származik! Csak gyalázat.

Rósz letette francia nyelvtankönyvét.

– Soha nem érsz haza.

– Hátamba kést kapok?

– Elég! – ordítottam. – Az úristenit!

Fáradtak voltunk. Hajunk megnőtt, ruházatunk megkopott.

– Helyzetünk reménytelen – mondtam. – Elfogy a spaletta. Megfagyunk.

– Bízz bennem – mosolygott Rósz.

– Mi okom rá?

– Mi mást tehetsz.

Hangjában nem leltem gúnyt, szeméből részvétet olvastam.

Sok hó esett.

Lapátoltam. Cigarettaért, konzervért. Éjjel két órakor érkezett a váltás. Csontom is fájt a hidegtől.

– Átfáztál – mondta Lacika. – Forralok teát.

A kályha mellé ültem. Rósz fölébredt.

– Fehér a kezed, arcod.

– A fenekem is deres.

– Nem engedem, hogy havat lapátolj.

– Köszönöm, Rósz.

– Ideges vagy. Fáradt.

– Fölolvadok, elmúlik.

Kibújt az ágyból. Az asztalhoz lépett.

– Miért nem kértél Philip Morrist?

– Ez volt.

Chesterfieldet bontott. Megszagolta. Rágyújtott.

– Elutazunk.

– Kirablod az ékszerészt?

– Igen.

– Menekülj, amíg nem késő – mondtam Lacikának.

Rósz hallgatott egy percre.

– Felelnél valamire?

Röhögtem.

– Hogy hívták apádat?

– Könnyebbet.

– Mikor indul sebesvonal Párizsba?

– Tíz húszkor, Münchenből.

– Hogy kell lopni?

– Így, Zimonyi.

Asztalra állt. Leemelte a tejüveges burát.

Leccsatolta a bakelit foglalatról a két arany karórát. Nevetve dobta ölembe.

– Jézus – mondta Lacika.

Rész a padlóra ugrott.

– Ha kilöknék az ajtón? Mit tennél?

Fölálltam.

– Sápadt vagy, Zimonyi. Mire gondolsz?

– Verekedni akarsz?

Elmosolyodott.

– Ha kikergetlek, véged.

Azt mondta, fölöltözik. Elmegy üres zsebbel a hóviharba. A két arany karórát nászajándékkul szánta nekem. Itt hagyja végkielégítésül. És ha nyári délutánon erre jár, meglátogat.

– Itt kuksolsz majd, mert utad nem tudod. Hová, merre indulj, mit cselekedj.

– Te tudod?

Nevetett.

– Vitorlát bontok. Kalózzlobogót. Röpülök, ahová kedvem tartja.

– Amerre visz a szél.

Néztük egymást kihűlt szobában, lemeztelenített villanykörte alatt.

Eszelős dühvel támadt rám. Záporozta kérdéseit. Magyarázatot követelt, miféle tragikus csapástól inogtam meg?

– Hol van ember, akinek nincs halottja? Aki nem kapott pofont? Akinek ölébe pottyant a boldogság? Aki nő csalárdsága, saját kishitúsége vagy más ok folytán nem csalódott? Aki nem harcol késsel, ököllel álmaiért?

– Hagyd abba – mondtam.

Kalózkodásról beszélt, akik tudták, miért élnek. Meztelen karddal, ököllel verekedtek.

– A gyávákat megkötözték! – ordította. – Áthúzták őket a hajó alatt. A fővitorlára lógatták őket!

– Száradni?

– Megdöglenni!

Rám is hisztéria ragadt. Fölkaptam a kést.

– Elég volt!

– Hátra! Még van szavam!

Hangja rekedt, majd fátyolos lett, de mondta mondókáját. Muzsikáról, könyvekről, otthonról, asszonyról, eljövendő gyermekeiről, boldogságról.

– Miért nem hiszel nekem? – könyörgött. – Minden jóra fordul.
– Igyál ecetet.
Megnyálazta kicserepesedett ajkát. Hallgatott valameddig.
– A nyakláncomat nem adom el.
– Add el az órákat.
– A táborban nem lehet.
– Add el akárhol.
Rám nézett.
– A kapun sem tudom kivinni. Engem figyelnek.
– Kiviszem.
Bólintott.
– Reggel indulj.
– Nem kérek hasznát lopott órákból – mondta Lacika. – Munkából élek. Ha elkapnak a kapuban, vasútállomáson, akárhol, a rendőrségen igazat mondj, tégy vallomást. Nem élek túl még egy verést.
– És ha Dávid ben Lézelről kérdezik?
Elsápadt.
– Mi közöm hozzá?
– Te voltál szabadlábon.
Fölzokogott.
Mi meg röhögtünk, röhögtünk, nem bírtuk abbahagyni.
A két arany karórát Münchenben adtam el, jó áron. Rósz elkérte a pénzt.
– Hamburgba utazom. Gyógyszert vásárolok, Ausztriába csempésem.
– Látlak még?
– Gazdagon.
– És szegényen?
Elmosolyodott.
– Nem hagylak itt, Zimi.
Kezet adott.
– Két hét múlva érkezem.
Elmúlt sok hét, elmúlt karácsony is.
Lacika úgy vélte, három eshetőség van.
– Lebukott, megölték, vagy a dúsgazdag Giza néninél éli világát Párizsban.
– Nem igaz – mondtam. – Megjön. Kóborol, tengert bámul, templomokat. Ilyenkor megfélemedzik magáról. Aztán, ha elfogy a pénze, vonattetőn érkezik. Koszosan bekopog, franciául köszön, megeszi vacsoránkat. Cigaretta, tiszta inget, gatyát kér, elmeséli, ki énekel a frankfurti Operában, hogyan lehet bádogedénybe babarózsát ültetni. Előrukkol világgraszoló ötleteivel, kiveri pofáját a csalán, és ordítunk megint.
– Így legyen – mondta Lacika. – Csak más ne kopogjon. Az, aki forradásos torkával itt setteng már valahol. Akit bosszú fűt.
– Neki is ajtót nyitok.

Január közepén Vezér Jancsi cigarettát, konzervet hozott ajándékba. Jó hírt kapott Bécsből, útnak indult a régóta várt cimborá, a volt börtöntárs, a Tengerész. Megkaparta a fagyott ablakot.

– Mire megolvad a jég, zsinórban leszünk. Hetedhét országon is túl.

Rósz Gyurira haragudott. Kijelentette, külföldön nem szabad szólózni.

– Hiába a legszebb üzlet, ha kiugrik a balhé, urak jönnek, kezére mancsovát vernek, csöröghet a bilincsel napestig, az bizony nem hallik messzire. A csúnya kapun nem jön át hang. Magára marad. Nem tudjuk, miféle bíróság mázsálta, hol ül, mikor szabadul.

– Megjön – mondtam. – Agyonverni se lehet.

– Hosszú idő múlva látja meg a napvilágot. És akkor már tudja, nem érdemes idejönnie többé.

Nehéz testével mozdult.

– Terveid?

Vállat vontam.

– Sose voltak.

Fürkészte arcomat.

– Miért? Egyszer ezt a tábort is bezárják.

Szivarra gyújtott.

– Szükségem lesz sofőrre – mondta –, aki nem fél taposni a gázpedált, baj esetén defektet javít. Tudja, hová kell nyúlni a motorban.

Nem kell gyűjtogatnom, rabolnom, embert ölnöm. Fuvarosnak szerződtem.

– A kockázat nagy, a munka nehéz. De ha nem fognak el, átszökünk a határon. Több pénzt adok, mintha Németország teljes hőmennységét vagonokba lapátolnád.

Kis szünet után folytatta.

– A szemüveges haverodra nem tartozik.

Félelem fogott el. A beavatott ember szorongása.

– Gondolkozom.

Begombolta prémgalléros kabátját.

– Ne sokáig. Nem vagy nélkülözhetetlen.

Kezét nyújtotta.

Az ajtóból visszafordult. Kért, látogassam meg, nyugtalan. Ilona üzleti ügyben Frankfurtba utazott.

– Mutatnék valamit – mondta.

Attól félt, a fia nem lát.

– Az lenne még csuda dolog – vigyorgott. – Megfőzöm pörköltnek.

Sötétedés előtt meglátogattam őt.

Csakugyan nyugtalanító látvány volt. Az ágynál térdepelt, hurka ujjával a gyerek szeme felé bökdösött.

– Marhaság – mondtam. – Ne bökdöss, nem szakmád. Mutassuk meg orvosnak.

Nevetett.

– Kicszeréli a kukucskáit?

– Nem kell kicserélni.
– Kimossa sósavval?
– Nem kell kimosni.
– Tessék! Ha nem lát, a tiéd. Ha lát, fizetek száz karton cigarettát. Aki vesztí, bukta.

– Ne bolondozz!
– Mitől félsz? Vak tyúk is talál szemet! Tanítsd meg kotkodálni!
Puha plédbe burkolta a gyereket, a kórházba gyalogoltunk. Már nem volt rendelés.

Az ügyeletes orvos ismerte a fiút. Ő is, mások is vizsgálták. Mindkét szemén cseresznyepiros foltot, úgynevezett vakfoltot találtak.

– Vele született. Tegnap megmondtuk az anyának is.
– Reménytelen?
– Az orvostudomány ma még annak tartja.
– Magának van diplomája?
– Maholnap tíz éve.
– Sok csavargó működik link diplomával.
– Hogyan?
– Halottak zsebéből lopták.
Az orvos fáradtan mosolygott.
– És a szaktudást?
– Öt vastag könyv. Hasfájásra ez, fogfájásra az. Minden héten lebukik egy belgyógyász.

Az orvos hallgatott.
– Csodakenőcs? Operáció? – kérdezte Vezér. – Pénzt hozok zsákkal.
– Simbachban kitűnően fölszerelt szemklinika működik – mondta az orvos. – Vezetője nagy tehetségű, Európa-szerte elismert bajor professzor. Vigyék hozzá a fiút.

Menetrendet kértünk. Másnap délelőtt indult vonat.
Redőnyt loptam, befűtöttem. A gyerek csapkodott, rugdalózott, lila arccal ordított.

– Legalább mozog – mondta Vezér. – Pompás hangja van.
– Tégy alá tiszta pelenkát.
Vezér röhögött.
– Berakjuk a kályhába? Azt mondjuk, elvitte a farkas.
Kinyitottam a kályhaajtót. Tűz perzselte arcomat.
– Gyerünk. Essünk túl rajta.
Rám nézett.
– Mit csináljak? Vezessem kézen fogva, amíg él?
Később kért, kísérjem az amerikaiakhoz. Elkísértem.
A tiszt dzsipet adott, telefonált a szolgálatvezetőnek, a menetlevelet másnap déli tizenkét óráig dátumoztatta.
– Mind a két szemére vak?
Vezér bólintott.

– Ha már lúd, legyen kövér.

A tolmács ismételte.

Éjféltől a simbach-i szemklinika kapujához gurultunk.

Apácák vették át a gyereket. Vezér pénzt kínált. Nem fogadták el.

– Dicsértessék a Jézus Krisztus – mondta Vezér. – Vigyázzanak egy ártatlan zsidóra.

Vigyáznak, imádkoznak, válaszolták. Délelőtt érdeklődjünk.

Vasúti restben fagyoskodtunk. Két lányt fűjt be a szél, cigarettát kértek. Mi járatban vagyunk, kérdezték. Vezér azt mondta, megszökött a felesége, őt üldözi. Ne pocsékolják ránk idejüket, ellótték a micsodánkat.

Később kártyázni akart. Könyörgött, csak egyetlen leosztást, aki veszti, bukta.

Nem volt hangulatom.

– Akkor játsszunk mást – mondta. – Tudok egy tréfát. Hagyjuk itt a fiút az apácáknak.

Hajnaltájt négy MP-legény jött, szép szál fiúk. Kérdezték, kihez pászol a dzsip. Menetlevelet kértek.

Majd Vezérre bámultak, szótlánul kimentek a hóviharba.

Tíz órákor értünk a klinikára. A professzor leültetett, teával kínált. Sajnálta, hogy nem mondhat vigasztalót.

Az apácák átadták a gyereket. Néma volt, mozdulatlan.

– Él? – kérdezte Vezér.

– Ha Isten engedi, száz évig – mondták az apácák. – Erős, jól fejlett.

Hazafelé hallgattunk.

Figyeltem az utat, szemem hótól káprázott. A tábor szélén Vezér azt mondta, vak koldust látott eleget, de világtalan betörőt soha.

Két nap múltán Ilona meglátogatott.

– Hová tűnt a fiam?

– Eltűnt?

Mereven nézett rám. Haját igazította. Kijelentette, e tábor balszerencsét hoz.

– Rész Gyurit is köd nyelte. Hallgass rám, szedd a sátorfádat, amíg nem késő.

Cigarettával kínált.

– Ne szólj Vezérnek, hogy itt jártam.

Tűzet adtam neki.

– A gyerek jó helyen van – mondta ijedten. – Rokon vitte el. Ha sorsunk eligazodik, visszahozzuk.

Havat lapátoltam. Lacika is keményen dolgozott, vagyonát gyűjtötte. Rendületlenül kért, menjek vele. Rész Gyuri nincs többé, a Tisza Kálmán téri fiúkat sem találom, messze Dél-Amerikában róják az utakat. Mit akarok egyedül a világban.

– Csikágói megöl. Kegyetlenebb, gyakorlottabb nálad. Bármikor bekopogtathat.

– Badarság. Akármilyen vakmerő, esze is van. Soha nem lép be a pockingi táborba.

Hideg szombat délelőtt a kályhánál guggoltam, tűzet élesztgettem, amikor ajtónkon kopogtattak.

Lacika elsápadt. Rám nézett.

Kést markoltam.

– Szabad.

Rósz lépett be.

– Tedd le a kést.

Lacika a szemüvegéhez nyúlt.

– Ül le – mondta csöndesen. – Egyél, melegedj át.

Nem ült le.

Arca megviselt, borostás, szeme álmatlanságtól vörös. Kabátja, cipője lucskos, rongyos volt. Bozontos hajáról leverte a havat.

– Rég láttuk egymást. Örülök, hogy jól vagytok, egészségesek.

– Mi is örülünk, hogy megjöttél. Látom, Isten fölvitte dolgodat. Mesélj, miféle szerencse szegődött hozzád.

– Nagy szerencse, Zimi. Fogd az asztal sarkát. Vőlegény vagyok.

– Hol a menyasszony?

– A folyosón.

– Miért nem jön be?

– Nem engedem.

– Zenebarát?

– Bárólánny. De igazi. Nem pénzért vásárolták.

– Rósz, hihetetlen.

Elmosolyodott.

– Nem akarok nagyozolni. Ő a történelem.

– Az volna?

Szeme kiragyogott. Cigaretét kért.

– Az bizony, ezerszer az. Egyik őse fölkereste Rómában a katolikus világ fejét, talpig páncélban. Ujján három drágakővel személyesen, négyszemközt tárgyalt a pápával.

Lacika feje remegni kezdett.

– Hogy hívták?

– Kit?

– A pápát.

– Ki emlékszik rá?

– Régen volt – mondtam. – És az ember oly könnyen felejt.

– Ó, Zimi, nagyon rég. A pestisjárvány és a germán betörés idején.

Lacika lehajtott fejt, ölébe bámult.

– Mit óhajtasz tőlünk? – kérdeztem.

– Csupán annyit – válaszolta –, keressetek megfelelő modort menyasszonyomhoz. Nem lesz nehéz. Ha megpillantjátok kifinomult kezét, légies nyakát, szemén templom fényét, meghalljátok orgonabúgású hangját, megilletődtek.

– Mit tud, Rósz?

Csücsörített.

– Beszél angolul, franciául, keveset oroszul – mondta –, de még a plattdeutschot is. Örömmel hallgattam perlekedését durva tengerészekkel. Így találtam rá Hamburgban, utcasarkon, alig néhány méternyire az olajszagú, mindig lármás kikötőtől.

– Kanárija, gramofonja?

– Nincs, Zimonyi.

Farkasszemet néztünk.

– Bejöhet – mondtam.

Bejött.

Nevetett, szájon csókolt, meghúzta fületem. Lacikát megbokszolta. Kijelentette, külsín nem számít. Mindenki tudja, kis ember nagy bottal jár. Kértem, keressen zugolyt, ahol megszabadulhat tetveitől. Azt mondta, máris elnyertem tetszését. Ha készítek lavórba meleg vizet, örömmel beleteszi fenekét. Nem bánjuk meg, ámulhatunk, milyen zabálni való teste van.

– Mást nem hoztál? – kérdeztem Rósz.

Nem válaszolt.

Lacika kijelentette, nem nagy ügy.

– Rósz érte már nagyobb csapás is. Ha így alakult, vigyük a lányt a forráshoz, fürdessük meg.

Izgatottan nevetett.

– Neked sem árt. Lemosod magadról az út sarát, fáradságodat.

Rósz néztem.

– Kérsz ecetet?

– Van?

Megnyugtattam.

– Tudtam, nem döglesz meg. Előbb-utóbb hazatalálsz.

Elmosolyodott.

– Fürödjünk – mondta.

A lányra gumicsizmát, vattakabátot adtunk, a forráshoz mentünk. A gőzölgő fabódéban meztelenre vetkőzött. Fölemelt karral forgott, nevetett a medencében.

Levettem nyakáról a Ferenc József húszkoronást. Lacika szappanozta, mosta, mosta hátát, keblét, fröcskölte őt. Idétlenül vihogott. Mi is becsúsztunk a vízbe, áztattuk magunkat.

– Mi lesz velünk? – kérdeztem Rósz.

– Párizsba megyünk.

– Pénz nélkül?

– Lesz pénzünk.

– Lopsz?

– Bundát kísérek.

Korty italt, szépszemű.

Pockingban izgalmas játékot tanultam. Keményet, nagyszerűt, igazán férfinak valót. A bundakísérést.

Üríttem poharamat mestereimre. Hálásan köszönöm nekik.

Nyugodjanak békében.

Ha Ilona péntek este gyertyát gyújtott, vacsorához ültünk, Vezér dicsérte Rósz Gyuri vakmerőségét. Ragyogó szemmel, határozottan, büszkén kijelentette, ilyen társa nem volt. Nemcsak bundát emel el, perzsaszőnyeget is kihúz a kárvallott lába alól.

– Esküszöm, egyedülálló mutatvány. Hosszú praxisomban soha senki nem csinálta.

Gyorsaság, bátorság párosul a helyzetfölismeréssel, a helyzetfölismerés a tökéletes nyugalommal és fölényes kézmozdulattal, ahogy álkulcsával bármilyen zárhoz nyúl.

– A leszögezett koporsót is kinyitná másodperc alatt – nevetett. – A ruhát, cipőt, szemfödelet is hozná.

Rósz nem szerette hallgatni. Mindig rászólt.

Vezér bort töltött, poharát emelte. Most jön még a java, mondta, a disznóperzselés.

– Csodát lát majd Pocking! Ékszerészt a máglyán!

Kértem Rósz, gondolkozzék. Bundakísérésből nem lesz vagyon, baj annál könnyebben.

– Mit csináljak? Nem lapátolok havat, nem állok sorba tányér szomorú paszulyért. Nem koldulok cigarettát Lacikától. Akad majd jobb üzlet.

– Miféle üzlet?

Hallgatott.

– Nem vagyok híve a Vezér-féle társulásnak. Egy tűzvésznél sokan meghalnak.

Azt felelte, soha nem gyújtana föl barakkot, bár az tény, minden jelentős vagyonhoz bűn tapad.

– Akkor Gieser égni fog – mondtam.

Alig egy hét múltán, éjszaka, Rósz Gyuri keménypapír dobozzal érkezett. Leemelte válláról, asztalunkra tette.

– Itt a vagyonom. Az alaptőkém.

Lacika fölsírt.

– Mit loptál? Hol loptál? Hová, merre szaladjunk?

Engem is átjárt a félelem.

– Semmit nem loptam – mondta Rósz. – A D.D.T. rovarirtót amerikai raktárból szereztem.

– Éjszaka?

– Nem mindegy? Ha délelőtt járok arra, délelőtt szerzem.

Tenyérnyi galambszürke lakkdobozt emelt ki. Büszkén mutatta.

– Szép – mondtam. – Beszórjalak?

Elmosolyodott.

– Buta vagy. Párizs piszkos, poloskás város. Ott vagyont ér.

Bólintottam.

– Majd fölváltva cipeljük.

– És ha rendőrök rohannak ránk? – kérdezte Lacika. – Minket cipelnek?

– Csak téged – mondta Rósz. – Ha kiugrik a balhé, rád nyomom.
– Én is – mondtam.

Lacika szemén kifutott a könny.

– Tudom, tréfáltok. De hallgatni is rossz.

Tiltakoztam.

– Ne vedd tréfának. Inkább imádkozz.

– Ha börtönbe jutok, meghalok. Nem röhögtök.

Rósz fölhúzta szemöldökét.

– Kuvikolsz, bagoly? Megint halált hirdetsz? Nem hagyod abba soha?

Lacika hátrább lépett.

– Hallgatok – mondta rémulten.

Rósz sarokba állította vagyonát. Cigaretára gyújtott.

– Nagy gond van mögöttem.

– És előttem?

Rám nézett.

– Boldogság. Előttem is.

Arcáról nyugalom áradt.

Torkomból röhögés.

Jeget csákányoztam, homokot szórtam a kórház előtt, amikor a szeplős, alacsony rottalmünsteri orvosnő lépett ki egy mentőautóból a járdára. Kezet fogtunk. Nevettünk.

Hogyan élek, kérdezte, mit csinál a kislány, tart-e még a szerelem, miért nem vagyok sofőr. Elfogyott a benzin, a lány, a szerelem, válaszoltam. Jól élek, tisztítom az utakat. Óvom embertársaim testi épségét. Levegőn dolgozni erő, egészség – így a magamét is.

– Betegért jöttem – mondta –, nemsokára megyek vissza. Ha úgy gondolod, hegytetőn is tudsz élni, szorítok helyet a kocsiban. A táj szép, a levegő éles, hó is van elég. S ha elolvad, mindig akad munka. Nem kell ingyen pusztítanod a kenyeret.

– Hogy hívnak? – kérdeztem.

– Renate.

– Családod?

– Én se kérdezek.

Igazított kötött sapkáján.

– Óra múlva indulok.

Megkerestem Rósz. Sietett, Vezér várta őt.

– Ég áldjon, Zimi.

Kiforgatta zsebét. Mutatta, nincs egy grandja sem.

– Meglátogatlak.

– Mikor?

– Párizsból átjövök. Nem távolság.

– Vigyázz magadra.

– Ne félj!

– Ha baj van, írj.

Nevetett.

– Te is. A szerelem nem játék. Ajándékot viszek.

Lacikához is elszaladtam a műhelybe.

Elsápadt. Kiköpte szájából a cérnát.

– Ki ez a nő?

– Magas, karcsú, szép.

– És aztán?

– Vagyonos.

– Feleségül veszed?

– Ha a szükség úgy kívánja.

Levette szemüvegét.

– Látlak még?

– Többé soha.

– Hazajutok?

Bólintottam.

– Üdvözlöm Márta Katalint, az orgonabokrokat a Tisza Kálmán téren.

– Én is a menyasszonyodat, Rottalmünstert.

Megilletődött pofát vágtunk.

Csönd volt, szél se moccant. Apró, sűrű pelyhekben esett a hó. Egyenesen hullt az égből, amikor a rottalmünsteri szanatórium kapujához álltunk. Renate elhelyezte betegét.

Fürdőt, ennivalót készített, könnyű pongyolába bújt. Hajamat simogatta, mosolygott. Kérte, mondjak valamit.

– Akármit. Valami szépet.

Kazánházban szemet lapátoltam, udvaron havat. Bütyköltem a szanatórium két autóját. Síelni tanultam, ha Renate ráért, délutánonként lecsúsztunk a völgybe. Az orvosok, apácák barátságosak voltak, úgy éreztem, szeretnek.

Olvadt a hó, deszkákat terítettem a garázs elé.

– Szép vagy! – ordítottam. Röhögtem.

Rósz Gyuri sárosan, lucskosan, hatalmas hátizsákkal érkezett.

Gyalog jött. Nyögött, káromkodott. Cigaretta, csokoládé, konzervet rakott asztalunkra.

– Lacika?

– Nemsokára otthon lesz.

– Hogyan?

– Engedélye van a hazatelepítési bizottságtól.

– Mire vár?

– Transzportra.

– Te intézted?

Nevetett.

– Ki más?

– Fél?

– Minden porcikája.

Elmesélte, Léber, a nehézsúlyú bokszoló öngyilkos lett. Egyedül temette. Vezér Jancsi boldog, megjött a régi bűntárs, kedves, locsifecsi cimbora, a Tengerész.

Abbahagyta mondókáját, tekintete elkalandozott. Szeméből, hangjából nyugtalanság áradt.

– Ilonáért aggódom. Vezér hangosan röhögi.

– Bosszú?

Bólintott.

– Férfi oldalán akart szökni.

– Ilona szült. Vezér lenyelte a gombócot.

– Nem nyelte le. Én is elbánnék hűtlen asszonnyal.

– Velük dolgozol?

– Igen. – Cigarettaival kínált. – És tanulok franciául.

Néztem sápadt, lesóványodott arcát. Féltém, többé sose látom. Akármilyen fonákul hangzik, sírni volt kedvem. Mint valami kerekem alá került kutytól, szerettem volna mihamarabb szabadulni tőle.

Ebéd után fölállt, elköszönt. Fáradt, mondta.

– Hajnal óta úton vagyok. Alkonyat előtt a vasútállomásra akarok érni. Nem szeretném, ha megtámadnának farkasok.

Renate engedélyt kért, hogy autón vigyem le a völgybe.

– Mi lesz velünk, Rósz?

Elmosolyodott.

– Engem Párizs, téged Renate vár – mondta csöndesen. – Randevúról nem illik elkésni.

Kezet ráztunk.

– Ég áldjon, Rósz.

– Téged is, Zimi.

Reflektor fényével integettem utána.

Visszafordult. Nevetett.

– Akkor van időm. Te mikor születted?

– Amikor anyád!

– Ó, Zimi, ne bizakodj. Anyám tavasszal született.

És eltűnt a szemem elől.

– Meddig fáj szeretteink halála? – kérdeztem Renatét.

– Hinni kell. Istenben, hazában vagy a munkában – mondta. – Másképp nem megy.

– Sok halottat gyűjtöttél?

– Apám, két fivérem a keleti fronton, anyám Berlinben halt meg. Otthagytam őt a romok alatt.

– Renate, nem félsz az álmaidtól?

– Nem álmodom – mondta nyersen. – Dolgozom, öllelek.

Másnap megajándékoztuk az orvosokat csokoládéval, cigarettaival. Az igazgató főorvos nem akarta elfogadni.

– Túl nagy kincs – mondta. – Alig hiszem, hogy Németországban akad gyermekes asszony, aki tábla csokoládéért ne bújna hálásan akárki ágyába.

Lassan eltűnt a sár, a tócsák. Fű bújt elő.

Szabad időnkben kirándultunk, mókusokat bámultunk. Néha lent maradtunk a völgyben. Sört ittunk, hallgattunk jódlit, harmonikát. Ilyenkor a kis vendégfogadóban töltöttük az éjszakát.

Egy hajnalon híre jött, tűzvész pusztít Pockingban. Emberek ezrei menekülnek a táborból.

Déltájt megtudtam, nem igaz. Egyetlen barakk gyulladt ki. Porrá égett.

– Végre a tűzoltóknak is akadt dolguk! – röhögtem.

– A rendőröknek is – mondta Renate. – A pockingi tábor szélén két hullát találtak, hátukban késsel.

– Férfiakat?

– Férfit, nőt. Autóból dobhatták ki őket.

– Idősek voltak?

Renate nem tudta.

Rósz és Lacika este érkezett.

Vezér, Ilona és cimborájuk, a Tengerész, nyomtalanul eltűnt.

– Nagy a zűrzavar, futkosás, láрма – mondta Lacika. – Rósz félt, menekültem én is. Nem merem egyedül maradni Pockingban.

– Ne sírj – mondtam.

Rósz cigarettára gyújtott.

– Vezér szemét – jelentette ki. – Nem figyelmeztetett. Váratlanul ért a gyújtogatás. Hajsza hóján pácban maradtam. Ha elfognak a pockingi rendőrök, esküdözhetnek, nincs közöm a Gieser-ügyhöz. Agyonvernek.

– Gieser mégsem máglyán végezte – mondtam. – Hátba börtök. A feleségét is.

Rósz meglepődött.

– Ez nem igaz. Hajuk szála sem görbült. Láttam őket. Csak az ékszer, a dollárt vitték el tőlük. Azt maradéktalanul.

– Két hullát találtak. Rósz, kiket börtök hátba?

Ijedten nézett rám.

– Nem tudom.

– Vezért és Ilonát?

– Vezért nem lehet megbörtök.

– Betonból van?

– Klasszikus vagány.

– A Tengerészt és Ilonát?

Hallgatott.

– Az ékszer eltűnt. Két embert hazavágtak. Két késsel. Tehát két gyilkos van. Vagy egy klasszikus vagány dolgozott két börtökkel.

Elsápadt a dühtől.

– Mi vagy? Rendőr?

Röhögtem.

– Dávid ben Lézel volt.

– Hallgass! Nem dolgom! Nem is a tiéd!

Bólintottam.

– És most?

Vállat vont.

– Előttünk Párizs.

Helyet csináltam nekik az alagsorban, vaságyakon.

– Pénzünk van?

– Fillérem sincs – mondta Rósz.

– Neked?

Lacika alig tudta nyitva tartani kivörösödött szemét. Bőröndjére mutatott.

– Fehérnemű, konzerv, cigaretta, csokoládé. Néhány doboz szardínia.

– Dollár? Arany?

Fáradtan ingatta fejét.

– Rósznál láda tetűpor.

– Hazudsz – mondta Rósz. – Van pénzed, aranyad.

Lacika belerúgott bőröndjébe. Hangosan sírt.

– Kutatni akarsz?

– Nem akarok. De ha majd kérsz, dugjam el aranyad, pénzed, kést vágok beléd.

– Gondolod, csak úgy megy? – zokogott Lacika. – Ha kedvem támad, megszúrom a barátomat?

Rósz elvigyorodott.

– Én döntök, ki a barátom.

Rám nézett.

– Van pénzed?

– Valamennyi. Attól tartok, Párizsig kevés.

Gondolkodott.

– Eladom Tanisztert. A bőröndjét kifosztjuk, ahogy illik.

– Kinek adsz el? – ordított Taniszter. – Ha szabad tudnom?

Rósz csöndesen válaszolta.

– A halálnak. Kockázatmentes munka. Nem keres az égvilágon senki.

Taniszter levette orráról a szemüvegét. Rám hunyorgott.

– Kimondjátok rám a halált? Ok nélkül? Mi az, hogy nem keres senki? Titeket például ki a nyavalya keres? Legföljebb a rendőrség.

Rósz arcán a kőmosoly ült.

– A rendőrségnek veled gyűlhet meg a baja. Mi szegények vagyunk.

Lacika szemén elapadt a könny. Homlokát tenyerébe tette.

– Cifra élet – motyogta. – Magamnak köszönhetem.

Renaténak megmondtam, holnap továbbmegyünk.

Nem kérdezett semmit. Hozzám bújta, hajamat simogatta, anyásan mosolygott. Kérte, vigyázzak magamra, mindennap egyek főtt ételt.

Rósz úgy vélte, legjobb, ha várunk. Kipihenjük magunkat, mielőtt Párizsba megyünk. Keresünk táborn, ahol van francia kvóta. Föliratkozunk.

Ilyen tábor nem akadt.

Beutaztuk Németországot. Bambergban kezdtük.

Rósz elmesélte, ő az a híres bokszoló, megannyi kemény harc győztese, akinek minden mérkőzés után magasba emelték kezét.

Senki nem emlékezett rá.

Iratkoztunk Palesztinára.

Angolokat szidtunk, független Izraelt követeltünk, vételeztünk, amit adtak.

És továbbálltunk.

Kilométerek nőttek, táborok fogytak. Szűkült a kör. Rohantunk egyik vonatról a másikra. Megismertük a koplalást.

Rósz néha ennivalót lopott. Utcán zabáltunk, akár a kóbor kutyák. Megtörtént, hiába utaztunk két nap, két éjszaka zsúfolt vonat lépcsőjén, gyalogoltunk kilométereket, a tábort rég kiürítették. Ilyenkor, ha vasút messze volt, meghúzódtunk romok között. Lebombázott házak törmelékén vártunk hajnalt.

Lacikát ugrattuk.

– Kár gúnyolódni – mondta. – Rohanunk a semmibe. Utcán leheljük ki lelkünket.

Nevettünk.

– És az még nem is a legrosszabb!

Ulmban kemény fegyelmet tartottak a cionisták. A bétárok egymás után indították a palesztinai transzportokat.

Itt hallottunk hírt a Tisza Kálmán téri fiúkról. Pesti srác mesélte, a táborban dolgoztak.

– Egyik napról a másikra eltűntek. Riemer Kurcsi már nem volt velük.

Lacika sírt.

– Talán elveszítették a nagy rohanásban.

Rósz vigyorgott.

– Veled is megtörténhet.

Lacika megdöbbent.

– Nem tudnád elszámolni a lelkiismeretteddel.

Lacika hamar megadta magát sorsának. Nem akart továbbjönni, sírdogált, bámult maga elé. Gallérjánál rángattuk őt a pályaudvarokon.

Dühöngtem, szidtam.

– Hagyd – mondta Rósz. – Egyszer meg kell szabadulni tőle.

– Én előbb szabadulok tőletek.

– Ha megdöglesz.

Lacika fáradtan bólintott.

– És ezt be is bizonyítom.

Heidelberg főterén Rósz letette a hátizsák tetűport. Kijelentette, elég.

– Az amerikai parancsnokságra megyek, keresek egy művelt, magas rangú tisztet. Tanácsát, segítségét kérem.

Kis szünet után hozzátette.

– Ha kell, bokszolok.

– Csapj szét közöttük – mondtam.

Az őrség nem engedte át a forgóajtón.

– A város szélén zsidó tábor van – mondták –, keressétek meg.
A tábor egyetlen épületből állt.
Kenyeret sem adtak. Ismerték hírünket.
Rósz ordított. Fölkoncol mindenkit, vérfürdőt rendez.
– Tolvajok! A zabálnivalót is féltitek!
Úgy rángattuk ki a kapun.
Münchenbe mentünk. Onnan Feldafingba.
Itt szép tábort találtunk, hajdani SS-tisztek iskoláját.
Palesztinára iratkoztunk. Pihentünk, ettünk, fürödtünk tiszta vizű tóban. Rósz vitorlázni akart, de nem kapott vitorlást.
– Én is zsidó vagyok! – ordította. – Teljes jogú zsidó!
– Nem is tudsz vitorlázni – mondta Lacika rémulten. – Olvass. Tanulj franciául.
– Tizenkét hajó ring a vízen! Az enyémet követelem!
– Minek? – kérdeztem. – Szélcsend van. Semmi értelme.
Őrjöngött. Rázta öklét.
– Engem mernek kisemmizni! Álljanak elém felelős emberek!
Kértem, legyen türelemmel, a felelős emberek még nem ismerik.
– A helyzet később javul majd. Aszódon sem történt minden azonnal. Kértél hintalovat, kardot, máris adták?
Elvigyorodott.
– Félek, elveszem kedved a tréfától.
– Rósz, én is félek.
Harmadnapon kijelölte a következő célt. Útra keltünk Garmisch-Partenkirchenbe. Itt nem volt tábor.
Rósz meghagyta, várjuk őt a pályaudvaron. Körülnéz.
Lacika sírt.
– Meddig várjunk?
Röhögtem.
– Amíg menyasszonyt talál.
Rám nézett.
– Addig. Ha nincs kedvetekre, elmentek.
– Szemét vagy – mondtam.
Széttárta két karját.
– Ilyen a nevelőapátok.
Késő délután visszajött.
– Mi újság? – kérdeztem.
– Keserű a szám.
– Mit ettél?
Kijelentette, dühös.
– Magyar grófnőt ismertem föl, amerikai tiszt karján. Szégyen az arisztokráciára, árulás a kultúra ellen. Hitvány cselekedet csokoládéért, cigarettáért

zenét, irodalmat, francia műveltséget süket fülű, rágógumis fickókra pazarolni. Meggyőződése, báró Wesselényi Miklós nem tenné.

– Éhes vagyok – mondtam.

Elnézést kért.

– Talán virslit veszek – tűnődött. – Mindenkinek egy-két párt.

Élelmiszerüzletbe mentünk.

Amíg vevőkkel foglalatzkodott a tulajdonos, Rósz kiszolgálta magát. Üvegtálba nyúlt, szafaládét emelt ki. Egyik húzta a másikat, ugráltak kifelé. A füzér forgott. Dülledt szemmel dobálta kabátja alá. Amikor az utolsó is eltűnt, kísétált az ajtón.

Lacikával utánatámolyogtunk.

Az első sarkon kezdtünk rohanni. A pályaudvar oldalában megálltam, a falhoz dőltem.

– Pompás játék.

Görnyedtem a röhögéstől.

– Az – mondta Lacika. Hangosan sírt.

Rósz a kabátja alá nézett.

– Ki gondolta, hogy összekötözik?

– Senki, Rósz.

– Művelt ember – mondta Lacika. – Ezer éve összekötözik. Negyvenezer éve.

– Lehet – mondta Rósz. – Legközelebb te vásárolsz.

– Én nem tudok lopni! És soha nem is fogok!

– Akkor döögj éhen.

– Megetted a konzervemet, szardíniámat! Tettem rá megjegyzést? Egyetlen hangot? Mukkanást?

– Még a dollárt, aranyat is kirázom belőled.

– Úgy gondolod, persely vagyok? Bennem a pénz? A fenekemen kiszeded? Fejre állítasz, potyogtatom?

– Gazdag vagy – mondta Rósz. – Minden vagyonhoz bűn tapad.

Röhögtem.

– Ha ideje jön, megadod az árát.

Indóház mögé ültünk. Rósz elővette a kést, szabdalta vacsoránkat.

– Hol pihenünk? – kérdezte Lacika.

– Párizsban.

Bólintottam.

– Giza néni megágyazott. Vár minket.

– Mannheimba utazunk – mondta Rósz. – Ennyi elég?

– Elég, Rósz.

Lacika lenyelte a falatot.

– Ott még nem jártunk. Azután?

– A többi rám tartozik.

Vigyorgtam.

– Tehát gőzöd sincs arról, mit csinálunk.

Bámult.

– Megmondtam világosan, Párizsba megyünk.

– Mikor?

– Ott reggelizünk.

– Melyik esztendőben?

Elmosolyodott.

– Holnap.

– Van terved?

– Van, Zimi.

– Zsidókat keresünk?

– Egyszerűbb.

– Idegenlégiót?

– Még egyszerűbb.

– Ismertetnéd?

– A vonaton elmondom.

Tervét a vonaton sem árulta el. Kijelentette, nem jó, ha eleve összetojjuk magunkat. Lacika fölsírt.

– Végünk.

Megsimogattam a fejét.

– Egész biztosan. Ha ez téged megvigasztal.

Mannheim városát hány repülőgép támadta, nem tudom, de mintha földrengés pusztította volna el.

Civilt nem láttunk. Amerikai dzsipek, páncélozott terepjárók nyüzsögtek.

– Itt a határ – mondta Rósz.

Tank forgolódott, megállt. Felénk fordította ágyúcsövét.

– Mikor támadunk? – kérdeztem.

– Ha éjszaka nem sikerül átszöknünk a Saar-zónán, hajnalig Elzász-Lotaringiába jutnunk, megvallom őszintén, baj van, több ötletem nincs. Mást nem tudok már kitalálni.

– A terv jó, átgondolt – mondtam. – Lelövünk mindenkit, átmegyünk.

– Vagy itt maradunk örökre – mondta Lacika.

Rósz ingerülten vállat vont.

– Akarni kell, nem nyögni. Ennyi az egész.

– Akarjunk – mondtam.

Botorkáltunk törmeléken, kerülgettünk bombakrátereket, amíg kocsmafélét találtunk. Lengyel Anders-katonáktól hemzsegett. Részegen ordítottak.

Fekete egyenruhás, talán húszesztendősi tömzsi fickó kezében tör villogott. Karjával csápolta, ordított, ahogy a torkán kifért. Poharat dobott a mennyezetre. Csörömpölt, hullott az üvegszilánk.

Lacika sírt. Kérte Rósz, ne menjen a pulthoz.

– Ilyen bután ne bukjunk el – könyörgött. – Menjünk. Semmi keresnivalónk itt. Megölnek.

– Túl sokat beszélsz halálról – mondta Rósz. – Ilyen könnyen nem adják.

– Ne bolondozz, menjünk – mondtam. – Lacikának igaza van.

Rósz nevetett.

– A viszontlátásra!

Három korsó sört hozott.

– Nyugalom.

Vigyorogtam.

– Az van. Meg tetűpor.

A tömzsi lengyel hozzánk lépett. Mély hangon mordult. Arca tele forradással, mint aki kézigránáttal borotválkozott. Pocsék látvány volt a lármában, sűrű cigarettafüstben.

Mellmagasságba emelte törét. Szorította erősen, keze kifehéredett.

Vigyorogni próbáltam.

– Mitől is félnénk?

Rósz hidegen nézett rám. Elmosolyodott.

– Semmitől.

A tömzsi fickóhoz fordult.

– Kire haragszol? – kérdezte németül.

– A világra. Kik vagytok?

– Magyarok.

– Szegény magyarok. Éljen szent Magyarország. Ti kire haragusztok?

– Mi is a világra. Éljen szent Lengyelország.

– Leszúrom a világot. Oroszt, németet, zsidót. És minden amerikaiat.

– Amerikaiat miért?

Ráncolta homlokát.

– Nem ismerik a szenvedést. Elgurult a hadnagyunk feje, csörömpölt a sisakban lefelé a dombon. Ők meg selyeminget húznak. Akkor hogyan akarunk igazságot?

Kétméteres néger MP-legények léptek be.

Indulat nélkül, gyorsan dolgoztak. Néhány hangoskodót gumibottal, ököllel leütöttek, a tömzsi fickót kirugdalták az utcára.

Mi pockingi lágerpapírt mutattunk, szó nélkül visszaadták.

Rósz kért, várjuk meg, körülnéz.

– Menj – mondtam. – Tudom, hamar visszajössz, csak grófnőt keresel, aki kultúrát pocsékol, pazarolja francia műveltségét.

Mosolygott.

– Szívesen itt maradok Lacikával. Menj te, láss munkához. Egyszerű feladat. Szervezd meg éjszakai szökésünket.

Röhögtem.

– Benzint veszek, locsolunk. Fölperzselünk mindent.

A karomhoz nyúlt.

– Kísérteties város ez – mondta. – Jobb is, ha együtt vagyunk.

Mindhárman elindultunk az állomás felé. Alkonyodott, csillagokat láttam az égen. Mozdonyító kút tövébe húzódtunk.

Rósz elment.

Cigarettáztunk, vártuk őt.

- Elkapták – mondta Lacika. – Ütik-verik valahol. Csempészéssel vádolják.
- Kémkedéssel.
- Kémkedéssel?
- Igen. Minket is keresnek.

Szemüvegéhez nyúlt.

- És mi a teendő?

- Semmi különös.

Fegyveres amerikai katonákra mutattam. A kormos rampán cigarettáztak, beszélgettek.

- Te lelősz négyet, én kettőt. A többi megy magától.

- Jó – mondta. – Nagyon jó.

És csorgatta könnyeit.

Amikor Rósz Gyuri megjött, sötét volt. Intett, kövessük.

Sínpárokon botladozott. Majd megállt. Mozdony nélküli szerelvényre mutatott.

- Párizsba visz – mondta büszkén.

Lacika bámult.

- Jegy nélkül? Határátlépési engedély nélkül?

- Elbújunk – mondta Rósz.

- Hová?

- Ezer helyre!

Lacika rám nézett.

- Ezer helyre? Mi nem vagyunk rovarok.

Nem szoltam semmit. Rósz elfáradt, reménytelen bárgyúságot talált ki. Tudtam, lebukunk.

– Gyerünk – mondta Rósz. – Ha mozdonyt kapcsolnak rá, kalauzok, utasok jönnek. Elkéstünk.

Fölmentünk. Rósz csomagtartót rángatott.

- Erős? – kérdeztem.

- Itt minket nem keres senki.

- Elgémberedünk.

- Hajnalig kibírjuk.

– A csomagtartóba csomagot tesznek – mondta Lacika. – Akkor mit csinálunk?

- Mássz föl. Azt csináljuk.

Fölmászott, hasra feküdt. Rósz lábujjhegyre állt, mellé rakta bőröndjét.

- Te jössz, Zimi.

Nem én jöttem, hanem MP-legények. Fókuszlámpával világítottak. Fehér sisakos néger fiú Lacikáért nyúlt, kiemelte a hálóból. Elvigyorodott. Nyitott tenyérrel fültövön csapta.

- Mi vagyok én? – sikított Lacika. – Cintányér?

Bugyborékkolt belőlem a röhögés.

A parancsnokságra kísérték. Lerugdaltak a lépcsőkön.

Pincében kuporogtunk.

– Miféle büntetést kaphatunk? – kérdezte Lacika.

– Semmilyen – mondta Rósz.

Nem értette, a fülét tapogatta.

– Tíz évet – mondtam. – És vagyonekobbzást.

Mereven figyelte számát. Sírt.

Reggel tiszt elé vezettek minket. Rosszul beszélt németül, kereste a szavakat.

– Hová szöknétek?

– Ludwigshafenba – mondta Rósz.

– Minek?

– Jelentkezni az Idegenlégióba.

– A frankfurti iroda nem jó?

– Ott is van?

– Ne bolondozz. Hová készültök?

– Párizsba – mondta Rósz. – Sok mindent próbáltunk, lerongyolódtunk. Nézzen ránk. Adjon engedélyt, magának csak tollvonás.

– Hordjátok el magatokat.

Münchenbe mentünk. Rósz üres szemmel bámult ki a vonatablakon. Kijelentette, elege van.

– Tojok az egészre. Átadom a gyeplőt, törjétek ti az agyatókat.

Cigarettát keresett. Adtam neki.

– Sok szép tájat láttunk – mondta. – És te nem panaszkodhatsz. Fönt a hegyen, a szanatóriumban pihentél. Talán boldog voltál.

Lacika tapogatta lilára dagadt fülét. Előrehajolt. Figyelt.

Magamra mutattam.

– Nem panaszkodom. Boldog voltam.

Lacika bólintott. Hunyorgott az álmatlanságtól.

– Hová megyünk? – kérdezte.

– Fürdőbe – mondta Rósz.

– És aztán?

– Párizsba.

Lacika eszelős hangon nevetni kezdett. Majd komoran, mozdulatlanul maga elé bámult.

A müncheni pályaudvar forgatagában megszámoltam maradék pénzünket.

– Mindegy – mondtam. – Fürdjünk.

A cölöpökkel aládúcolt fürdőépület kapujánál Lacika megtorpant. Szeme zavaros volt.

– E ház halálnak háza – jelentette ki. – Ne lépjük át küszöbét.

– E ház a tisztálkodás háza – mondta Rósz. – Nincs küszöbe.

Lacika kiegyenesedett. Maszatos, borostás arcát ég felé emelte, mint valami haragvó, ígét hirdető kolduló barát.

– Mindig engem ütnek! – ordította. – Mindennek én adom árát! Ne tessék velem vitázni!

Megsimogattam.

– Igazad van, cintányér – mondtam szelíden. – Ül le, pihenj. Majd jövünk.

Riadtan nézett.

– Elszöktök?

– A másik kapun.

E fürdőépületnek nem volt másik kapuja.

Zuhany alatt szappanoztuk, meleg vizű medencében áztattuk magunkat, Lacikát bökdöstük, ne aludjon el. Rósz mohaszínű lépcsőre helyezte tarkóját, két lábát vízben lebegtette, egyik kezét szemérmesen tartotta apró kötényén.

– Ismered Michelangelo Buonarrotit? – kérdezte.

– Felszínesen – válaszoltam.

– Kár. Börtönben ült, gyakran megalázták. És ő soha nem félt, nem alakoskodott.

– Mint báró Wesselényi Miklós.

Tűnődött.

– Más típus. Mikor megtudták, ki a szeretője, mit gondolsz, mit csinált?

– Letagadta.

– Dehogy, Zimi.

– Verekedett?

Elmosolyodott.

– Azt kiáltotta, e nőt én csábítottam el. Teljes szívünkől szeretjük egymást. Szép?

– Nagyon szép.

Veritékes homlokát törülte.

– Festő barátjának ágyából csábította el. De én nem tennék így. Akármilyen szép a nő. Mert valakinek mindig fáj.

Kiemeltem Lacika arcát a víz alól.

– Mit játszol? Bugyborékot játszol?

– Meghalok.

Kihúztuk a medencéből, hátára fektettük.

– Víz alatt nem szabad aludni. Butaság.

Rósz hideg vizet locsolt arcára, dörzsölte szívét. Majd rohant a büfébe, lopott néhány szendvicset. Etettük.

– Jobban vagy? – kérdeztem.

Nyelte az ételt. Szemével intett, semmi baj.

– Dögöljön meg minden éhenkórász – mondta Rósz.

– Minden tolvaj – mondta Lacika.

Pihenőre vittük őt, mi is lefeküdtünk, aludtunk egy órányit. Az öltözőben kérdeztem Rósz, hová megyünk, mit csinálunk.

– Münchenben szerzek pénzt – válaszolta. – Ne kérdezd, honnan. Ha elveszítenénk egymást, Feldafingban találkozunk.

– És ha nem engednek be a zsidók? – kérdezte Lacika. – Elegük van belőlünk?

Röhögtem.

– Akkor megszabadulunk egymástól.

Rósz vállat vont.

– Ma éjjel Feldafingban alszunk. A zsidók beengednek. Kötelességük.

Lacika föltette teknőckeretes szemüvegét.

– És ha megtudják, te sem vagy zsidó?

Rósz megdöbbent.

– Hanem mi vagyok?

– Katolikus. Vagy református. Talán mohamedán. Sok vallás van. Anyádat hogy hívták?

– Rósz Karolina.

– Apádat?

Rósz összehúzta szemét.

– Zsidó vagyok. Nem engedem senkinek, hogy kétségbe vonja. Ha akarom, apám is zsidó volt, és így akarom. Ma este Feldafingban alszunk. Végeztem.

Nem láttuk többé Feldafingot.

A cölöpökkel aládúcolt fürdő előcsarnokában német rendőrök, civil ruhás német detektívek razziáztak. A kapun beengedtek mindenkit, kifelé annak volt szabad az út, akit igazoltattak, motoztak. A gyanús embereket a falhoz állították, őrizték.

Lacika elsápadt.

– Megmondtam. Tessék.

Rósz bámult.

– Kit érdekel? Ilyen szegény sose voltam. Nézzenek a zsebembe, fenekembe.

– Okos vagy! Nagyon!

– Eldugtál valamit?

– Mit?

Rósz arcán a kőmosoly ült.

– Akkor jó. Mert ha dollárt, aranyat találnak kabátodba varrva, cipődbe építve, bőrröndödbe dugva, száz évet ülsz. Ha így van, e ház valóban a halottak háza.

Lacika rémült arcát néztem. Vigyorogtam.

– Szerencsénk a szegénység. Mehetünk.

Rósz emelte hátizsákját.

– A feldafingi papírokat virítjuk. Pockingban nem jártunk, híret nem hallottuk. Tűzről, vízről nem beszélünk.

Lacika nem mozdult.

– És a csomagok? A csomagokat hová tesszük?

Rósz vállat vont.

– A lábuk elé. Hadd kotorásszanak a fizetésükért.

A kijáratnál magas, szemüveges, kefehajú detektív intett álljt. Vékony, akár a drót. Kopottas ruha lötyögött rajta. Hangja, minden mozdulata árulkodott, régi szakember. Végignézett rajtunk tetőtől talpig.

Lacikán felejtette a szemét.

– Csomagokat láb mellé.

– Nem kell kiabálni – mondta Rósz. – Fölösleges.

A detektív csuklóbilincset vett elő.

Rósz jóízűen nevetett.

– És ha szájon csaplak?

– Nagykorú vagyok. Mellőzzük a tegezést.

Detektívek fogtak gyűrűbe, igazolványainkat kérték. Honnan jövünk, mi dolgunk Münchenben, hová készülünk, kérdezték.

Rósz mosolygott.

– Vándorolunk, műemlékeket bámulunk. Párizsba megyünk, ha akarunk.

– A hátizsákban mi van?

– Tetűpor. Ezer doboz.

Kinyitotta. Mutatta.

– Viszketsz?

– Már nem.

– Honnan hoztad?

– Auschwitzból. Jártál arra?

Szótlanul kiengedtek a kapun.

Lacika nem bírt boldogságával.

– Ez profi duma volt. Diadal a rendőrség fölött. Alig hiszem, hogy szabad levegőn vagyok.

Rósz mozdulatlanul állt, feslett cipőjét bámulta. Cigaretta, tüzet adtam neki.

– Feldafigba megyünk. Eszünk, pihenünk a zsidóknál. A többit meglátjuk.

Szórakozottan bólintott. Vállára emelte hátizsákját. Kerülgettük az embereket.

Három saroknyira a fürdőtől megállt.

– Emléket kéne vinni Münchenből.

– Városházát? Templomot?

– Aranyat. Dollárt.

– Keressünk egy bankot.

– Embert rabolunk ki. Nyílt utcán.

– Izgalmas munka. Honnan tudjuk, ki lesz az áldozat?

– Rámutatok.

Lacikára nézett.

– Kinyitom a kést.

Lacika a szemüvegéhez nyúlt. Keze remegett.

– Engem akarsz kirabolni?

Rósz vigyorgott.

– Róka vagy. Aranyos, dolláros róka.

– Itt a bőrdömb. Vidd. Erősebb vagy nálam. Ha átkutatod, szégyenkezel.

– Szépen csinálja. Szolidan.

– Elég! – mondtam. – Menjünk.

Rósz nem mozdította szemét Lacikáról.

Elöntött a félelem.

– Ölni akarsz?

– A róka megy vizet inni. A rókának vörös prémje van. A rókát kanálisba fojtják.

Lacika rám nézett.

– Ne sírj – mondtam.

– Mi mást tehetnék?

– Halott vagy – mondta Rósz. – Még nem tudod. De én kimondtam, akkor így igaz. Most mehetünk.

Nem messze a pályaudvartól Taniszter megállt, letette bőröndjét az olvadó aszfaltra. Feje remegett az izgalomtól.

– Mi a bűnöm? Választ követelek! Most! Ide az arcomba!

Elsimította puha, világosszőke haját veritékes homlokáról.

– Szüleim nem élnek. Testvérem nincs. Barátokat nem ismerek, utamat nem látom. Hazámat, Márta Katalint elveszítettem. Dolgozni akarok. Élére rakni minden garast. Görnyedek éjjel, ha kilyukad a hátam, akkor sem panaszkodom. Nevezhettek zsugorinak, bánthattok, gúnyolhattok.

Rósz ingerülten nézte őt.

– Nem érdekel a nyomorod. A hónaljszagú dumád.

Lacika szelíden mosolygott.

– Én hatéves koromban már újságot hordtam. Emeletről emeletre, minden hajnalon, télen-nyáron. És ezt jól megjegyeztem.

Rósz hozzám fordult.

– Mennyi pénzünk van?

– Feldafingig elég.

Lacika elkapta Rósz karját.

– Téged nem lehet megölni?

– Soha.

Lacika rám nézett.

– Hadd legyek halott – röhögtem.

Rósz bámult.

– Nem vagy jól?

– Szédülök, agyam zúg. Semmiség. Nagyobb baj sose érjen.

Fölhúzta szemhéjamat. Csuklómhoz nyúlt, pulzusomat számlálta. Boldogan nevetett.

– Vérnyomásingadozás. Hidegben, melegben, fürdőkádban, kimerítő utazásnál sok emberrel megesik. Tenyereddel nyomd le a tarkódat. Sóhajts mélyeket. Orvos se tanácsolna mást.

Elnézését kértem.

– Ígérem, vigyázni fogok. Hidegben, melegben, kimerítő utazásnál nem ülök fürdőkádba.

Lacika hisztérikusan vihogott.

Kijelentette, csodát lát.

– Két vízbe fúló szalmaszálba kapaszkodik.

Rósz Gyuri ránézett.

– Három.

– Én munkát keresek Münchenben.

– Ég áldjon – mondta Rósz.

– Így köszönsz el tőlem?

– Pénzem nincs. Csak jó szót adhatok.

– De azt bőven – mondtam. – Vigyázz, szedd a lábad. Ne maradj el, mert nem keresgélünk.

A pályaudvarra mentünk. Megláttuk Vezér Jancsit és feleségét, Ilonát.

Arcuk sápadt volt, öltözőkük nyári, megnyerően elegáns. Szemükön űzött vadak félelme.

Vezér vastag hangon nevetett, vakító fogsorát mutatta, mellyel zsák búzát emelt. Széles fintorát pajzsként tartotta rémülete elé. Kijelentette, jól nézünk ki, bizonyára hánytunk. Találkozásunknak örül.

– Mindig élmény, ha szabad levegőn bámulhatjuk egymást.

Rósz arcán kivirágzott a csalán.

– Mókás életünk van – mondta. – Csupa játék. Kiszámoljuk, ki lesz a hunyó. Ezernyi detektív huncutkodik, razzia razzia hátán. Aki veszti, bukta. Valakit keresnek, elgondolni sem tudom, kit.

Ő is örvend, ha fogházőrök nélkül beszélhetünk, folytatta. Ritka alkalom, becsülendő. Használjuk ki szaporán.

– A Tengerész? – kérdezte.

– Elfogyott.

– Lebukott?

– Megöltem – nevetett Vezér.

Kivette szájából az illatos szivart.

– Nem szeretek osztzkodni.

– És ki volt a nő?

Vezér a fehér sisakos, karszalagos MP-fiúkat nézte.

Nem messze tőlünk civil ruhás német detektívek igazoltattak, hallottuk éles, pattogó hangjukat.

– Hová mész?

– Feldafingba.

– Gyere Hamburgba. Hajóra szállunk. Megváltom a jegyed.

– Párizsba készülök.

– Mániád?

– Amíg élek.

– Akkor mit tökölődsz? Tíz perc múlva szerelvény indul a négyes vágányról. Román embercsempészek gazdag zsidókat visznek. Kétszáz dollár egy jegy. Megvesztegetnek mindenkit. Kegyetlen galeri. Intellektuális gazemberek. Óvatosak. Óramű pontossággal dolgoznak. Biztosra mennek, és nincs náluk pardon.

– Te miért nem jössz?

– Én messzebb megyek.

Rósz feje szépen dagadt. Ilona megpuszilta arcát.

– Kijött a csalafinta? – kérdezte furcsa, szomorú mosollyal.

Rósz nem mozdította szemét Vezérről.

– Este Franciaországban leszünk. Nincs rólad fénykép, ujjlenyomat. Marseille-ba kísérlek. Mehetsz, amerre látsz. Itt elkapnak, kiugrik a balhé. Pockingban szembesítenek. Kivédeni nem tudod.

Vezér hóna alá szorította fekete bőrtáskáját. Német detektívhez lépett, kérdezett valamit.

Intett Ilonának. Karon fogták egymást, elindultak.

Neki lett igaza.

Lapos üveget kerestem elő. Rósz ecetet ivott.

A négyes vágányon hosszú szerelvényt találtunk. Minden kocsin krétával írt betűkkel ez állt: UNRRA.

A fülkékben, folyosókon javarészt lengyel zsidók szorongtak, a csomagok között asszonyok ringatták, etették síró gyermekeiket.

Rósz cuppantott.

– Jó hakni – állapította meg. – Rengeteg pénz.

Lacikához fordult.

– Isten veled.

Lacika bámult.

– Ne bámulj – mondta Rósz. – Kijelentetted, elmész. Most meg jössz. Ha lebukunk, minket okolsz.

– Ti is kockáztattok. Én se riadok vissza.

Rósz elnevette magát.

– Mekkora kockázat! Kíváncsi vagyok, ki pakol le engem egy link vonatról.

– Senki – mondta Lacika. – Az hétszentség.

Ő is nevetett.

Peronra szorultunk, vécé elé. Lacika bőröndjén ült, én hátamat ajtónak támasztottam.

Rósz kést nyitott, nadrágzsébébe tette. Arcáról eltűnt a csalán. Rohanó tájat bámult fáradtan.

Később három ingujjas férfi érkezett. Jiddisül beszéltek, a jegyeket kérték.

Rósz elnézést kérően mosolygott.

– Potyán utazunk. De csakugyan nincs pénzünk.

A hír nem érhetette őket váratlanul. Áradt belőlük a magabiztos nyugalom.

– A Saar-zóna előtt megáll a vonat – mondta egyikük, magas, bajuszos férfi. – Mannheimban leszállnak.

– Ott már voltunk – mondta Rósz. – Ismerősünk az amerikai parancsnok. Leszálltok mindannyian.

A bajuszos románra fordította a szót, beszélt társaival. Azután elmentek.

– Kész! Végeztünk! Hatszáz! – nevetett Lacika.

– Visszajönnék – mondta Rósz. – Tíz percen belül.

Csodálkoztam.

– Alig hiszem. Ennyi ember közt elférünk. Nem éri meg nekik a cirkuszt.

– Ez alvilág, Zimi. Hozzák a főnököt. Megnéz minket, és határoz.

– Mit határoz?

– Ő tudja.

– Kidobtat a robogó vonatból?

– Nem szabad félni.

– Nem félek – mondtam –, csupán érdekel, mi a fenét akarhat tőlünk egy alvilági főnök. Mi értelme zsúfolt vonaton kihallgatást játszani?

– A kérdés nem ilyen egyszerű – magyarázta Rósz. – A tét nagy. Ha lebuknak, sok embert rántanak magukkal, sok évet ülnek.

Ő sem töri a fejét, miféle a főnök, láthatatlanban fogadná, okos, mindenre elszánt fickó. Ellenőrzi, miféle úton kerültünk szerelvényükre, nem üldöz-e rendőrség, nem csempészünk fegyvert, kábítószer. Ha meggyőződik, nem üzletelünk, szegények vagyunk, csupán francia földre óhajtunk lépni, legyint, és jó utat kíván.

Nem sokat tévedett.

A főnök, nem kis meglepetésünkre, Gyémánt Laci volt, a jóképű, barátságos ismerős. Bécsben csodával határos módon egyetlen nap alatt kerítette elő Rósz Gyuri szerelmét, a vörös hajú, gramofonos litván lányt.

Most is barátságos volt. Hófehér ingéből szappanszag áradt. Amerikai cigarettával kínált minket.

Rósz elkérte az egész csomagot. Gyémánt Laci nevetve odaadta.

– Hogyan kerültök a szerelvényre? – kérdezte idegen kiejtéssel.

– Vezér Jancsi tanácsára.

Meghökken.

– Hol találkoztatok?

Rósz megszívta cigarettáját.

– Simbachban.

– Simbachban?

– A restiben.

– Mikor?

– Ma reggel.

– Kivel volt?

– Egyedül volt.

– A felesége?

– Pestre ment.

– Biztos?

– Mint a halál.

Gyémánt Laci elmosolyodott.

– Félsz tőlem?

Rósz az arcába nézett.

– Sok ember van a kezében. Magas beosztású rendőrök, határőrök, katonák.

– És mégis azt hiszed, érdekel zsebedben a nyitott kés? Hogy nem tudok elbánni veletek?

– Miért bántanál?

– Nem kedvelem a szegényszágot. Az éhes ember veszélyes.

Rósz arca megkeményedett.

– Én is voltam gazdag, te is leszel szegény.

– Gondolod?

– Mesterségünkkel jár.
– Én óvatos vagyok.
– Mindenki. Amíg nem csukják be mögötte a börtönajtót.
– Ha karórát lopnék. Vezér nyakán lovagolva. Dávid ben Lézel is sejtette.
Vezérhez ment nyomozni – nevetett Gyémánt Laci.

– Honnan tudod?
– Mesterségünkkel jár. Nemcsak azt kell tudni, meddig él a teknősbéka.

A három férfi zsebre dugott kézzel várt.

Gyémánt Laci fisztulás, kíméletet nem ismerő hangon nevetett.

Tudtam, börtönben ült, sokat verhették. Idegbeteg, okos, kegyetlen fickó.
Kijelentette, ha Rósz agya rövid, megismétli.

– Kisfiam van Budapesten, szép feleségem. A Kazinczy utcai templomban zsidók imádkoznak értem. Nem szeretném, ha elátkoznák a nevemet.

Rósz mondani akart valamit.

– Sok ember utazik a vonaton – folytatta Gyémánt Laci –, mind bennem bízik. Neked ismerősöd Mannheimban az amerikai parancsnok. Leszállunk mindnyájan, azt mondtad.

Rósz elpirult.

– Ne haragudj. Párizsba akarok jutni.

– Így?

– Akárhogy.

– Megint Vezérrel dolgoztál?

– Mire gondolsz?

– A tűzvészre.

– Nem szakmám.

Gyémánt Laci Taniszttert nézte.

– Mit izegsz-mozogsz? Mit rejtegetsz?

– Pár gramm aranyat, néhány dollárt – mondta Rósz. – Előlünk is dugdossa.
Ne bántsд őt. Dolgozott, vakoskodott, úgy kuporgatta össze.

– Emeld a feneked!

Taniszter emelte a fenekét. Zsibbadt lábán toporgott.

Rósz megfogta vállát, akár próbababának divatbemutatón.

– Szemüveges ganajtúró bogár. Vándorlása tragikus tévedés.

Gyémánt Laci szórakozottan bólintott.

– Vezér nem jut át a határon – mondta. – Perceit rendőrök számlálják.
Hatalmas apparátussal keresik. Razziáznak mindenütt, nem bújik ki a hurokból.
Országúton, hegyszorosban, határállomáson fegyverrel, kutyával várják őt. Pontos személyleírásuk van.

Tűnődött.

– Órjási vagyont rabolt. Az ékszerész nem győzte sorolni a rendőrtisztnek.
Halálra ítélik. Legkésőbb holnap elkapják.

– Nem kapják el – mondta Rósz.

– A felesége alig egy órája könyörgött, vegyem föl őket a vonatra. Mondtam,
tűnjön el, mielőtt rendőrt hívok. Gyilkosért nem kockáztatom a szerelvényt.

- Vezér klasszikus vagabund – mondta Rósz. – Bajban mindig számíthatsz rá.
- Mindig magamra számítok.

A bajuszos férfi románul mondott valamit. Gyémánt Laci karórájára nézett, bólintott. A másik fickó elment.

Megijedtem.

- Hová küldted?

Gyémánt Laci Rósz Gyurihoz fordult.

– Leszúrta bűntársát és annak szeretőjét, buta kis német kurvát. Nem messze Pockingtól.

– Nem fecsegnek – mondta Rósz. – És őt nem kapják el. Bátyját is rendőrök lőtték le, menekülés közben.

Gyémánt Laci lehajolt, kinyitotta Rósz hátizsákját. Doboz tetűport emelt ki. Kávéskanálnyit szórt tenyerére, szagolta.

- Minek cipeled?

Rósz ráemelte fáradt arcát.

- Párizs piszkos, poloskás város. Ez az alaptőkém.

Gyémánt Laci döbbenten bámulta őt.

- Ma este Párizsban leszünk – szólalt meg csöndesen. – A többit bízd rám.

Rósz elmosolyodott.

- Rád bízom. És köszönöm.

Gyémánt Laci rám nézett.

– Mitől félsz? Ha akarom, leteszlek Mannheimban. Megmondtam, Franciaország földjén léptek le a vonatról.

Nevetve elment. Vítte bajuszos testőrét.

Mannheimban megállt a vonat.

Néztük az ismerős vidéket, fegyveres amerikai katonákat, dzsipeket.

– Meglepődne az amerikai parancsnok – mondta Taniszter –, ha tudná, megint itt vagyunk.

Néztem ijedt arcát. Röhögtem.

- Megtudja. Megvernek.

Igazított szemüvegén.

- Azért utazunk, hogy a világ minden táján verjenek.

- Azért születünk.

Fáradtan bámult rám a rekkenő hőségben. Homlokáról veríték, szeméből könny folyt.

- Talán fél órája állunk.

– Nem érdekel – mondta Rósz. – Utas vagyok. Vonaton, ahol kétszáz dollár egy jegy. A többi nem tartozik rám.

Bólintottam.

– Ha elkapják Vezért – mondta Rósz –, üthetik, nem vállal gyilkosságot. Ilyen balhét nem visz el. A rendőrök így is, úgy is verik az embert. Bármennyit mond, mindig kevés. Ha egy betörést vall, hármat akarnak, ha hármat mond, akkor tízet. Belevaló vagabund, ha nincs bizonyíték, beszorítja fogát. Hallgat.

- És ha nem bírja a fájdalmat?

– Megsétáltatja az urakat. Link mesét mond, link helyszínre vezeti őket. Addig pihen. Levegőhöz jut.

– Belevaló vagabundnak sincs betonból a talpa, veséje. Ha a gumibot századszor eltalálja, szeméből is vér folyik, aláír mindent.

– Akkor megmázsálják, Zimi. Vagy, ami rosszabb, téglá lesz. Beépítik. Vezérrel nem fordulhat elő. Tudja, a besúgót a rendőrök is leköpi. Előbb-utóbb börtönbe kerül, vagabundok prédájaként.

– Az a halál?

– Rosszabb.

Vigyorgtam.

– A lelkiismeret. A besúgóban hang szól. Csúnya kismalac, mit tettél, hová jutottál.

– Annál is rosszabb.

– A félelem. Jó a pillanat, a besúgó égre néz, lába remeg, vécére se indul egyedül. Édesanyja kézen fogva vezeti.

– Mindenki fél.

– Marad a szegénység. Szegény besúgó hiába működik, üres marad a zsebe.

– Rosszabb halálnál, lelkiismeretfurdalásnál, félelemnél, szegénységnél. Az állandó készenlét, szerepjátszás. Senki nem bírja cénával. A legaljasabb ember is beleroppan.

– Ha amerikaiak jönnek vonatunkra, mit tegyünk? – kérdezte Lacika.

– Ha elkapják Vezért...

Rósz közbevágot.

– Nem kapják el.

– Ha bíróság elé állítják, Ilonát ügyész kezére adják?

– Ostobaság. Nem keveri bele a feleségét.

– Gyűlöli Ilonát.

– Gyűlöli. De ő ítélkezik.

– Nem felelsz? – kérdezte Lacika. – Ha amerikaiak jönnek vonatunkra, megismernek. És akkor mit csinálunk?

– Jegyeket kérünk – mondtam. – Akinek van, Párizsba jön, akinek nincs, itt marad.

Sírással küszködött.

– Csak ezt a várost ne lássam már.

Vállat vontam.

– Gondolod, én kíváncsi vagyok rá?

Ült bőrdíjén, két tenyere két térdén, akár egy jó tanuló. Az arcomat nézte.

– Nem bírok el több pofont. Másról már nem is beszélek.

Megsimogattam.

– Ne félj. Talán vizet vesz a mozdony, vagy tilosat mutat a szemafor. Vonatot várunk. Végül is mi nem a hivatalos menetrend szerint utazunk. Talán jönnek az amerikaiak, cefetül megvernek, elveszik minden vagyonodat. És kezdhettek kalandos életünket előlről.

Fölzokogott.

Rósz ráförmedt. Ingerült hangon szavát adta, a mai napon Franciaországban leszünk.

De ő is megkönnyebbült, amikor vonatunk elindult, áthaladt a zónahatáron.

– Nem azért születünk, hogy verjenek – mondta.

Ludwigshafent, majd Saarbrückent is elhagytuk.

Rövid hídra robogott föl a vonat. Rósz karomat szorította.

– A túlsó oldal Franciaország – mondta csendesen. – Számolj tízig, és győztünk. Megvalósítjuk álmainkat.

Átrobogtunk a hídon. Francia földön, határállomáson, Sarreguemines-ban álltunk meg.

Álmélkodó francia csendőrök álltak körül vonatunkat. Hangszórón, német nyelven leparancsoltak mindenkit.

Fogtuk csomagunkat, lekászálódunk.

Rósz hírekért ment. Majd elmondta, semmi baj, nem kell betojni. Minden rendben.

Gyémánt Laci és társai nyomtalanul eltűntek.

A mozdonyt lekapcsolták, elvitték, a mozdonyvezetőt, a fűtőt és a hivatásos kocsikísérőt, német állampolgárokat, őrizetbe vették.

Rósz kijelentette, elengedik őket.

– Nevetséges história. Valami De Gaulle nevű tábornok választási beszédet mond Strassbourg-ban, annak köszönhetjük a sok csendőrt.

A kicsi, cukortiszta restibe léptünk.

Rósz Gyuri megtorpant, letette hátizsákját. Átszellemült arccal olvasta a franciául írt kenyér-, csokoládé-, cigarettahirdetéseket. Ajtó nyílt utcára, napfényre.

– Menjünk – mondtam. – Amíg időnk van rá.

Motorkerékpáros csendőrökre mutatott Rósz.

– Elkapnak. Különben, oktalanság szököni. Ezernyi lengyel zsidóval tehetetlen a csendőrség.

Lacika félájult volt.

– Elfordította arcát Isten – motyogta.

– Akkor jó – mondta Rósz.

Lopott négy csomag cigarettát. Kidobta a griberlit, csücsörített, er betűt pörgetett, orrán szűrte át. Két francia férfi gúvadt szemmel figyelte. Vállára kopogtam.

– Most nincs időnk franciákat tanítani.

Rám nézett.

– Még szardíniát veszek.

Lacika felnyögött.

– Ne vásárolj. Nem tudok futni.

– Én sem – mondtam. – Azt ígérted, Franciaországban nem lopsz.

Elvigyorodott.

– Van pénzünk? De cigaretta, zabálnivaló kell az uraknak.

Zsebre vágott három doboz szardíniát.

– Olcsó portéka – mondta nekem. – Nincs kedved vásárolni?

– Nincs.

Bólintott.

– Ezért lopok én.

Visszamentünk a pályaudvarra.

Őrjöngő hangorkán fogadott. Az első sorokban nők álltak, zokogó, sikító gyermekeiket tartották. Csipkedték apró feneküket, combjukat.

– Iszonyú – mondtam.

– Mi mást tehetnének? – kérdezte Rósz.

Kijelentette, nem irigyl a csendőrtisztet.

– Auschwitz után öt perccel szerelvény zsidó gördül lábához asszonyostól, gyermekestől, vénestől. Akkora cirkuszt csinálnak, hogy Párizsig hallik. Azonnal jönnek az újságírók, filmesek. Efféle szenzációval a csendőrtiszt a nyakát törheti. Ha viszont nem hajtja végre a kiadott parancsot, azért rúgják ülepen. Mindenképpen riasztó a helyzete. Nem egy csendőrtiszt, de értelmes ember is könnyen belebolondulhat.

Nem járt messze az igazságtól.

A csendőrtiszt már csakugyan nem volt eszénél. Tehetetlen dühében lila arccal, pattogó hangon parancsszavakat üvöltött. A legénység begyakorlott mozdulatokkal kapta le válláról fegyverét, csőre töltötte.

A tömegre tartotta.

– Elég az ordítózásból! – ordított a tiszt. – Lövetek!

A tömeg fölrohögött.

Előrehúzódott a puskacsövekig. Hisztérikusan lármázott, átkozódott, de valami rettenetes átkokat üvöltött jiddisül.

A csendőrök szemén gyűlöletet láttam, kezük kifehéredett puskájukon. Hátunk mögött vonatunk elindult, lassan kivontatták a visszhangos pályaudvarról.

Kísértetiesen gurult az üres szerelvény. Zömök, rézveretű, ósdi mozdony húzta. Keservesen pöfögött, sípolt, kénszagú, sárga-zöld füstöt okádott. Vezetője az ajtón kikönyökölt. Vigyorgott.

A tömeg fölhorkant, vesztét érezte. Dühé erősödött, helyenként jajveszékelésre váltott.

Lacika rémülten igazította lábához bőröndjét.

Én is féltem.

Nem gondoltam, hogy a tömegre lőnek, eszembe sem jutott. De arra igen, nem ordítozhatnak büntetlenül egy határállomáson. Mondtam Rósznak, baj lesz.

– Vonatunk már nincs. Hiábavaló az őrjöngés. Ha kell, erősítést hoznak, akár légionistákat. Átkergetnek mindenkit a rövid vasúti hídon, vissza Németországba. Ettől nem véd meg senki. Félek a csizmáktól, öklöktől, puskatustól.

Rósz forgatta fejét, egykedvűen nézelődött, cigarettázott.

– Mindenki betojt – mondta. – Legjobban a csendőrtiszt.

– Te nem?

Elmosolyodott.

– Van, aki megvéd.

Ápolt, fekete ruhás, fekete kalapos, ezüst szakállas, szép öregember lépett elő az Ótestamentumból. Intett karjával.

Csönd támadt.

– Ez rabbi – mondta Rósz. – Királynál is nagyobb.

Az öregember a csendőrtiszthez fordult.

– Mi a szándékod?

– Utasítottak, tartsam itt az utasokat.

– Börtönben?

– Zsinagógában.

– Meddig?

– Újabb parancsig.

– Mi nem vagyunk bűnözők. Elemózsiánk is kevés.

– Mindent elintézek.

– A sarreguemes-i zsidók?

– Halottak. Kérd az embereket, csöndesek legyenek, amíg rendezett sorokban átmegyünk a városon.

– Higgyek neked?

– Nem tehetsz mást.

Az öregember nézte őt.

– De igen – mondta. – Vigyáznom kell. És én vigyázok.

Állta szavát. Vigyázott. Amennyire egy öreg lengyel zsidónak – úgy mondták, talmudtudósnek – módja volt rá.

Nem kedvelem a talmudtudósokat.

Nyirkos a tenyerem.

Nemrég jöttem kórházból. Ágyban feküdtem öt hétig. Egyszemélyes, telefonos szobában.

Kitűnő orvosok vigyáztak rám, fáradt, talpig becsületes emberek.

Tegnap múltam negyvennyolc éves, a fogatlan látszerész belém kötött, gyűrűjével fölkarcolta bőrömet. Szemem fáj. Megúsztam néhány ökölcsapással, rúgással.

Érthetetlen, hiszen kést érdemel.

Félek, felnőttem.

Hová tűnt a Szófia-Mória vár, hová kivilágított ablakai. „Mennél, és mondd, hová mennél? Merre, milyen útra, ki vár? Ó, Peer, szól már a harangom. És csöndben az óra lejár...” Aase halála.

Nem lehetek felnőtt.

Nekem fogadalmam van, konokul hiszem, sikerül. Egy mese. Én találom ki. Ő mosolyog, mert ilyen szép mesét még soha nem hallott.

Talán behavazott réten mondom el. Talán robogó mentőautóban.

Még nincs kész, még öklömbe harapok, keményen, hogy vérem serked. Minden idegszálammal készülök rá, versenyt futok az idővel. Mert ha eszem elhagy, lelkem megkeményedik, vagy elköltözöm e világról, ezt a mesét nem mondják el. Soha. Senki. Csak ettől félek, iszonyatos adósságtól. Pénz, nő, szerelem, hatalom nem érdekel.

Más feladatra készülök.

Ezt nem tudják az orvosok. Vigyáznom kell. Még nem szép, nem mosolyog, nem muzsikál. Nem fut báránylebőn, nem fürdik szélben. Göröngyökön bukácsol. Folyton sír, könnyet csorgat. Árnyék övezi, maszatos.

Nem igazi mese.

De mielőtt zöld arcával a Gomböntő értem jön, egyszer váratlanul fölnézek az égre, és elmesélem.

Akár a börtön udvarán is.

Ne kérdezz. Adj egy kis pálinkát.

A börtönt kalkulálni kell, benne van a pakliban.

A régi cimborák, igaz barátaim a Lenin körüti Gong eszpresszóban, ma is vallják, veszedelmes haragtartó vagyok. Ha sérelem ér, megaláznak, én ugyan a hőfokon tudok gyűlölni akár húsz éven át.

Nálam nincs amnesztia.

Apám meghalt. Anyám nem.

Őt megölték.

Talán egyetlen gyermekük voltam. Lehet, elkényeztettek. Gondolom, innen fakadhat örületbe hajló hisztériám, engesztelhetetlen bosszúvágyam.

Öt napja nincs bennem gyógyszer. Melleril, Teperin meg este evőkanál bróm, mely enybe hányingert, aluszékonyságot okoz, elrontja a masinkámat, megvéd minden baromságtól. Depresszióra való hajlam. Béklyóz a fotel, a fal, a mennyezet.

Bámulni a semmibe.

Nekem a halál valóban nem ijesztő vigyor. Nem zörget csontokat. Nem málló test, inkább puha kezű, simogató anyám.

Szeretem a temetőt.

Ott rend van.

Subogó fát. Sírkozó búvösét.

Csendet.

Csúcsos kalapú öregember virágot locsol, gyászruhás asszony kézen fogva vezeti gyermekét.

Szeme összevillan a fiatal, félmeztelen kertésszel.

Szeretem a férfit, ki sírva ébred, álmáról nem beszél.

Tudok még ilyent, tréningben vagyok. Tele a markom.

Nyitom a tenyerem, röpiül a líra, készül a falvédő.

De félre a tréfát. Depresszióra való hajlamom tévedés. Igaz, a nevetésem már nem a régi. Néha elbámészkodom. Nem hallom az emberek szavát. Őszintén szólva nem is érdekel. Fárasztanak.

De van még bennem gyűlölet, számban köpni való nyál, zsebemben kés. Akad még elszámolnivaló.

És a számlámat mindig kifizettem.

Segíts, Örökekévaló, ki elválasztottad a sötétséget a világosságtól. Adj bátorságot igaz szóhoz, bosszúhoz.

Menjünk tovább.

Sarreguemes-i zsinagógában, hol Isten szelleme lebegett.

A sarreguemes-i zsinagóga udvarára lépve, csendőrök számlálták egyenként a zsidókat. A számokat összeadták, mint a vágóhídon. Más nem érdekelte őket.

Rósz ökölrel, könyökkel helyet csinált e porlepte templom utolsó padsorában. Zsebkendőnk négy sarkára csomót kötöttünk, fejünkre tettük sapka helyett. Követelték.

Lacika kérdezte, sorsunk mi lesz.

– Auschwitzba visznek – mondtam –, kemencébe fekszünk. Cipót játszunk. Nem árt egy kis mozgás.

Rósz kilépett az ajtón. Csücsörített csendőrnek, er betűt pörgetett. Később visszajött, hátizsák tetűporra ült. Kijelentette, emelt fővel léphetünk Párizsba, jó tolmácsunk lesz.

– Mit mond a csendőr? – kérdezte Lacika. – Hová, merre visznek?

Rósz Gyuri mosolygott.

– Időjárásról, rekkenő hőségről beszélgettünk – válaszolta. – Jellemszegény Richelieu bíborosról, bátor, szerelmet tisztelő francia férfiakról. D'Artagnanról, Athos, Portos, Aramisról tettünk említést.

Kést vett elő.

– Éhes vagyok. Adjatok kenyeret, szalonnát.

Mondtam, lehetetlen. Három okot említettem.

– Régen elfogyott. Ha lenne, kinöveszthetnéd a fogad. És zsinagógában szalonnát enni életveszély.

Elismerte igazamat, szabadkozott butasága miatt.

– A vallási fanatizmus még napjainkban is pusztító erő – említette meg. – Együnk hát bármit, ami rendelkezésünkre áll.

– Bármit sem ehetünk – mondtam –, kifogyott a spájz.

Akkor végigsétált a templomon. Hideg libasültet hozott.

– Papír alól együk – tanácsolta –, lehetőleg szaporán.

Ettük szaporán.

– Sétálj még – biztattam Rósz. – Ekkora üzletben uborkasaláta is akad.

Később láрма támadt. Ordítottak, eltűnt egy sült liba. Mások azt kiáltották, lehetetlen, nincs olyan zsidó, aki templomban lop.

Lacika sírt. Rósz Gyurira emelte arcát.

– Jézusom, már zsidó se vagy? – kérdezte.

Rósz ráförmedt.

– Mi bajod? Jóllaktál. Ordítson, aki akar, lenyeltük a bizonyítékot. Csakis röntgengép láthatná.

– Isten szeme mindent lát – mondtam. – Nem messze a frigyszekrény. Ne kapkodjunk el a dolgot.

A padba ültünk, levettük cipőnket. Lábunkat nyújtóztattuk alváshoz. Rósz tűnődő hangon magyarázta, mit jelent a tudománynak az egyébként veszedelmes röntgensugár.

Kértem, hallgasson. Álom bujkál szememen.

– Te vegyészettel foglalkozol. Elég nekünk emberöltőre.

– Marhaság – mondta –, Röntgen Vilmos Konrád fizikus volt. Fölfedezte az x sugarat, az átvilágít mindent. Jól művelt vegyésznek is szabad az út életek mentésére.

– Mi legyen a libasült csontjaival? – kérdezte Lacika. – Ha nálunk találják, végünk.

– Vidd a vécére – tanácsolta Rósz.

– Röntgen Vilmos Konrád vigye – mondta Lacika. – Tépjék szét őt.

Kivitem én.

Csendőr kísért.

– Mosolygott – mondtam Lacikának –, szeme szeretettől fénylett.

– Ne szaporítsd a szót – kért Lacika. – Ha valaki úgy fél, mint én, arra már nem lehet ráijeszteni.

Rósz ingerülten kijelentette, ha őt libalopáson érik, meglincselik.

– Isten szeme előtt taposnak csizmával a padlóba. Értsétek meg a szerencsénket. Gazdag, kegyetlen emberek között vagyunk. Megvédik vagyonukat, magukat. Minket is.

Megsimogattam Lacika fejét.

– Libát ettünk, aludjunk – mondtam. – Zsinagógában álmodni igazán szerencse.

Rósz elmosolyodott.

– Ne szenvedjete, pihenjete. Ígérem, holnap uborkasalátát is hozok. Engem azért szültek, hogy titeket tápláljalak. Vagy elküldjelek a másvilágra.

Reggel kondérokban ételt hoztak. A zsidók nem nyúltak hozzá, éhségstrájkba kezdtek.

– Régi trükk – mondta Rósz. – Néha bevált, néha nem. Megtörtént, erőszakkal etettek meg embereket. Így a végeredmény kétséges. De a zsidók most jól működnek. A lázadás szabályos. Ilyen szoros egységet nem is vártam tőlük. Akárhogy is alakul a helyzet, annyi tény, lesz itt lárma, csontzene, orrvérzésig háború. A csendőrök vakaródzhatnak.

Kirakta a griberlit, csizmás, nehézsúlyú lambergi lánnyal kezdett jiddisül beszélgetni, aki elmondta, apjával és bátyjával, a vad hentessel indult útnak.

A lánynak repedtfazék-hangja, farkasűző mosolya, pingpongütőnyi, csontos, hófehér keze volt.

Kértem Rósz, ne legyen szerelmes. Ma nagybőjt van, a korgó gyomor kiábrándító.

– Talán várhatnál néhány esztendő, amíg asztalhoz ülünk.

– Ne aggódj – felelte –, mi nem bőjtölünk. Gondom lesz rá. A kedves kislányt tekintsd beszélgető társamnak. Bár megtörténhet, hogy szerelmes leszek. Akkor Párizsban feleségül veszem.

Lacika a szemüvegéhez nyúlt.

Megpuszítottam homlokát, kértem őt, ne szóljon.

– Inkább gyűjts erőt – mondtam neki. – Érzem, valami fölvidít. Szívemben boldogság pezsdül. Határozott örömmel hiszem, visszatér a szép idő. Ma még keményen megvernek.

Orrát vakarta.

– A zsidók?

– Meg a csendőrök. Ahogy szokták.

– Félsz?

– Ha megnyugtat.

Bólintott.

– Menekülünk.

– Rósz nem ér rá. Majd máskor.

Rósz Gyurira nézett, azután a felhőtlen égre, majd rám. Istent említette, nehéz gyermekkorát, elkapkodott életét.

– Csücsörít – mondta.

És sírva fakadt.

Rósz csücsörített.

Állt a fényben, soványan, szelíd mosollyal kérdezte a lányt, hogyan vélekedik a gótikus templomépítésről, a gazdagon aranyozott Bizáncról, Mona Lisáról, Mozart zsenijéről.

A lambergi kislány gondolkodott, láttam babakék szemén.

Majd fölröhögött.

Iszonyatos hangján azt válaszolta, erős az ő karja, ha kedve támad, földhöz csap akármilyen férfit. Kértem Rószot szedje össze magát.

– Ne adj föl reményt. Beszélj franciául, talán Richelieu bíborosról, mielőtt birkózni kezdtek.

Lacika maga elé bámult. Később annyit mondott, megkér, bármi történjék, ne mozduljak mellőle. Déltájt eljött a csendőrtiszt. Felszólított, együnk.

– Parancs jött – mondta –, holnap mindenkit Párizsba visznek.

A tömeg vadul röhögött, szitkozódott. Nem hitték egyetlen szavát sem.

A szakállas öreg csöndet teremtett. Kérte a tisztet, ne haragudjék.

– Népemet ezerszer becsapták. Keríts felelős embert, aki velünk érez, ügyünket jó szándékkal képviseli.

– Kire gondolsz? – kérdezte a tiszt.

– Hol van legközelebb zsidó hitközség?

– Metzben.

– Hívd ide a rabbiját. Ő szót ért velünk.

A csendőrtiszt gondolkodott.

– Telefonálok – mondta. – Beszéljetek egymással.

Kora délután luxusautó érkezett az udvarra. Sofőr nyitotta ajtaját. A csendőrök tisztelegtek.

Elegáns, borotvált arcú, Eden-kalapos, harminc év körüli, napbarnított, jóképű férfi lépett ki ruganyosan a keramikockákra.

– Testvéreim – mondta németül –, eljöttem Metzből, hogy segítsék nektek.

A tömeg fölmordult.

Az öregember előrelépett.

– Szakállad nincs – mondta csöndesen –, ruházatot, német beszéded idegen. Nem bízunk benned.

A férfi és a csendőrtiszt egymásra nézett.

– Én a metzi rabbi vagyok. Nincs szükségem szakállra ahhoz, hogy Istenhez imádkozzam.

– Rendőr vagy – mondta szomorúan az öreg. – És mi nem tudjuk, mit tegyünk.

A férfi bosszúsan elmosolyodott.

– Én sem.

– Imádkozz.

Két izmos, lengyel, rövid csizmás, vörös nyakú parasztszidó durván karon ragadta a férfit, a templomba vitte. Imakendőt terítettek vállára. A frigyszekrényből kiemelték a Tórát, megcsókolták, levették ezüst csöngettyűit, lila bársony, Dávid-csillagos ruháját. Fakorláttal zárt emelvényen széthúzták a tekercset, és az öregember a pontozatlan héber betűkre mutatott.

A férfi a tekercs fölé hajolt. Énekelni kezdte az ősi szöveget.

Néhányan sírtak, vele imádkoztak.

– Ámen – mondták. – Ámen.

Kezét csókolták.

– Vezess, rabbi! Követünk.

A metzi rabbi így szólt:

– A csendőrtiszt becsületes ember. Ismerem őt régóta. Harcolt a németek ellen, a fia a fronton halt meg. Hallgassatok rá, igazat mond. Holnap kap szerelvényt. A francia vasút ingyen nem szállít utast. A párizsi Joint vezetősége kifizette mindenki jegyét, reggel kiosztják. Párizsban rendőrség várja majd a vonatot, hiszen a tiltott határátlépés vagy bevándorlás ilyen szokatlan formájával eddig nem találkoztak. Vizsgálatot tartanak, ez természetes. Ne zúgolódjatok. Kötelességük az idegenből jött, ismeretlen személyek alapos ellenőrzése. Végül is ők intézik a tartózkodási, letelepedési engedélyeket. Övék a felelősség. De ez későbbi gond. Ennek ellenére szilárd meggyőződésem, hogy utazásotok nem lesz szomorú utazás, csupán átmeneti zökkenő nehezíti. Párizsban sem kellemes a botrány. Most annyit kérek, viselkedjete okosan. Sarreguemes kis város. Itt nagy harcok dúltak, lakói sokat szenvedtek. Holnap csöndben vonuljatok a pályaudvarra. Ott várlak benneteket.

Nem hazudott.

Ott állt a csendőrtiszt mellett, Eden-kalapban, napbarnított arccal, amíg az utolsó zsidó is elhelyezkedett a külvonaton, amíg rákapcsolták a mozdonyt.

Amíg a csendőrök ránk zárták az ajtókat.

Amíg elindultunk *vissza Németországba*.

Elfáradtam.

Tegnap múltam negyvennyolc éves. Bort ittam, megvertem egy fogatlan látszerészt a Mátyás téren, eltörttem a karóráját. Azután sokáig kószáltam a városban. Éjfél után leültem a Nemzeti Színház lépcsőjén. Később rendőr igazoltatott. Gyanakvóan fürkészt, azt mondta, menjek haza. Még csöndes hangon megjegyezte, nem szép, ha férjemmel elereszti könnyeit.

Elfáradtam. A város fölébredt, az emberek munkába indulnak. Akik éjszaka dolgoztak, hazatérnek otthonaikba, ágyba zuhannak, fejüket a párnába dugják. Mit álmodnak, nem tudom.

Tegnap múltam negyvennyolc éves.

Itt ülök nálad, zöldre vert ábrázattal, és fecsegek, játszom igazmondó, kíméletlen, hazug bújócskát.

Hamisítom, cifrázom emlékeimet, ahogy a fogatlan látszerész mondta. Alávaló módon álmodozom, hazudok.

És aztán?

Bárhogy csűröm-csavarom a szót, kavarom emlékeimet, a fogatlan látszerész mindig szemét ember volt, vigye el az ördög. Megöregedett, megöszült, arcán ezer ránc. Ő a nagybátyám, Töre László a neve. Azt mondta, farkas vagyok. Belegázolok a becsületes életekbe. Nincsenek gátlásaim, nem ismerek törvényt, rokont, barátot.

Én nyitott szívvel jöttem haza, ajándékot hoztam neki. Üvegbe zárt Eiffel-tornyot. Ha megfordították, haza volt. Meg fűzér banánt. Ő kidobott a lakásából. Ússe kő. Nem ezért haragszom rá, hiszen később kezet fogtunk.

Fáradt vagyok, szerelem, a szemem fáj. A fogatlan látszerész a gyűrűjével találta el.

Megágyazol? Megfürödnék, aztán belezuhanok az ágyba. Rósz Gyuri, Taniszer már nem él... A fáradt sas is belezuhant a halálba. Vasesztergályos volt, kommunista, három diplomát szerzett. A tér nevelte őt, a nyolcadik kerület. Szerettem őt.

Kutyatermeszetem van.

Nemcsak gyűlölni, marni tudok én. Mellette álltam, amíg élt. Iszonyú sorsán nem tudtam változtatni.

El fogom mesélni még barátaim bukását. Meg egy mesét, igazi mesét is akarok mesélni. Anyámnak. Csak még könnyes, maszatos, még nem igazi mese. Ő nem halt meg. Megölték. Olvastam, az nem ugyanaz.

Ha korábban ébrednél, kérlek, hozz egy üveg cseresznyepálinkát.

A második éjszakára.

Még valamit.

Úgy véled, fecsegek, nyöszörgök. Jajongom keserves életemet. Ez tévedés.

Tegnap múltam negyvennyolc éves, pőz nélkül mondom, boldog ember vagyok, mert igaz barátaim vannak. Várnak minden vasárnap délelőtt. Szűk szemű férfiak. Bízni lehet bennük.

Ki mondhatja utánam?